

III DIO

DOKUMENTA

Originali ovih dokumenata, odnosno njihovi ovjereni prepisi nalaze se u Vojno-istorijskom institutu u Beogradu, odakle su i prepisani.

Mjesta u prepisima ovih dokumenata koja su označena tačkicama, zamjenjuju tekst koji je sad nevidljiv bilo što je to mjesto poderano, bilo što je izlizano, ili radi drugih nekih razloga nečitko.

Dokumenta su prepisana tačno, sa svim greškama.

IZABRANA DOKUMENTA NOP-a

BILTEN

GLAVNOG ŠTABA NARODNO-OSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

Septembar 1941

Broj 5

BORBE I AKCIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Tuzlanski partizanski odredi napali su i osvojili prugu od Lupljanice do Zavidovića sa gradovima Doboju, Maglaj, Zavidovići, Lupljanica i Gračanica na pruži za Tuzlu. Partizani su razorili prugu na mnogim mestima. Pruga nije mogla 6 dana biti upotrebljena. Oštećeno je i mnogo lokomotiva. U Usori su zapaljeni magacini Nemača u kojima su bile razne bombe. Nastala je strahovita eksplozija, tako da su u Usori porušene sve kuće. Po najnovijem izveštaju pala je Tuzla u ruke partizana.

POHVALE

Izražavamo naše priznanje i zahvalnost Tuzlanskom partizanskom odredu koji je svojim primernim junaštvom usvojio varoši Doboj, Maglaj, Zavidovići, Ljupljanica i Gračanica čime je podigao jako duh progonjenog naroda i zadao težak udarac i strah neprijatelju.

IZ GLAVNOG ŠTABA NARODNO-OSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

Prepis :

ZAPISNIK :

Nad uhvaćenim komunistom Džidarić Jakovom rodom iz Jajca, namještenog kao bravar-majstora kod firme »Šipad« u Zavidoviću, koji je iz firme pobjegao 25 srpnja i priključio se četničkim bandama koje su aperišale na Maglaj i rušili željezničku prugu kao i telefonska postrojenja.

Imenovani se je dana (rujna t. g. pokušao provući u Zavidović gdje je došao do periferije Zavidovića poručivajući ženi da kod njega dođe, i po saznanju za istog, uhvaćen je u koku-ruzima od strane vojničke straže i predveden u kotarsku ispostavu, u kojoj je dao slijedeće podatke o organizaciji, formaciji i radu četničkih bandi u slijedećem:

Pristupa Dždara Jakov sin Jozin iz Jajca sada ZAVIDOVIĆU! star 34 god., vjere rimokatoličke, po zanimanju bravar, sudski nekažnjavan, na postavljena izjav. slijedeće:

Na dan 25 srpnja t. g. došli su Riljo savo i Miloš Nedić prvi radnik a drugi svršeni geometar u tvornici »Šipada« gdje su većinom radili odbjegli radnici pravoslavci, koji su na poziv ove dvojice napustili posao i odmetnili se u komite gde i danas sarađuju aktivno. Sa ovim radnicima ja sam zajedno se odmetnuo kao aktivan član komunalne organizacije te sam sve do danas uzimao aktivnog učešća među pobunjenicima i komitama. Ja nisam bio naoružan a to zato što pobunjenička organizacija i njezin štab neraspolaze dovoljnim brojem oružja.

Dana 26 srpnja na dan u subotu na večer pala je odluka po zapovjedniku pokret i napad u oči nedelje u 4 sata na Maglaj. Istodobno se je imalo izvršiti od strane pobunjenika i napad na Doboj što je i učinjeno. Ja nisam učestvovao u ovom napadu, na Maglaj nego sam ostavljen sa jednim odredom sa kojim je komandovao Jovan Jovanović radnik kod firme »Šipad« i nama je stavljeno u dužnost da čuvamo poziciju počam od Doca skroz do Maglaja. Sutra dan u nedelju 27 srpnja dobili smo obavještenje od naših izvidnica da dolazi sa specijalnim vozom pojačanje vojske za Maglaj. Mene je pozvao i zapovijedio mi je komandir odreda, kome sam ja stavljen u službu, da sa točkom odem u Maglaj i obavijestim vrhovnu komandu pobunjenika,

0 dolasku vojske što sam ja odmah i učinio, te sam otišao u Maglaj i izvršio zapovjest, a po tom sam se vratio — preidrugi glavnome odredu pobunjenika i sa njima zajedno pošao na položaj iznad Maglaja, gde smo se stavili u položaj odbrane, koja bi mogla eventualno uslijediti od redovite Hrvatske vojske, te smo se tako na ovome položaju zadržali sve do danas gde se i sada pobunjenički pokret sa komitima nalazi.

Tendencija pobunjenika jeste proglašenje u cijeloj zemlji komunističkog režima i njegove uprave. Pobunjenicima je bilo zabranjeno svaka pljačka i nasilje, od strane naših komandanata, jedino imali su se opljačkati državne ustanove a zatim preuzeti sva vlast u ruke radi uprave. Pobunjenicima rukovodi i upravlja na ovom frontu kao vrhovni zapovjednik Dedić Fikret bivši poštanski činovnik u Maglaju, Pero Doko student agronomije i nad svima ovim postoji još jedan vrhovni komandant, Tošo čije prezime neznam, inače je bio viši činovnik kod državne željezare u Zenici.

Pobunjenici su vrlo mizerno živili naoružani i obučeni sve dok nisu izvršili upad u Doboj, Usori i Maglaju, gde su se snabdijeli sa oružjem i municijom, novcem, hranom i ostalim potrebama. Kod pobunjenika i komita vlada velika disciplina, imaju svoje redovne prijeko sudove za nasilje i pljačku smjesta vrše strijeljanje. Ja koliko sam mogao ustanoviti, da bi se veliki broj pobunjenika seljaka i radnika povratio svojim domovima, ukoliko bi im se zajamčio slobodni život kretanja i kada bi im se vratilo ono stoke i živežnih namirnica, kao i ostale robe, koja im je odnašana po seljacima, jer su oni vrlo revoltirani usled toga što su ovako naveliko oštećeni.

Glavni stožer štaba pobunjeničkog pokreta, nalazi se u šumi »Bresnici« kod mjesta zvanog »Ozrena«. Pobunjenika ima od prilike na cjelom frontu koji se proteže od Gračanice u pravcu Doboja, Maglaja oko 2.000 dvije hiljade i to naoružani, dok na položaju koji se proteže od Maglaja u pravcu Zavidovića na visovima od rijeke Bosne istočno imade oko 600 stotina, koji su naoružani. Ovi pobunjenici i sa jednoga i sa drugoga fronta raspolažu sa višim brojem mitraljeza i mašinskih pušaka, takođe imaju višu količinu ručnih bombi. Što se tiče pak žrtava u borbama, koje su imali pobunjenici sa hrvatskom vojskom on nije tako veliki, može se reći svega bilo je u Maglaju 1 mrtav i 3 ranjena. Vjerovatno da je tako mali broj mrtvih i ranjenih zato što su se borbe uopće vodile pred zorom u vremenu kada se slabo može vidjeti kretanje. Kod pobunjenika moral i raspoloženje je dobro i odlučni su. Ovim oču da rekнем, da su riješeni i spremni da svi do zadnjega izginu a to zato, da bi mogli postići svoj određeni cilj, proglašenje komunističkog režima.

Među pobunjenicima odnosno njihovim glavnokomandujućim najglavniji su i najvideniji ulogu igraju Doko Pero, student agronomije kao intelektualac i Dedić Fikret. Njih mogu nazvati kao duhovne hranitelje jer oni sprovode organizaciju i u onim

selima i mjestima gde do danas nije sprovedeno i njihov je rad rezultativan.

Ja sam mišljenja, da bi se vrlo lako i brzo mogla uništiti akcija na čitavom ovom frontu ako bi se sa jačim odredima vojske pošlo i to da se počne od Zavidovića, Maglaja i Doboja, Trbuka frontalno pođe, ali napominjem da ove treba učiniti pod zaštitom teške i lahke artiljerije i teške avijacije i ovaj bi pobunjenički front bio uništen u roku od 3 dana. Ukoliko se ovo ne učini stavljam do znanja vlastima da će se pobunjenički front proširiti prema Žepču i ostalim krajevima i da će iz dana u dan biti sve jači, jer se rapidno razvija u svim selima i općinama.

Poznato mi je i ovo da u selu Jablanicama u kotaru Maglajskom kod nekoga ustaše, ima prikriven puškomitraljez koji je spreman za akciju u slučaju napada pobunjenika i ovaj mitraljez da bi se zarobio, izdat je nalog od vrhovnog zapovjednika da se u dotičnom selu izvrši napad i premetačina i da se taj puškomitraljez oduzme da se istim naoružaju pobunjenici. Da li je ovaj napad izvršen ili nije meni nije poznato jer sam ja toga dana odvojio se i pobjegao ovamo da se predam vlastima. Vrhovni štab pobunjenika na cjelokupnom ovom frontu raspolaže sa kuririma, koji svakodnevno pristižu sa dnevnim poštama i izvještajima, te ih na taj način snabdjevaju sa vještima iz čitave države, pa čak i sa inozemnim događajima.

Pobunjenicima svaku večer i dan od strane intelektualaca drže se predavanja, o životu i radu o Sovjetskoj Rusiji, naročito se mnogo govori o seljacima, te time potenciraju sela i svijet da se što jače učvrste u redovima pobunjenika. Napominjem i to, da pobunjenici na frontu raspolažu sa radioaparatom, ali ovih zadnjeg vremena nefunkcioniraju uled toga što nemaju baterija i što su im ispražnjeni akumulatori.

Ja sam vlastima prikazao čitav događaj i dao do znanja dragocjene podatke, a stojim vlastima na raspoloženju da im učinim sve što treba pa ako bude potrebno molim da se uputim sa vojskom na front gde ću im pokazati gdje se sve pobunjenici nalaze i gdje im je smeštena municija. Ja sam pod impresijom i prijetnjom Doke Pere ovako se i pridružio knjima a čim sam iskoristio prvu priliku evo sam se odmah povratio i predao vlastima pa molim vlast da mi se ovo ne upiše u grijeh nego da budem pošteđen od svake krivice i kazne. Ovo je sve što imam da kažem a vlast neka čini po zakonu.

Ova izjava mi je pročitana od riječi do riječi i u svemu je za svoju priznajem, jer sam istu dao svojevolarno, — i bez ikakvog pritiska.

Napominjem da je vlast prema meni bila tolerantna.

Prisutni pri sledjenju
Asan Saračević, nadporučnik

Pismen sam:
Džidara Jakov, v. r.

Saslušao i ovjerava:
Upravitelj kotarske ispostave
Kulenović, v. r.

Perov®da:
Rašić, v. r.

Da je prepis vjeran svome originalu tvr:

(M. P.)

Zapovjednik postaje
stožerni narednik,
Ivan J. Pinjuk, v. r.

Str. pov.

Štab IV bataljona u obrazovanju

Položaj

Komandirima 1 i 2 čete IV. bataljona u obrazovanju

Prema odluci Štaba odreda na posljednjem vojnom zasjedanju je odlučio da se počne sa stvaranjem 4 bataljona. Rejon IV. bataljona za sada je Krtova, Sižje, Milino selo, Donja i Gornja Brijesnica, Karačić. Prema tome za sada će postojati samo dvije čete i to 1. četa sa sjedištem u Milinom selu, komandir čete je Bogdan Jovičić i pod njegovom komandom spadaju vodovi Milino selo, Sižje, Krtova. Zamjenik Bogdana Jovičića bit će vodnik voda Milino selo. 2. četa IV. bataljon bit će u Donjoj Brijesnici, komandir čete je Vaskrsije Stepanović i pod njegovu komandu spadaju vodovi Donja i Gornja Brijesnica i Karačić, zamjenik komandira 2. čete Ljuban Popović je vodnik voda Donje Brijesnice.

U 1 i 2 četu spadaju svi vojni obveznici sela Krtove, Sižja, Milinog sela i Donje i Gornje Brijesnice i Karačića. Vojne obveznike podijeliti na borce puškare i borce bezpuškare.

Svaki vodnik neka izradi za svoj vod prozivnik u koji mora uvesti sve borce sa puškama i bez pušaka, uvesti također i mladiće koji služe kao osmatrači i odeljenje za vezu. U prozivniku uvesti prvo. zatim dopuškare i to prvo brojno. zatim bespuškare i to prvo brojno. zavesti broj puškara i njihove municije, zatim broj osmatrača, kurira i odjelenje za vezu i broj ljudstva jurišnih odjelenja. Svaki vod ima svoje jurišno odjelenje koje sačinjavaju vojni obveznici prvog poziva oni moraju biti naoružani kopljima, kosama, sikirama, vilama i t. d. navesti u spisku njihovo naoružanje.

Kad komandant nije na položaju njegov zamjenik za položaj Boriće jeste komandir 1 čete drug Bogdan Jovičić a za položaj sela Donja i Gornja Brijesnica. Karačić komandir 4 udarne čete drug Miša Ignjatović, čiji je zamjenik komandir 2 čete 4 bataljona drug Vaskrsije Stjepanović.

Komandant 4 bataljona
Popović M. s. s

Krtova, 9 decembar 1941 god.

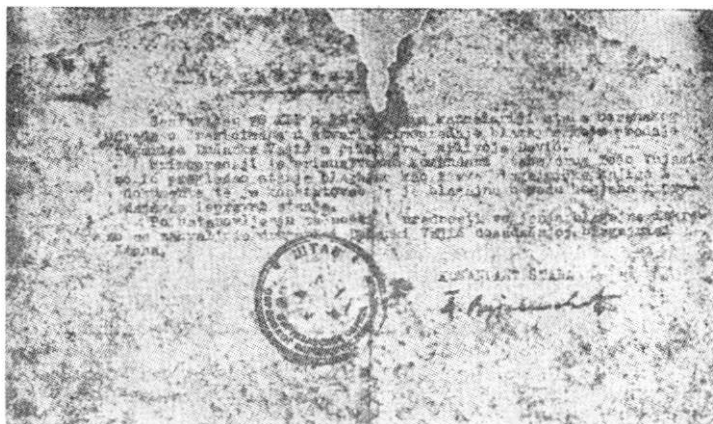
IZVJEŠTAJ

Sastavljen 20. XII. u 19 časova u kancelariji Štaba Ozrenskog Odreda u Brezicima u stvari primopredaje blagajne koju predaje drugarica Dušanka Vajić, a prima drug Milivoje Dević.

Primopredaji je prisustvovao komandant Štaba drug Tošo Vujasinović, pregledao stanje blagajne, kao i sve blagajničke knjige i dokumente, te je konstatovao da je blagajna u redu vođena i predaje se ispravno stanje.

Po ustanovljenju tačnosti i urednosti vođenja blagajne iskreno se zahvaljuje drugarici Dušanki Vajić dosadašnjoj blagajnici Štaba.

Komandant Štaba
T. Vujasinović v. r.

novembar 1941

Druže Tošo,

Ovamo je stalno stroga pripremnost, jer očekujemo napad neprijatelja, zapravo borbu sa ustašama koji su obučeni u crna odela, tzv. crna garda. Danas je drugi dan, a nema ništa izgleda da su se predomislili, ali pripravnost je stalna, iznenađenja su nemoguća. Ništa ne brini, pobjeda je naša uvijek bila, biće i sada. Zadnjih dana učestao je prelaz naših ljudi preko Spreče ova/mo, tako da ih sada ima u Lipcu oko 30, a baš danas očekujemo dolazak.....osim toga našao sam po nekoliko ljudi u Kostajnici, Srp. Grapskoj Bušletiću i Osječanima i.....koji će do utorka ustanoviti tačan broj oružja i ljudstva u svojim selima i ujedno poslati izvještaj ovamo. Veza sa

Dobojem je također uspostavljena i to, preko naših omladinaca skojevaca (prilažem ti njihovo pismo) Ja sam im odgovorio u kratko o stanju kod nas, i popisao im lijekove koji su potrebni.

Veza sa ovim čovjekom za kojega si ti napisao pismo nije uspostavljena iako je pokušano dva puta ali ide vrlo teško.

Potreban mi je novac za nabavku soli, zejtina, šećera, gasa i ostalog, što sam ti već govorio, pošalji mi odmah.

Što se tiče akcije preko Spreče niz Bosnu, ovdje, a dole se već govori da će srpska zastava da prođe kroz sva sela 26 o. mj. pa i ti si obećao da ćemo dole brzo i sve ljudstvo jedva čeka da krene.

Ismet

Štabu Narodno-osl. i partiz. odreda Ozren

Izjava Druga Cvijetina Kulišića je naređeno od strane Komandanta Glavnog štaba.....održaje vezu Tuzla Lukavac drug Cvijetin kaže da.....ovamo radi borbe na Dubošnici on kaže da vezu sa.....sada je nemoguće uspostaviti ali kaže da u Lukavcu ima.....koji radi na tome da spremi sve u Lukavcu za dolazak.....u samom Lukavcu ima svega 20 ljudi a ne vojnika ti stražu na sprečnoj čupriji od Kuće dole kod.....straže, kod direktorove kuće po noći drže stražu kod.....samo Lukavcu ima oko 30 civila i kulturbundovaca naoružanih u samo Lukavcu radnici nisu zadovoljni, sa hranom je jako slabo po osobi određeno je 9 kg. brašna mjesečno u Puračiću straža se nalazi na čupriji kod škole, kod groblja i na marvenoj pijaci. U samom Puračiću je naoružano oko 550 ljudi od Puračića Devetaka i Turije nalazi se oko 350 vojnika svega. Kroz Devetak kopaju rovove. Namjeru za napad nemaju od Devetaka nego od Litve, P. Sela, Lipca i Maglaja. Stanje Srba u Lukavcu je dobro ali u Puračiću ih progone, za vreme govora R. Čaplijića narod je vikao gazde i trbonje, napred, a onda će sirotinja. Ustanak koji su pokušali dignut nije im uspeo nikako.

Drug koji je pušten iz zatvora Kulišić Vidosav daje nam izveštai o brojnom stanju u kaznioni u Tuzli. Na smrt je osuđeno 7 ljudi od tih je streljano 3 a ostali pomilovani, naših drugova simpatizera oslobođeno je 14 i ostalih Srba oko 20 još se nalazi u zatvoru oko 150.

Daljni iskaz druga Kulišića, drugovi koji su bili skupa s njim u zatvoru a sada na slobodi, naši su simpatizeri i saradnici a to su Karamehmedović Seifo i Seido, Knežević i Tunjić Vjekoslav koji su u Lukavcu. Tunjić i Pejić idu u Majevicu. Prohić Demal i Aćimović Milenko otišli su u Gračanicu. Nikola Stjepanović i Milan i Milenko Blagojević ostali su u Tuzli. Zaimović Muhamed i Jakob, Čamdžić Ibrahim i Žepić Jovo otišli su u Puračić. Iz kombinacije ispadaju 2 Zaimovića i Milan Blagojević.

Ova trojica ne dolaze u obzir zato što su se loše pokazali prilikom saslušanja u sudu.

Kod nas u Krtovi je straža juče ranila Pašića iz Dobošnice isti je jučer pred večer uputio se prema sprečanskom mostu gde se nalazi straža. Kada je došao na blisko otstojanje stražar koji ga je prvi spazio otvorio je prvi vatru i ranio ga isti nije mogao da upotrebi svoju pušku pošto je ranjen u desnu ruku naši su odmah prešli preko mosta pošto je Pašić odnešen od strane muslimana na stanicu. Njegova puška je ostala, naši su prešli i donjeli je. Puška sada na straži se nalazi.

Zamjenik pol. komesara
Kručkovskij A.

Dne 6./12.

Druže Tošo dali poznaješ druga Kulišić Vidosava. Pošalji nam ovdje mišljenje o njemu pošto nam je potreban a politički je dobar. Kako vi tamo mislite, odredite.

STAB UDARNOG BATALJONA

Položaj.

Komandantu Ozrenskog odreda

Položaj

Dragi druže Tošo,

Prema izjavama dvojice boraca iz Ozrenske udarne čete drug Stanišić je teško ranjen a ostali borci su premoreni i nesposobni za borbu. Na osnovu ovog izveštaja naredio sam da se izvrši smjena ljudstva i da stari borci predaju privremeno oružje i municiju borcima jurišnih odjelenja sa rejona Krtova, Šižje, koji su se dobrovoljno javili za borbu. Uputio sam pismo Cvijetinu i Boži da odmah pošalje u štab bataljona sve borce udarnog bataljona koji su se možda vratili kućama, a ujedno i da se ljudstvo sa položaja smijeni odmornim ljudima. Molio sam Cvijetina da novim borcima preda puške mrtvih i ranjenih drugova udarne čete i ujedno da ih naoruža oružjem zapljenjenim od neprijatelja što vjerujem da ćeš se i ti složiti. Ujedno da se oduzme oružje onima koji su napustili položaj i borbu bez znanja starješina i oružje preda onim borcima koji jedva čekaju da ga prime. Privremeno za komandira čete Krtovljana koji treba da zamjene Ozrensku udarnu četu postavio sam druga Radovana Reljića, a za njegovog zamjenika Dimitrija Jovanovića što je učinjeno u sporazumu sa borcima Krtove i mojim polit. komesarom drugom Andrijom. Odmah iza ove grupe pošlaću drugu, treću, četvrtu kako bude stigla i prema potrebi da zamjene.....prvog i drugog bataljona, ali s time da se barem svakom drugom dadne oružje i municija koja bude za-

robljena. Mislim da ćeš se složiti s tim prijedlogom naročito s obzirom na to da je ovaj reon najslabiji sa oružjem.

Na mom položaju nema za sada ništa naročito osim sudara patrola, neprijatelj šalje razne vijesti o napadu od Banovića i od Zavidovića, ali do sada nema ništa bez osječanske udarne čete koja stoji u štabu odreda na raspoloženju za ovaj položaj ima 102 puške što je dovoljno za 15 satnija.

Prema posljednjoj odluci zasjedanja.....selo je potpalo pod komandu trećeg bataljona. Moj sektor je ostao Krtoya, Sižje, Milino selo, Donja i Gornja Brijesnica sa Karačićem. Šaljem naredbu svim komandirima o toj novoj organizaciji i nadam se da ćeš se složiti.

Što se tiče telefonske, veze smatram da je ovaj reon veoma važan upravo radi obaveštajne službe, jer tu je neposredna veza sa neoslobođenom teritorijom i sve vijesti sa neprijateljske teritorije od Tuzle i Zavidovića idu ovim kanalom i štab odreda bi trebao da ima prvenstveno vezu sa ovim sektorom a Lipac je blizu Boljaniću i može se brzo preko kurira obavještavati. Sav nered koji je vladao na ovom sektoru i naročito razno nedozvoljeno vršljanje neodgovornih i njihovo pregovaranje na svoju ruku biće prekinuto direktnom vezom štaba sa ovim krajem pored razumije se i naših ličnih napora da se ovdje napravi red. Da će neprijatelj ovdje napasti to je više nego sigurno, naročito je opasnost nakon one Kupresove ekspedicije koja će natjerati tuzlansku komandu da i ona svoje prste umiješa i pored sloma Čaplićeve akcije. Nemam.....da te dalje u'oedujem u potrebi linije na ovom sektoru i molim te daj odmah naređenje da se ona uspostavi.

Steva je tražio ratni plijen iz Banovića, ja sam odgovorio da on pripada operativnom štabu koji dostavlja Komandi pozadine ono što joj pripada.

Komandant bataljona
Mil. Popović

Štab udarnog bataljona

Položaj

Komandantu Ozrenskog Odreda

Položaj

Druže Tošo,

Konačno sam uspio da saberem Osječance s Milošem Kupresom u momentu kad sam ih trebao povesti došlo je pismo sa potpisom Stevana Botića i Miće Vajića i pečatom štaba u kome se naređuje Milošu da s ljudstvom ode na položaj prema Karačiću. Po ovom naređenju nisam postupio jer na pismu nije bilo tvoga potpisa, pismo se nalazi u rukama Steve brke i on će ti detaljno stvar objasniti. Po mom mišljenju postoji operativni štab odreda koji izdaje naređenja operativnim jedinicama bataljonima i štab odredske pozadine izdaje naređenja štabovima bataljonske pozadine, a da je St. Botić tvoj zamenik u

operativnom štabu odreda to mi nije poznato ja znam samo da je Todor Panić zamjenik. Molim te potruži se da se ovakvi slučajevi ne ponove. Ja sam postupio prema tvome naređenju i prebacio husinsko-zeničku četvu u tom pravcu, i Osječanci se nalaze u Krtovi u štabu udarnog bataljona. U sporazumu sa komandirima četa ovdje sam podjelio zaplijenjene puške i napravio takav raspored da se udarna četa Osječanaca može uvijek upotrebiti kao odredska rezerva zajedno sa cijelim udarnim bataljonom. Puške su ovako podjelene: Kostajničanci 8, Osječanci 4, Krtova 2, Sižje 4, Milino selo 3, Donja Brijesnica 1. Nakon tog rasporeda na ovim položajima ovako stojimo:

Krtova 5, Sižje 7, Milino selo 30, D. Brijesnica 20, G. Brijesnica 10, Karačić 7 = svega 79.

Osim ovih 79 pušaka ovog sektora udarna četa husinjsko-zenička ima 23 puške, to je svega 102 puške za odbranu Borica i za slučaj napada na Brijesnicu za prvu odbranu, dok ne dođe pomoć. Na položaju nema ni jedan puškomitraljez i predlažem da se jedan puškomitraljez iz Petrova sela gdje ih sada ima dva prebaci u Milino selo, jer inače je uvijek dolazio ovamo. Ovaj puškomitralje koji je zarobljen u Petrovu selu da ostane na tom položaju. Ovo je prijedlog za buduću, a može ostati i ovako, s time da Petrovo selo stalno prebacuje puškomitraljez kad je ovdje borba. Koliko mi je poznato udarni bataljon ima 4 puškomitraljeza, 2 kod Kostajničanaca, 1 kod Kupresa i 1 kod Stanišića. Tri su sada u borbi, a ovdje je na položaju Kupres sa 1 puškomitraljezom. Nastojacu da 1 puškomitraljez prebacim i u husinjsko-vozičku četvu i tako će za sada udarni bataljon biti kompletiran da svaka četa ima po 1 puškomitraljez. Sadašnje stanje ovako: Ozrenska udarna četa sa Stanišićem nalazi se u Striježevici, Kostajnička udarna četa sa Nikolom Čelićem nalazi se u Krtovi stoji na raspoloženju kao odredska rezerva, husinjsko-zenička četa je sa Mišom Ignjatovićem na položaju Gornja Brijesnica zbog eventualnog napada sa te strane i radi pogranične službe. Sa snagama kojima sada štab bataljona raspolaže na ovom sektoru možemo odbiti 15 do 20 satnija. Ratni plijen je popisao i poslali smo dva sanduka municije i sanduk bombi, svu apoteku za bolnicu, jednog konja Kupres je dao Stevanu Božiću, a dva konja ostala su u štabu. Spisak zaplijenjene spremne dostaviću sa predlogom o raspodjeli ali mnogo su razgrabili seljaci u D. Brijesnici i moraćemo to da sakupimo. Zbog organizacijskih pitanja bataljona i sređivanja ovog sektora nalazim se privremeno u Krtovi, ne bih želeo da mi neko prebaci da sam se zabio u zapećak, moja nije krivica što neprijatelj ne udara na naš sektor a da se prebacujem na stranu drugu to ću učiniti čim mi se naredi. U ostalom ako zatreba Osječanska četa idem i ja sa njom. Naredio sam da se linija za Kakmuž prebaci za pravac Ozren—Krtovo i upotrebi sav telefonski materijal za to. To je u ostalom odluka Tvoja da se prvo spoje operativni štabovi pa onda niže jedinice jedna s

drugom. U tom pogledu Mican je stavljao svoje prigovore kao-
i vodnik Kakmuža, ali ja ću nastojati da ih ubijedim u pravil-
nost ovakvog stanja. Radio aparat nema baterija i sakupljamo ih.

Drugarski pozdrav
Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Komandant udarnog bataljona
M. Popović

BILTEN

VRHOVNOSTABA NARODNO-OSLOBODILAČKE PARTIZANSKE I DOBROVOLJAČKE VOJSKE JUGOSLAVIJE

Decembar 1941 — Januar 1942.

Broj 12—13..

IZ NARODNO OSLOBODILAČKE BORBE BOSNA I HERCEGOVINA

Ozrenski partizanski odred je u toku poslednjih mesec dana
vodio oštru borbu protiv Nemaca i hrvatske vojske, koji su
bili okupili jače snage u Doboju. Junački ozrenski partizani su
u ovim borbama pored ostaloga zarobili 15 puškomitraljeza,
6 teških mitraljeza i 2 bacača mina.

Partizani Ozrenskog odreda vešto su izbegli opkoljavanje od
neprijatelja na sektoru Lipac i sami opkolili jednu neprijateljsku
satniju. U ovoj borbi palo je 40 neprijateljskih vojnika, zaple-
njeno 6 puškomitraljeza, 35 pušaka kao i druge spreme.

Neprijatelj je sa dve pešadijske satnije, dve baterije, sa ode-
lenjem bacača mina, mitraljezima, pošao na položaje u Lipcu.
Posle rike topova i bacača neprijatelj je hteo preći na juriš.
Međutim partizani su među neprijateljskim vojnicima napravili
paniku svojim bacačem, koji je svojim prvim metkom uništio
poštu i stanicu u Doboju, a zatim sami prešli na juriš, nateru-
jući neprijatelja u begstvo. U ovom okršaju neprijatelj je imao
84 mrtva, mnogo ranjenih i 6 zarobljenih vojnika. Na strani
partizana bilo je 8 žrtava. Zaplenjena su 3 bacača, 4 teška mi-
traljeza, 7 puškomitraljeza, mnogo pušaka i municije kao i ostala
ratna sprema.

Dragi drugovi!

Drug Josip Vam je napisao sve najvažnije i po tome ćete
postupiti, samo smo naknadno saznali da se tamo nalazi Š. V.
i prema sporazumu sa O. K. K. P. on treba poslije svršavanja
poslova koji su gore navedeni da se odmah prebaci ovamo jer
je to vrlo potrebno skoro neophodno. O načinu prelaska neka
ga obavjesti donosioc pisma. Stanje kod nas sa vojničkog gle-

«dista izgleda ovako: Naša mala »Ozrenska država« prostire se od Lipca uz rijeku Bosnu do Zavidovića, a odatle počinje teritorija Romanijskog odreda pa preko Sarajeva (koji je opkoljen) do Višegrada (u kome je podijeljena vlast između Italijana) gdje počinje teritorija Dangićevog četničkog odreda do Vlase-nice, gdje počinje Sokovljanski* odred i tako dalje do Drine, pa preko nje do pred Kragujevac je oslobođena teritorija. Isto-čna granica oslobođene teritorije počinje od Lipca uz Spreču do sela Zeljave pa preko Konjuha uz Kladanj (koji je opkoljen) pa se odatle spaja sa teritorijom Majevičkog odreda koji se proteže na sjever do pred Bjeljinu, zaobilazi je i proteže se do Brčkog, a na zapad do sela Spionice, i sa teritorijom Še-kovljanskog odreda i opet preko Drine u Srbiju. Ta teritorija predstavlja jednu kompaktnu cjelinu. To je što se tiče Srbije i Bosne. Hercegovina i Dalmacija stoje isto tako dobro ali nije mi baš tačno poznata veličina oslobođene teritorije. Crna Gora je potpuno oslobođena izuzev gradova Cetinja, Berana i Nikšića, i oni su nam poslali kao pomoć jednu brigadu u jačini od 1200 ljudi tzv. »Crnogorska proleterska Brigada« koja je krenula iz Crne Gore da ide samo naprijed sve dotle dok se ne sretne sa Crvenom Armijom. (Olovo je palo 20. decembra) Sandžak je potpuno oslobođen. U Sloveniji partizanske borbe su vrlo že-stoke i već Slovenački partizani imaju i svoju oslobođenu teri-toriju. O Krajini ste sigurno i čuli.

Ovo će biti za sada dosta ali dok se ispita sigurnost veze dobijat ćete i novine i biltene iz kojih ćete se moći obavjestiti o situaciji.

Mnogo pozdravlja sve drugove

Kapetanović Ismet v. r.
partizan Ozrenskog odreda

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Položaj 13. I. 1942. g.

Odgovorite odmah!
I to na mene ili na Josipa.

Da je prepis vjeran originalu tvrdi:

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
4. PJEŠAČKA DIVIZIJA
STOŽER

Broj Tajno
12. III. 1942. 194
DOBOJ

GLAVAR STOŽERA,
Glavno stožerni bojnik,
(Kadić)
Hermam Kadić, s. r.

* Sekovački.

3 četa 3 bat.
N. o. p. odreda
P. Selo

Komandantu odreda,

Položaj

Dragi druže,

Naknadno dopunjujem svoj izveštaj koji sam već podnio o stanju u P. Selu i Kakmužu:

1) Položaj se proteže:

a) Krstac (među Kakmuža i Brđani) — selo Petrića — Vaskrsije Radovanovića i Jov. Lukića kuća.

b) U Lužanima: Nediljka Maksimovića brdo—Vasiljevića brdo.

Snaga neprijatelja je 3 satnije na položaju i 1 satnija u rezervi.

Svugde su se utvrdili sa dobrim rovovima. Ovaj izveštaj potkrepljujem naredbom br. 189 od 8 o. m. koju prilažem. Ujedno prilažem dokumente poginulih oficira i to dvojice, dok dokumente trećeg oficira nisam dobio. Molim da mi vratiš naređenje, jer se tiče našeg položaja. Dakle naknadno sam ustanovio da smo ubili 3 oficira i zarobili 9 pušaka. Sada sam došao u Kakmion radi dogovora o zajedničkoj akciji. Nadao sam se da ću naći i Todora Panića ali ga nema. Onakav napad kakav je zamišljao Jugoslav sa T. Panićem nije uopšte zasnovan na nekim temeljima. Za jednu ozbiljnu akciju potrebno je oko 200 pušaka (najmanje) bar 1 teški mitraljez i bacač. Uostalom bilo bi potrebno da komandanti ispituju položaj temeljito, pa da se nešto poduzme. Za to imamo vremena, jer je u toku akcija na drugoj strani.

Poslao sam sinoć 15 pušaka na Panjik, ali nisam siguran da li su svi tamo stigli, jer je teško ljude skupiti i pritegnuti, ali se nadam za par dana da ću sve srediti. Ujutro kreću Husinjani i 5 pušaka iz Kakmuža u istom pravcu.

Mi u P. Selu izvidamo i patroliramo iznad Lužana i u Porječini, u Porječini je ostalo sve netaknuto, te smo se smjestili u Porječinskoj školi, te smo odlučili da branimo Porječinu po svaku cijenu.

Uz drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Luka

Stab udarnog bataljona
Položaj.

KOMANDANTU OZRENSKOG ODREDA

B R E Z I C I

Druže Tošo,

1.) Primio sam Tvoje pismo od noćas i odmah sam stupio u vezu sa našim snagama na liniji Rečane—Omerova voda. Pre-

ma izveštaju kojeg sam noćas primio stanje na položaju izgleda •ovako: Neprijatelj je dopro do Mramora kuća Predraga Ćerića i pred več se povukao prema Pašinih konacima. Njegova jačina je oko 200 ljudi.....prvi vod 4 bataljona— zaposjela položaj u s. Rečane. Naredio sam da se odmah popnu na Počjelovo, brane ga odlučno i to sa svim našim raspoloživim snagama. Noćas sam ugovorio sastanak sa Bajkanovićem i komandrom 1. čete I. bataljona i na žalost nisam uspeo da uhvatim s njim vezu, jer nisu došli na ugovoreno mjesto.

2.) Nakon odlaska Kostajnice i Osječanaca udarni bataljon izgubio je svoje jezgro i prema tome odred je ostao bez svoje rezerve. Praksa je upravo sada pokazala da rezerva mora postojati, da udari tamo gde neprijatelj nastupa većom snagom. Ako se obrazovanje pomoći ostavi u zadnjem momentu ostaje kasno i neprijatelj slobodno napada kao što je to slučaj sa Počjelovom. S toga predlažem da se odmah pristupi formiranju te stalne odredske rezerve što ima vezu sa proleterskom metodom koja je sasvim samostalna jedinica i redovna vojska pod komandom proleterske brigade. Bez ove odredske rezerve neprijatelj će vršiti prodore slobodno na najosetljivijim tačkama i danas u ovom kritičnom momentu bez te rezerve dolazi u teško stanje i sam Ozrenski odred. Na osnovu toga predlažem:

za cjelokupno ljudstvo koje nije za proletersku četvu, a koje takođe nema mjesta iz raznih uzroka.....jedinicama -u sastavu udarnog bataljona, to bi mogao doći i jedan deo Husinjana.

da svaki bataljon da odmah 20, ljudi za ovu odredsku rezervu koja bi bila tri nedelje a onda smenjen,...

da prvi bataljon da dve desetine sa Andrijom Simićem koji je već bio u udarnom bataljonu i to dvije desetine da budu borci iz udarnog bataljona ranije,

da drugi bataljon da dvije desetine i jedan dio Brezičana i jedan dio Konoplijištana sa Marinkom na čelu i dva puškomitraljeza.

5.) Da treći bataljon da dvije desetine jedan dio iz Sočkovca, jedan iz Kakmuža iz Petrova sela — 2. p. mitraljeza, jedan iz Kakmuža, jedan iz Petrova sela.

6.) Da četvrti bataljon da dvije desetine, 5 iz Krtove sa Brkićem i malim Popovićem iz Sižja, 5 iz Milina sela i 5 iz Gornje Brijesnice i 2 p. mitraljeza.

7.) Tako bi sabrao 70 boraca prije 60 Vozučana imali bi 6 puškomitraljeza i 3 čete i to dvije Ozrenske i jednu Vozučku. Za komandire dolaze u obzir Marinko, Andrija Simić, Košta Nikić, Jefta Bajkanović.....Boško Panić bio bi komandant udarnog bataljona.....a neću kretati dok se izvrši stabilizacija odreda i ne nastupi zatišje.

8.) Nakon odbijanja neprijatelja ovaj udarni bataljon imao bi zadatak da se u zajednici sa proleterskom četom probije do odreda »Zvijezda« jednoj strani a na drugoj strani da se pre-

baci u Posavinu i bude snaga pa će se odred osloniti da bi tamo zaveo red i uspostavio vezu, sa Majevicom isto lako glavni zadatak bila bi nabavka žita_____radi ishrane Ozrena.

9.) Na osnovu razgovora sa Stakićem utvrdio sam da je stvarno pokušao formiranje samostalnog odreda na rejonu

ali Stakić svu krivicu baca.....pojačana u smislu obrazovanja stalne odredske rezerve slati linijom Bukovica—Omerove vode—Rečani.

Isto tako javi mi šta misliš o ovome predlogu i kakve su mogućnosti za njegovo ostvarenje.

Sa snagama na ovom kraju — oko dva voda samo da prihvatim borbu za dobitak na vremenu dok ne stignu pojačanja, a o nekom.....neprijatelja nema ni govora. Poslao sam.....dobijem podatke o pravcu nadiranja

kretanju neprijatelja javiću.

Sa drugarskim pozdravom

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Komandant udarnog bataljona

Miloš

feb. 1942 god.

poslato u 8 čas.

Stab udarnog bataljona

Položaj—Rječani

11 feb. 9 čas. (1942)

Komandantu Ozrenskog odreda

Brezici

Druže Tošo,

1) Naše snage su sinoć zauzele Pocjelovo — borbe su bile vođene na Debelom brdu i neprijatelj je odbačen mjesto Ravne prema Pašnim Konacima. Naši su zanočili u Nenićima, Gornjoj Brijesnici i Rječanima. Naredio sam da se jutros zaposjedne Pocjelovo.

2) Bacač koji je meni upućen sa municijom je i dobro je djelovao. Da li je ostao drugi bacač da bi ih mogli kompletirati — radi sastavljanja nemačkog i jugoslovenskog treba bacač sa Brezika poslati u Bukovicu.

3) Do ovog časa 9 sati izjutra ne primjećujem ništa naročito od strane neprijatelja, noćas se samo čulo nekoliko pušaka u selu Gariči (zaseok Perovića) u paljenju Čavaljuša učestvovali su većinom seljaci iz Perovića. Noćas kako čujem vratio se jedan dio Vozučana, ali Jefto se nije vratio.

4) Pet kurira sa »Zvijezde« zanoćili su u selu Bijelo Polje—Jafta Smrdin, naredio sam da mi se jave i po mom shvatanju treba da idu u borbu.

5) Pomoć koja je stigla od Bogdana Jovičića jutros su otišli za Tumare, a meni je Vaskrsije uputio jedno prilično drsko pismo da ne poznaje k-danta udarnog bataljona i da tog bataljona nema. Tražim hitno da mi se pismeno uputi ovlašćenje za obrazovanje od primljene pomoći jedne samostalne jedinice u smislu predloga koji sam dao, jer odred mora imati svoju ic zervu — barem 90 ljudi stalno na okupu.

6) Hitno mi javi da li mogu od ljudstva koje je stiglo da obrazujem tri udarne čete i predem u akciju duž r. Krivaje. Vršio bih gonjenje neprijatelja, dok ne bi uspostavili vezu sa našim snagama.

7) Potrebno bi bilo da krene i drug Milenko do mene i da se detaljno sporazumijemo — meni treba politički komesar, jer Veljko ie negde iščezao. Ja sam ovde potpuno sam, pa neka mi politički neko pomogne koliko bilo.

8) Ovdje je raspoloženje ljudstva za borbu za akciju i gonjenje moram preduzeti još u toku sutrašnjeg dana bilo pravac Pašini Konaci—Zavidović, bilo Stog—Vozuća, bilo Krivaja—Gostović, ako ne krenem nigde nastupiće opšte neraspoloženje i ia ću ispasti izdajica, kukavica i saboter. Ja lično isto želim da što prije krenem u borbu dalje i nastavim gonjenje — od toga zavisi i ugled samog Odreda, jer u dolini r. Krivaje misle da nas nema, da smo uništeni.

9) Ako se složite s ovim operacijama šalžite mi jasna uputstva i pismena ovlašćenja da mogu još u toku ove noći ispuniti zapovjest. Moje je mišljenje da ie najpreče da uhvatim vezu sa Mišom, prema tome trebao bi krenuti i Milenko sa pismima za odred »Zvijezda, s kojim bi zajedno vršili čišćenje doline i Krivaje. Ako krene Milenko neka mi ponese durbin, ako ne pode on, neka ga ponese ovaj kurir.

10) Pošaljite mi hitno izveštaje ostalih frontova i radio vijesti. Naročito vijesti o neprijatelju i novi podaci o njegovom kretanju.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Komandant udarnog bataljona
Miloš

III četa V bataljona
Karačić

Komandantu Ozrenskog odreda

Brezici

Druže Tošo, javi komandantu III bataljona Todoru Paniću, da uputi resto Konoplišta na položaj u Karačić, pošto je ovde velika potreba da se sakupe što veće snage, radi prečišćavanja muslimanskih sela do Zavidovića. Svi njihovi drugovi koji su

ovde žele da i oni dođu ovde. Isti neka pođu u subotu ujutro, da bi ovde bili u subotu na večer. Ako bi bilo moguće da se uputi još automatskog oružja.

13 II 1942 god.

Karačić
10 časova

Komandant V bataljona
Popić Boško

PREPIS ZAPISNIK

pisan dana 18. veljače 1942. g. u Doboju
p. p.

Iz ovdašnjeg pritvora bude predveden VLADIMIR VESELIĆ rođen u Ribniku, općina ista, kotar Kraljevac, sin Gabriela i Roze Župetić, rođen 17. kolovoza 1887. po zanimanju obućar, zavičajan u Ribniku, pismen do sada navodno nekažnjavan, koji na predloženi mu predmet izjavljuje sledeće:

Još nešto oko 20. siječnja 1942. g. dobio sam jedno pismo koje je bilo zatvoreno u kuverti, a koje mi je donjeo jedan seljak do tada po imenu nepoznat, u kojem sam prilikom suočenja prepoznao Delića Hasana iz Stanić-Rijeke, star oko 50 godina, koji mi je napred navedeno pismo uručio u mojoj radionici, a koje sam ja pismo nakon preuzeća metnuo u svoju ladicu, koje sam naknadno pročitao. U tom pismu tražilo se je raznog postolarskog materijala kao i eksera i ekserčića i cvekova za opanke, po kome je to pismo bilo pisano nije mi poznato, pošto se nije pošiljak potpisao. Ja sam to pismo nakon pročitavanja uništio i donosiocu pisma Deliću sam odgovorio, da zasada ne-

mam toga materijala, koji se traži u pismu, a ako mi bude moguće, da ću ga nabaviti.

Suočeni Delić Hasan star 52 godine, iz sela Stanić-Rijeka koji je okrenut lice u lice tvrdio Veselić Vladimiru, da je prilikom predavanja pisma pokazao Veseliću, da je to pismo poslato od partizana iz šume, koje je Veselić preuzeo i odmah sakrio u svoju ladicu. Istoga dana, da mu je prilikom povratka kada je odlazio iz Doboja Veselić uručio jedan paket u kojem se nalazilo duhana i to eškije oko pola kilograma i jedna kutija sa baterijama kojih je bilo 10 komada, koje je također imao da uruči što je i učinio Ismetu Kapetanoviću i njegovoj uredovnici. Isto tako nakon desetak dana kako tvrdi Delić, da je bio upozoren od Ismeta Kapetanovića da imade otići ponovo kod Veselića Vladimira u Doboju gdje će dobiti jedno pismo, a koje je pismo njemu od velike važnosti. Ja sam na dobiveni nalog uputio kod majstora Veselića, kojeg sam našao u njegovoj radnji, te sam mu prilikom dolaska kazao gospodine Vi niste poslali pismo Ismetu Kapetanoviću, a on mi je na to odgovorio samo riječima »neka se navratim kad pođem kući«. Ja sam se prilikom odlaska iz Doboja navratio kod Veselića u njegovu radnju, koji mi je tom zgodom uručio pismo i to na taj način što me je odveo u sporednu sobu gdje su pohranjeni kalupi te je rukom posegnuo iza zida u kut odakle je izvadio pismo i rekao mi je, da ga neka dobro sakrijem. Ja sam od Veselića pismo preuzeo i u njegovom prisustvu metnuo sam u rubac i spustio ga u čakšire.

Napomenuti mi je, da prvo pismo, koje sam donio Veseliću Vladimiru, a koje sam nosio u čarapi, te sam ga u prisustvu Veselića izvadio u njegovoj radnji iz čarape.

Priznajem da je jednom zgodom u mjesecu studenom 1941 godine došao u moju radnju Čolić Hasan, čin. drž. željeznica u Doboju i zatražio je tom zgodom od mene, da li imam kože, da bi njemu trebala količina za oko 10.000 kuna. Ja sam pomenutom na to odgovorio, da nemam, a osobito tako veliku količinu, a ujedno sam mu odgovorio da se koža ne može dobiti bez bona, neka si nabavi potrebni broj bonova, da ću i ja ići u Zagreb pa ako mi bude moguće, da ću mu nabaviti.

Nakon suočenja sa Čolićem, okrenuti lice u lice, Čolić uporno tvrdi, da je u dobivenom pismu od partizana iz šume pisalo neka se obrati na majstora Veselića, kojemu smijem cijelu stvar povjeriti, pošto je on u to upućen. Ja sam se odmah nakon dobivenog pisma od Milana Paravca odnosno čim sam ga pročitao uputio kod majstora, kazao sam da sam dobio od partizana iz šume, u kojem se spominje, neka se obratim na Vas radi nabave kože, a da će on uskoro ići u Zagreb, a ukoliko mu bude moguće, da će nabaviti, a u protivnom ako ne bi mogao iz Zagreba dobiti, da će uštediti od bonova koliko je moguće i da će mi to dati.

Kako je majstor Veselić odmah nakon kratkog vremena bio uhapšen to nije moglo doći do uručenja niti mi je uručio kožu koja je bila namjenjena za partizane.

Izjaviti mi je, da izjava Delića Hasana kao i Colica Hasana i ako su mi tvrdili u lice ne odgovara istini, već ostajem kod moje izjave, koju sam dao u zapisnik. Vladimir Veselić v. r.

Drugo nemam šta reći.

Zapisnik mi je pročitat i ja ga u cijelosti priznajem.

Dovršeno.

Saslušao Tomo Gračan v. r.

Perovođa Ibrahim Cesić v. r.

Strogo pov.

Štab 4 bataljona u obrazovanju

Položaj

Komandirima 1 i 2 čete 4 bataljona u obrazovanju

Prema odluci Štaba odreda na posljednjem vojnom zasjedanju odlučilo da se počne sa stvaranjem 4 bataljona. Rejon 4 bataljona za sada je Krtova, Sižje, Milino Selo, Donja i Gornja Bresnica, Karačić. Prema tome za sada će postojati samo dvije čete i to 1. četa sa sjedištem u Milinu selu, komandir čete je Bogdan Jovičić i pod njegovu komandu spadaju vodovi Milino selo, Sižje, Krtova. Zamjenik Bogdana Jovičića biće vodnik voda Mihino selo. Druga četa četvrtog bataljona biće u Donjoj Bresnici, komandir čete je Vaskrsije Stepanović i pod njegovu komandu spadaju vodovi Donja i Gornja Bresnica i Karačić, zamjenik komandira 2 čete Ljuba Popović je vodnik voda Donje Bresnice.

U prvu i drugu četvrtu spadaju svi vojni obveznici sela Krtove, Sižja, Milinog sela i Donje i Gornje Brijesnice i Karačića. Vojne obveznike podijeliti na borce puškare i borce nepuškare.

Svaki vodnik neka izradi za svoj vod pravilnik u koji mora uvesti sve borce sa puškama i bez pušaka, uvesti takođe i mladiće koji služe kao osmatrači i odeljenje za vezu. U prozivnik uvesti prvo bez puškara i to prvo

jurišna.....bataljona brojna

navesti broj puškara i njihove municije, zatim broj osmatrača, kurira i odeljenja za vezu i broj ljudstva jurišnih odeljenja. Svaki vod ima svoje jurišno odeljenje koje sačinjavaju vojni obveznici prvog poziva oni moraju biti naoružani kopljima, kosama, sikirama, vilama itd. navesti u spisku njihovo naoružanje.

Kad komandant nije na položaju njegov zamenik za položaj Boriće jeste komandir 1 čete drug Bogdan Jovičić a za položaj sela Donja i Gornja Brijesnica. Karačić komandir 4 udarne čete drug Miša Ignjatović, čiji je zamenik komandir 2 čete 4 bataljona drug Vaskrsije Stepanović.

Krtova

Komandant 4 bataljona

8 decembar 1941 god.

M. Popović

Štab 5 bataljona
Položaj—Rječani

12. febr. u 5 čas. po podne

KOMANDANTU OZRENSKOG ODREDA

B R E Z I C I

Druže Tošo,

1. Danas sam održao vijećanja sa Bogdanom Jovičićem, Vaskrsijem i komandirima četa. Za odbranu Pocjelova osniva se 5 bataljon od 3 čete. Prva četa Gornja Brijesnica—Malčići, komandir Radovan Lukić, druga četa Nenići komandir Predrag Tripunović, treća četa Riječani—Karačić komandir G. Nikić. Komandant 5 bataljona Boško Popić. Podijeljene su granice odbrane i raspoređena su pojačanja. Od pojačanja dobili smo 35 pušaka i 1 p. mitraljez 4 bataljon da će 2 p. mitraljeza i oko 30 ljudi prvi bataljon još 30 tako da će biti sa mjesnim puškama oko 150 pušaka.

2. Teren prema Pejanovićima u smislu zaštite našeg življa nema smisla čistiti, jer je neprijatelj u Srpskoj Orahovici, Savičićima, Loznoj, Gradini, Pejanovićima, Borovcima, Svinjašnici, Vukovinama, Hrgama, Vasovinama, Bozućaj nema više srpskog življa, svo je muško odvedeno u roblje, a kuće popaljene sa ženama i djecom. Samo stoka sama luta i nešto ima žita u košarama, ali i to se pljačka. Hitno treba izdati letak od strane štaba radi ovih ustaških zvjerstava.

Na osnovu dokumenata kod ubijenih ustaša utvrđeno je da su ta zvjerstva izvršena od strane ustaške bojne Sarajevo. U sastavu ove bojne nalaze se većina ustaše-muslimani iz okoline Drinjače, Vlasenice, Zvornika čije su kuće popaljene i koji se sada svete. Dešavalo se da je u jednoj jedinoj kući 20 čeljadi poklano i zapaljeno-zatvoreno u kući. O svim ovim zločinstvima sabiru se podatci i biće poslat izvještaj. Naše ljudstvo je ogorčeno hoće da pali, ubija redom sva sela koja su ostala čitava.

3. Ljudstvo iz Vozuća se nije vratilo, krenulo je preko Kri-vaje u s. Voštan ovdje ima oko 20 pušaka koje su bile u Jevtinoj četi, ali nisu znali za odlazak Vozućana pa nisu ni otišli, okupljeni su u sastavu 2 čete. O nekom oslobođenju njihovog kraja ne treba ni govoriti, jer se nema šta oslobađati, osim zgarišta i

5. Za bacač treba pronaći gde je talijanski dvonožac, jer ovde je jugoslovenska

6. Rezerva koja ovde stoji stavljen je na raspoloženje 5 bataljonu. Udarci bataljon prema tome ne postoji, a takođe čim se završi obrazovanje 5 bataljona i Popića uvedem u dužnost,

ja više nemam šta da radim na ovom sektoru i molim da budem prebačen u Bos. Krainu preko Krnjina.

7. Dok ne bude izvršena koncentracija snaga ovdje će se patrolirati i sabirati ostatak hrane i

8. Ovdje je potreban ne samo Milenko nego i Ti naročito ako počnu operacije prema muslimanskim selima.

9. Za kurire treba odmah sastaviti pismo »odredu Zvijezde« i da krenu, nema razloga da ovdje sjede.

10. Predlažem da se na ovaj sektor ne šalju pojačanja nego neka svaka četa da jednu, dvije ili tri puške za 5 bataljona i odbrana Podcijelova biće osigurana.

S drugarskim pozdravom

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Miloš

Spisak jednog dela boraca koji su neposredno učestvovali u napadu na četnički štab.

Prezime i ime	Odakle je	Jeli živ	Primedba
1. Panić Todor	Boljanić	Poginuo	
2. Panić Blažan		Živ	
3. Panić Mika	<i>ti</i>	Poginuo	
4. Panić Košta	<i>it</i>	Poginuo	
5. Panić Trivun	<i>it</i>	Poginuo	
6. Panić Vojin	<i>a</i>	Poginuo	
7. Jaćimović Milenko	<i>a</i>		
8. Gavrić Nikola	<i>a</i>		
9. Raković Đorđe			
10. Raković Miloš	<i>a</i>	"u	
11. Kuzmanović Ranko	<i>ti</i>		
12. Polutić Petar	<i>tt</i>		
13. Stepanović Jovan	<i>a</i>	<i>u</i>	
14. Radojčić Jovo	<i>a</i>	<i>a</i>	
15. Janković Spasoje	<i>u</i>	Živ	
16. Nešković Marinko (Grabijo)	<i>a</i>	Poginuo	
17. Jelisić Božo	<i>it</i>	<i>a</i>	
18. Jelisić Danilo		Živ	
19. Lukić Blažan	<i>a</i>	Poginuo	
20. Dragičević Jovo	Karanovac	<i>if</i>	
21. Vasić Božo	Boljanić	<i>if</i>	
22. Stjepanović Milan	B. Petrovo Selo	Živ	
23. Radovanović Radovan	-	<i>tt</i>	
24. Maksimović Miloš	<i>a</i>	<i>ff</i>	

Prezime i ime	Odakle je	Jeli živ	Primedba
25. Đurić Ranko	¹¹	Poginuo	
26. Mikić Stojan	¹¹	^u	
27. Marjanović Dragić	Boljanić	^a	
28. Maksimović Mitai	Petrovo Selo	Živ	
29. Gavrić Dušan		Poginuo	
30. Sešlak Doka	^{tt}	Živ	
31. Dujković Danilo	^{tt}	^a	
32. Petrović Pero	”	Poginuo	
33. Petrović Radovan		Živ	
34. Maksimović Branko	”	Poginuo	
35. Panić Nikola	”		
36. Dujković Pero	^u	Živ "	
37. Đukić Mirko	”	Poginuo	
38. Pušeljčić Čedo	^a	Živ	
39. Stanojević Stanko	”	”	
40. Dujković Veljko	^a	”	
41. Petrović Miloje			
42. Blagojević Marko		Poginuo	
43. Pejić Mićan	iz Boljanića	Živ	
44. Panić Spasoje Jove	^a	Poginuo	
45. Milinović Mirko			
46. Milinović Vasilije	^{it}	Živ "	
47. Milinović Vaskrsije	^a	Živ	

DOKUMENTA NEPRIJATELJSKOG PORIJEKLA

SITUACIJA U TOKU 22 i NOĆU 22/23. VIII 1941. g.

1.

U toku noći izbili su nemiri na području kotara Doboj. U Doboju je bilo sve spremno da se napad, najavljen od četnika odbije. Do ujutru bilo je oko Doboja samo puškaranje. Javljeno je međutim jače puškaranje na 25 km sjeverno od Doboja, kod želj. postaje Johovac i sela Osječani. Brzobjavne veze sa Dobojem bile su u 5 sa-ti, ujutru prekinute. Brzi vlak iz Slavanskog Broda za Sarajevo zadržan je na žel. postaji Lupljanice (prva posle Dervente).

Glavar želj. postaje u Ljupljanici izvestio je da su želj. brzoglasne i brzobjavne veze sa Dobojem prekinute kod želi. postaje Johovac, gde je pored pruge, u šumama i kuruzama ima skrivenih četnika.

Prema izjavi jednog oružnika, oko 40 četnika napalo je oruž. postaju osječani sa bombama.

2.

D o b o j :

4.50 s.

Ponovno brzoglasno pozvat isti kotarski upravitelj u Doboju javlja: Sa oružničke postaje Osječani pobjegao jedan oružnik i javio, da je jedna banda od oko 40 četnika sa bombama napala oruž. postaju Osječani i da je bježeći usput video svijet hrli u pravcu Osječana. U Doboju se i sad čuje puškanje iz tog pravca.

3.

Situacija na dan 27. VIII. 1941. g.

27. VIII. 1941

u 14. čas.

Slav. Brod

Zapovjednik mjesta Brod N/S telefonom javio je:

»Doboj 27. VIII. t. g. u 11 sati javljeno je:

sa trupama kojima zapovjedam ušao sam 26. VIII. t. g. u 17,30 sati u Doboj gde sad vlada mir i red.

Željeznička pruga Bos. Brod — Doboj uspostavljena je i čuva se stražama:

1 satnija na prostoru žel. postaje Komarica—Rudanka de je bila na 3 mjesta porušena i odmah popravljena željeznička pruga.

U Doboju se nalazi jedna bojna iz Tuzlanske pukovnije, koja je isto jučer dolazeći iz Tuzle stigla pod borbom u Doboj.

Isto tako nalaze se u [Doboju 4 njemačke satnije i osam tenkova. Od ovih su 2 satnije sa 4 tenka samnom došle iz Dervente do Doboja, a 2 satnije sa 4 tenka iz Teslića.

Cijela akcija vodi se u sporazumu sa Njemačkim trupama, a koje dobijaju upute iz nemačke komande iz Banja Luke.

Raspored trupa je sada slijedeći:

1 satnija istočno od Dervente kod sela Klakara, 1 satnija je istočno od Dervente na putu Derventa—Modrič kod sela Božinci—Podnovlje.

1 satnija na desnoj obali r. Bosne u okolini Modriča.

Ove tri satnije imaju zadatak očišćenje zemlje.

Jedna bojna 5. pješ. pukovnije nalazi se u Doboju, a jedna njezina satnija osigurava prugu.

4. bojna 3. pješ. pukovnika stigla je jučer i nalazi se sada u selu Rudanki, te osigurava prugu želj. postaja Rudanka—Johovac te ostaje tamo do daljeg naređenja.

Osječka bitnica, koja je takođe stigla 26. VIII. nalazi se sada na položaju u Doboju.

Prva bojna 5. pješ. pukovnije ima sada 5 mrtvih domobrana i nekoliko ranjenih.

Četvrta bojna 3. pješ. pukovnije imala je noćas 1 mrtvog i 2 ranjena domobrana.

Na lijevoj obali r. Bosne uglavnom vlada red i mir, osim što iz pojedinih sela koja se nalaze bliže pruži puca se na osiguranje pruge, kao napr. kod sela Mali Prnjavor, zapadno od željez. postaje Kotorsko.

Pri pokretu ka Doboju osobito jaka puščana vatra dobijena je sa desne obale r. Bosne iz sela Kostajnica koje su selo njemačke trupe stavile pod vatru svojih tenkova. Izgleda da na desnoj obali r. Bosne od Doboja pa na sjever pa do sela Osječani ima dosta naoružanih ljudi, koji imaju puške, strojnice i kako se iz priloženog letka vidi imaju i svoje vodstvo.

Njemačke trupe poslale su svoje dijelove da se postavi veza između Doboja—Tuzle i Doboja—Sarajeva.

Kako sam imao zadatak izbiti do Doboja molim za dalje zapovjesti šta imam raditi.

Napominjem da je osobito otežano ishranjivanje ljudi, koje se vrši iz Dervente, te bi trebalo u Derventi ustanoviti jednu intendantsku bazu.

Isto tako molim za izvještaj, da li ću bojnu iz Tuzle zadržati u Doboju ili ću je vratiti natrag u Tuzlu odnosno da osigurava željez. liniju Dobj—Tuzla.

U sporazumu i po prijedlogu njemačkih Zapovjednika koji su ovdje u Doboju upućen je poziv seljacima, koji su na desnoj obali r. Bosne da do 28. VIII. u 12 sati predaju svo oružje koje imaju, inače će biti nasilno razoružani i sa njima će se bezobzirno postupati.

Bilo bi neophodno potrebno u koliko ću duže vrijeme ovde ostati, da mi se pošalje nekoliko djelatnih časnika blagajničke i obskrbe struke.

Bilo bi potrebno da se dodijeli nekoliko telefonskih aparata, a po mogućstvu i radio stanica, jer je prostor na kome se radi vrlo veliki.

Molim za hitne dalje zapovjedi.

Zapovjednik pukovnik Durbešić,

4.

27. VIII, 1941

u 18,40 sati

Sl. Brod

P. pukovnik Globočnik iz Sl. Broda javlja:

Pukovnik Durbešić iz Doboja moli žurno dalja naređenja za rad na osnovu izveštaja koje danas podnio Glavnom stožeru telefonom u 14,15 (primio satnik Peračić).

Primio brojnik Merslavić.

U DOBOJU ima naših snaga i to:
I bojna 5 p. p. — zapov. Mifek
IV bojna 3 p. p. — zapov. Šimić,
 bojna iz Tuzle
4 Njem. satnija i 8 tenkova (sutra idu),
Osječka bitnica.
Na lijevoj obali Bosne od Save do Doboja uglavnom rasčišćeno ali ima mestimičnog puškaranja osobito u okolini Doboja.
Na desnoj obali ima znatnijih dobro naoružanih nepr. snaga.
Naši nisu prelazili na tu obalu

Primio brojnik Merslavić.

Banja Luka:
20,30

Prema izvještajima Njemačke komande iz Beograda u Doboju je održana jedna konferencija između naših časnika i četnika kojoj je prisustvovao i jedan nemački časnik.

Nijemcima je naređeno, da ne gone i ne hapse one pobunjenike koji noćas na cijeloj pobunjeničkoj prostoriji Hrv. Države bace letke sa kojima će svoje drugove pobunjenike postaknuti da prekinu borbu, jer je ista bezciljna i da predaju svoje oružje.

Njemačkoj diviziji nije poznato, u koliko se to odnosi i na Hrvatske trupe.

Primio potpuk. Sokol.

5.

Situacija na dan 28. VIII-41

Vojskovođa zapovjeda puk. Durbešić:

1. Uzeo sam do znanja raport zapovjednika iz Doboja i upozoravan na najveću opreznost da to nije varka.

2. Određujem

a) da se prihvati ponuda odmetnika da se mogu vratiti svojim kućama, te da nitko neće biti progonjen, tko preda oružje i tko nije vršio djela sabotaže na komunikacijama i brzoglasu.

b) Najprije se imaju pustiti taoci, koji se nalaze u rukama odmetnika.

c) Istodobno ima se predati oružje sa municijom.

d) Preuzimaju odgovornost, da se njihova sela neće više pobuniti i odrediti u dotičnom selu onog koji nosi za celo selo odgovornost.

e) imaju pokazati sve vođe pobunjenika i one koji su ih terorizirali i mjesta, gdje bi se mogla naći i pomoći našim četama da se uhvate.

f) Svaki dobitiće posebnu nagradu, koji sa uspjehom sudjeluje, da se krivci pohvataju.

g) Oni koji imaju nadzor po selima javljati sve što opaze da bi se komunisti i četnici koji su ih terorizirali, i sve što ovi čine i dočuju odmah najbližem zapovjedništvu ili oružničkoj postaji javiti, da ne budu opet terorizirani.

Ako bi se koja sela opet odmetnula, bitiće sa zemljom spravljena, ali ako drže red ne pomažu hranom i pićem vođe pobune, jamči se tim selima potpuna sigurnost života i imetka.

Pridržati kao taoce pregovarače kod sebe tako dugo, dok nije sve izvršeno. Postupati s njima prijazno.

Pukovnik Durbešić ima mi u toku današnjeg dana javiti ime-na onih, koji su došli na pregovore i imena svih, koji su vođe pobunjenika i njihova mjesta gdje se nalaze.

Kada je sve svršeno, poslati pismeno izvješće kako je dovršeno i kako je do pobune došlo, koja sela su učestvovala i skice i položaji četa i njihov stalež.

6.

U odnosu na stanje 30. kolovoza 8. sati, situacija se izmijenila u toku 30. i noću 30/31 u sljedećem:

NA PODRUČJU BOSANSKE DIVIZIJE: Na prostoru Derventa—Doboj—Maglaj—Tešanj—Teslić uspostavljen je red i mir. Željeznička pruga je ispravna i vlakovi idu normalno, kako između Sarajeva i Bos. Broda tako i između Doboja i Tuzle. Brzoglasne i brozovjavne veze još nisu uspostavljene ali se na njihovoj opravi radi.

U toku dana poduzeto je nasilno izviđanje desnom obalom r. Bosne do u visinu s. Kožuhe. Otpora četnika nije nigdje bilo. Sela na tom dijelu predavala su oružje, no saznalo se, da je izvijestan dio pobunjenika pobijegao dalje gore u šume. Sa dvije satnije domobrana i pola satnije Njemaca otpočeto je s toga čišćenje u pravcu Ozren planine, te se tu naišlo na dosta jak otpor četnika. 31. VIII nastavljat će se ova akcija čišćenja.

Akcije ove vrste mislim stalno poduzimati gdje se to pokaže potrebno a prema izvještajima koje budem dobio.

7.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast u Maglaju

Pov. broj: 216/41

Maglaj, dne 1. rujna 1941.

Predmet: Stanje javne sigurnosti

u kotaru Maglaj

Na pres. broj: 72/41 od 29. 8. 41.

Velikoj Župi Usora i \Soli
Župskom redarstvu

T u z l a

Savezno sa gornjim nalogom čast mi je predložiti sljedeće izvješće za prošli tjedan:

U noći između 22. i 23. 8. o. g. saznao sam od Kotarske oblasti u Doboju, da se sprema napadaj četničko-komunističke bande sa planina Ozren i Preslica, te je naskoro nakon te vesti

započela i njihova akcija najprije prema Doboju i okolnim mjestima naročito na železničkoj pruzi kao i uz prugu prema Maglaju tako, da su već oko 4 sata u jutro 23. 8. o. g. bile prekinute sve brzoglasne i brzopjavne veze prema Doboju. Četnici i komunisti sa seljacima iz grko-istočnjačkih sela ovoga kotara nailazili su kroz čitav dan 23. 8. o. g. prema Maglaju dok niesu u noći od 23. na 24. 8. o. g. oko 4 sata provalili u Maglaj, koji je bio branjen sa 35 vojnika, koji su stigli iz Zavidovića, oružnicima Oružničke postaje u Maglaju, te sa oko 100 civilnih lica naoružanih sa vojničkim puškama, koje su stigle iz Sarajeva. No uzprkos obrane, uspjela je provala te su pobunjenici na čelu sa četnicima i komunistima zaposjeli Maglaj, opljačkali sve državne i samoupravne blagajne i novac, pobrali svo oružje, što su stigli, a odnieli su i hranu iz javnih magazina. Ljudima u Maglaju nije se ništa desilo, jer ih je pravodobno iznenadila naša vojska i Ustaške postrojbe, koje su stigle iz Sarajeva i drugih mjesta dne 25. pr. mj. oko 11 i Vi sati. Vojska u broju od oko 80 ljudi nalazi se i sada u Maglaju sa 2 častnika.

Javna sigurnost je sada osigurana, i ako još nijesu prestala gdje gdje pojedina pucanja i čarkanja četnika. Pojedini seljaci iz grko-istočnih sela, koji se sami prijavljuju vojnim vlastima izjavljuju neki, da nijesu sudjelovali u pobuni, a drugi da su bili prisiljeni se pridružiti pobunjenicima.

Biti će potrebno da vojska ostane u Maglaju dok se potpuno ne pročisti okolica i kotar od četnika i pobunjenika, što će se morati učiniti u interesu javnog reda i sigurnosti u ovom kotaru. Ukoliko ne bi mogla ostati vojska potrebno je pojačati oružničku postaju sa dovoljnim brojem oružnika i to iskusnih kao i eventualno sa ustaškim stražarima, kojima bi trebalo dati oružje.

Povodom ovih događaja svijet je uplašen i među istim vlada još uvijek strah, da se ne bi opet pojavili četnici, jer bi u tom slučaju mjesto stradalo.

Kotarski predstojnik:
Potpis nečitak, s. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Ravnateljstvo Župskoj redarstva u Tuzli

Prez. Broj 99/41.

Tuzla dne 4 rujna 1941. god.

Prema izviještaju kotarske oblasti Doboju taj. br. 174/41 javna sigurnost na području iste oblasti na prošli tjedan bila je slije-deća:

Dne 22 kolovoza 1941 godine obavještena je kotarska oblast od povjerljivih lica, da je u okolici Doboja zapaženo gibanje

većih razmjera sumljivih lica i grko istočnjaka. Također je primljeno obaviještenje da se istoga dana i večeri sa strane pobunjenika priprema napadaj na okolinu i na samo mjesto Doboј.

Savezno sa primljenim izveštajima, a u sporazumu sa vojnim zapovjedništvom i oružnicima odmah je sve preduzeto, da se napadaj spriječi i pobunjenici odbiju, a u međuvremenu obavještene su brzoгlasno sve vojne i civilne vlasti o primljenim naređenjima i zatražena hitna pomoć.

Istoga dana već oko pola jedan u noći, došlo je do napadaja od po prilici oko 50 pobunjenika na oružničku postaju u Osječanicima, o čemu je primljen izveštaj od željezničke stanice u Jugovcu, a i hitci su se jasno čuli iz daljine. Već oko 4 sata ujutro uslijedio je sa strane pobunjenika oštar napad na magacin u Usori odakle se je vojska pred jakim pritiskom napadača morala povući. Već u 5 sati u jutro došlo je do napadaja sa sviju strana, naročito od Reke Spreče na mostove prema Tuzli, na magacine u Barama i na samu rijeku od Stanić Rijeke. Od toga vremena otpočele su borbe koje su trajale neprestano do 12 sati. Oko 6 sati pobunjenici su isjekli sve brzoјavne žice, oštetili prugu usled čega je bio u prekidu sav saobraćaj.

Na Doboј napalo je toga jutra po prilici 1500 do 2000 pobunjenika. Napad je bio vrlo oštar i oko pola sedam sati pobunjenici su u naletu ušli u Doboј. Pobunjenici pucali su iz mitraljeza i bacali ručne bombe. Bombama su zapalili i jednu kuću do oružničke postaje vjerovatno misleći da je to oružnička postaja i ako je to kuća Boška Kondića koji je iseljen u Srbiju. Kuća je do temelja izgorela. Magacin sa municijom u Barama i na Usori pali su u ruke pobunjenika u kojih su se magacinih pobunjenici snabdeli potrebnom municijom.

Dne 24 kolovoza 1941 g. oko 12 sati pobunjenici zapalili su magacin na Usori u kojem se je nalazila topovska municija. Uz strašnu detonaciju u naselju Usori srušile su se skoro sve kuće. Stanovništvo je srazmerno dobro prošlo, jer mrtvih nije bilo samo nešto ranjenih. Materijalna šteta je ogromna. Stanovništvo sa Usore privremeno je nastanjeno u kućama iseljenih grko-istočnjaka.

Istoga dana oko 2 sata poslije podne pojavio se avion nad Doboјem a u kraćem razmaku još nekoliko aviona. Pošto su razgledali situaciju bacili su bombe na sela preko reke Bosne gdje su se uglavnom nalazili pobunjenici. U to vrijeme pobunjenici su spalili jednu baraku u Barama u kojoj je bila smeštena municija.

Uslijed ovoga došlo je do eksplozija a mnogo manje od one na Usori.

Dne 26 kolovoza 1941 godine u jutru došla je sva pomoć iz Tuzle od tri satnije. Tokom dana naročito pred večer pomoć je stizala sa svih strana. Oko 6 sati stigla je i Njemačka vojska. Odmah preko celog dana nastavljena je borba sa pobunjenicima

* Johovcu

i pristupilo se čišćenju grada i okolice, a pobunjenici su se povukli preko reke Bosne, te su oko 8 sati poslali glasnika sa uvjetima primirja. Uvjeti nisu prihvaćeni, te je vojska nastavila sa čišćenjem i gonjenjem pobunjenika.

Prepis ustaškog dokumenta.

M. D.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast u Maglaju

Pov. broj: 216/41.

Predmet: Stanje javne sigurnosti u Maglaj, dne 6. rujna 1941.
kotaru Maglaj

Na Pres. broj: 72/41 od 29./8. 41.

Velikoj župi Usora i Soli

Župskom redarstvu

T u z l a

Savezno sa gornjim nalogom čast mi je predložiti sljedeće izvješće:

Nakon protjeranja četničko-komunističke bande po našoj vojsci i ustaškim postrojbama dne 25/8. 41. stanje javne sigurnosti je nepromjenjeno. Vojna posada nalazi se neprekidno u Maglaju radi zaštite i osiguranja Maglaja i željezničke pruge, kao i radi asistencije na radovima oko uzpostavljanja brzoglasnih i brzoglasnih linija i veza. Međutim dešava se skoro dnevno da četnici ono, što se je po danu svršilo i popravilo po noći opet pokvare t. j. kidaju žice, pile brzoglasne i brzoglasne stupove kako na željezničkoj pruži, tako i na cestama, te time zadaju ne samo nesigurnost u prometu, nego i velike štete. Pokvareni i porušeni mostovi na putevima postepeno se popravljaju, ali dosta sporo, jer su bili skoro svi porušeni ili pokvareni, te nesposobni za promet do popravka. Na tim popravcima radi se neprekidno pod vodstvom stručnih lica.

Nakon odlaska četničko-komunističke rulje među pučanstvom vlada neprekidna uzrujanost i strah, da se ne bi isti povratili, iako se svima nastoji dokazati, da ne strahuju, pošto se ovdje nalazi vojska i drugi organi za zaštitu javnog reda i sigurnosti. Na svaki način potpunog reda i mira neće biti sve dotle, dok se temeljito ne pretraže sve šume i sela prema Ozrenu, gdje se i sada nalaze četnici i komunisti, koji su i zaveli grčko-istočnjačka sela na pobunu te periodične njihove vođe šalju poruke o napadaju na Maglaj i njihovoj osveti naročito prema državnim činovnicima i boljim trgovcima. O tim raznim porukama obavještena je i redovna vojska direktno po pojedinim osobama, koje donose te vijesti.

Interesantno je napomenuti, da sva ona lica, koja se iz pojedinih sela predaju ne donose sobom oružje, nego se izmo-

tavaju, da oni nisu sudjelovali u pobuni, a oni, koji jesu, da nisu imali oružja te da su bili prisiljeni od drugih pridružiti se k njima. Sva ta lica, koja se predaju, preslušavaju se po vojnim vlastima kod Kotarskog suda. Najveći deo ljudi, koji su učestvovali u pobuni i koji su viđeni sa oružjem u Maglaju ne predaju se, a niti se prijavljuju, a to su mahom seljaci iz svih grko-istočnjačkih sela ovoga kotara istočno, sjevero-istočno i jugo-istočno od Maglaja, a to je glavni dio pučanstva ovoga kotara.

U kratko sve dotle, dok se temeljito ne povede jedna smišljena akcija čišćenja celog područja, a naročito gore navedenih delova kotara, ne može se očekivati poboljšanje reda i sigurnosti u ovom kotaru, a prema sadašnjem stanju, javna sigurnost nije podpuna na celom području kotara Maglaj.

Kotarski predstojnik:
potpis nečitljiv v. r.

10.

Situacija na dan 10. rujna 1941 god.

b) Oko Doboja: Jučer u jutro protivnik sa Ozren planine napao na želj. prugu između postaje Ševarlije i Trbuka. Iz Doboja upućene snage za raščišćavanje. Otpor pobunjenika jak. Naši djelovi do mraka uspostavili situaciju i drže željezničku stanicu Trbuk. Promet na djelu Doboj—Sarajevo još nije uspostavljen. U toku dana bombardovana je prostorija Ozren planine našim zrakoplovima.

DOBOJ 12. č.

Pukovnik Durbešić u 12 sati javlja iz Doboja:

Jutros četnici sa Ozren planine napali na žel. prugu između želj. postaje Ševarlije i Trbuka. Uputio 2 satnije sa vođom strojnica i topova. Borba se još vodi. Otpor pobunjenika jak. Ogošćen Doboj, moli za pojačanje posade Doboja. Traži zrakoplov da odmah bombardira Ozren planinu gdje se skupljaju četnici u većem broju.

Predao puk. Durbešić.

11.

Situacija na dan 11 rujna.

D o b o j

17,30.

Pukovnik Durbešić izvještava:

Trbuk je u našim rukama. Rezultat naše akcije nije zadovoljavajući jer ne može preduzeti jaču akciju pošto raspolaže slabim snagama, koja ne smije suviše udaljiti od Doboja. Pobunjenici drže okolne visove (ima ih oko 6—700) i sa tih visova otvaraju jaku vatru čim se počne sa opravkom pruge. Za akciju

na visove ne smije se upustiti jer pobunjenici predstražama drže visove oko Trbuka i s. Striježevice.

Sarajevo uputilo 1 satniju iz Maglaja u Trbuk koja će tamo ostati.

Zrakoplovi iz Sarajeva bombardovali su jučer i naše trupe. Žrtava nije bilo.

Oko Tešnja je mir.

Traži: borna kola i brdske topove. Banjalučka doknadna satnija, koja se nalazi u Tesliću, da ostane tamo pod njegovom komandom ili ako to ne može, da se smieni drugom satnijom.

DOBOJ

06.50

Nadporučnik Uzelac na brzoglasni poziv iz Doboja javlja:

Stanje nepromijenjeno.

Izviješteni smo da su mostovi iz Suvog Polja prema Karanovcu bačeni u zrak, a pruga razrušena na više mjesta. Promet prema Tuzli obustavljen.

12.

Situacija na dan 12. rujna:

DOBOJ

10.15 sati

Pukovnik g. Durbešić javlja:

Puškaranje između Trbuka i Ševarlije, te pobunjenici ovime spreče radove na opravljanju pruge.

Satnija iz Požege stigla je te će biti upotrebljena za pojačanje osiguranja pruge prema Derventi. Dvije satnije ima u Doboju.

Pukovnik g. Durbešić ukazuje na mogućnost jače akcije iz Ozren planine, te bi trebao pojačanja.

Dalje drži, da bi bilo potrebno pojačati osiguranje pruge kod Dervente i sjeverno od toga.

DOBOJ:

21,25

Prije 3 minuta stigao je oklopni voz iz Maglaja. Pruga uređena, promet još nije uspostavljen.

Oko 19 sati jedna grupa četnika prebacila se je kod Doboja na lijevu stranu Bosne, vjerovatno u namjeri napraviti nered. Vatra otvorena.

U samom gradu vlada mir. Uхваćen jedan komunista sa bombom.

Potpis: pukovnik Durbešić.

» Pomoćni vlakovi koji su upućivani za popravak pruge bili su dočekivani jakim vatrom ,pa se na opravljanje nije moglo ozbiljno raditi.

Na pruzi Doboj—Tuzla jučer u 5 sati na km 25 između postaja Karanovac—Petrovo selo izskočila su od vlaka 430 službena kola i jedna druga kola. Uzrok izskočenja raskopčana pruga od strane odmetnika sa vanjske strane krivine i izsizanje vanjske tračnice. Promet je uspostavljen u 13 sati.

Jučer oko 17 sati napadnut je vlak 478 kod Boljanića između postaja Bos. Suvo polje i Karanovac. U vlaku nalazilo 370 domobrana bez oružja upućeni za Tuzlu. Za daljnu sudbinu i vožnju toga vlaka ne zna se ništa jer su sva sredstva za sporazumevanje sa Karanovcem u prekidu.

Prema izveštaju skretničara iz Bos. Suhog Polja bilo je noćas veliko puškaranje između Karanovca i Bos. Petrovog Sela. Cule su se i veće eksplozije i zapažale su se i veće vatre.

VOJNO PRETSEDNIŠTVO SARAJEVO

V. T. O. br. 213

Pukovnik Gnjatović, v. r.

13.

Situacija na dan 13. rujna i u toku noći 13/14 rujna

Kod DOBOJA: jučer posle podne četnici sa Ozren planine ponovno napali na željezničku prugu kod Trbuka. Napad je usledio pošto su se nemačke satnije i oklopni vlak iz Trbuka vratile prema jugu.

Radi osiguranja Doboja i željezničke pruge Doboj—Sarajevo preduzete su ove mjere:

— zapovjedno je da se formira uži stožer Osječka divizija koji će primiti pod zapovjedništvo sve snage između r. Bosne i r. Drine (grupa Durbešić, grupa Paja i grupa Grum).

— zamoljene nemačke vojne vlasti da vrate svoje dvije satnije i oklopna kola u Trbuku radi pružanja žurne pomoći grupi pukovnika Durbešića, dok upućena pojačanja iz sastava domobranstva ne pristignu.

— zapovjeden pokret jedne bojne iz Prijedora za Doboj, a jedne bojne iz Otočca za Sl. Brod.

DOBOJ

9.30 sati.

Pukovnik Durbešić javlja: Uspostavljen željeznički promet. U Doboj stigao oklopni vlak iz Sarajeva, a jedan redoviti vlak kreće za Maglaj.

Moli da se i njemu dodeli jedan oklopni vlak. Zapovjeden je željezničkoj bojni da stavi na raspoloženje puk. Durbešiću oklopni vlak.

DOBOJ:
17.50 sati.

Vlak napadnut od sela Trbuk. Sada napadaju na posadu Trbuk. Ne jamči da će pruga noćas biti sposobna za saobraćaj. U Brodu čeka 210 vagona hrane za Bosnu. Njemačka borna kola otišla u 15 sati vlakom za Sarajevo. Oklopni vlak koji je upućen za opravku iz Doboja za Suho polje u pravcu Tuzle morao se je vratiti ne opravivši prugu jer je pretela opasnost prekida pruge iza vlaka.

Njemačke oklopne jedinice napustile su Trbuk i otišle su za Sarajevo.

Primio bojnik Mrslavić

Prema gore iznetom intervenirano je kod Njemačke vojne vlasti u Zagrebu da Njemačke oklopne jedinice koje su se povukle iz Trbuka da im se naredi da se vrate u Trbuk našto je njemački general izvijestio da će ovim jedinicama odmah biti naređeno pokret za Trbuk.

14.

Situacija na dan 15 rujna 1941 godine

ZAGREB
10.15 sati.

Lajtnant FRANC od njemačkog generala u Zagrebu javlja: Da je na traženje generala Marića odobreno od komandanta njemačke divizije da 2^a borna kola (Panzerwagen) i improvizirani oklopni željeznički vlak ostanu do daljeg u Doboju.

15.

Situacija na dan 16 rujna 1941 godine.

DOBOJ
16.15

Pukovnik Durbešić iz Doboja javlja:

Pruga Doboj—Tuzla popravljena ali dosta teško uslijed stalnog puškaranja na pruzi. Prvi vlak iz Doboja za Tuzlu polazi danas poslije podne. U otseku Doboja ništa novo. Navodno veza Zvornik—Bijelina prekinuta.

16.

Situacija na dan 11 rujna 1941 godine.

V. GRUPA GENERALA KLAICA:

— general Klaić sa svojim stožerom stigao u Doboj i preuzeo zapovjedništvo nad dosadanjim grupama pukovnika Durbešića. (Doboj, Maglaj—Modrič) Paje (Tuzla—Kladanj) i Gruma (Zvornik—Bijelina).

17.

SARAJEVO
16.45 sati

Prvi vlak iz Doboja za Tuzlu upućen je u 15.30 sati sa putnicima. Danas će se otvoriti promet putnika i robe na toj pruzi ali samo danju. Na ostalim prugama stanje prometa bez promjene.

Napadaj na vlak 468 na km 9.2—6 između Bos. Suvog Polja i Karanovca, 19. IX. 1941.

18.

Situacija na dan 30 rujna 1941 godine

Situacija kod Doboja:

Danas po podne prilikom čišćenja terena jedan strafunski vod napadnut je od odmetnika kod sela Pravoslavni Pridjel (4 km j. Doboja). Ranjeno je 8 domobrana i 1 poručnik. Kod odmetnika ima više gubitaka. Zaplijenjena je jedna strojna puška.

Saobraćaj na pruzi kod Maglaja za Doboj prekinut je radi opasnosti putnika. Upućena su 2 oklopljena vlaka da čiste teren. Borbe se još vode. Čim bude sigurno vlakovi će se pustiti uz pratnju oklopnog vlaka do Doboja, a jedan oklopni vlak stalno će ostati na pruzi.

Primio pukovnik Gjaić.

19.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
KOTARSKA OBLAST MAGLAJ

Taj. broj: 360/41

Maglaj, 4. listopada 1941.

*Predmet: Stanje javne sigurnosti
u kotaru Maglaj.*

Na prez. broj: 72/41 od 29. VIII. 41.

Velikoj župi Usora i Soli
Župskom redarstvu

T u z l a

Savezno sa gornjim nalogom čast mi je predložiti slijedeće nedeljno izvješće:

Dne 3. o. mj. naročito se je čula oštra odn. jaka vatra i pucnjava u Trbuku, i to oko 4 sata u jutru. I kroz dan pucali su na sve vlakove, a po podne oko 17 sati prekinuta je željeznička pruga između postaje Riječice i Trbuka, 3 km od Riječice prema Trbuku, pa su svi usputni vlakovi bili zaustavljeni. No pruga je bila popravljena u toku noći pa je pred brzim vlakom, koji je imao iz Maglaja proći oko 22.30 sati, u 1.40 min. išao oklopni vlak sa 3 vagona obično i 3 naprijed oklopna vagona,

ali je između stanice Riječice i Trbuka na km 167 iskočio oklopni vlak, jer je tu prekinuta pruga po četnicima. Dva prva oklopna vagona su iskočila i prevrнула se, dok je lokomotiva ostala neoštećena i produžila za Doboj nakon odstranjenja smetnji. Na oklopni vlak osuta je paljba sa obje strane želj. pruge, čim je prošao Riječicu. Žrtava na vlaku nije bilo, a vojska je uspjela iz prevrnutih oklopnih vagona spasiti svu municiju i oružje te nije dopalo četnicima i komunistima.

Brzi vlak, koji je slijedio za oklopnim zadržat je u Riječici ali je bio napadnut od te bande mitraljeskom i puščanom vatrom, žrtava nije bilo, a niti je vlak oštećen. Pošto je pruga, kako je naprijed pomenuto oštećena, vlak nije mogao prosljeđiti te se je danas oko 10 vratio u Maglaj dok se pruga popravi. Isto tako stoji odn. čeka još nekoliko vlakova u Maglaju, pa tako jedan teretni vlak odnosno transport židovskih obitelji (žena i djece) koji idu prema Brodu navodno iz Travnika.

Kako se iz prednjeg vidi četničko-komunistička banda zauzela je na svojim položajevima velikog maha ovih zadnjih dana i noći sa svojim čestim napadanjima na vlakove rušeći prugu, te ugrožava mnogo promet i javnu sigurnost putnika, naročito na otkjenu Riječice—Trbuka—Ševarlije, i nanoseći veliku štetu na prugama i vlakovima. Na ovim mjestima četn. komunistička banda zauzela je vrlo dobre utvrde i položaje, iz kojih se sa našim malim vojnim snagama ne mogu istjerati. Prema dobivenim podacima ta banda je naoružana sa velikim brojem pušaka, ručnim bombama i municijom, a navodno da su prije nekih 15 dana za vrijeme napadaja na Bos. Petrovo Selo došli do 2 topa, 3 mitraljeza i tovara municije, koje su izneli u Ozren.

Nadodajem da je u toku ove noći ponovno ta banda pućala na naše straže kod želj. mosta preko rijeke Bosne u Maglaju, ali su odbijeni.

20.

Situacija na dan 4. listopada 1941 godine.

Između Trbuka i Ševarlije napadnut je vlak sa njemačkim trupama. Na istom mjestu iskočio je oklopni vlak.

Br. 53

Maglaj, 3. X 1941 godine.

Ravn. Zagreb.

Dne 7. X. o. g. u 23.35 u km 162.80 između Maglaja i Riječice vlak 167 naišao je na rastavljene tračnice i iskočio. Ovo su izvršili četnici. Vlak 167 vukao je pored bruta i transport, broj 1575, kola za Tuzlu. Stroj vlaka izvrnuo se na desnu stranu, a kola G 5387, Bc 2382, C 4331, 3431 na lijevu stranu kola 3384 iskočila sa jednom osovinom kao i kola Jr 47066 koja su bila u sredini vlaka. Teško je povređen Šijačić Rajko prignječen strojem i ložać Rušidović spržen parom. Oba ložionica Zenica.

Vlakovođa Drnić Petar ugruvan je malo u obadvije ruke i lijevu nogu, kočničar Lukić Milan i Žuhić bez ozlijeda. Viakopratno osoblje postaje Zenica. Od domobrana ranjeno 6, od kojih dvojica teže, a 4 lakše. Svih šest domobrana ranjeni su od bombi i pušćanih metaka od četnika, a promet je prekinut, pomoćni vlakovi od Doboja i Zenice zatraženi. Prekid će trajati oko 14 sati.

21.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast Maglaj

Taj. broj: 391/41

Maglaj, 19. listopada 1941.

Predmet: Stanje javne sigurnosti
u Kotaru Maglaj.

Na Prez. broj: 72/41 od 29. VIII. 1941.

Velikoj župi Usora i Soli
Župskom redarstvu

T u z l a

Kako sam naprijed spomenuo, bilo je zadnjih dana neko zatišje ali se razlog može tražiti u tome, što su htijeli pobrati nešto kukuruza koji se je nalazio u dolini rijeke Bosne pa su iz vlastitih interesa mirovali. — Svakako pošto se u danom roku nijesu predali, neće preostati drugo nego započeti sa temeljitim progonom te bande, jer dotle neće biti mira ni javne sigurnosti u ovom kotaru, t. j. na području onih sela na kojem se nalazi četničko-komunistička banda. Jasno je, da je postojanjem i akcijom te bande ugrožen cijeli kotar.

Za dom — spreman!

Kotarski pretstojnik.

22.

Situacija na dan 20. X. 1941 god.

D o b o j
22 s.

Merslavić javlja:

DOBOJSKI zdruk: u toku jučerašnjeg dana i noći više pula otvarana vatra od strane pobunjenika na naše snage u Suhom Polju. Više napada bilo je na r. Kreki j. i. od Doboja svi napadi odbijeni. Jučer su se vratili domobrani iz zarobljeništva koji su bili zarobljeni od pobunjenika. Oduzeto im je oružje i odjelo.

17.

Br. 440

Karanovac 20. X. 1941 god.

Žepro i Mindom Zagreb

Danas 20. X. 1941 u 1.05 u km 11,4 između postaja Bos. Suho Polje i Karanovac poteza Doboj—Simin Han iskliznuo je vlak 483 od 19. X. 1941 sa strojem 185010 i 5 kola tovaranih posadom nemačke vojske br. 298727 od kojih su dvojica kola razlupana, i troja kola prevrnuti niz nasip, uzrok raskopčana pruga, skinute vezice, kolosek pomjeren u stranu u cilju sabotaže izvršene od nepoznatih osoba. Ozleđenih 13 lakše i 4 teže ozleđena vojnika i 2 službenika teže i 1 lakše usmrćenih nema. Šteta na pruzi i vozilima oko 200.000.

24.

Situacija na dan 21. X. 1941

Doboj, 1,20 sati

Divizija Doboj brzoglasno javlja:

Jučer 27 u 10,20 sati napali su četnici putnički vlak iz Tuzle, 4 km istočno od Doboja. Lokomotiva bila iskliznula, zadnja kola u plamenu. Ima dosta ranjenih i nekoliko mrtvih. Na lice mjesta odmah je upućen oklopni vlak radi zaštite putnika. Posle njega upućen je pomoćni vlak, radi prevoza ranjenih i mrtvih u Doboj, gdje će se ranjenima pružiti pomoć. Daljni izveštaj slijedi.

Predao Gl. St. bojnik Merslavić
Primio bojnik Kezai

25.

Situacija na dan 28. listopada 1941

Prilikom četničkog napada na vlak kod Suhog Polja kod Doboja, o čemu je u jučerašnjem izveštaju javljeno, bilo je 6 mrtvih i 3 ranjena. Među poginulima bio je i ustaški poručnik, jedan domobran, a ostalo su građanska lica.

26.

Situacija na dan 1. studenog 1941 g.

Zagreb 10,30 sati

Ministarstvo Unutrašnjih poslova izvijestilo je brzoglasom: »O napadu četnika i komunista na vlak brzi Sarajevo—Brod saznalo se naknadno slijedeće:

U Doboj donešeno je 22 lješeva. Od svih 10 je indentificirano. Od preostalih 12 neindentificiranih, 5 lješeva su domobrani.

Od s. Ljupljanica viđeni su četnici. Po njihovom kretanju izgleda da im je namjera spojiti se sa grupom četnika na Ozren planini i tako presjeći Doboj od Sarajeva.

Hrvatsko domobranstvo vodilo je borbu u mjestima Lipac i Pridjel i vršile represalije.

Po pričanju preživjelih, veliki broj putnika brzog vlaka odveden je navodno u šumu od četnika, a postoji vjerovatnoće da ima dosta Iješeva u r. Bosni, jer su putnici bježali na sve strane pod vatrom četnika.

Naša vojska prema mnjenju kotarskog pretstojnika u Doboju, nije dovoljno jaka za ozbiljnije akcije oko Doboja.«

Zagreb

II

Kotarska oblast Doboj moli preko ravnateljstva za javnu sig. najžurnije posredovanje većih snaga domobranstva.

Sarajevo

II

Divizija Sarajevo javlja brzojavno, da nije bilo važnijih događaja u toku noći.

Zagreb u 18,4 sata

Glavni stožer preko krugovala — šifra pod br. OP. 867 prijedata slijedeća brzojavka divizije Doboj:

»3 studenog uveče polaze: iz Karlovca V bojna 3. pješač. pukovnija za Doboj.

Iz Zagreba 2. bitnica X topničkog odjela za Doboj, 3 bitnica X topničkog odjela za Derventu.

27.

Situacija na dan 14 studenog 1941 g.

Prema izveštaju Nemačkog generala u Zagrebu željeznički promet na pruzi Doboj—Maglaj od jutros je uspostavljen.

Primio pukovnik Dragojlov.

28.

Maglaj, 15 studenoga 1941

Nezavisna država Hrvatska

Kotarska oblast Maglaj

taj. broj: 473/41

Predmet: stanje javne sigurnosti
u kotaru Maglaj.

Na pres. br.: 72/41 od 29. VIII. 41.
Zupskoj redarstvenoj oblasti Tuzla.

Savezno sa gornjim nalogom predlažem slijedeće: nedeljno izvešće:

U nastavku zadnjeg nedeljnog izvješća taj. broj 437/41 od 8. ov. mj. a u nadopunu izvješća taj br. 418/41 od 31. X. o. g. izvešćujem da je prigodom napadaja od strane četničko-komunističke bande i odmetnika na brzi vlak br. 106 na dan 31. X. o. g. do sada ustanovljeno 25 mrtvih, oko 25 ranjenih a bitiće ih dosta i nestalih u riei Bosni, koja je bila visoka i mutna. Mnogim mrtvima nije ustanovljen indentitet, pošto su bili opljačkani, pa su im odnešene isprave. Svi mrtvi koji su nađeni uglavnom su pokopani u Doboju.

29.

Situacija na dan 25 studenog 1941 g.

3. — Kod 4. divizije odbien napad, kojeg su odmetnici izvršili danas u 11 sati na naš oklopni vlak 3 km ist. od Doboja.

30.

Situacija na dan 26 studenog 1941 g.

Telegram Doboj XI. 1941 g.

Zepro Zagreb rav. II, III, IV Sarajevo sekcija X Derventa P. K. i lož. Doboj.

Brzovjav br. 948 od 25. XI. Isklizla vozila dignuta i pruga uspostavljena za promet dne 25. XI u 18 sati na mjestu nezgode ostala su do pruge jedna kola sa prevrnutim bornim kolima, koja nesmeju u promet i bitiće dignuta kasnije. Pismeno slijedi prvi vlak krenu iz Doboja 26. XI. u 10 sati za ovim a to borni vlak 412 uz pratnju oklopnog vlaka.

31.

SEKTOR PJEŠAČKE DIVIZIJE

Broj 933 Taj

29. studenog 1941 g.

D o b o j

Z A P O V I J E D

Karte: Derventa i Tuzla, razmera 1 : 100.000

Odmetničko-četničke i komunističke bande već duže vremena uznemiravaju sa Ozren planine na željeznički promet, uništavaju brzoglasne i brzovjavne linije, napadaju razbojnički na naša sela i vlakove i uopšte smetaju konsolidiranju prilika u Bosni.

Da bi se sa ovom bandom definitivno obračunalo izvršit će se koncentričan pohod na Ozren planinu u cilju uništavanja navedenih bandi i njihovih gnijezda.

Z A P O V I J E D A M :

1) I. grupa.

Zapovijednik 1. pješ. pukovnije

sastav:

Stožer 1. p. p.

13. satnija 1. p. p.

14. satnija 1. p. p.

15. satnija 1. p. p.

I. bojna 1. p. p.

IV. bojna 1. p. p.

V. bojna 1. p. p.

17. satnija 5. p. p. (Riječica)

III. top. odjel (bez 3 bitnice)

Brd. vod. II. bojna voj. Krajne

(bez I. odelenja)

SVEGA: 3 1/2 bojne, 8 haubica, 3 brd. topa i 8 p. o. topova.

1) 2. XII. 1941 do 17 sati.
Snage I. grupe prikupit će se na prostoriji Maglaj—Riječica—žel. postaja Trbuk —zaključno.

3. XII. 1941 počev od 7 sati. Preuzima akciju radi ovladavanja izlazne postave: Maglaj (334)—Sib) 369 (—405—Cerkez) 551 (—ist. ivica s. Riječica—Kalo) 312 — D. Paklenica — Dajkamen (356).

Po ovladavanju ove crte preduzeti žurno utvrđivanje položaja po grupnom sistemu i prenočiti u bojnom rasporedu, preduzimajući mjere najvećeg opreza od svakog iznenadnog protivnapada pobunjenika.

Smijeniti toga dana do podne 3. satniju I. bojne 5. p. p. sa pridotim strojnicama i bacačem sa Šaikamenu (kod Trbuka) i uputiti je kod škole u s. Ševarlije u sastav njezne bojne.

4. XII. 1941 u 7 sati otpočeti napad sa ishodne postave i to:

a) 2 bojne:

— glavnom snagom pravcem Maglaj—Haluga (468) Bakotički V. (603) — Gavran (596) Lazanski Borik (626) — Kobilovac (694)—s. Brezici:

— pomoćnom snagom pravcem: Jablanica — s. Simići — s. Kneževići — Borotnica — s. Brezici.

a) 1 bojna:

glavnom snagom pravcem Šajkamen (358) — s. Miličići — 558 — Đurkin Krst (636) Krčmarica (682) — D. Brijeg — V. Brijeg (782).

pomoćnom snagom pravcem s. Brusnica Borova Gl. (653) — Bjelavica (602) —

Trešnjić (661) — Široka Glav.
(682) — Mravinci (741).
posada Riječice (17 /sati 5.
p. p.)

prodire preko Čolopeka (609)
ka Lipovoj Glavi (569) i pod-
pomaže akciju pomoćnih sna-
ga.

Cilj za ovaj dan: Bukovica
— s. Krežnjići — 469 — s. Ba-
bići — s. Simići — Budina
(464) — 447 — 479 — Lipova
Glav. (594) — Široka Kosa
(642) — Gor. Paklenics — Krč-
marica (682) 372 — s. Mali-
jiovići — s. Gavrići.

5. XII. 1941: započetog na-
pada do postignuća linije: Gra-
dina — Mandino Br. Bakotič-
ki V. (603) — Haluge (6106) —
Vukanova Ravan — Gavran
(596) — Jasen (536) — Lazin-
ci Borik — Kobilovac (694) —
Rabov vis (707) — s. Brezici
— Paljevina (710) — Mravinci
(741) — M. i V. Ostrvica (834)
— Oblić (758) — V. Brijek
(782) — Gor. Konopljište.

Na prednjoj vododjelnici
sastaju se snaga I i III gru-
pa, pa s toga paziti da ne
dođe do uzajamnog tučenja
prilikom prodiranja ka toj
crti.

Na liniji Gradina — Bako-
tički V. Gavran—Lazanski Bo-
rik ostaviti potrebne snage ra-
di pouzdanog osiguranja des-
nog boka, frontom na jug i
jugoistok, vezujući se preko
Majstorovog Ljaljevca j(557)
sa bočnim osiguranjem koje
će postaviti ustaška bojna. Po
postignuću ciljeva dobit će se
zapovijed za dalji radi.

2) II grupa:

Zapovjednik pukovnik Mateša.

Sastav:

Stožer 5. p. p.

13,14 i 15 satnija 5. p. p.

I bojna 5. p. p. (bez 1 strojnice i 1 bacača u oklopnom vlaku).

III. bojna 2. p. p. bez polustroja

X top. odjel bez 2 bit.)

Brd. vod. V. Boj. Krajina 1 odelenje)

Oklopni vod (3 bojna kola)

Oklopni vlak br. 1

Oklopni vlak br. 2

SVEGA:

3 bojne, 8 haubica i brd. topa,
8 p. o. topova, 2 oklopna vlaka i 3 borna kola.

Po postignuću ciljeva dobit će se zasebna zapovjed za dalji rad.

2) 2. XII. 1941 do 17 sati snage II. grupe prikupit će se na prostoriji želj. postaje Trbuk (.....) — Dobož — želj. postaja Boljanić (.....). Prikupljanje izvršiti pod zaštitom oklopnih vlakova.

3. XII. 1941 počev od 7 sati preduzima akciju radi ovladavanja izlazne postave (u koliko već nije od prije zauzeta) ... 356 — 400 — Karlovac (306) — Ševarlije — Šibovi (330) — 266 — Prav. Pridjel — 249 — s. Lipac — s. Joševa — Kamenak (323) — s. Orašije (288).

Po ovladivanju ove crtepreduzeti žurno utvrđivanje položaja po grupnom sistemu i zanositi po bojnem rasporedu preduzimajući mjere najveće opreze od svakog iznenadnog napada pobunjenika.

Smjeniti toga dana do podne 2 vod. 11 satnije p. p. sa strojnicom i uputiti ga u sastav bojne u Dobož.

4. XII. 1941 u 7 sati odpočet napad sa ishodne postave i to:

a) 3 bojna 1. p. p.

napada u zoni ograničeno i desno po liniji želj. postaja Trbuk — s. Muslovare — Muličev potok, Kruški potok, a lijevo do Jovina potoka Bresnati broj (403) — Grebić (341), s tim da glavni udar upravi duž puta ka selu Ivanovići i na taj način izvlači sve dijelove, koji budu napadali sa prostora Karlovac — Pridjel — Lipac — Suho polje (1. bojna 5. p. p. i III. bojna 2. p. p.).

Borna kola sarađuju sa III bojnomo 1. p. p. na pravcu Trbuk — Ivanovići — Suho

Polje. I bojna 5. p. p. i III bojna 2. p. p. pošto budu izbile na liniju s. Gavrići — Duga Kosa (sve zaključno) zadržat će se na toj liniji i preći u obranu frontom na jug, a III bojna 1. p. p. prikupit će se oko s. Ivanovići i stoji na mom raspoloženju ...

b) I. bojna 5. p. p.

Napada u zoni desno od linije Jojin Potok — Bresnati Br. (403), a lijevo do Jazovac potoka sa direktivom glavnog napada: Kamenolom, s. Selište, s. Vrt — Lič — s. Ivanovići — 405 — 362 — s. Lazukići — s. Gavrići.

Po izbijanju na liniju s. Gavrići — Duga Kosa zadržati se i preći u odbranu frontom na jug hvatajući u desno u vezu preko s. Milanovići sa četama I grupe a u lijevo preko Visoke Ravni sa III bojnem 2. p. p.

Posada sa kamenoloma obrazuje oružničke patrole i posjeda postepeno sela prema rasporedu zapovjednika oružničkog krila Doboje.

c) III. bojna 2 p. p.

— Glavnom snagom pravcem: Kraljevo Polje (159) — Maljani (269) — s. Orašje (238) Gavran Vis — 388 — Visoka Ravan.

— Pomoćnom snagom pravcem: želj. postaja Suho Polje — Sijelina (267) — Kamenak (323) — Grebić K. (341) — s. Topolovići — 353 — Trošnjik — Visoka Ravan.

Po izbijanju na liniju: Visoka Ravan — s. Krušik zadržati se i proći u obranu frontom na jug, hvataju vezu desno preko Duge Kose sa lijevim krilom I bojna 5. p. p.

a lijeva preko s. Kloč sa desnim krilom III grupe.

3) *III grupe:*

Zapovijednik ustaški pukovnik Rukavina

Sastava

2 ustaške bojne

Ustaško topništvo

Ustaška bojna kola

3. bitnica IV top. odjela

SVEGA: 4 bojne, 6 haubica i bojna kola.

5. XII. 1941: I bojna 5. p. p. i III bojna 2. p. p. pritiskuju potrebnim snagama na jug u pravcu s. Donje Konopljište i Malog i Velikog Gostilja (639 — 774) vezuju za sebe što jače protivničke snage i tako olakšavaju prodiranje četa I i III grupe ka krajnjem cilju.

3.) 2. XII. 1941 do 17 sati snage III grupe preкупit će se na prostoriji Boljanić — želj. postaja Dobošnica.

3. XII. 1941. počev od 7 sati preduzima akciju radi ovlađivanja izlazne postave: s. Kloč (269) — s. Boljanić — Vis (323) — Grič — Ilijino Br. (260) — Stražica (379) — Krstac južna ivica Bos. Petrovog Sela — Medžaš (321) — s. Proječina.

Po ovlađivanju ove crte preduzeti žurno utvrđivanje položaja po grupnom sistemu i zanočiti u bojnom rasporedu preduzimajući mere najveće opreze od svakog iznenadnog protivu udara pobunjenika.

4. XII. 1941 u 7 sati otpočeti sa ishodne postave i to:

a) *I ustaška bojna:*

— Glavnom snagom pravcem: želj. postaja Karanovac — s. Potoci (217) — Vis (323) Grablje Br. (428) — Jezerac (454) — Kalile (568) — Ravan

Drum (537) — V. Brijeg (702).

Po izbijanju na Vis (323) uputiti jedan odjel za vezu sa susjednom lijevom bojnomo pravcem: Vis (323) uputiti jedan odjel za vezu sa susjednom lijevom bojnomo pravcem: Vis (323) Duga K. Torina — M. Ostravica (721) — Obilić (758).

Pomoćnom snagom pravcem: želj. postaja Boljanić — s. Kloč (269) Gostilj (774) s. Gornje Konopljište.

b) *1 ustaška bojna:*

— glavnom snagom pravcem: s. Kakmuž — Krstac — Sjenokošić (471) — Bjeljevine (556) Barnata K (457) — Bojište (872) — Mravinci (741).

Jačom pomoćnom snagom pravcem: V. Brijeg (214) — Stražice (379) — Kik (490) — Mihaljevci s. — 671 — Kamenički Vis (821) — V. Ostravica (917).

— Slabijom pomoćnom snagom pravcem: s. Lipovac — Ilijino Br. (260) — Maglajska K. Sedlo — Griljenovo Br. — N. Ostravica (721) — 834.

c) *1 ustaška bojna:*

Glavnom snagom pravcem: sjeverni dio s. Krtova — 279/383 — Jelova Gorica (424) P.ošinak (525) — Ozren Kam (852) — Bašina K. 772) — s. Brezići.

pomoćnom snagom pravcem: s. Koljići — s. Marjanovići-Medžaš (321) — Gradišnik (510) — Ozren Manastir — Jošje — Tolivorić K. (630) — Kraljica (884) — Jadrina K-škola u s. Brezici.

d) *1 ustaška bojna:*

Kreće se sa glavnom kolonom bojna pod c) i služi za osiguranje južnog boka zauzimajući postupno front ka ju-

gu na liniji: Ravno br. (386) — Jelova gorica (424) — Lošina K (525) — Lipova glava (672) — Kamničko K (537) — Majstorovljajevac (588), hvatajući preko Lazinskog Borika vezu sa jedinicama I grupe.

4. TOPNIŠTVO:

a) Topništvo I grupe:

Zapovjednik III top. odjela

1. bitnica III top. odjela,

2. bitnica III top. odjela

SVEGA: 8 haubica.

b) Topništvo II grupe:

Zapovjednik X-top. odjela

1 bitnica X top. odjela

3 bitnica X top. odjela

SVEGA: 8 haubica

5) Topništvo III grupe:

Zapovjednik 3 bat. IV. top. odjela

3 bit. IV. topničkog odjela

polubitnica ustaške bojne

SVEGA: 6 haubica

d) Glavnina topništva:

Zapovjednik topništva 4. pješ. divizije

3 bitnice III top. odjela

1 bitnica IV top. odjela

2 bitnica X top. odjela

Svega 12 haubica

Cilj za ovaj dan: S. Kleč — s. Mrdžani — Greblje br. (4—8) — Vis (323) — Grič — Liljino br. (280) — Kik (490) — Dugo br. (374) — Bjeljevina (556) — Oštra glava — Ozren Manastir — 313 — Jelova gorica (424). S tim da se postavi bočno osiguranje na Ravne br. (386) i kod s. Relje.

Dana 5. XII. 1941 Produženje započetog napada do postignute linije: Gornje Kono-pljište — Ravan drum (537) — V. Brijeg (782) — Obilić (758)

— 834 — V. Ostrvica (927) — Paljevina (710) — s. Brezici — Rabov vis (707) — Kobilevac (695) — Lazanski Borić (626), osigurajući se prema jugu kako je iznijeto pod d).

Na prednjoj vododjelnici sastaju se snage li III grupe pa stoga paziti da ne dođe do uzajamnog tučenja prilikom prodiranja ka toj crti.

Po postignuću ciljeva dobit će se zasebna zapovjed za dalji rad.

a) ulazi u sastav I grupe, sa zadatkom neposrednog potpomaganja akcije četa ove grupe.

b) ulazi u sastav II grupe sa zadatkom neposrednog potpomaganja akcije četa ove grupe.

c) ulazi u sastav III grupe sa zadatkom neposredne akcije potpomaganja akcije četa ove grupe.

d) navedene bitnice ostaju privremeno na svojim položajima sa zadatkom potpomaganja akcije čete II. grupe i ujedno vrše užu odbranu grada Doboja od eventualnog napadaja pobunjenika.

— 1 bitnica IV top. odjela:
Normalna zona: desna granica utok r. Spreče u r. Bosnu a lijeva granica s. Prav. Pridjel — Šibovi.

Eventualna zona: od utoka r. Spreče u lijevo do škole sjeverno od slova »j« od riječi »Kostajnica«.

Pripremiti elemente za koncentraciju vatre na Glavicu (283), s. Selište, s. Jovak, Lanište (277) i s. Prav. Pridjel.

Osmatračka točka zapovjednika bitnice: kota 300 (sjev. od Doboja).

•— 3 bitnica III top. odjela:
Normalna zona: desna granica Glavica (285) s. Jovak, lijeva granica Krabegovac — Kota 249 s. Prav. Pridjel.

Pripremiti elemente za koncentraciju vatre na: Glavicu (283) s. Selište, Lanište (277), Prav. Pridjel.

Osmatračka točka zapovjednika bitnice na tvrđavi u Doboju.

Osmatračnica zapovjednika topništva 4 pješ. divizije na tvrđavi u Doboju.

Na slučaj potreba uže obrane grada Doboja bitnice imaju zone djelovanja prema ustaljenom i pripremljenom planu. U tom slučaju osmatračke tačke zapovjednika bitnica su u neposrednoj blizini njihovih bitnica.

5.) OSIGURANJE POZADINE:
Zapovjednik satnik Cviljušac.
III. bojna 5. p. p. (bez 1 voda, 1 strojnica i 2 bacača u oklopnom vlaku br. 2.)

24 stanje 3 p. p. i poluvo strojnica 12 sat. III bojna 2 p. p.

1 satnija 8. p. p. (bez jednog voda)

14 satnija 2 p. p.

Štrafunski vod 4 p. p.

„ 5 p. p.

„ 6 p. p.

„ 8 p. p.

oružnici orž. krila Doboj

13 satnija 11 p. p.

SVEGA: 1 3/4 bojne, 2 brtska topa i 8 p. o. topova.

Radi potpomaganja četa pri ovladavanju izlazne postave koristiti u najačem stepenu koncentričnu vatru topništva. Vatru na pojedine točke otvarati iz što većeg broja oru-

žja prema zahtijevu zapovjednika odgovarajućih grupa.

5.) Osiguranje pozadine:

a) III bojna 5 p. p. (bez 1 voda), i strojnice i 2 bacača zauzima sledeći raspored:

— Zapovjednik 9. satnije sa jednim vodom kod željez. mosta u Doboju (nalijevoj obali rijeke Bosne) u pričuvi.

— 1 vod. 9. satnije na položaju kod želj. postaje Suho Polje.

— 1 vod — posada oklopnog vlaka broj 2

— zapovjednik 10. satnije sa jednim vodom. 1 *poluvod* i strojnica osigurava želj. most na r. Bosni kod Doboja (na desnoj obali u bunkeru) i brani isti do poslednjeg domobrana.

— 1 vod X satnije: na položaju kod žel. postaje Boljanić.

— 1 vod X satnije sa poluvodom strojnica i 2 p. o. topa 14 satnije i 11 p. p. posada tvrđava Doboj.

— Zapovjednik 11. satnije sa 1 vodom i 1 strojnicom osigurava žel. most na r. Bosni kod Usore (na desnoj i lijevoj obali u bunkerima) i brani iste do poslednjeg domobrana. Jednovremeno osigurava i položaj bitnice ... z. od pomenutog mosta i most na p. Spriječi kod jMaklijevnovca.

— 2 voda 11 satnije sa poluvodom strojnica otsudno brane položaj: želj. post. Usora-Graben s. Orašac — Krčevina isključno.

— Štrafunski vodovi 4, 5, 6 i 8 pješ. puk sa 1 satnijom 8 p. p. bez 1 voda (13 satnijom 11 p. p., 1 poluvodom strojnica i 1 poluvodom bacača 12 satnije p. p. otsudno

brane položaj: Krčevine-Dan-kovača (335) — 300 — put od k. 139 ka Doboju — žel. postaja Doboj.

— 14 satnija 2 p. p. raspoređuje se ovako: 2 oruđa kod mosta na r. Bosni kod Doboja, 2 oruđa kod mosta na r. Bosni kod Usora, 2 oruđa u Dobojskoj tvrđavi a 2 oruđa u Pričuvu.

— 24 satnija 3 p. p. sa 1 poluvodom strojnica 12 satnije 2 p. p. na kamenolomu.

Zadatak: otsudna odbrana ovog položaja. Pošto budu naše snage ovladale trokutom Doboj — Trbuk — Boljanić, ova satnija obrazuje oružničke patrole prema rasporedu zapovjednika oružničkog krila, Doboj.

6) *Nutarnja služba:*

a) Zapovjednici grupa održavaće vezu samnom putem brzoglasa (državnog). Šifra za poziv zapovjednika grupe je njihovo prezime a šifra za poziv ovog stožera je »halo divizija«.

b) Uređenje veza sa svojim podređenim četama i pridatim topništvom i bacačima granata izvršiće zapovjednici grupa koristeći državne i železničke linije, koje po potrebi dopuniti poljskom mrežom. Za stručne radove oko uključivanja poljskih brzoglasnih aparata u državnu i žel. liniju (brzoglasnu) stoje zapovjednici grupa stoje na raspoloženje stručni radnici kod pošte Doboj kojoj se obraćati neposredno.

c) Ugovoreni znaci za označavanje četa i za vezu sa topništvom i zrakoplovstvom prikažu se.

d) Zapovjednik topništva IV pješачke divizije uredit će vezu topništva sa njegovom osmatračnicom, kao i vezu topništva sa četama koje će topništvo potpomagati.

e) Svima četama izdati dovoljnu količinu signalnih naboj (crvenih, bjelih, zelenih) i signalnih samokresa.

f) *Bojni zov:*

— Dana 2. XII.	: bod
— Dana 3. XII.	: remen
— Dana 4. XII.	: puška
— Dana 5. XII.	: kapa
— Dana 6. XII.	: košulja
— Dana 7. XII.	: haljinac

g) *Lozinka:*

— Dana 2. XII.	: Šljemei
— Dana 3. XII.	: Ivankovo
— Dana 4. XII.	: Gradiška
— Dana 5. XII.	: Krupa
— Dana 6. XII.	: Osiječani
— Dana 7. XII.	: Teslić

h) *Kratice za krugovalne i brzoglasne brzopjavke:*

150	— izaslana postava dostignuta
200	— polazak u.....sati (upr. 200—7)
250	— promjena mjesta u
300	— neprijateljski otpor kod
350	— zapovjedno mjesto kod (na, u)
400	— neprijatelj napad na
500	— ne možemo naprijed
1000	— 1 dnevni cilj dostignut
2000	— 2 dnevni cilj dostignut
2500	— 3 dnevni cilj dostignut
3000	— operacija završena
5000	— neprijatelj odstupa ka

i) *Podnošenje izvješća:*

Izvještaj dostaviti

— po postignutoj izlaznoj postavi

— u toku akcije u 7,11 i 17 sati na »halo divizija» ili preko pošte Doboju na brzoglas 3,5 ili 32.

1.) *Zdravstvena služba:*

a) 1 lokomotivu sa sanitetskim vagonom sa liječnikom i bolničkim osobljem uputiti iz Tuzle na željezničku postaju Boš. Petrovo Selo. Služi za prihvatanje ranjenika ustaških bojnih, III bojne 2. p. p. i I bojne 5. p. p. — Prikupljanje ranjenika na želj. postajama Miričina, Bos. Petrovo Selo, Karanovac, Boljanić, Suho Polje i kod želj. mosta ispod Kamenoloma.

b) 1 lokomotiva sa sanitetskim vagonom, sa liječnikom i bolničkim osobljem na želj. postaji Dobojom. Služi za prihvatanje ranjenika 1. pješ. pukovnije i III. bojne 1. p. p.

Prikupljanje ranjenika na želj. postajama Maglaj, Riječica, Trbuk i Ševarlije i kod želj. mosta na Usori.

c) U Doboju organizovati će se zdravstveni izvestitelj sa ustaškim logornikom sanitetsku službu prema uputstvima koja su ustmeno dobili (50 postelja, potrebni lokali, dobrovoljna služba crvenog krsta, sanitetski materijal itd.)

d) Sanitetski samovoz, teretni samovoz i svi privatni samovozi u Doboju stoje na raspoloženju za prevoz ranjenika sa žel. postaje Doboju do ambulante u Doboju.

e) Evakuacija teško ranjenih iz Doboja u Sl. Brod železnicom, zašto ima biti u pripremi na želj. postaji uvek po jedan vagon I i II razreda.

Obskrbna služba:

a) *Hranom:*

Svima jedinicama koje učestvuju u operaciji (osim onih koje su predviđene u tač. 5) izdati po 2 rezervna obroka hrane i snabdjeti ih artiklima obične hrane (bez mesa i kruha) za 3 dana. Ovo sve imaju čete ponijeti sa sobom kao i svoje kuhinje za kuvanje jela.

Mešo i kruh ponijeti za jedan dan, a potom organizirati dotur, i to iz Doboja za sve čete I i II grupe iz Gračanice za 2 ustaške bojne, a iz Tuzle za 2 ustaške bojne. Jedinice će nastati da se u toku operacija snabdjevaju mesom prvenstveno na licu mjesta. Nedostajuće meso i dnevna količina kruha i ostalih potreba doturati železnicom:

a) *Iz Doboja:*

— za čete II grupe do žel. mosta kod Usore (na desnoj obali r. Bosne), žel. mosta kod Doboja (na desnoj obali Bosne), želj. postaje Ševarlije, Trbuh i Suvo Polje — prema rasporedu Gospodarskog časnika V pješ. pukovnije.

— Za čete I grupe do žel. postaje Trbuh Zečice i Maglaja, — prema rasporedu gospodarskog časnika 1 p. p.

b) *Iz Gračanice:*

— za 2 metaše bojne i pridato topništvo do želj. postaje Kranovac i Boljanić — prema rasporedu gospodarskih časnika svih bojni.

c) *Iz Tuzle:*

— Za 2 ustaške bojne i pridato topništvo do želj. postaje Bos. Petrovo Selo Miričini, — prema rasporedu gospodarskih časnika ovih bojni.

Sve potrebe imaju se upućivati iz Doboja, Gračairice, odnosno Tuzle tako, da dobiju na određene želj. postaje do 18 sati svakog dana.

Dotur potrebe od želj. postaje do samih četa ima se vršiti noću, sredstvima četa, a po potrebi i *rekviriranim kolima na licu mjesta* zašto će se postaviti odgovorni starješina.

Obračun svih izuzetnih potreba izvršiti po izvršenoj akciji kod privremenog opskrbnog skladišta u Doboju i Tuzli.

Gospodarski časnik stožera 4. pješačke divizije odgovoran je za pravilno funkcionisanje snabdevanja hranom svih četnih tijela. Odmah pristupiti stvaranju potrebne zalihe brašna i artikala u Gračanici i Tuzli za po 2 bojne za vrijeme od po 5 dana računajući okruglo za svako mjesto po 1500 obroka dnevno.

Gospodarski časnici pojedinih pukovnija, odnosno ustaških bojni imaju biti za sve vrijeme akcije kod opskrbnog skladišta u Doboju odnosno Tuzli, a oni čije se bojne snabdjevaju iz Gračanice da budu u Gračanici i da svi iz dotičnih mjesta dirigiraju potrebne količine na odgovarajuće željezničke postaje. Gospodarski časnici pojedinih bojni imaju biti na željezničkim postajama na koje se naslanja njihova bojna, obrazujući sa potrebnim ljudstvom predajnu postaju za podređene čete.

b) *Streljivo:*

Sve čete koje učestvuju u operacijama imaju se popuniti streljivom na ruke i u bojnoj komori za 3 borbena dana.

Ponijeti sa sobom strijeliva za još 2 borbena dana i ovo streljivo zadržati kao pričuvu; i to:

a) čete II grupe: kod posada na mostu kod Doboja; kod postaje na mostu kod Usore i na želj. postaji Trbuk — prema rasporedu zapovjednika grupe.

b) čete I. grupe: kod posade na želj. postaji Trbuk, Riječica i Maglaj — prema rasporedu zapovjednika grupe.

c) čete III grupe: kod posade na želj. postaji Boljanić, Karanovac, Bos. Petrovo Selo i Miričina — prema rasporedu zapovjednika grupe.

Dalja obskrba streljivom iz oružanog skladišta Doboj sredstvom željeznice do odgovarajućih željezničkih postaja.

Dotur streljiva od odnosnih želj. postaja do četa ima se vršiti prvenstveno noću sredstvima četama a po potrebi i *rekviriranim kolima na licu mjesta*, zašto će se postarati odgovorni starješina.

Topništvo koje je van sastava navedenih odreda ima se popuniti streljivom za jedan borbeni dan, a dalji dotur organizirati svojim sredstvima, prvenstveno noću iz oružnog skladišta Doboj.

Obračun svih izuzetnih količina streljiva izvršiti po završenoj akciji kod oružnog skladišta Doboj.

Zapovjednik topništva 4. pješačke divizije odgovoran je za uredno snabdjevanje svih četa potrebnim streljivom.

9.) *Zapovjedna mjesta:*

Zapovjedna mjesta pojedinih zapovjednika biti će:

a) zapovjednik I. grupe: Riječica, a kasnije G. Paklenica,

b) Zapovjednik II. grupe: Doboj, a kasnije Ivanovići (405 na putu Trbuk—Boljanić 1 km istočno od Bresneti br.)

c) zapovjednik III grupe: Bos. Petrovo Selo, a kasnije Ozren Manastira.

d) zapovjednika topništva 4. pješ. divizije: Doboj tvrđava, a kasnije prema potrebi.

Zapovjednici mogu koristiti jednu brzoglasnu omnibus liniju Doboj—Maglaj, u koju se imaju uključiti svojim sredstvima. Stručne radnike za ovaj posao uzeti od upravitelja pošte Doboj. Sa premještanjem zapovjednih mjesta unaprijed, podizati brzoglasnu vezu poljskom linijom, a na prvobitnim zapovjednim mjestima ostaviti po jednog časnika sa potrebnim brojem teklića, pomoću kojih vršiti službu veze za slučaj prekida brzoglasnih veza.

10.) *Putovođe:*

Pribaviti prije početka akcije za ono zemljište, na kome će se vršiti akcija. Onog putovođu, koji se ogrješi i najmanje o tajnost ili učini neko djelo, koje ide na štetu akcije, odmah ga streljati. Putovođe po angažiranju u službu ne puštati od sebe do završetka akcije.

11) *Postupak četa u akciji:*

a) Svaki koji bude na operativnom području nađen sa puškom ili se kod njega nađe strelivo ili drugo ubojito tvorivo ima se odmah smaknuti.

b) Građane bez pušaka, bez obzira na godine starosti i na pol, koji budu uhvaćeni na operativnom području izvan sela naročito u šumi smatrati kao jatake, uhvatiti i otpremiti u Doboj — upravitelju kotara radi dalje otpreme po rasporedu ravnateljstva za javni red i sigurnost.

c) Pretresati u selima sve kuće, zvane pndrume i staje. Gdje se šta sumnjivo pronađe odmah uništiti. Pretresom se ne zadržavati u akciji, već za ovo koristiti zasebno određeno odjeljenje uz pripomoć oružničkih patrola.

Po jednu posebnu zgradu u selu od tvrdog materijala i pogodnu za obranu u sve strane sačuvati i isprazniti za potrebe budućih oružničkih postaja.

d) Svu hranu, sijeno, slamu i stoku čuvati od paljevine i zatiranja. Pomoću oružničkih patrola i za ovu svrhu određenog ljudstva prikupljati i slati u Doboj opskrbnom skladištu sve što se od hrane, stoke i ostalih životnih potreba nađe na terenu. Opskrbni skladištar uvodiće sve u zaseban našastar i koristiti za ishranu četa.

Sabiranje postaja bitiće želj. postaje: Maglaj, Riječica, Trbuk, Ševarlije, Suho Polje, Boljanić, Karanovac, Bos. Petrovo Selo, i Mirićina.

12) Obučiti čete u označavanju svog položaja pomoću signalnih platna, signalnih raketa, vatrom itd. Zašto će zapovjednici drugo koristiti priložene ugovorene znake, koje dopuniti prema potrebi i dostaviti ih svim djelovima.

Radi raspoznavanja i razlikovanja od četnika koji su u većini isto tako odjeveni kao i naši domobrani, svako mora biti snabdjeven sa malim trokutom od bijelog platna veličine 3x3x3, koji ima biti prišiven na lijevoj strani grudiju i desnoj plečki na leđima.

ZAPOVJEDNIK:

Pukovnik

RAZDJELNIK:

Zap. II dom. zbora — 2 kor.

„ I grupe — 1 kor.

II „ 1 „

(M. P.)

„ III „ 1 „

Topništvo — 1 kor.

Zdrav, izvjest — izvodnom

Gospodar, častn. izvodno

Za povj. oruž. krila, izvodno (M P.)

Zapovjednik

Gustlović, s. r. pukovnik:

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

OKRUŽNA POSTAJA

BOSANSKO PETROVO SELO

Taj. broj 460

2. prosinca 1941 godine

Izvještaj o vođenoj akciji četnika

i naše vojske na području postaje

dostavlja

KOTARSKOJ OBLASTI GRAČANICA

U vezi odposlatog izvještaja ove postaje Taj. br. 454 od 1. prosinca 1941 god. a na osnovu zapovjedi Krilnog oružničkog zapovjedništva u Doboju Taj. br. 393 od 13 rujna 1941. god. izvještavam, da u to vođene borbe od 1. prosinca do danas sa četničko komunističkim banditima i našim ustašama i domobranima u Bos. Petrov. Selu i Kakmužu selu borba i dalje traje samo sada u manjem stepenu, u toliko da ustaše i domobrani zadržavaju nadiranje bandita koji s vremena na vrijeme sa strojnicama i pušćanim hitcima prema našim posadama iz svojih rovova otvore paljbu.

U toku vođene borbe sa sedam stotina ustaša i oko osamdeset domobrana potisnuli su mestimično iz svojih skloništa, ali pošto je u velikom broju nadmašilo našu vojnu snagu isti su se povukli na svoje položaje na želj. postaji Bos. Petr. Selo i čeka se svakog časa pojačanje za produženje borbe sa odmetnicima koji se nalaze u Ozren manastiru i zauzetim visovima u okolini Bos. Petrov. Sela i okoli grko istočnjaškim selima.

U rovovima i skloništima bandita pronađen jedan poljski telefon koji je imao sa našim službenim želj. telefonima kojeg je vojska i ustaše uspjeli oduzeti iz njihovih ruku.

Dne 1. prosinca 1941 god. oko 17 sati napali su banditi putnički vlak kod sela Kakmuža opć. Bos. Petrovo Selo, kotara Gračanica na području ove postaje, ali žrtava nije bilo jii od putničkog ni od željezničkog osoblja, isto je napadnuta i ophodnja ove postaje oružnika sa revolverskim hitcima na rijeci Spreči kad su prenosili službenu poštu iz sela Maričino gde se postaja privremeno smestila, za Bos. Petr. Selo na vlak, ali od oružnika nije niko stradao, a odmetnici koristeći se mraka i vrbaljaka izgubili i sa oružnicima nisu stupili u borbu.

U toku vođene borbe sa naše strane poginula su četiri ustaša i ranjeno teže i lakše devet, a od odmetnika nisu se mogle žrtve ustanovit, jer su jakim napadom odbijali našu vojsku i ustaše i svoje ranjene i mrtve sklonili samo što su se veliki tragovi krvi sa cestom prema Ozrenu od njihovih žrtava poznavali kuda su ih prenosili.

Najviše se otvarala puščana vatra na našu vojsku iz pobunjeničkih kuća i prvi je napad na predhodnu patrolu našu koja je polazila teren iz osnovne škole u Bos. Petrovom Selu odpočeo. Na terenu gde se je borba vodila popaljeno oko 20 kuća, pučanstvo grkoistočnjaka je sve izbjeglo i napustilo svoje domove.

U vođenoj borbi sa strane četnika dosta ih ima naoružanih sa sekirama, vilama i bodevima na štapovima pored pušaka i strojica i veliku larmu podižu sa vikom ura i juriš među kojima ima starog i mladog življa. O nastavljenoj akciji na području postaje i dalje će se izveštaji redovno dostavljati.

S molbom na nadležnost.

Zamjenik zapovjednika
postaje vodnik.

Dostavljeno 3. Hrvatskoj oružničkoj
pukovnici Banja Luka. Krilnom i
vodnom oružničkom zapovjedništvu
Doboj. Kotarskoj oblasti Gračanica.

33.

Situacija na dan 5. prosinca 1941 godine.

DOBOJ

12.45 sati.

Pukovnik Dragojlov javlja:

Stanje u toku noći nepromijenjeno. Bez borbe prošla noć. Skupina JUCO (ustaše) kao jučer, tako i danas neaktivni. Nalazi se na liniji željezničke pruge. Rehabiliraju se. Njihovo daljnje učestvovanje ne može više doći u pitanje. Kod pukovnika Mathe: stanje nepromijenjeno, bez borbe.

Južna grupa: napada od jutros sa prostorijske južno Striježevice—Trbuk u sjeveroistočnom pravcu, sa ciljem slomiti otpor neprijatelja na njegovim najslabijim tačkama pa zatim manevrom u ovom pravcu prodrijeti prema sjeveru. Ovaj napad za sada polako uspjeva. Baš ovog trenutka primljeno izvješće da je k. 356 ponovo vraćena, a da se k. 400 sada napada.

Glavni razlog zastoja: najupornija odbrana neprijatelja u odlično izrađenim i raspoređenim položajevima, čime je napad doveden do zastoja samo lokalnim uspjesima može se nadati poboljšanju položaja. Neprijatelj se sastoji načelno iz neprijateljski raspoloženog stanovništva ovog prostora. Organizirani komunisti. Prema procjeni nema više od 2500—3500.

U obrani nije ofanzivan. Samo lokalno.

Ukupni naši gubici do sada:

Kod domobrana: 13 mrtvih, 90 ranjenih (od ovih 6 časnika)

Kod ustaša: 20 mrtvih, 40 ranjenih.

Pukovnik Dragojlov ostat će još do večeri u Doboju.

Potpukovnik Helbih ovom izvješću dodao: ustaše su se povukli u pravcu Karanovca i danas nisu učestvovali u borbi. Neprijatelj je sjajno utvrđen i odlično izdržao našu topničku koncentraciju. Istina, topničko streljivo je staro.

Zapovjednici pojedinih skupina čekat će divizije na svome mjestu i zalažu se najpotpunije. Topništvo djeluje vrlo točno i

precizno. Jedino, naša momčad nije dovoljno izvježbana i načelno fizički je nesposobna. Nadaju se ma kakvom uspjehu na pravcu otpočetog manevra.

Primio bojnik Bestal

34

Situacija na dan 13. prosinca 1941 godine.

Doboj
19 sati

II. domobranski zbor (bojnik Nekić) javlja:

Prema izvještaju oružnika danas (13. XII) u 3 sata upalo oko 3000 odmetnika u selo Podorašje, 13 km sjeverozapadno od Tuzle, odakle navodno namjeravaju napasti u pravcu želj. pruge Dobošnica—Karanovac—Gračanica.

U 15.50 sati odmetnici napali jakom pušćanom i strojničkom vatrom putnički vlak na 1 km zapadno od Karanovca. Poginuli 1 ustaša i 1 domobran. Vlak je uspijo produžiti vožnju. U 16.30 javljaju iz Gračanice da odmetnici vrše napad na Karanovac od pravca Boljanić i Kakmuža.

Primio: boj. Čada v. r.

35

Situacija na dan 17. prosinca 1941 godine

ZAGREB

17.35 s.

Ministarstvo unutarnjih poslova prenosi izvješće kotarskog predstojnika u Maglaju:

»Dne 14. prosinca oko 3 sata ujutro pokušala je komunistička banda izvršiti upad u Maglaj, te je započela sa pucnjavom iz pušaka, lakih strojnica i sa bombama sa svih strana, s desne strane r. Bosne, i to sa okolnih brežuljaka, te su se neki od bandita spustili čak u ulice Maglaja.

Naša obrana, t. j. domobranska posada i milicija odgovorila je sa vatrom iz pušaka, strojnica i nekoliko ručnih bombi.

Napadaj, odnosno pucnjava trajala je oko % sata nakon čega su se odmetnici povukli u zaleđe, prema unutrašnjosti i odmetničkim selima.

Budući da se sada vrši čišćenje odnosno paljenja u grko-izt. selima s desne strane r. Bosne od strane domobranstva i ustaških organa, to je Maglaj ostao samo sa starom svojom posadom, koju je Maglaj i prije početka čišćenja imao. Tako postoji eventualna opasnost da Čet — kom. bande ponovo prikupe svoje snage i obnove napad na Maglaj, dok se sa druge strane vrši čišćenje te bi u tom

slučaju opljačkali Maglaj, — barem glavni dio grada, koji se nalazi preko mosta na reci Bosni.

Trebalo bi s toga po mom mišljenju nešto pojačati vojnu posadu, kako bi se izbjeglo svako iznenađenje od odmetnika. Oni prave napadaj na Maglaj, kako bi eventualno odteretili pritisak vojske na drugim dielovima. Nezavisno od čet. — kom. bandi, dne 13. prosinca iskočilo je nekoliko vagona teretnog vlaka na pruzi između željez. postaje Maglaj i Riječica, te je bio promet prekinut do 14. XII. poslie podne, t. j. dok se pruga nije očistila.

Predao činovnik Vidović
Primio bojnik Bestal

DOBOJ

22,15 s.

Na zahtjev Glavnog stožera pukovnik Gustović javlja:

- 1.— Prema izvještaju od 14.15 sati napušteno je Olovo. Zapovjedbno Krivajskom zdrgu u Zavidoviću da raspoložive snage uputi kao pojačanje u Olovo, a posadi Kladanj da pritisne sa sjevera.

Izgleda da ima dosta ranjenih, jer je tražen sanitetski vlak koji je upućen u Zavidović.

Pobunjenici su na Olovo došli vlakom iz Han pjeska.

- 2.— U 18 sati primljen je izvještaj, da je Kladanj napadnut s juga i da je od jutros u borbi. Traži pomoć. Zapovjedbno Tuzli da s posadom iz Lopara ide u pomoć.

- 3.— Vršl se prebacivanje snaga u smislu pojačanja Tuzle i Gračanice.

- 4.— Jedan mali zdrg upućen u Kapelu — Batrinu sa zahtkom da izbije u Svinjar.

- 5.— Bos. Petrovo Selo napadnuto sa sjevera. Upućen u pojačanje sat. iz Gračanice.

- 6.— Prema prikupljenim podacima pobunjenici se prikupljaju na području:

Doboj—Tešanj—Crni vrh
ist. od Maglaja
jug.-ist. Doboja

sjev. od Spreče (Osječani—Modrič)

Nije isključeno da napadnu Doboj, što bi moglo uslijediti 19. XII. Naše snage su pripremljene.

- 7.— Pukovnik Gustović smatra, da pobunjenički napadaji izvršeni posleđnjih dana, kao i sadašnje njihovo prikupljanje ima za cilj, da nas prisili na podjelu i komadanje naših snaga prikupljenih kod Doboja.

- 8.— Pokušano je da se popravi brzoglasna pruga Doboj—Tuzla ali to nije uspjelo jer se pobunjenici nalaze za puškomet udaljeni od te pruge.

- 9.— Pukovnik Gustović bavit će se 18. i 19. XII. u Tuzli radi ocjene stanja na terenu.

Primio pukovnik Franjković

Situacija na dan 21. prosinca 1941. godine.

BROD n/S
1845.

II D. S. javlja:

- 1.) kod 3. divizije i Banjalučkog zdruga ništa novo.
- 2.) kod 4. divizije: 21. XII. oko 7.30 sati napadnuta Vozuća (na pruži Zavidović—Olovo). Istovremeno napadnuti su mostovi na 4, 12 i 15 km od Zavidovića. Most na 12 km je zapaljen. Odmetnici su napali selo i želj. postaju Krivaju. Posadu razoružali, želj. postaju zapalili i kreću ka selu Kovači. Jačina odmetnika oko 400.

Satnija kod Kamenskog opkoljena, a posada s. Vijak povukla se ka Varešu. U pojačanje odmah je upućen 1 vod, a potom je 1 satnija sa 1 vodom iz Teslića prebačena u Zavidović za obranu mjesta. Njemci u Zavidoviću preuzeli stražu.

U Vareš grad stiglo je oko 200 domobrana, koji su se povukli sa Olova.

General Lukić

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
PJEŠAČKA DIVIZIJA
STOŽER

Broj 1594/taj.
23.—XII—1941

DOBOJ

ZAPOVIJEDNIKU II. DOMOBRANSKOG ZBORA

Na završetku I. perioda Ozrenske operacije koja je preduzeta prema operativnoj zapovijedi broj 2 (Op. br. 148) taj od 26. XI. 1941 g) dostavljam slijedeći izvještaj —

1 JEDINICE KOJE SU UČESTVOVALE U OPERACIJI —

Jedinice upotrebljene za Ozrensku operaciju bile su slijedeće —

a) I. Grupa

stožer 1. p. p.

13. satnija 1. p. p.

14. satnija 1. p. p.

15. satnija 1. p. p.

I. bojna 1. p. p.

IV. Bojna 1. p. p.

V. bojna 1. p. p.

17 satnija 5. p. p.

— Posada Maglaja (polusatnija 1. satnija Sarajevske bojne III. topnički odjel (bez 3 bitnice).

brdski vod II. bojne vojne Krajine (bez 1 odjeljenja)

- b) II. grupa —
 Stožer 5. p. p.
 13 satnija 5. p. p.
 14. satnija 5. p. p.
 15 satnija 5. p. p.
 1 bojna 5. p. p.
 3 pohodna bojna Hrvatske legije
 III. bojna 2. p. p.
 X topnički odjel (bez 2 bitnice i 1 voda 1. bitnice)
 brdski vod V. bojne Vojne Krajine (bez 1 odjela oklopni vod)
 troja oklopna kola
 Oklopni vlak broj 1,
 Oklopni vlak br. 2,
- c) III grupa
 4 ustaške bojne,
 ustaško topništvo (2 haubice)
 3 bitnice IV topničkog odjela
- d) Glavnina topništva
 3 bitnice III top. odjela
 1. bitnica IV top. odjela,
 2. bitnica X top. odjela
- e) Odbrana Doboja i osiguranje pozadine
 III bojna 5. p. p.
 24 satnija 3. p. p.
 1. satnija 8. p. p. (bez 1 voda)
 14 satnija 2. p. p.
 13 satnija 11. p. p.
 štrafunski vod 4. p. p.
 štrafunski vod 5. p. p.
 štrafunski vod 6. p. p.
 štrafunski vod 8. p. p.

2. Raspored jedinica pred početak operacija

Raspored jedinica pred početak operacija vidi se iz zapovijedi 4. pješачke divizije broj 933 (tajno od 29. XI. 1941. vidi prilog 1.)

3. Tok operacije

2 prtosinac upotrebljen je za odlazak jedinica na mjesta predviđena prednjom zapovješćom. Izuzetak je bio kot 1. p. p. koja je željeznicom prispijela u Doboj u toku 1. prosinca prije podne, a bila je dirigirana za Maglaj i Riječico. Obzirom na to što ustaški pukovnik Rukavina još nije bio stigao u Doboj morao se početak operacije odložiti dok se ne sazna za dolazak pukovnika Rukavine i zato je cijela 1. p. p. upućena na prenočište u Tešanj, kako se nebi prije vremena otkrio manevar obuhvata Ozren planine sa zapada t. j. sa pravca od Maglaja prema Brezici.

U toku 2 prosinca dobijeni su podaci iz Zagreba da ustaški pukovnik Rukavina stiže u Doboj 2 prosinca na večer. Odmah

je zapovijedano da sve čete zauzmu osnovni raspored za početak akcije i da budu 3. prosinca spremne za akciju. Po ovome postupile su sve čete osim ustaškog bojnog pukovnika Rukavine, koji je stigao tek uoči 2/3 prosinca i javio se u ovom stožeru. Pošto je upoznat sa idejom rada i svojom ulogom u akciji, izjavio je da predviđeni front napada nije u skladu sa jačinom i opremom njegovih bojnih. Tražio je da mu se dodijeljeni front skрати. Obzirom na ovo dodijeljen mu je front napada od Bo-ljanića do Petrovog sela, ali je ostalo kako je predviđeno zapo-viješću više nije mogao izmijeniti jer su sve ostale čete domo-branstva već bile u pokretu prema mestima sa kojeg su imale 3 prosinca napad, radi ovlačivanja ishodne postave.

3. prosinca

Napad je otpočeo prema utvrđenom planu s tim, što ustaške bojne nisu napadale onaj front, koji im je bio prvobitno do-djeljen već im je front napada išao svega do Petrovog sela.

Već od samog početka odmetnici su davali neobičan snažan otpor, naročito prema četama III iz II grupe. I grupa međutim nije naišla na jači otpor neprijatelja i uspjela je da u toku dana bez većih teškoća obvlada ishodnom postavom, osim k. 588 (j. i od Trbuka.)

III. grupa — Na desnom krilu ove grupe III bojna 1. p. p. ovladala je već od 10 sati k. 356 (sjev. istočno od želj. postaje Trbuk za 1 km.) ali svi napadi na k 400 nisu uspjela u toku cijelog dana zbog žilavog otpora pobunjenika i vrlo dobro po-stavljenih utvrđenja, koja su zbog prirode zemljišta bila veoma jaka.

I bojna 5. p. p. koja je bila u centru ove grupe nije imala neki naročiti rezultat u svome nadiranju prema s. Prav, Prijedje jer je morala čekati na rezultat napada III bojne 1 p. p. na k. 400. Kako se ovaj uspijeh na k. 400 nije ispoljio još ni u toku poslije podneva morali su se izmijestiti delovi I. bojne 5. p. p. povući od k. 266 kroz Musi. Pridjel na želj. prugu.

Djelovi I. bojne 5. p. p. koji su stajali prema Glavici, nisu u napadu na Glavicu imali uspijeha, jer su pobunjenici bili odlično utvrđeni na ovoj točki.

Lievo krilo II grupe (III/3) imala je u toku dana već trza-vica. 11 satnija te bojne bila je ovladala s. Maljani (269) ali ga je bez nekog jačeg razloga napustila i tek poslije — na osobnu intervenciju zapovjednika te bojne — vraćena je opet na svoje položaje, na kome je ostala u utvrđivanju.

III grupa (ustaše) — I ako je ova grupa imala 4 bojne nije mogla zbog slabog brojnog stanja i nedovoljne opreme ispoljiti svoju udarnu moć. Već od samog početka napada imali su ustaše već gubitaka i nijesu mogli prodrati u neprijateljski odbrambeni položaj koji na svima točkama bio viješto i solidno utvrđen i dobro branjen snažnom puščanom i strojničkom vatrom. Rezul-tat sve grupe na kraju dana bio je taj, da su izvjesni dijelovi, koji su i uspjeli zauzeti u toku dana neki vis j. z. od želj. pruge morali su u sam mrak napustiti zauzete tačke i povući se u glav-

no, na liniju željezničke pruge između želj. postaje Bos. PetroVd selo i želj. postaje Boljanić.

Ukupni rezultat ovog dana borbe nije bio onaj kao je bio učešćivan.

Čete nisu uslijedile toga dana ovladati ishodom postavom koja im je zapovješću bila određena.

Na osnovu ovakve situacije donijeta je odluka da se front III grupe (ustaše) još više skрати t. j. da se 4. ustaške bojne u toku noći 3/4 prosinca pregrupiraju i zauzmu front između Krušik potoka i potoka M. Prenja i odatle da preuzmu napad općim pravcem preko Gostilja, sa težnjom da u toku 4. prosinca izbiju na greben D. i G. Konopljište—Veliki Brijeg.

Zbog ovog skraćivanja fronta III grupe moralo je pristupiti i skraćivanje fronte I. grupe fronta i njene snage upotrebiti u reonu Trbuka radi pojačanja desnog krila I. grupe, a i radi podpomaganja lijevog krila II grupe u napasi na k. 400.

Da bi se ojačao i centar II grupe i slomio pobunjenički otpor na Glavici zaposjedeno je na III (— iz Teslića dođe u toku noći u Doboju i da potom obuhvatno napada na Glavicu sa prostorije Jovak — Suho Polje. Noć III/3 prosinca provedena e u vršenju zapovijednog pregrupiranja snaga.

4. prosinca

Pregrupiranje snaga I. grupe izvršeno je sporo i nije bilo završeno na vrijeme, jer zbog redovnog prometa nije bilo dovoljno željezničkih vagona na raspoloženju. Usled toga napad I grupe na prostoriju između Šaj kamena i potoka Paklenice, u glavnom na k. 558 za nešto je zakasnilo. Napadi ove grupe na tu prostoriju nisu urodili željenim plodom jer je protivnik i ovdje bio dobro utvrđen, naročito na k. 558 i Đurkinom Krstu te je svaki napad ove pukovnije bio dočekan snažnom i ubistvenom vatrom. Na kraju dana ova se grupa zadržala na liniji s. Tadići s. Miličići s. D. Paklenica.

Desno krilo II grupe (1) uspjela je u toku dana ovladati jednom jakom branjenom k. 400 na kojoj se održala do poslije podne međutim zbog slaboga nadjiranja I pukovnije, koja je bila j, od III/1, protivnik je uspio koncentrisati jače snage protiv III/1 i ta je bojna izgubila, poslije ogorčenih borbi k. 400 i k. 356 zadržavši se u s. Trbuku i na zapadnim padinama k 356.

Centar i lievo krilo II grupe nije ni toga dana uspio krenuti naprijet i ako je lievo krilo ove grupe bilo ojačano III bojnomo 4 p. p.

U ustaškim bojnama nisu u toku cijelog dana dobiveni nikakvi podaci, ali sudjeći po snažnom pritisku protivnika na lievo krilo II grupe i lievo krilo I grupe u reonu Trbuk-Paklenica, vidjelo se da željeni pritisak ustaških bojni preko s. Boljanića u pravcu Gostilja nije urodio plodom.

Rezultat borbe drugog dana bio je taj, da čete ne samo nisu postigle ostavljeni cilj za drugi dan borbe, nego nisu postigle ni ciljeva određene na prvi dan, a neke su čak i izgubile one

tačke izhodne postave, kojima su bile ovladale u toku 3. prosinca. O ustaškim bojnama saznalo se u toku noći da su se povukle sa dodijeljenog — napaenog fronta prema Karanovcu i Gračanici ostavivši na taj način lievo krilo domobranskih snaga kod s. Orašja ogoličeno.

Ova vijest povjerena je putem jednog časnika, koji je oklopnim vlakom upućen u Karanovac, jer su se brzoglasne veze bile pokidale i taj je časnik donio izviještaj pukovnika Rukavica koji glasi —

»Prema zapovijesti divizije nije mi moguće postupiti pošto mi momčad nije sposobna za napad. Nastupio je momenat potpune apatije, usled velike iznemoglosti i prehlade. Ostavio sam osiguranje a ostale bojne povukao sam na odmor. Tražiti ću smenu da nebi došlo do potpunog razsula i pobune, pošto momčad već 6 meseci neprekidno boravi na terenu lišeja svega što je najpotrebnije za život.

Pošto su dobiveni izveštaji sa više strana da pobunjenici spremaju neku akciju na Doboju sa zapada i sjeveroistoka, zamoljena je njemačka divizija u Banja Luci da odobri svojoj Bojnoj u Maglaju povratak u Doboju jer su snage odbrane Doboja sa zapada bile i suviše slabe, da bi mogle odoljeti nekom jačem koncentričnom napadu pobunjenika. Međutim odgovor Njemačke divizije iz Banja luke glasilje

»Battalion major Bershofen bleibt in Maglaj, General Fortner abgereist nach Zagreb« —

Imajući pred sobom sve na red citirane činjenice donijeta je za 5. prosinac sljedeća odluka — produžiti energičan napad sa desne krilom II grupe i I grupe u reonu Trbuk—Paklenica općim pravcem duž puta Trbuk—Ivanovići. Na ostalom dijelu preći odmah u obranu. III bojnu 2. p. p. i III bojnu 4. p. p. odmah izvući iz sadanje njihove posade kod Suhog Polja i s. Maljani. Potom ih grupirati u Kamenjaru radi izvršenja masiranog udara na Glavicu i daljeg prodiranja na jug pravcu s. Ivanovići u susret naprijed navedenoj napadnoj grupi u reonu Trbuka. Ustaškim bojnama zapovjedbno je da svoje snage koncentriraju oko Gračanice i Karanovca s tim, da osiguraju željezničku prugu i mostove na dielu od želj. postaje Boljanić do Bos. Petrovog Sela.

Pošto Njemačka bojna iz Maglaja nije stavljena na raspoloženje u Doboju kao pričuvna, to je zapovjednik II domobranskog zbora uputio 6 satniju 5. p. p. i sa tom satnijom pojačana je odbrana Doboja sa zapadne strane.

Izvlačenje II/2 i III/4, vršeno je u toku celog 4., a dielom 1 u toku noći 4/5. prosinca. Pomenute bojne upućene su u Doboju na odmor, jer zbog premorenosti nisu bile sposobne za napadnu akciju.

5. prosinac.

Ovaj dan nije donio nikakve nove rezultate. Ustaške bojne nalazile su se na odmoru oko Gračanice. III/2 i III/4 bile su u toku prebacivanja za Doboju i na odmoru. Dielovi I. bojne

S p. p. izgubili su Šibove (330) jedino je III. bojna 1. p. p. uspjela da ponovo ovlada k. 356, ali napad na k. 400 nije uspio ni toga dana. 1. p. p. čekala je na svojoj izhodnoj postavi rezultat topničke pripreme protivu k. 559. Kada je konačno krenula u napad i kada je bilo izgleda da se k. 558 osvoji, nastao je kod te pukovnije nagli zastoj i delovi ove povukli su se djelomično opet u nazad.

Na kraju ovog dana, imajući u vidu dosadanje rezultate i stanje jedinica, kako u moralnom tako i u materijalnom pogledu, donieta je za VI. prosinac, sljedeća odluka: zauzeti k. 400 i k. 558, pa u vezi sa k. 358 i Šajkamom dobro se utvrditi na tom položaju, prići u odbranu i najveći dio snaga izvući na odmor i retabliranje. Na ostalom dielu fronta pregrupirati snage i izvršiti potrebne pripreme radi ovladavanja položajem Karlovac—Šibovi—Brdice, Bresnati Br.—s. Ivanovići—Brebić—k. K. Kamenak—si. Lužani.

6. prosinac

Radi izvršenja prednje odluke pojačana je III bojna 1. p. p. sa 1 satnijom i i odeljenjem strojnica i podpukovniku Krumenakeru podređena je još i I. bojna 1. p. p. Sa svojim i sa ovim snagama imao je da ovlada k. 400 i 558 s tim da ga na desnom krilu u toj akciji potpomaže i ostatak 1. p. p.

Pošto ofanzivna akcija na ovom dielu fronta nikako nije pokazivala uspeha, bilo je zapovjedeno da se ista obustavi, dok zapovjednik divizije osobno ne dođe na Šaj Kam, radi procjene situacije i donošenja definitivne odluke.

Zapovjednik divizije došavši na položaj, zapoviedio je zapovjedniku 1. p. p. da pregrupira svoju V bojnu sa dosadašnjeg pravca prema s. Donja Paklenica tako, da se postavi iza I. bojne kod s. Tadići, a potom da pred svanuće podiđe k. 558 i sa osloncem na Šaj Kam izvrši bez pješačke i topničke pripreme, iznenadni prepad na pomenutu kotu, koju po zauzimanju da utvrdi u sve strane.

Međutim, 1 p. p. pukovniji uspjelo je odmah po padu mraka zauzeti k. 558, na kojoj se odmah počela utvrđivati. Ovo je ujedno jedini pozitivan rezultat toga dana.

Inače, na sjevernom dielu fronta od Karanovca do Doboja vladalo je zatišje. Ustaške bojne pukovnika Rukavine ostale su 1 nadalje na odmoru u reonu Gračanice i Karanovca, a III bojna 2 p. p., III bojna 4. p. p. i delovi I bojne 5 p. p. bili su na odmoru u Doboju i kod Sevarlija.

Toga dana primljena je obavijest iz Glavnog stožera, da će doći dvije ustaške bojne iz Sarajeva.

Obzirom na sve donieta je odluka za 7 prosinac. Pouzdano držati točke koje su do sada zauzete; vršiti temeljito izviđanje protivnika i njegovih položaja radi otkrivanja rasporeda; vršiti samo lokalne akcije, sačekati dolazak obećanih ustaških bojna iz Sarajeva.

7 *prosinac*

U toku ovog dana produžen je napad na k. 400 uz snažnu koncentraciju topničke vatre, ali napad nikako nije uspevao, jer su čete dobijale vatru sa 3 strane. Gubitci III bojne 1 p. p. bili su znatni i moral ovih četa je počeo popuštati. Zbog toga zapovjedbno je da se obustavi napad i pređe u odbranu, s tim da se pouzdano drži k. 538—k. 356 sa povijenjem levog krila unazad na Gradac.

Za sutrašnji dan donieta je odluka: da se k. 400 zauzme napadom sa tri pravca i to: od Kardovca preko bezimenog visa na k. 400, zatim od puta zapadno od k. 400 bezimenom kosom, sa k. 356 čete III bojne 1 p. p. da vrše snažan pritisak u pravcu pomenute kote. Snage 1 p. p. imaju sa svojih položaja podpomagati napad vatreim djelovanjem. Tražena je i intervencija zrakoplovstva, a zapovjedbna je i upotreba koncentracije vatre iz 4 bitnice sa pravca s. Kosova i s. Šije. Napad ima otpočeti 9 prosinca, a 8 prosinac da se upotrebi za detaljno rekognosciranje zemljišta podizanje veza i ostalo.

U međuvremenu očekivao se dolazak ustaških bojni iz Sarajeva. Na ustaške bojne pukovnika Rukavine nije se moglo računati, jer su po njegovoj izjavi njegove bojne nesposobne za akciju. Izneo je njihovo slabo stanje i jačinu protivničkih utvrđivanja i naveo da sa svojim bojnama ne može napadati, ako ne dobije bojna kola po koja putuje u Zagreb.

8 *prosinac:*

U toku ovoga dana vršene su pripreme za predvođenu akciju. Bilo je povremenih manjih borbi i pušaranja. Trupe su radile na podizanju zaklona i utvrđivanju svojih položaja. Sa zrakoplovstvom je ugovoreno, koji će se ciljevi bombardirati u toku 9 prosinca. Kasno posle podne nastupilo južno vrijeme sa oblacima i izgledalo je na kišu. Nešto prije pola noći otpočeo je padati gusti, težak i moker snijeg, koji je za vrlo kratko vrijeme prekinuo i onesposobio gotovo sve brzoglasne veze. Kako je barometar bio neprekidno u opadanju, a prekidane veze nisu se mogle tako brzo popraviti, obustavljeno je izvršenje akcije za 9 prosinac i odloženo dok se ne poprave brzoglasne veze i koliko toliko popravi vrijeme.

9 *prosinac:*

Iz Sarajeva stiglo je svega 1 ustaška bojna (Francetić). Zbog obustavljene akcije ova je bojna smeštena u kantoman. Njen dolazak je uticao u nekoliko na već doneti plan akcije, pa je za 10. prosinac Zrakoplovstvo ne učestvuje.

Ustaška bojna dopunjava predviđeni napad napadom na Šibove (330) i čisti zemljište na sjever preko k. 266 i s. Prav. Pridjela. Po ovlašćivanju Šibova ima se postaviti za Šibove jedna domobranska satnija kao posada. Posada Kardovca ostaje na svom mjestu. Napad na Glavicu ima izvršiti III bojna 2 p. p. Vrijeme napada bit će različito i to: Sa Kadrovca u 8 sati, sa Šibove u 10 sati, a na Glavicu u 12 sati.

Inače dan je u glavnom prošao mirno. Rađeno je na utvrđivanju i vršene su pripreme za sutrašnji napad.

10. prosinac:

Čete su zauzele prolazni raspored po planu, osim ustaške bojne, bojnika Francetića iz Sarajeva. Bojnik Francetić nije postupio prema izdatoj zapovesti i uputstvima, koja je dobio tj. da otpočne napad na Šibove u 10 sati i da prema tome podesi odlazak svoje bojne sa želj. postaje Usora. Ustaška bojna bila je po njegovoj zapovjedi bez znanja ovog stožera prebačena u toku noći na k. 356, odakle je bojnik Francetić namjeravao izvršiti napad u pravcu s. Ivanoviči. Kako je ovakav postupak u osnovi remetio stvoren i pripremljen plan akcije, a prijetila je i opasnost da bude usamljeno potučen zapovjedom je bojniku Francetiću čim se je ujutru saznalo za ovaj gest da svoju bojnu odmah skine sa k. 356 i da je preko Trbuka i Ševarlija uputi u napad na Šibove. U tom prebacivanju izgubljena su dva sata vremena.

Do podne zauzeta je k. 400, pa je zapovjedom da se k. 400 posjedne sa 2 satnije i da se ista dobro utvrdi. Ustaška bojna Francetića otpočela je napad na Šibove oko 12.30 sati i izbila je na Šibove bez borbe odakle je produžila u pravcu sjevera čisteći zemljište sve do s. Brđani. Akcija ustaške bojne u svemu je veoma uspjela, jedino je kasnije početak ove akcije imao reperkusije i na početak akcije protiv Glavice. Tako napad III/2 p. p. na Glavicu otpočeo je tek u 15 sati i zbog kratkoće vremena i brzog pada mraka kao i zbog čestoga otpora protivnika Glavica toga dana nije mogla biti zauzeta. U zaključku za taj dan može se reći da su postavljeni ciljevi postignuti. Zauzeta je k. 400 i Šibovi; popaljeni su s. Striježevica Prav. Pridjel i Brđani. Jedino je ostalo za sutra dan da se ovlada Glavicom.

U prosinac:

Odmah po svanuću otpočet je napad na Glavicu, ali bez vidnog rezultata. I pored jake topničke vatre lievog krila nisu mogle napredovati. Zbog toga je doneta odluka, da se III bojna I p. p. pojača i da prepadom zauzme Glavicu.

Ova je akcija uspjela u 18 sati.

Na ostalim sektorima, na kojima se vodila borba u toku Prošlog dana vlado je mir. Po negde se ispalio po koji nabor. Verovatno zbog vraćanja pobunjenika i njihovih porodica na spaljena ognjišta. Prema svim znacima, najveći deo pobunjenika povukao se dublje u Ozren planinu. Nažalost snage kojima se trenutno raspolagalo nisu bile sposobne za produženje akcije u dubini Ozren planine. Ovo s toga što je veliki broj tih jedinica bio upućen u Ozrensku operaciju neposredno po završetku operacija na Kozari planini. Ovako umorne, nedovoljno opremljene i neobučene čete, morale su izdržati u toku 9-dnevne akcije u Ozren planini velike napore po veoma hladnom vremenu. Sve to, kao i slaba odeća i obuća i nemogućnost zamjenjivanja jedinica svježim snagama diktiralo je, da se započeto čišćenje

Ozren planine prekrine, i da se zadovoljimo bar za sada držanjem točaka sa kojima se može železnička pruga Doboj—Maglaj pouzdano čuvati. Na ovim točkama postavljene su potrebne "posade, a ostatak snaga povučen je natrag u posadna mesta na odmor i retabiliranje i služiti će za zamjenjivanje dielova, koji su ostali na položajima i za povremene lokalne akcije sa ciljem da se ovlada trokutom Trbuk—Doboj—Boljanić.

III Ukupni gubici:

a) Kod domobranstva:

poginulih: 1 časnik, 10 dočasnika i 42 domobrana; ranjenih 10 časnika, 25 dočasnika i 167 domobrana; nestalih: 2 dočasnika i 12 domobrana.

b) Kod ustaša:

poginulih: 6.

ranjenih 62.

Ovi podaci nisu sigurni, jer od ustaških bojni nisu dobijeni tačniji izveštaji.

c) konja ubijenih 5, ranjeno 5.

d) izgubljen i upropašten materijal: vidi se iz priloga 2 i 3.

IV UTROŠAK SREĐIVANJA:

a) za haubice 100 m/m:

udarnih granata M. 28	499
-----------------------	-----

tempirnih granata M. 28	454
-------------------------	-----

granata MM5	661
-------------	-----

granat šrapnela M. 14	3321
-----------------------	------

b) za brdske topove 65 mm:

šrapnela	224
----------	-----

granata	411
---------	-----

c) za bacače 80 mm:

mina	1395
------	------

d) za protivuklopne topove:

probijenih granata	1157
--------------------	------

a) ručnih bombi	2324
-----------------	------

f) Signalnih raketa	75
---------------------	----

g) puščanog streljiva	373998
-----------------------	--------

Vojna relacija po danima i satima, koja je vođena u stožeru 4. pješadijske divizije, prilaže se kao prilog 4.

ZAPOVJEDNIK,

Pukovnik Gustović v. r.

(M. P.)

Za tačnost:

Glavar stožera,

bojnik Merslavić s. r.

Situacija na dan 24. prosinca 1941 godine.

28. o. mj. u 16 sati 20 četnika sačekali da napadnu vlak na želj. pruzi Zavidović—Kamenica na km 9 i selu Čardaku kotar

Žepče. U vlaku je bilo 70 domobrana i 20 oružnika. U borbi je poginulo 9 četnika. Poginuo je 1 domobran i 1 građanin.

Javna sigurnost broj 2036.

Predao čas. namjestik Micić.

Primio: Anzulović, ntp.

39

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast u Tuzli

Broj: 1 4997/41

Tuzla, 25. prosinca 1941.

Kotarskoj oblasti

D o b o j

Oružnička postaja u Puračiću dostavila je pod brojem 1906/41 od 20. prosinca o. g. zapisničku izjavu koju je dao Čazim Fatušić iz Puračića kod povratka iz odmetničkog zarobljeništva koja glasi:

»dne 27. rujna 1941 godine kada je bila borba između oružnika i milicije naše s jedne strane i četnika i komunista s druge strane, dobio sam zapovjed od strane načelnika općine Puračić da odnesem kruh za naše milicionare na mjesto gdje se je borba vodila, te kada sam prešao selo Devetak i bio ispod groblja Milina sela ispalo je predame 17 naoružanih četnika i komunista te su tu zarobili i otali su me oterali na Ozren. Taj dan imali su namjeru da zarobe našu grupu oružnika i milicionera ali nisu mogli.

U Ozrenu sam bio sve do 1. prosinca 1941. godine gdje sam sproveden u Hrastovac kod Maglaja a 19. ov. mj. donešeno je riješenje da se pustim na slobodu kući.

Za vrijeme moga boravka u robstvu hranio sam se dobro, kruh je obični kukuruzni a ima i ostale hrane s mesom.

Za vrijeme dok sam bio u robstvu bio sam zlostavljen oko tri puta a najviše me je tukao Boško Topić iz Milina sela koji je sada četnik.

Dok sam bio u zarobljeništvu mogao sam primjetiti da ima dosta ranjenih i mrtvih a ranjene drže u bolnici, ali kako nemaju sposobnog liječnika obično ranjeni umiru jer nemaju dobre njege.

Glavna komanda njihova je u Brezicama onda im je u Ozrenu, Panjicima općine Vasiljevačke, Beljanićima i Hrastovcu, za druge ne mogu da znam gdje se nalaze. Glavni njihov zapovjednik zove se Neki Teša, a prezime mu neznam. Imaju komandanta nekog Voju Mitrovića i Rolju.

Naoružanje im je obične puške, samokresi i vidio sam da ima teška strojnica. A teškog oružja nijesam vidio kao topove i drugo.

Cuo sam od njih da su napali na Olovo i da su ga zauzeli i da su tu zarobili oko 4 tisuća pušaka i 70 strojnica, te su sve zarobili oko Rogatice i Višegrada a govore da su nešto zarobili i od italijanske vojske, kada je Hrvatska vojska i ustaše napustili Višegrad, a Višegrad predali italijanskoj vojsci.

Čuo sam da će izvršiti napad na naše uporište u Paklenici, Osovići i Straževići t. j. negde kod Maglaja jer vele da su se uvukli unutra i da će gledati da izabere sve t. j. da su sa frontom upali u njihov front, rekli su da će im zaći iza leđa i tako ih zarobiti.

Presude vrše obično glasanjem, skupi se nekoliko njih i glasaју, koje za streljanje a ko je za pustiti tako su i mene glasali njih 70 i palo je da se pustim.

Disciplina je kod njih dosta dobra ne razlikuje se ko je starješina a ko je drugi i prosti čovjek, oslovaljavaju se duže i članovi ne smiju biti ljuti nego moraju biti veseli, ne smiju se ljutiti ni na zarobljenog vojnika ili pak drugog čovjeka.

Ustaše i oružnike koje zarobe smjesta ubijaju na mjestu.

Govore da su ustaše i hrvatska vojska otišli na sjeverni front.

Još sam čuo da neki Čića ide od Drine sa 10.000 četnika da zauzme Kladanj i sve druge ostale. Namjeravaju da će zauzeti Doboj, Tuzlu i Sarajevo, a ostali djelovi Bosne sami će se predati. Obučeni su obično u vojničku odoru samo što je ofarbana u crno, obuća im je cipele, čizme a ima i opanaka.

Mnogo se ljute na uporište Turiju što se ne preda i što se toliko drži jer im nismo ništa napravili.

U zajednici se bore četnici i komunisti partizani. Obično gde namjeravaju napad obično se svi tamo skoncentrišu i navaljuju svom snagom, a također rade tamo gde budu oni napadnuti odmah se prebacuju s druge strane u pomoć.

Kada sam bio zarobljen imao sam na sebi crne nesuknene hlače i oni su mi ih skinuli i dali mi jedne pantalone. Kad sam zarobljen imao sam pri sebi 300 kuna i oni su mi to uzeli ali za taj novac su mi davali cijelo vrijeme duvan kojeg sam pušio.

Prije jedno mjesec i po dana u Ozrenu zbog nepažnje kovača kojeg imaju tamo za opravku pušaka koji je ostavio vatru neagašenu zapalio se je magacin u kome je izgorjelo municije bombi.

Neki Gavre od Maglaja koji je bio na radu u Njemačkoj pričao je da je u Njemačkoj veliki glad, da se samo hrane sa krompirima i da ima svega oko 300 ruskih zarobljenika u Njemačkoj. da Rusi iza sebe gde ostupaju pale sela i hranu tako da Njemačka ne može ništa da iskoristi.

Čuo sam da će do ovog prvog doći jedna ruska eskadrila zrakoplova u Bosnu radi bombardovanja i da se tome mnogo vesele.

Dostavlja Vam se prednje na znanje.

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:
Beslavić

Dostavljeno:

Velikoj župi Usora i Soli Tuzla,
Župskoj redarstvenoj oblasti Tuzla,
Zapovjedništvu 8. pješ. pukovniku Tuzla,
Ravnateljstvu za javni red i sigurnost Zagreb.

Vili. ZONA

1.) Dana 6. siječnja 1942 godine oko 9 sati pobunjenici su napali na položaje (sjev. istočno od Zavidoviči) k. 491 jačim snagama.

U borbi koja je trajala do 10.30 sati pobunjenici su zauzeli k. 491.

Snagama iz pričuve izvršen je protunapadaj i položaj je istog dana u 15 sati povraćen.

U borbi nestala su 2. domobrana, a 3 pobunjenika su ubiena.

2.) Dana 8. siječnja u zajednici sa njemačkim četama izvršena je akcija u cilju oduzimanja oružja i streljiva od naroda i nasilno izviđanje radi utvrđivanja mjesta pobunjeničkih snaga i razbijanja istih.

Akcija je izvođena na prostoru: pruga Zavidoviči—Olovo—šumska pruga Našičke—s. čardak—Klanac (k. 764) — r. Krivaja.

Od naših sudjelovao 1 kombinirani sat.

U naprednom hodu pravcem Zavidoviči — s. Lovnica — s. Bukovac — k. 533 — Brgovac (k. 700), nije bilo sukoba sa pobunjenicima.

Prilikom povratka preko s. Kučiće — k. 278, izvršen je iznenadni jači napad. Pobunjenici sli poslie kraće borbe suzbieni te su čete produžile u Zavidoviči.

Uspieh nije postignut jer oružje nije pronađeno, a pobunjenici su se razbjegli.

Kod naših domobrana nije bilo gubitaka. Kod Niemaca poginula su: 1 nadporučnik, 1 dočastnik i 3 vojnika.

Dana 9. siječnja u zajednici sa njemačkim četama izvršena je akcija sa istim ciljem kao 8. siječnja, a na pravcima i to:

a) Njemačke čete pravcem: Zavidoviči — k. 491 — k. 503 — selo Kulane.

b) Naš kombinirani sat sa milicionerima pravcem: Zavidoviči — s. Skroze — s. Vitkoviči — s. Mustajbašić.

Od 30. siječnja do 6. veljače 1942 god. 15. pješ. pukovnija vrši akcije oko Maglaja, na području II. domobranskog sбора.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast Maglaj

Taj. broj: 41/42.

Maglaj, dne 19. siečnja 1942.

Predmet: Oružje i municija.

Na broj: 103 / Tajno od 14. I. 42.

III. DOMOBRANSKO ZBORNO PODRUČJE.

Odjel za naoružanje i tehničku spremu

Travnik

Na tamošnji gornji dopis izvješćuje se sljedeće:

Dne 23. kolovoza ova je Kotarska oblast primila oci Uprave bosanskog oružnog skladišta u Sarajevu 100 komada pušaka i 8 sanduka municije za puške. Te su puške sa izvjesnom količinom municije podijeljene pučanstvu u Maglaju dne 23. kolov. 1941 god. oko 10 sati u veče na brzu ruku uz potvrdu, jer nije

bilo vremena praviti odn. podpisivati reverse. Ostatak municije bio je sklonjen u Oružničkoj postaji u Maglaju.

Međutim čim su dne 24. kolov. 1941. oko 5—6 sati u jutro prodrli u Maglaj četnici-komunisti, pobrali su sve oružje i municiju što su zatekli, a preostatak, koji niesu bili dospjeli pobrati, t. j. jedan dio spašenog oružja, koji su neki od branioca bili sakrili ili spasili, pobrali su Ustaše i naša vojska kad je Maglaj bio oslobođen dne 25. kolovoza 1941., a jedan najmanji dio, koji je bio također spašen, primila je Narodna milicija u Maglaju i neki seljaci hrvatskih sela uz željezničku prugu u Bradićima i Globalici, koje oružje i danas drže u uporabi za obranu.

Izkas osoba, kojma je oružje bilo dano, oduzeli su također četnici-komunisti, jer je jedan od glavnih vođa komunista vidio, kad se je oružje dielilo na željezničkoj postaji, to je bio Fikret Dedić do onda činovnik pošte u Maglaju, pa su drugi sve znali i oduzeli oružje i izkaz t. j. oružje po spisku.

Dne 3. IX. 1941 nije primljeno nikakvo oružje.

0 prednjem oružju i municiji pisala je ova oblast već i Zapovjedništvu Vojne Krajine u Sarajevu.

Drugih podataka ova oblast ne zna dati.

Za Dom spremni.

Kotarski predstojnik:

Potpis nečitljiv v. r.

Situacija na dan 24. januara 1942 godine.

10.00 Bojnik Bestal javlja:

Povratak njemačkih četa se produžava.

699 skupina nalazi se na području Loznice—Drinjača,

697 skupina na Nova Kasaba—Vlasenica,

698 skupina na Han Pijesak—Žlijebovi.

skupina Zvornik danas se preustrojava za nove akcije, jučer je čistila Valja Glavu i dolinu Drine.

738 skupina sakupljena jugozapadno od Košutnice.

i 750 zatvorili ceste Očevlje—Križevci—Olovo—Čude.

718 divizija preuzima danas zapovjedništvo za akciju Ozren, za koju ima učešća 697 i 698 skupina.

Talijanski zrakoplov jučer bombardirao Vlasenicu i pored istaknutih ustaških i njemačkih znakova:

4 njemačka kua (verovatno konja) i 1 stanovnik ubijen.

12 njemačkih vojnika ili stanovnika ranjeno.

Bojnik Bestal

MINISTARSTVU HRVATSKOG POMORSTVA
GLAVNI STOŽER

Izveštaj Op. br. 45 / Tajno bojnika Bestala,

U akciji Ozren mogu sudjelovati:

stožer 4. divizije Doboj, 1 pješačka pukovnija stožer

Trbuk (4. bojna k. 358 južno od Trbuka, 5. bojna Glavica k. 283 kod Doboja 1 sat. 4. bojne u Maglaju),

5. pješačka pukovnija stožer Doboju (1. bojna Doboju — Usor-bez, 3 bojna na položaju Trbuk — Karlovac 306 — s. Ševarlije),

3. bojna Hrvatske legije (oko 300 ljudi) u Usori, ustaška bojna stijeg (jakost polubojna) u Gračanici.

Topnički oklop (1. i 3. bitnica Karanovac, 3. bitnica Doboju, 1. bitnica, 4. topničkog sklopa Kosova 3 km jugozapadno od Trbuka, sve bitnice od 2. haubice 1 cm).

3. tuzlanski dobrovoljački odred (bojnika Hadži-Efendića) sa 1. bojnomo oko Stupari, 2. bojnomo oko Živinice gdje je primilo osiguranje i zamjenio njemačke čete.

OP. BR. 143

II. Domobranski zbor

MINISTARSTVO POMORSTVA GLAVNI STOŽER

Zapovjedio sam za 25. siječnja odlazak stožera 4. divizije u Doboju, a 3 divizije operativni dio u Tuzli.

Molim javiti odjelima Mindom.

Situacija na dan 25. januara 1942 godine.

Zapovjednik, 718. pješačke divizije imao je jučer u Han Pijesku sa zapovjednikom 342. pješačke divizije konferenciju.

Pretstoji nova akcija u okolini Doboja i zato nije sigurno hoće li se bijeda u Istočnoj Bosni privesti kraju.

Sutra polazim sa glavarom stožera u Sokolovac, pa ću izvijestiti o situaciji. — 1545.

GLST OP BR &/+

III. Dom. zbor

Situacija na dan 26. januara 1942 godine.

BROD

2.30 sati

I. domobranski zbor javlja brzojavkom:

1920. po zahtijevu 718 divizije morali smo još dvije bojne i jednu bitnicu prikupiti u Doboju za udarnu grupu, preko snaga koje su sada u dolini Bosne i Spreče.

Određene 1. bojne 3. pukovnije iz Požarnice i 1 bojna IV. pukovnije iz Prnjavora i Dervente.

Sve čete pregrupiraju se za novu akciju, prema Ozren planini, koja će početi 28. siječnja.

U novoj akciji sudeluju i domobranske jedinice osim 13. pukovnije koja se 1 bojnomo ostaje u Rogatici, a sa 2. bojnomo na prostoru Sokolac — Han Pijesak.

Grupa Vareš Breza ostaje na osvojenom mjestu za osiguranje nove akcije. Ustaška bojna sudeluje u ozrenskoj akciji.

Situacija na dan 28. januara 1942 godine.

18.10 zaposjedanjem područja Ozren posle akcije treba narn najmanje 12 oružanih postaja po 5 oružnika i 50 domobrana, ukupno 60 oružnika i 600 domobrana pokusnih oružnika ili pričuvnika.

Molim poslati ove najžurnije za Doboj, inače se Ozren ne može držati u vlasti.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

4. PJESAČKA DIVIZIJA

STOŽER

Broj: 790/taj.

27. I. 1942.

Doboj

U RUKE

TAJNO

ŽURNO

Z A P O V I E D

Karte Deiventa, Zenica, Tuzla, Kladanja, razmjere 1 : 100.000.

Poslie sjajnih pobjeda naših i njemačkih četa uoblasti Zvornika, Drinjače, Vlasenice, Srebrenice, Han Pijeska, Olova, Zavidovića, i t. d. naše i njemačke čete preduzet će akciju za definitivno čišćenje područja Ozren pl.

U tom cilju:

a) *grupa istok* (grupe Ost) prikuplja se na prostoriji kod Turija, Kovaljci. Prav. Trestenica, Donja Bucik, sa dvije njemačke pukovnije i prodire preko Ozren Manastira ka Doboj.

b) *Grupa zapad* (grupe Vest) prikuplja se na prostoriji Jurnuzovići — sjeverno i južno od r. Rujnice, 1. njemačka pukovnija i prodire preko Paklenice ka Doboj.

c) Grupa Vareš ostaje na svojim položajima i štiti akciju sa jugoistoka.

d) *Grupa Doboj* (čete 4. pješ. divizije) ostaje na svojim položajima i sprečava protivniku probijanje na sjever i zapad u koliko bi to pokušao. Napadnim akcijama sa ograničenim ciljem, nasilnim izviđajem, vatrenim prepadima, demonstrativnim napadima privezuje protivnika za sebe što više i na taj način olakšava prodiranje grupe istok i grupe zapad. Po padu mraka zatvara sve eventualne kanale zasjedanja i sprečava izmicanje pobunjenika s prostorije Ozrena. Na slučaj protivničkog napuštanja položaja, energično preći u napad, ostavljajući najpotrebnije posade na ranijim posadama. Po prolasku njemačkih četa, odmah potrebnom snagom posjesti važnije točke i sela i pouzdano ih držati do dolaska oružništva.

Prema prednjem zadatku grupa Doboj ima zauzeti 28. I. 1942 do 16 sati sljedeći poetni postav:

1.) Zapovjednik 1. **p. p.** uzima pod zapovjedništvo sve snage koje se već nalaze na prostoriji Globarica (zaključno (—400) zaključno).

2.) Zapovjednik 5. p. p. uzirna pod zapovjedništvo sve snage koje se već nalaze na prostoru 400 (iskli.)—Šibovi—k. 249—Gla—Jovak—Suhopolje—Boljanić (zaklj.)." s tim što mu se podređuje i III. pohodna bojna Hrvatske legije (bez 11. sata).

3.) Zapovjednik ustaške bojne (Štir) uzima pod zapovjedništvo sve snage, koje se već nalaze na prostoru Boljanić (isklj.). — Sočkovački most (zaklj.) na r. Spreči. Pridaje mu se jedna bitnica VII. topničkog sklopa, koja će stići iz Tuzle u Karanovac.

4.) Zapovjednik I. bojne 3. p. p. zauzima osnovni postav od Sočkovačkog mosta (isklj.) na r. Spreči — do željezničkog mosta na Spreči kod Miričine. Pod svoje zapovjedništvo uzima posadu Bos. Petrovog Sela.

5.) Zapovjednik I. bojne 3. p. p. uzima pod zapovjedništvo sve snage koje su već upotrebljene za obranu Doboja, s tim da mu se pridaje još jedan vod sa 2. strojnice II. bojne 4. p. p. (iz Teslića).

6.) I. bojna 4. p. p. ostaje u Doboju kao divizijska pričuva.

7.) Topništvo:

— 1. bitnica V. topničkog sklopa (bez 1. voda): Kosovo,

— 3 bitnica V. topničkog sklopa (bez 1 voda): Doboj

— 3. bitnica IV. topničkog sklopa: Usora.

— Njemačka bitnica 668. topničkog sklopa: Makljenovac.

Zapovjednik topništva 4. pješačke divizije određuje detaljno zadatke, sporazumno sa odnosnim zapovjednicima, koje će pomagati. Zadatci su iznieti ustmeno na konferenciji.

8.) Zdravstvena služba brigom zdravstvenog izvijestitelja stožera divizije i četnih previjališta.

9.) Opskrba: sve čete obskrbljivat će se po dosadanjem, s tim što intendant 4. pješačke divizije ima organizirati ishranu I. bojne 3. p. p. (Bos. Petrovo Selo) i I. bitnice VII. topničkog sklopa (Karanovac).

10.) Sve čete imaju se snabdjeti sa njemačkim zastavama (crveno platno sa biclim poljem i kukastim krstom) koje služe za raspoznavanje iz zraka.

11.) Veze: dosadanje, koje pojačati i piodužavati po potrebi.

12.) Znaci raspoznavanja: Svi domobrani dočasnici, časnici i ustaške postrojbe imaju prišiti na kabanicu bijele trouglove, kako je ustmeno objašnjeno.

13.) Izvještaji:

— zauzimanje osnovne postave javiti 28. I. 1942 do 16. sati.

— Redovne izvještaje slati svakog dana do 8.12 i 18 sati, a žurne odmah. Sa posljednjim izvještajem slati i izvještaj o radu toga dana.

14. Zapovjedna mjesta:

— zapovjednika I. p. p. — Trbuk (Šaj. Kam),

— zapovjednika 5. p. p. — Glavica (k. 283),

— zapovjednika ustaške bojne — želj. postaja Karanovac,

— zapovjednika I. bojne 3. p. p. — želj. postaja Bos. Petrovo Selo,

— zapovjednika obrane Doboj — Doboj (Krčevine),

— zapovjednika topništva Doboj. —

15.) Mjesto zapovjednika divizije: Stožer 4. pješ. divizije
Doboj.

ZA TAČNOST:
Glavar stožera,
Bojnik
Maršlavić v. r.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK:
Gustović v. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
4. PJEŠAČKA DIVIZIJA
STOŽER

Broj: 883/Tajno.
30. siječnja 1942.

DOBOJ

Da bi se Ozren planina po našim četama, a po prolasku njemačkih četa, mogla planski posjesti dok ne stignu dieľovi oružništva sve čete budno pratiti tok napredovanja njemačkih četa. Dnevni ciljevi, koje je njemačka 718. divizija odľedila našim četama dostavljeni su za br. 874 tajno od 29. siječnja 1942.

Cim pojedini djelovi njemačkih četa prođu izvjestnu prostoriću, treba da naše čete što žurnije izvršiti okupiranje točaka kako sľedi:

1. — 1. bojna 3. p. p.:
 - stožer: Bos. Petrovo Selo
 - 1 sat: s. Katanići
 - 1 sat. Ozren Manastir
 - 1 sat: Kakmuž

2. — 2 sat (bez 1. voda) Tuzlanske doknadne bojne: Bos. Petrovo Selo.

3. — Jedna bojna (bez 1 sata) koja će tokom operacija doći do Maglaja, stavlja se pod zapovjedništvo 1. p. p. Ova bojna (bez 1 sata) i 19. sat 1. p. p. (sada u Maglaju) ima krenuti iz Maglaja i to:

- glavnom kolonom: Maglaj—Jablanica—Pilipova—Borotnica—Brezići (stožer i 2 sata);

- pomoćnom kolonom: Maglaj—Haluge—Bakotićki Vis (603) — Vukanova Ravan — Dolina (588) — 1 sat.

Zadatak glavne kolone: zauzeće Brezića, gdje ostaviti 1 sat, a potom za stožerom bojne i 1. satom vratiti se i zauzeti postavu kod Pilipova (449)—Polučak.

Zadatak pomoćne kolone: Zaštita desnog boka glavne kolone, a potom zauzeti postavu Dolina (588).

Kao posadu Maglaja ostaviti samo milicionere i domobrane nesposobne za pokret, a po potrebi pojačati posadu i ljudstvom iz Riječice. Most na r. Bosni dobro osigurati.

4. — Ustaška bojna satnika Stira;
 - stožer: želj. postaja Karanovac
 - 1 sat: s. Sočkovac — Kik (490)
 - 1 sat: s. Karanovac — is (323) — Ilijino Brdo (260).

- 1 sat: s. Boljanić — Greblje br. (428)—269.
- Pod zapovjedništvo ove bojne ulazi (kao pričuva):
- 2 vod. 3. sata Tuzlanske doknadne bojne: želj. postaja Karanovac.
- 1. vod. 3 sata Tuzlanske doknadne bojne: želj. postaja Boljanić.
- 3. vod 1. sata 5. p. p.: s. Orašje (288).
- 5. — IV/1. p. p.
- stožer: k. 558
- 1 sat: Krčmarica (682)
- 1 sat: s. Konopljište (503)
- 1 sat: 558 Đurkin Krst (636)
- 17. sat: 5. p. p. i štrafunski vod 5. p. p.: Riječica (Kolo—Čelopek—Visoka Glava—Ravan—K.—Čerkez).
- Potreban dio snaga odvojiti kao posadu s. Brusnica (419).
- 6. — III/5. p. p.:
- stožer: s. Vrtlići
- 1. sat: (bez 1 voda): s. Striježevica — k. 400
- 1 vod: s. Lazići (k. 384)
- 1 sat (bez 1. voda): s. Ivanovići (405).
- 1 vod: s. Suho Polje — Kamenak (323).
- 1 sat (bez 1 voda): s. Vrtlići—Lanište (277).
- 1 vod: s. Prav. Pridjel (266).
- 7. — Zapovjedništvo nad četama u prostoru: Maglaj—D. Bukovica—Brežići—Konopljište—Trbuk—r. Bosna prima zapovjednik 1. p. p., sa stožerom u Trbuku i svima stožernim dijelovima, u koliko nisu raspoređeni.
- 8. — Zapovjedništvo na četama u prostoru: Trbuk—Boljanić—Ozren Manastir—s. Katanići — r. Spreča — r. Bosna do Trbuka prima zapovjednik 5. p. p., sa stožerom u Doboju i svima stožernim dijelovima u koliko nisu raspoređeni.
- 9. — III. pohodna bojna Hrvatske legije po završenom zadatku odlazi u Doboju i prima na sebe odbranu Doboja i smjenjuje sadanju posadu obrane Doboja.
- 10. — I. bojna 5 p. p. bez dijelova u Boljaniću, Suhom Polju i Osječanima) prikuplja se u Doboju — kao pričuva divizije.
- 1. — Bitnica iz Karanovca po završenom zadatku odlazi u Tuzlu.
- 12. — Vod i 2 strojnice II/4 p. p. (iz Teslića) po završenom zadatku odlaze u Teslić.
- 13. — Vod haubica iz Kosove po završenom zadatku dolazi u Doboju.
- 14. — V/1. p. p. po završenom zadatku dolazi u Doboju — kao pričuva divizije.
- 15. — Odnosni zapovjednici proučiti će dobijene zadatke i pripremiti sve, da izvršenje bude sprovedeno čim se ukaže za to prilika.
- Napominjem da će naše čete, čak i po prolazu njemačkih četa, najvjerojatnije nailaziti na manje grupe odmetnika, koje se imaju uništiti.

16. — Kako koji dio naših četa ovlada određenim uporištima, odmah izvijestiti:

17. — Sve čete imaju određena uporišta utvrditi i usposobiti za zimsko stanovanje. Koristiti raspoložive zgrade i materijal na zemljištu u punom smislu.

18. — Izhrana: brigom odgovornih starješina. Snabdjeti jedinice brdskim tovarnim konjima i saonama. Transporte hrane i streljivo dobro osigurati. Sieno, slamu i drva, stoku za klanje uzimati na licu mjesta. Višak hrane i stoke čete imaju prikupiti i dostavljati do najbliže želj. postaje.

19. — Veze: brigom četnih zapovjednika, brzoglasom i teklicima (nikada usamljenim).

20. — Zdravstvena služba — kao dosada brigom zdravstvenog izvjestitelja 4. pješačke divizije.

Zapovjednik pukovnik
Zapovjednik pukovnik:
(Gustović)
Gustović v. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast Maglaj

Taj. broj: 614/41. ~

Maglaj, 27. prosinca 1941.

Predmet: Stanje javne sigurnosti u
kotaru Maglaj

Na prez. broj 72/41 od 29. 8. 41.

Župska redarstvena oblast

MAGLAJ

Savezno sa gornjim nalogom predlažem sedmično izvješće:

Zadnjih 7 dana nije bilo naročitog napadaja od strane četničkokomunističke bande oko Maglaja, a isto tako ni na ostalom području kotara, ne računajući one predjele, koje je vojska očistila i gdje ona imade svoje položaje, t. j. počam od željezničke pruge Rečica do Ševarlija u smjeru istoka. Tamo je bilo napadaja na vojsku, jer to se dešava uvijek, ali potanje podatke nemam, jer vojska ne daje meni obaveštenja. Kad se ustroje i počnu funkcionisati oružničke postaje u Potočanima i Pridjelu, onda ću moći imati malo više podataka i o onim krajevima.

Oko samog mjesta Maglaj već nekoliko dana vlada tišina, što bi mogao biti predznak za event, kakvu ozbiljniju akciju odmetničkih bandi na Maglaj. Naime povodom pada Olova mora se predmjevati, da je banditski Ozrenski odred vjerojatno stupio u vezu sa onima prema Olovu, te bi time mogli lakše ugroziti i Maglaj. Naša vojska učinila je nekoliko bunkera na pojedinim kotama pred Maglajem u smjeru istoka kao predobranu radi event, napada bande sa desne strane rieke Bosne. Međutim nije isključeno da i njima smeta zima, pa će ipak teže moći provesti napadaj, nego prije. Svakako Maglaj strahuje da ne bi došlo do napadaja i sa zapadne strane t. j. od Crnog Vrha

odn. kotara Tešanj i Teslić, pa da se ne bi ovdje spojili i prekinuli željezničku prugu za dulje vrijeme, kojom prilikom bi nastradao i sam Maglaj, u kojem bi vjerojatno došlo do strašnih posljedica. U tome smislu predočila je posebna deputacija iz Maglaja na čelu sa podpismkom dne 26. ov. mj. cijelu stvar i g. Zapovjedniku 4. Pješačke divizije u Doboju, tražeći ujedno i pojačanje odn. vojne posade u Maglaju, pošto je onaj prvi odred, koji je bio došao još u kolovozu dne 24. ov. mj. otputovao u Zepče, te je Maglaj ostao oslabljen u obrani.

Na ostalom dielu kotara, koji nije jako ugrožen od četničke bande stanje javne sigurnosti je za sada dobro.

Za Dom spreman!

Kotarski predstojni:
potpis nečitljiv s. r.

TELEFONSKA DEPEŠA OD 15. I. 1942. GODINF
ČETNIČKOM ŠTABU

ROGATICA

Obavijestite sve naše četnike i komandire četa, koji se nalaze na domaku Rogatice, da su danas 15. januara 1942 godine, delegati Srpskih četnika Bosne vodili pregovore sa Nemačkom i Italijanskom komandom u Višegradu. Rezultati su povoljni. Četnici i Nijemci neće imati nikakva sukoba niti sukoba srne biti. Naši četnici imaju ostati na svojim dosadašnjim mestima i dužnostima ili tamo, gde se ukaže potreba. Naša borba protivu ustaša produžava se bez ikakove promene. Nemojte dozvoliti, da se u vašoj blizini nalaze komunisti, progonite ih i pokazujte ih Nijemcima. Pred njemačkom vojskom pojavite se kao srpski nacionalni četnici. Prema njemačkoj vojsci budite korektni. Nemojte dozvoliti, da se desi ma kakav incident sa njemačkom vojskom. Prolaz njemačkih trupa je slobodan ne šteti interesima naše borbe. Detaljan izvještaj o toku pregovora i zajedničkim zaključcima dobićete ubrzo.

Delegati:

Poručnik Bulovan,
p. poručnik Antičić,
p. poručnik Jovanović,

Komandiru čete bratu R. Pušanji

Dostavlja se gornja depeša naših delegata na znanje i strogo pridržavanje.

Preporučite svima našim četnicima, kako na položaju, tako i u pozadini, a tako isto i svim Srbima i Srpkinjama, da u svakom susretu sa njemačkim vojnicima pokažu dostojanstvenost srpskog imena, t. j. da budu korektni, ljubazni i da im izađu u susret u svakom pogledu, jer će se samo na taj način moći

sačuvati srpski narod i domovi. Naša sveta borba protiv ustaša nastavlja se i dalje bez ikakove promene, do konačne pobeđe.

S VEROM U BOGA ZA KRALJA I OTADŽBINU!

ŽIVEO KRALJ PETAR II.

ŽIVEO SRPSKI NAROD!

ŽIVELI ČETNICI!

Za četnički štab:
četnik poručnik:
Bran. V. Tomašević v. r

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

Kotarska oblast Maglaj

Taj. broj: 41/42.

Maglaj, dne 19. siečnja 1942.

Predmet: Oružje i municija.

Na broj: 103 / Tajno od 14. I. 42.

III. DOMOBRANSKO ZBORNO PODRUČJE

Odjel za naoružanje i tehničku opremu

T r a v n i k

Na tamošnji gornji dopis izvješćuje se slijedeće:

Dne 23. kolovoza ova je Kotarska oblast primila od Uprave bosanskog oružnog skladišta u Sarajevu 100 komada pušaka i 8 sanduka municije za puške. Te su puške sa izvjesnom količinom municije podijeljeno pučanstvu u Maglaju dne 23. kolov. 1941. god. oko 10 sati u veče na brzu ruku uz potvrdu, jer nije bilo vremena praviti odn. podpisivati reverse. Ostatak municije bio je sklonjen u Oružničkoj postaji u Maglaju.

Međutim, čim su dne 24. kolov. 1941. oko 5—6 sati u jutro prodrli u Maglaj četnici-komunisti, pobrali su sve oružje i municiju što su zatekli, a preostatak, koji niesu bili dospjeli po-brati, t. j. jedan dio spasenog oružja, koji su neki od branioca bili sakrili i spasili, pobrali su Ustaše i naša vojska kad je Maglaj bio oslobođen dne 25. kolovoza 1941., a jedan najmanji dio, koji je bio također spašen, primila je Narodna milicija u Maglaju i neki seljaci hrvatskih sela uz željezničku prugu u Brađićima i Glogarici, koje oružje i danas drže u uporabi za obranu.

Iskaz osoba, kojima je oružje bilo dano, oduzeli su također četnici-komunisti, jer je jedan od glavnih vođa komunista vidio, kad se je oružje dielilo na željezničkoj postaji, to je bio Fikret Dedić do onda činovnik pošte u Maglaju, pa su drugi sve znali i oduzeli oružje i izkaz t. j. oružje po spisku.

Dne 3. IX. 1941. nije primljeno nikakvo oružje.

O prednjem oružju i municiji pisala je ova oblast već u Zapovjedništvu Vojne Krajine u Sarajevu.

Drugih podataka ova oblast ne zna dati.

Za Dom spremni.

Kotarski predstojnik:
potpis nečitljiv v. r.

BOJNA RELACIJA

o toku operacija vođenih u Ozren planini.

26. I. 1942

Primljene su zapovedi za Ozrensku operaciju od II. D. Z. Op. br. 143 i 144 tajno od 24. I. 1942. (prilog 1).

26. I. 1942.: izvršen premještaj stožera divizije iz Tuzle u Doboj. Primljena zapovied 718. njemačke divizije Nr. 310/42 geh. od 25. I. 1942. (prilog 2).

27. I. 1942.

Na osnovi ovih zapovedi pozvao sam zapovjednike pukovnija i bojni i ustmeno pretresao dobijeni zadatak, a potom izdao i pismenu zapovied br. 790 / taj. od 27. I. 1942. (prilog 1)

28. I. 1942.

Po ovoj zapovedi sve su čete zauzele 28. I. 1942. do 17 sati početni postav, u koliko već nije bio ranije zauzet. Od podčinijenih četa primljeni su potvrđni izvještaji. 1/3 bila je uznemiravana u svojim pokretima prilikom zauzimanja početne postave u reonu Bos. Petrovog sela, ali bez štete. — Krugovalna postaja za Zavidović stigla jutros u Doboj. To je petovatna postaja, slabog dometa i nesposobna da uhvati vezu sa Dobojskom krug. postajom. Zato je umetnuta jedna relejna postaja u Trbuku. Međutim do sada još nema mogućnosti za održavanje veze u Trbuku. Među tim do sada još nema mogućnosti za održavanje veze putem krugovala.

Sa 718. Njemačkom divizijom nema direktnih brzoglasnih veza, već se spoj mora tražiti preko Njemačke posredne postaje u Slav. Brodu. Ovo otežava sporazum i jako usložava zapovjedanje, naročito u pogledu brzine.

Pošto je dobijena obavijest, da zapovjednik 718. njemačke divizije stiže poslie podne u Zavidović, odputovao je zapovjednik divizije sa glavarem stožera u Zavidović i javio Njemačkom zapovjedniku divizije.

Konferencija je trajala od 16 do 18 sati i na njoj su pretresena sva važnija pitanja operacije. Izložen je plan akcije podpomaganja, raspored četa u detalje, podatci o neprijatelju u Ozren planini i plan posjedanja prostorije po dolasku njemačkih četa. Za ovo je obećano od strane njemačkog zapovjednika divizije — pomoć od 1 bojne (bez 1 sata), koja do Maglaja prati Njemačku bitnicu, s tim da ova produži akciju sa 1 satom na lievoj obali r. Bosne. Sa te obale je mogućnost gađanja bolja, a i sigurnost veća, pa nisu potrebne za osiguranje bitnice veće snage od 1 sata. — Prijedlog je primljen. Po završenoj konferenciji vratio sam se u Doboj, gdje sam stigao u 21 sat.

29. I. 1942.

10-x U duhu postignutog sporazuma na sinoćnjoj konferenciji traženo od vojnog predstavništva pri ravnateljstvu državnih željeznica, da 29. I. do mraka bude na želj. postaji Doboj sprem-

na kompozicija 18 C, 5 G i 3 J. Kompozicija će ostati na mom raspoloženju do daljeg i služiti će za 1/4., koja ima biti ukrcana i spremna da svakog momenta krene gdje to bude potrebno. Ovaj je zahtjev predat putem brzoglasa.

10-x Krugovalna postaja Doboj izvještava, da je u kvaru. Vršiti se popravka. Kada bude sposobna za rad, izvjesiti će. Na ovaj način izgubljena je, privremeno, i ova veza.

Brzoglasne veze sa četama u dolini r. Bosne su ispravne, ali sa onima u dolini r. Spreče funkcioniraju samo do želj. postaje Suho polje.

11-x I. bojna 3.pp. javlja, da je noć protekla u glavnom u miru. Jedino su odmetnici sa Ilinog brda, vršili uznemiravanje naših djelova sa pomenute prostorije.

U 13 sati primljen izvještaj zapovjednika 1. pukovnije iz Trbuka: izvida se iz svih postava prema Đurkinom Krstu i Gor. Paklenici. Jedna grupa odmetnika viđena u Gor. Paklenici i prema Đurkinom Krstu. Otvorena vatra iz brskih topova i drugih oruđa. Jedan četnik predao se bez oružja. Inače nema promjene.

Zapovjednik divizije sa glavnom stožera obišao je topničke položaje kod Doboja — Usora i Makljenovca i na licu mesta se orijentirao o trenutnoj situaciji i ciljevima koji su gađani u toku prije podneva.

U glavnom gađana su sela Vrtlići, Brđani i Prav. Pridjel, a vršeno je upućavanje na Lanište (277) i Jazovac (387). Sa topničke osmatračnice primjećeno je življe kretanje grupe četnika od Prav. Pridjela ka Šibovima.

U 18,30 sati glavni stožer-Zagreb pita što je sa vezom putem krugovalne postaje koja je upućena u Zavidović. Odgovoreno, da je krugovalna postaja suviše slaba (petovatna) i da je stožer ove divizije postavio u Trbuk jednu svoju petovatnu stanicu kao relejnu stanicu, ali i pored toga krugovalna veza iz Doboja sa Zavidovićem nije dobijena.

Glavni stožer traži da se prenese zapovied izaslaniku glavnog stožera kod 718. njemačke pješačke divizije u Zavidoviću, podpukovniku Elblingeru: da što češće podnosi izvještaj o situaciji i da izvještava o namjerama Njemaca za sljedeći dan:

U 18,45 sati brzoglasno tražen spoj sa Zavidovićem i prednja zapovied prenieta je podpukovniku Elblingeru.

Podpukovnik Eiblinger, upitan o situaciji kod Njemaca izjavio je, da su Njemci prilikom zauzimanja svojih početnih postava naišli na otpor pobunjenika, kod Mednika (k. 408) — sjeveroistočno od Zavidovića i da su ih poslije upotrebe topničke vatre protjerali. Izjavljuje da se pobunjenici povlače ka Bos. Petrovom selu, gdje navodno imaju namjeru da se probiju.

Izvjestio je krugovalna postaja Zavidović nije ispravna i da se opravka vrši.

U 19 sati dat kratak brzoglasni izvještaj II. dom. sboru o situaciji četa ove divizije. Naročito ukazano je na momenat povlačenja pobunjenika ka reonu Bos. Petrovog sela sa vjerojat-

nom namjerom da se na tome prostoru probiju i izmaknu preko Spreče u planinu Majevicu. Jači pobunjenički pritisak primjetio se je i u toku jučerašnjeg dana za vrieme dok je I. bojna 3 pp. zauzimala svoj početni postav u reonu Bos. Petrovog sela.

Upućivanje privuče iz Doboja na ovaj sektor još je preuranjeno. Zbog toga kao prva mjera opreza zapovjedeno je, oklopnom vlaku broj 2 da odmah krene u Bos. Petrovo selo i da patrolira na reonu I. bojne 3. pp. i podpomaže njen rad na slučaj da pobunjenici zaista pokušaju prodor na ovome reonu.

U 19,10 sati dobijena šifrona brzopjavka, kao odgovor na traženje ovog stožera i obeđeno da će za posjedanje Ozrena biti poslato 60 oružnika i 600 domobrana, radi formiranja 12 oružničkih postaja. Dok oružništvo ne stigne predviđeno je zapovješću broj 883 taj. od 29. I. 1942. posjedanje reona Ozrena četama domobranstva postepeno i po planu, a pošto budu njemačke čete pročistile prostoriju, (prilog 2)

U 19,15 sati primljen izvještaj zapovjednika 1. p. p. iz Trbuka. Izviđački diovi sa k. 558 osmotrili su na Đurkin Krstu skup odmetnika i otvorili vatru na njih. Odmetnici su se razbijali ali ostalo je na zemljištu 7 mrtvih ili ranjenih. Protivnička strojnica sa Đurkinog Krsta učutkana brdskim topovima. Vidjena je grupa ljudi-odmetnika da se iz Gornje Paklenice kreću u pravcu Riječice. U Maglaju se javila jedna žena sa djetetom iz s. Jablanice. Njen muž je već ranije pobjegao od odmetnika. Zbog toga su je prije 7 dana odmetnici zvali u svoj štab, a sada su je potjerali da ide po njega. Ova žena izjavljuje da ima odmetnika u s. Jablanici, njihov broj nezna, ali joj se čini da ih ima upola manje nego prije 7 dana.

U 19,20 sati primljen izvještaj zapovjednika 5. p. p. Doboja. U cilju prikrivanja pobunjeničkih snaga učinjeno je sljedeće:

Danas u 8 sati upućena je sa Glavice 1 satnija jačine 2 voda (23. sat) u s. Jovak, sa zadatkom da to selo privremeno zaposjedne i kuće još jednom dobro pretrese, pa odmetnike u koliko bi ih tu bilo zarobi. Sa Glavice je organizirana vatrena zaštita protiv pobunjenika koji iz jedne grupe kuća sela Vrtlića (sa 300 metara pred Glavicom) još uvijek vatrom ometaju naše suvereno vladanje ničijom zemljom između položaja. 23. sat je zaposjeo s. Jovak i uspostavio vezu s III. pohodnom bojnomo Hrvatske legije, čiji je stožer u Suhom Polju. U 10 sati povučen je 23. sat iz Jovka, a ostavljena ie tamo zasjeda, jačine 1 — 10. Pri povlačenju dobio je 23. sat kratku vatru iz kuća pred Glavicom. Još prije toga su naši bacači otvorili vatru na kuće, iz kojih su pobunjenici pucali — s dobrim uspjehom. Iz jedne kuće iskočilo oko 10 pobunjenika, koje su odmah strojnice sa Glavice uzele u vatru.

Topništvo je prije podne u dva maha otvorilo vatru: prvi puta na s. Brđane, u kom su ophodnje V. bojne 1. p. p. konstatirale, da nema pobunjenika, radi čega sam zamolio zapovjednika topništva, da naše i njemačko topništvo na to selo za sada ne puca. Naš topnički osmatrač bio je međutim sa Šibova, pod

zaštitom ophodnje iz III. bojne ove pukovnije — prodro kroz Musi. Pridjel radi osmatranja topničke vatre, pred Prav. Pridjel. No kako, kao što je već napried pomenuto, nijedno ni drugo topništvo nije gađalo Prav. Pridjel, pobunjenici su se podpuno koncentrirali na našu ophodnju, koja se napokon morala povući kroz Musi. Pridjel natrag na Šibove. Ovaj propust imao je još i drugu, težu posljedicu danas poslie podne o čemu će još biti reč. Momenat iznenađenja je prošao. Zatražio sam od zapovjednika topništva jednu haubicu, koju sam u s. Usori postavio nasuprot kuća u s. Vrtliću, koje pobunjenici uporno drže i brane, ali radi teškog osmatranja nikako nismo mogli dobiti pogodke u njeg. Sutra, međutim svakako bi trebali poslati na Glavicu topničkog osmatrača, koji bi odande mogao bolje upravljati vatrom, upotrebljujući telefonsku stanicu 23. sata na Glavici i onu u kancelariji III. pohodne bojne Hrvatske legije u Usori, odakle do postava haubica nije daleko, pa bi se lako mogla postaviti relejna veza. Absolutno je potrebno za sutra u jutro pogodci našeg topništva u tom dielu s. Vrtlića.

Danas poslie podne izgleda da su se digli svi pobunjenici iz s. Prav. Pridjel. Jedan dio od njih prošao je kroz selo Musi. Pridjel i vatrom napao Njemački vlak koji je vozio prema Sarajevu. Zapovjednik III. bojne odmah je izaslao jednu ophodnju od 1—15 domobrana, da prođe kroz Musi. Pridjel, pa pobunjenicima presječe otpusnicu i po mogućnosti kojeg zarobi. Ta je ophodnja međutim i sama bila napadnuta od pobunjenika, koji su se bili posakrivali po kućama M. Pridjela — i raspršena. Pobunjenici iz pomenutih kuća zajedno sa onima što su bili napali vlak, gonili su jednog našeg domobrana sve do željezničke pruge, kojom je slučajno naišao drugi vlak. Domobran je pokušao uskočiti u vlak, što je međutim i učinio tako nespretno, da je došao pod kotače i poginuo. Jednog drugog domobrana iz pomenute ophodnje su pobunjenici po svoj prilici zarobili. Danas po podne se na Šibovima nalazi Njemački osmatrač, koji upravlja vatrom svojih haubica sa toga mjesta, jer se Musi. Pridjel za sada nemože. Njemačka je vatra za sada bila također nedovoljno točna. U ostalom imam utisak da su pobunjenici bar privremeno napustili Prav. Pridjel i razišli se po položajima oko njega, kao i u Musi. Pridjel. Možda bi bilo uputno pomoću jedne satnije iz divizijske pričuve zauzeti Musi. Pridjel i držati ga njome, jer satnija sa Šibova ne može pored držanja svog položaja zauzeti i održati pod sadanjim prilikama i Musi. Pridjel. Pošto noćas nije isključen napad pobunjenika iz Musi. Pridjela na Šibove i s. Ševarlije, ja sam povukao sa Karlovca jedan streljački vod i njime ojačao obranu toga položaja.

III. pohodna bojna Hrvatske legije zaposjela je sa jednim satom i 3 strojnicama Suho Polje, a s jednim satom i 2 strojnicama S. Boljanić i to ne ranije položaje naših stalnih straža u tim mjestima, nego visove udaljene od prilike 1 km. od želj. pruge. Kod zauzimanja tih položaja bilo je čarkanja s pobunjeničkim predstražama, koje su odbačene. Na visovima se vrši

žurno utvrđivanje. Oko 13.30 sati pobunjenici su jače napali novi postav legije, ali su bili glatko odbijeni. Kod legije nema gubitaka.

Zaključak za 29. I. 1942.

Dan je prošao relativno mirno. Vršena su na svim djelovima postave nasilna izviđanja i uznemiravanja protivnika. Topništvo kod Doboja otvorilo je vatru, ali ista nije bila zbog vremenskih prilika najpreciznija, te je momenat iznenađenja naročito na pobunjenike u reonu Prav. Pridjela izmakao.

Važno je uočiti odpor pobunjenika kod Bos. Petrovog sela prilikom zauzimanja postave od strane I. bojne 3 p. p. kao i izvještaje 718 Njem. divizije da se pobunjenici povlače ispred njih ka Bos. Petrovom selu, vjerojatno sa namjerom da se u tom reonu probiju ka Majevici pl. Za pariranje ovog preduzeto je potrebno, ali pokretna pričuva iz Doboja nije još upotrebljena, jer situacija kod Bos. Petrovog Sela još nije toliko dozrela da se već prvog dana jedina pričuva upotrebi.

30. I. 1942.

U 3 sata primljen je izvještaj zapovjednika Ustaške bojne u Gračanici. — Bojna se nalazi sa jačinom od 211 ljudi sa 10 lakih strojica na određenom prostoru od Sočkovačkog mosla na Spreči do Boljanića. Topništvo je zauzelo postave. Jedinice učvršćuju svoje položaje i pronalaze plan vatre. Veza sa legijom kod Boljanića je uspostavljena, a veza sa III. bojnomo (Bos. Petrovo Selo) još nije uspostavljena, niti se šta čuje sa te strane. Napadaji nisu poduzeti niti sa jedne strane. Neprijatelj je primječen u rovovima na prvim obroncima Grabove Kose i ilijinog brda. Pri pojavi zrakoplovstva u bijegu napušta rovove. Do sada ništa naročito.

Demonstrativni napad predviđen je za sutra u jutro. Potrebno je slati za topništvo 400 komada granata model 28 mm. 100 i hrane za dva dana da topnici mogu kuhati.

U 8.30 sati jedan p. p. javlja: Nema ništa naročito. Grupa odmetnika, koja se je jučer kretala od Đurkinog Krsta prema Riječici — primječena je danas u pokretu prema istoku.

U 10 sati prema traženju ustaške bojne Štir poslato je topničko streljivo i hrana za bitnicu kod Karanovca.

Prema traženju III. pohodne bojne Hrvatske legije poslat sanitetski vagon za Suvo Polje.

U 10.35 Ustaška bojna Štir javlja: Stanje nepromjenjeno. Neprijatelj pred čitavom postavom bojne zaposjeo rovove i pripucava na svaku pojavu ustaša.

Njemci napadaju od Miričine prema Bos. Petrovom Selu. Detaljniji podatci kao i o dubini njemačkog rasporeda u Ozren Planinu nisu poznati.

Zapovjedbno da topništvo kod Karanova otvori vatru na pobunjeničke rovove; da ustaška bojna poduzme jači pritisak duž cijelog fronta na pobunjenike i da ih što jače veže za sebe.

U 10.40 sati tražen je spoj sa zapovjednikom I. bojne 3. p. p.

u Bos. Petrovom Selu. Bezuspješno. Zapovjedbno preko pošte Gračanica da se zapovjednik I. bojne 3. p. p. javi brzoglasno iz Karanovca (jer se saznalo da je jutros krenuo za Karanovac).

U 10.55 sati zapovjednik 5. p. p. izvještava da su odmetnici ponovno izvršili prepad na dostignute položaje III. pohodne bojne Hrvatske legije. Napad odbijen. Vlastiti gubici: 1 domobran mrtav, 1 vodnik ranjen. Gubitci pobunjenika nepoznati.

Zapovjedbno da se točno javi linija položaja do koje je doprla III. pohodna bojna Hrvatske legije i da se ispita situacija kod ustaške bojne.

U 11 sati izvješten II. domobranski sbor o trenutnoj situaciji.

U 11.15 tražen preko Broda spoj sa 718. Njemačkom divizijom u Zavidovićima. Veza još nije dobijena.

U 11.45 sati primljen je izvještaj osmatrača topništva sa Šibova sa podacima za gađanje pobunjenika kod Prav. Pridjela, protiv kojih je do sada postignut dosta slab uspjeh. Njegov izvještaj sadrži u glavnom slijedeće: na sjevernoj ivici sela Prav. Pridjel nalaze se borbeni postavi odmetnika. U osamljenoj kućici sjeveroistočno k. 266 na udaljenosti 500 m. od kote nalazila se grupica odmetnika, koja je zauzimala borbene postave, čim su naši djelovi od njihove strane primječeni. — Borbeni postavi protežu se od označene kućice, pa sjeverozapadno do prvih kuća Musi. Pridjela. — Dočim je naša zasjeda od strane odmetnika opažena — odmetnici su nekoliko naboja opalili i počeli se prebacivati prema s. Musi. Pridjel. Kada je primječeno prebacivanje odmetnika — otvorena je na njih topnička vatra i prva granata pala je oko 200 m. pozadi naših djelova. Potom je izvršena reglaža vatre u lijevo za 500% i opaljen 1 plotun, koji je pao lijevo na padine k. 266, ali se sa osmatračnice nije moglo osmotriti. Nova reglaža sa nije mogla izvršiti jer se naši djelovi nalazili u pravcu gađanja, a pogodna tačka za osmatranje nije se mogla pronaći. Usljed toga osmatrač se je povukao na k. 330. —

Zapovjedbno, da bitnica, koja se nalazi kod mosta na Usori ne vrši gađanje, već da izvrši gađanje Njemačka bitnica, koja se nalazi na putu ispod s. Makljenovca, jer je pravac gađanja bio na Prav. Pridjel i time bi se osigurao Musi. Pridjel. —

U 18 sati primljen je izvještaj 5 p. p. slijedeće sadržine: U cilju prikrivanja neprijateljskih snaga od strane pukovnije i pridatih joj djelova učinjeno je slijedeće:

III. pohodna bojna Hrvatske legije održala je položaj, koje je kod s. Suhog Polja i Boljanića zauzela još jučer, a osim toga popravila je svoj položaj zauzimanjem grupe kuća na visu južno od želj. pruge i ceste, a koje pripadaju s. Zorani. Situacija kod te bojne prikazana je na priloženoj skici. Kod zauzimanja grupe kuća kod s. Zorana, legija je imala jednog ranjenog. — Grupa legionara u s. Suhom Polju izdržala je jedan napad pobunjenika, kojom je prilikom poginuo jedan domobran, a jedan vodnik je ranjen.

Veza na jednoj strani sa V. bojnomo 1. p. p. u s. Jovku, a s druge strane sa Ustaškom bojnomo satnika Stira, čiji se najbliži djelovi nalaze na drugoj strani (desnoj obali) Spreče — uspostavljena je.

Djelovi V. bojne 1. p. p. zauzeli su s. Jovak, koji će i ostati posjednut kao predstražarski položaj bojne. Lijevo taj vod ima vezu s III. pohodnom bojnomo Hrvatske legije, a desno nema ništa, jer je odjel koji je bio upućen za posjedanje s. Selišta odbijen jakim vatrom pobunjenika, kojom je prilikom bilo 3 ranjena i 1 poginuli domobran. Pri izvlačenju ranjenih bio je naknadno ranjen još jedan domobran.

Naši gubitci: 1 domobran poginuo i 4 ranjena.

Zapovjednik III. bojne 5. p. p. u s. Ševarlijama, pošto mu je jučer bila napadnuta i raspršena jedna ophodnja u s. Musi. Pridjel od strane pobunjenika koji su upali u isti, uputio je danas u s. Musi. Pridjel tri ophodnje sa zadatkom da izvide imali još pobunjenika u s. Musi. Pridjel.

Prva ophodnja sa vođom častnikom u jačini od 16 ljudi pošla je sa Šibova (330) pravcem: Brdice—Topovi i ušla u s. Musi. Pridjel.

Istodobno su ušle u selo druga ophodnja u jačini od 20 ljudi upućena iz s. Ševarlija, kao i treća u jačini od 10 ljudi, koja je održavala vezu između dviju napred izvedenih ophodnji.

Ophodnje su pretražile cijelo selo Musi. Pridjel i nisu našle ni jednog pobunjenika.

Po svršenju pretrazi ophodnje su došle na sjevernu ivicu sela i promatrale bombardiranje sela Prav. Pridjel od strane njem. topništva. Danas je vatra topništva bila precizna i u samom selu su dobijeni puni pogodci. Vođa časničke ophodnje iskazuje da je prilikom pogodka u blizinu jedne kuće u selu iz te kuće istrčalo oko 50 pobunjenika, koji su uskočili u obližnje rove pored kuća.

Po svršenom zadatku ophodnje su se vratile na svoja određena t. j. na svoje ishodne postave.

Gubitaka nije bilo.

U 18.55 sati krugovalna postaja Doboj izvještava, da ne smije uključiti struju u postaju, jer prijeti da dođe do kratkog spoja. Moli da se brzoglasno traži iz Zagreba tehnički stručnjak radi žurne popravke. Odobreno i traženo.

Ova je okolnost vrlo nezgodna, jer se ne može održavati krug. veza sa Zavidovićem.

U 19. sati ustaška bojna iz Karanovca javlja: Njemci u toku prijedpodneva stigli do Karanovca. Cigłana u Sočkovcu zauzeta od Njemaca. Neprijatelj pokušao prelaz preko r. Spreče između Boljanića i Karanovca u čemu je odbijen od ustaša.

Slijedi opširan izvještaj u toku noći.

Zapovjedeno da ust. bojna posjedne odmah pojedine točke koje su predviđene u planu posjedanja Ozren pl.

U 19.30 sati izvješteni o situaciji 718. Njemačka divizija i II. Domobranski Sbor.

U 20 sati zapovjednik 1 p. p. javlja:

Danas vršeno nasilno izviđanje na Đukin Krst sa 2 sata, ali nije posjednut.

Sa Kola (312) posada uznemiravala vatrom odmetnike u Gor. Paklenici. Četnici imali su 2 mrtva.

Njemci u 17 sati došli do s. Parnice (1 sata) putem u dolini r. Bosne.

U 20.45 sati 1 njem. bitnica sa 1 hrv. bojnom stigla u Maglaj. Zapovjedbno zapovjedniku 1 p. p. da se izvršiti detaljnije o situaciji kod Njem. grupe zapad i podnese izvještaj, naročito dokle je doprla njihovo desno krilo. Prema tome da preduzme mjere zapovjedene za posjedanje Ozren pl. pomoću dodjeljene hrv. bojne (bez 1 sata) i 19 sata 1 p. p. iz Maglaja u pravcu s. Brežića.

U 22.15 sati zapovjednik 19. sata Maglaj (poručnik Ferkić) izvještava: lijeva kolona Njemačke bojne doprla do linije Parnica—Majevica (4 km. sjeverno od Maglaja). Srednja kolona doprla i prešla liniju s. Krešići do 16 sati (5 km. i od Maglaja), a desna kolona doprla i zanočila na liniji Bakotički Vis (603—6 km. i od Maglaja). — Za sutra još nisu stigla naređenja. Današnje operacije nisu dostigle svoj cilj radi velikog snijega i teškog zemljišta. Propadalo se u snijeg do koljena, a konji do prsa. Ovo je naročito bilo kod desne kolone. Ovaj izvještaj je predat i podpukovniku Matikošu, koji je dodjeljen zapadnoj grupi.

U 22.20 sati tražen je spoj preko Broda sa 718. Njem. divizijom u Zavidovićima, koji je sa teškom mukom dobijen i o trenutnoj situaciji podnešen izvještaj. Traženo od 718. Njem. divizije da se bojna koja je stigla u Maglaj stavi na raspoloženje 4 pješ. diviziji. Odobreno i stavljen na raspoloženje bojne sa 2 sata.

U 22.30 sati izvješten II. domobranski sbor o trenutnoj situaciji, kao i o bojni koja je stavljen na raspoloženje 4 pj. diviziji.

U 0.30 sati 31. ov. mj. primljen izvještaj od Ustaške bojne iz Karanovca: Stanje na prostoru ove bojne nepromjenjeno. Danas u 13 sati poduzeto je nasilno izviđanje prema Sočkovcu. Neprijatelj ukopan oko ciglane i iz rovova okolnih kosa pruža otpor. Neprijatelj je izazvan i sjeverno od Boljanića kod s. Stojići.

Lakom topničkom vatrom tučena je ciglana u Sočkovcu i neki osmotreni rovovi. Osmotreni su sigurni pogodci. Tučeni su 1 položaji neprijatelja ispred legije u Boljaniću. Radi slabe preglednosti — djelatnost topništva skućena.

Veza lijevo i desno stalno se podržava.

U Stjepan Polju uhvatila je naša ophodnja Ismeta Kapetanovića iz Kostajnice. Kod njega je pronađeno 3 karabina, 4 lovačke puške, 2 bombe i 1 vojno-državni pištolj, 12 čebadi, 10 ša-

torskih krila, 10 pari vojničkog rublja i veliki sanduk cigareta, te znatne količine soli i 2 sedla.

Za sutra predviđeno uznemiravanje puščanom i topničkom vatrom.

U 0.45 sati zapovjedbno da se zarobljenik pod jakom pratnjom što prije dovede u stožer divizije.

U 0.50 primljen izvještaj (naknadni) zapovjednika ustaške bojne iz Karanovca koji glasi: »Danas u 16 sati iskrcali su se Njemci jačine 2 sata na želj. pruzi kod Sočkovačkog mosta i 11 laku borbu zauzeli ciglanu u Sočkovcu, gdje će prenoćiti. Neprijatelj jačine oko 26 ljudi pokušao se probiti preko Spreče prema Stjepan Polju. Nakon uporne vatre neprijatelj je odstupio ponijevši svoje mrtve i ranjene koji se točan bioj nezna. Neprijatelj je maskiran bijelim plahtama. Trpimo gubitke od 1 mrtav i 4 ranjena (jedan teško). Ugroženi prostor je pojačan.

Njemci nadolaze u Gračanicu komorom i topničtvom.

Legija je o pokušaju prelaza izvještena i upozorena.

Neprijatelj na tome prostoru signalizira zelenim i crvenim raketama. Vjerojatno je da će neprijatelj pokušati i na prostoru legije probiti se prema Brijesnici, Klokotnici, te Stanić Rijeke. Upozorite sve jedinice.

Njemci namjeravaju sutra zauzeti prostor Sočkovac—Boljanić te ću postupiti po današnjoj zapovjedi i ova mjesta zaposjesti.

U 0.55 sati o prednjem izvješten zapovjednik 5 p. p. i upozoren na oprezu, kako pobunjenicima nebi uspjelo da se u noći ili pred zoru prepadom probiju. Naročito da obrati pažnju četama na oprezu i opasnost s leđa, sa desne obale Spreče.

U 2 sata zapovjednik 8. p. p. javlja:

a) stanje 28. siječnja 1942.:

1.) Na pravcu Tuzla—Doboj:

Kod svih posada dan je protekao mirno, bez puškaranja, brzoglasna veza ispravna do Gračanice.

2.) Na pravcu Tuzla—Kladanj.

Dan je protekao mirno kod svih posada, bez puškaranja brzoglasna veza ispravna do Olova, preko Kladnja.

3.) Na pravcu Tuzla—Zvornik:

Kod svih posada ovoga zdruga dan je protekao mirno, bez puškaranja, brzoglasna veza ispravna.

4.) Na pravcu Tuzla—Brčko:

Vona posada sa uporišta Prokopac Han javlja, da je između 10 i 12 sati čula se jaka topovska paljba sa pravca Teočak i Priboja. Kod ostalih posada dan je protekao mirno. Brzoglasna veza do Gor. Tuzle ispravna.

b) Stanje na noć između 28/29 siječnja 1942.:

1.) Na pravcu Tuzla—Zvornik:

Vojna posada sa uporišta Požarnica javlja, da je u toku noći privremeno čula pucanje teške strojnice sa pravca Lipovice.

čula pjesma i puškaranje sa pravca Raševo i Gojčina.

Vojna posada sa uporišta Kolesije javlja, da se u toku noći; Kod ostalih posada na navedenim pravcima noć je protekla mirno, bez puškaranja i brzoglasna veza ispravna.

U 20. sati 28. ov. mj. upućena je vlakom iz Tuzle u Gračanicu jedna haubična divizija iz VII. topničkog sklopa. Ovo prebacivanje bitnice izvršeno je prema zapovjedi 4. pješ. divizije u Doboju.

Promjena u rasporedu, osim gore iznijete u toku proteklog dana i noći nije bilo.

c) Stanje 29. siječnja 1942.:

1.) Na pravcu Tuzla—Doboj:

Vojna posada sa uporišta s. Devetak javlja, da su Njemci u toku dana zauzeli od odmetnika s. Sižje i tom prilikom zarobili su nekoliko kola hrane.

Kod ostalih posada stanje mirno bez promjene.

Brzoglasna veza ispravna do Gračanice, a od Gračanice posredna preko želj. postaja do Doboja.

Saobraćaj vlakova preko cijelog dana bio je obustavljen.

2.) Na pravcu Tuzla—Kladanj:

Vojna posada sa uporišta Brgulje javlja, da su se pojavile odmetničke ophodnje, koje su vjerovatno imale cilj, da svu zaplijenjenu stoku u s. Matijeviću oslobode i otjeraju u svoje logore. Zasjele postavljene od strane posade u ovome su spriječile odmetnike, između njih razvila se žestoka borba. Odmah sam zapovjedio uporištu Stupari:

— da uputi pojačanje uporištu Brgulje,

— pored toga da uputi još jedan odjel milicionera radi odvođenja stoke iz s. Matijevića i

— da se stoka dotjera u Živinice, a u Živinicama odjel koji dotjera stoku dobiti će dalja uputstva.

Kod ostalih posada dan je protekao mirno, bez promjene, brzoglasna veza ispravna.

3.) Na pravcu Tuzla—Zvornik:

U toku dana smjenjena sa položaja III. bojna ove pukovnije. Ova se bojna prikupila u s. Kalesiji i čeka dalju zapovjed. Njezina uporišta (Vis i Kakanj) posjeli su milicionera Krilnog oružničkog zapovjedništva i dobrovoljačkog odjela.

Kod ostalih posada stanje mirno, brzoglasna veza ispravna.

4.) Na pravcu Tuzla—Brčko.

Bez promjene. Stanje mirno, brzoglasna veza ispravna do G. Tuzle.

d) Stanje na noć između 29/30 siječnja 1942.:

Po zapovjedi 4. pješačke divizije iz Doboja, a na traženje Njemačke pukovnije, prateća satnija ove pukovnije povukla se iz Olova, pred mrak stigla u Živinice, noć provesti će u Živinicama, a u zoru kreće dalje u pravcu Svatovac (oko 12 kim. zapadno od Zivinica), gdje će se staviti pod zapovjedništvo Njemačke pukovnije, radi dalje akcije ka Ozrenu.

U toku ove noći opet je bio uspostavljen željeznički saobraćaj sa Dobojem.

Drugih promjena u rasporedu nije bilo.

U 4 sata primljen izvještaj 8 p. p.

e) Stanje 30. I. 1942.:

1.) Na pravcu Tuzla—Doboj:

— Sa 750. njemačkom pukovnijom nema veze, prema tome nezna se za rezultat koji je postigla u toku današnjeg dana.

— 697. njemačka pukovnija nalazi se još u napadu na Bos. Petrovo Selo. Ova pukovnija napada na dvije bojne, a jedna bojna istaknuta je na putu za Gračanicu.

— 750. njemačke pukovnije današnji dnevni cilj bio je Ozren Man. k. 295 (oko 5 km. j. z. od Bos. Petrovog Sela). Nezna se dali će taj cilj postići, jer se sa tom pukovnijom nema nikakve veze, a

— 697. njemačke pukovnije bio je dnevni cilj Metiljica — Kik k. 490 (oko 3—5 km. s. z. od Bos. Petrovog Sela).

Kod posada na ovome pravcu dan je protekao mirno, brzoglasna veza ispravna do Gračanice.

2.) Na pravcu Tuzla—Kladanj:

Dana 31. o. mj. u zoru polazi iz Kladnja I. bojna 13. p. p. za Tuzlu. Zapovjedbno je potrebno za njezin prihvati i smještaj u Živinicama.

— U vremenu od 15—17 sati uslijedio je jak napad odmetnika na uporište Stupari. Zapovjedio sam odmah Kladnju da uputi pojačanje od 1. voda iz II. bojne 13. p. p. Uz pripomoć pojačanja koje je stiglo na vrijeme odbijen je napad i odmetnici su se povukli u pravcu s. Bijelo Polje. Jačina odmetnika bila je 30—40 pušaka i 1 ručna strojica. Gubitaka nije bilo. Pojačanja nisu imali. Odmetnici su svoje gubitke odneli sa sobom.

— U vremenu označenom, odmetničke ophodnje pokušale su i približiti uporištu Brgulje, ali su od strane zasjeda bili dočekani i odbijeni.

— Kod ostalih posada dan je protekao mirno, bez promjene, brzoglasna veza ispravna do Olova.

3.) Na pravcu Tuzla—Zvornik i Tuzla—Brčko:

Kod svih posada stanje mirno, bez promjene, brzoglasna veza ispravna.

Promjena u rasporedu u toku ovoga dana nije bilo.

U 10.30 sati tražen izvještaj o stanju kod Ustaške bojne. Zapovjednik ustaške bojne nalazio se u pokretu od Karanovca za Gračanicu.

Zapovjedbno da se komunisti Kapetanović najžurnije pod stražom sprovede u Doboj. Nagrada od 10.000 Kn. pripada zasjedi, koja ga je uhvatila. Zapovjednik bojne da se odmah po dolasku u Gračanicu javi ovom stožeru.

U 11.45 sati primljen izvještaj zapovjednika I. bojne 3. p. p. Sa bojnomo je izvršen 3. ov. mj. demonstrativan napad na od-

metnike, pri kojem su dali vrlo slab otpor, pa je bilo odmah jasno, da se gro odmetnika povukao dublje u Uzren Planinu.

Njemačke čete su stigle 30. I. pred večer u visinu s. Kakmuža, a njemački zapovjednik I. Dojne (major Gal) izvjestio me je, da je najvjerojatnije da će Ozren Manastir već 30. ovog mjeseca biti u Njemačkim rukama.

Zbog toga sam izdao zapovjed da 31. ovog mjeseca 1 sat krene u s. Katanići, 3 sat u Ozren Manastir, a drugi sat da posjeane Kakmuž.

Po onome što sam lično vidio za vrijeme akcije njemačkih četa, kao i po podacima koje sam prikupio u Kakmužu i Bos. Petrovom Selu, gro odmetnika ne dajući odpora njemačkim četama, povukao se u pravcu s. Brezići.

Seljaci mi tvrde, da su odmetnici dobili nalog, da se pred Njemačkim četama posakrivaju u velike šume ili da zavaraju Njemce, kako su oni obični seljaci, koji nisu vodili borbe. Tako mi je poznato, da je jedan dobar dio seljaka iz s. Kakmuža ostao i da se sada nalazi u južnom djelu Kakmuža.

U toku noći 30/31 ovog mjeseca nisu odmetnici pokušavali prelaz preko željezničke pruge u pravcu sjevera.

Po izvršenom posjedanju određenih ciljeva dostaviti ću pismeni izvještaj.

3 strojnice sa kojima bojna sada raspolaže (četiri se nalaze u Zvorničkom zdruhu) pridao sam svakom satu po jednu.

U 12 sati poslat je izvještaj častniku za vezu kod 718. Njem. divizije pukovniku Elblingeru slijedeće sadržine.

»Prema prikupljenim podacima naših četa iz reona Bos. Petrovog Sela i Kakmuža, gro odmetnika nedajući otpor njemačkim četama, povukao se dublje u Ozren planinu ka s. Brezići.

Po tvrđenju seljaka odmetnici su navodno dobili nalog da se pred njemačkim četama sakrivaju dublje u šumu, ili da zavaravaju Njemce izjavama, da su obični seljaci koji nisu vodili borbe. Poznato je da jedan dobar dio seljaka iz s. Kakmuža po prolasku njemačkih četa ostao u južnom dijelu ovoga sela.

Molim obavjestite zapovjednika njemačke divizije da izda svojim četama potreban nalog za hvatanje svezg muškog stanovništva na koje se naiđe u toku operacije. Ovo s toga, jer su svi stanovnici sela odmetnici. Najbolje bi bilo kad bi se pohvatani odmetnici predali našim četama, jer će naše čete najbolje znati ko je bio stvarni odmetnik, a tko ne.

Skrećem pažnju na činjenicu da do sada pobunjenički udarni bataljon još nije stupio nigdje u akciju i postoji bojazan, da će se odmetnici po prolasku njemačkih četa prikupiti u centru planine i odatle ponovno vršiti napade u pravcu svojih sela, koja su sada zauzeta. Time bi cilj Ozrenske operacije po mišljenju ovoga stožera bio promašen. Bolje bi bilo da se akcija čišćenja izvodi sporije, ali zato radikalnije sa dubljim prodiranjem u masiv Ozren planine i razbijanjem njihovih četa koje do sada još nisu stupile u akciju. Ako ovako nebude postupljeno imat

Molim da o rezultatu budem što žurnije obavješten.

U 16 sati primljen je izvještaj časnika za

Situacija 30. I.

Između 11 i 13 sati izvršio sam obilazak moga recna.

Kod postaje Kakmuž javila su mi se 3 seljaka odmetnika iz Kakmuža koje je predvodio neki Tomić, brat bivšeg predsjednika općine Kakmuž koga su četnici ubili.

Ovi su mi seljaci izjavili da su voljni ponovno se vratiti svojim domovima, (koji se nalaze kraj same postaje Kakmuž) ali da im odmetnici to ne dozvoljavaju.

Osim toga su izjavili da se na Ozrenu nalazi veliki broj Crnogoraca, koji sprečavaju seljacima povratak kućama.

Svu trojicu imenovanih odmetnika sam uputio u pravcu Ozrena da kažu svojim sunarodnicima i ostalima neka se predaju.

Iz cijelog razgovora sa imenovanim vidi se, da im je moral pokoleban i da nisu više sigurni u sebe.

U toku noći 29/30. vladao je na cijelom odsjeku mir. Oko 5 sati u jutro pokušao se jedan manji odjel odmetnika probiti preko Ilijinog brda na sjever ali su vatrom odbijeni.

Savezničke njemačke čete, sudeći po vatri koja se jučer do 17 sati čula stigli su u visinu: Miričina—Porječina prema Jelovoj Gorici.

Danas u 9.30 izvršiti ću sa cijelom bojnom na cijelom odsjeku demonstrativni napad. Osim toga zauzeti ću Ilijino brdo do u visinu samog nadpisa »Ilijino Brdo«.

Moju pričuvu od dva slaba voda držim spremnu radi zauzeća Ozren Manastira.

Oklopni vlak pod zapovjedništvom nporučnika g. Markunović Josipa stigao je u Bos. Petrovo Selo u 0.30 sati i stavio mi se na raspoloženje.

U 19.40 sproveden je iz Gračanice Derviš Kapetanović, sin Sinana Kapetanovića, a brat Ismeta Kapetanovića.

Prema tome izvještaj ustaške bojne od 30. I. da je uhvaćen komunista Ismet nije točan, već je to njegov *mlađi brat*, za koga se ima podataka da je stajao u špijunskoj službi u korist svoga brata.

Imenovani je stavljen u zatvor i biti će saslušan.

O prednjem je izvješten II domobranski zbor (podpukovnik Helbih) brzoglasno koji je izvjestio da se imenovani uputi Župskom redarstvu u Brod na Savi.

U 19.50 sati primljen izvještaj od zapovjedništva 5 p. p.: U cilju prikrivanja pobunjenika pred frontom ove pukovnije učinjeno je danas slijedeće: V. bojna 1 p. p. sa postava Glavice (283) izaslala je više izviđačkih ophodnji u cilju utvrđivanja pobunjeničkih snaga, koje drže četiri grupe kuća s. Selišta. Utvrđeno je da su snage jače i da imaju 3 strojnice i 1 strojopušku, koje su se odkrile svojom vatrom.

Izviđačke ophodnje imale su u svom preduzeću ranjenog jednog domobrana.

Topništvo iz Usore upucavalo je s 1 haubicom gore pomc-nute grupe kuća s. Selišta.

Predstraža kod s. Jovaka ojačana je, tako da sad ima u sastavu 50 domobrana s 2 časnika. — Provjeren je izvještaj toga zapovjedništva glede prebacivanja pobunjenika iz s. Stanić Ri-

jeke, odnosno mlina sjeverno od nadpisa »Jovak«. — Izvještaj vjerojatno nije točan, jer je na licu mjesta nađen trag u snijegu samo jednog jedinog čovjeka, koji je vodio do rijeke i onda natrag uzvodno lijevom obalom Spreče prema Suhom Polju. Pregledano je sve, 500 m. uzvodno i nizvodno od označenog mlina na sekciji, ali nisu nađeni nikakovi tragovi. Pošto svježi snijeg nije padao moralo bi tih tragova biti više u slučaju da su pobunjenici tuda prolazili.

III. bojna 5. p. p. mirovala je danas, jer su pobunjenici bili svi na postavu i na sprezi. Njemačko topništvo gađalo je s. Prav. Pridjel dobro.

I. bojna 5. p. p. uputila je jednu ophodnju u jačini od 18 domobana pravcem: Osječani — Tranjani — Papričani — Brezovljani — Cerov Gaj i Osječani — vojarna. Ophodnja nije naišla nigdje na pobunjenike. Istovremeno je u izviđanje upućen jedan vod III. bojne 4. p. p. pod zapovjedništvom časnika danas u 7 sati pravcem Doboj — Krčevine — k. 332 — Obli kam Visoka Glava — Kvaternikovo (Putničko) Brdo — Ularice — Makljenovac — Usora — Doboj.

Ophodnja je pregledala sela i ništa sumnjivo nije nađeno niti primjećeno. Iz iskaza mještana pojedinih sela (katolička i muslimana) ophodnja se je uvjerila, da pobunjenici nisu dolazili u njihova sela.

III. Pohodna bojna Hrvatske legije imala je jučer na večer napad na dio svoga postava s. Zarana. Dio legije, koji je branio taj postav, odbačen je iste večeri sa toga postava, ali ga do danas u jutro ponovno vratilo.

Pošto je dio 9. sata koji se je nalazio kod s. Zarani bio izložen unakrsnoj vatri pobunjeničkih strojica, a i iz razloga, što je ustaška bojna satnika Stira branila položaj na nasipu želj. pruge i nije išla dalje napred, zapovjednik III. pohodne bojne Hrvatske legije zapovijedio je da se s. Zorani, kao i sve ostale kuće koje su prečile dobro brisanje predzemljišta — zapale, a sam dio 9. sata iz s. Zorani povuče na želj. prugu i onako kako je to u priloženoj skici izloženo. Kod Hrv. legije je u toku današnjeg dana, kako u Boljaniću, tako i u Suhom Polju bilo vatrene borbe, ali gubitaka nije bilo.

U 23.20 sati primljen je izvještaj zapovjednika Ustaške bojne iz Karanovca slijedeći: Noć mirna. Trpimo 5 lakših slučajeva smrzanja. Njemci (2 bojne) zauzeli do sada s. Sočkovac i posjeduju liniju: postaja Karanovac — Potoci — Vis (323) — Savići prema Boljaniću.

Na toj liniji ostaje do sutra u jutro

Protivnik sa cijelim pučanstvom odstupa u panici uz neznan otpor. Po izjavi jednog zarobljenog starca, izdala je četnička komanda nalog da se ne pruža otpor Njemcima.

Za po podne predviđeno nasilno izviđanje s. Boljanić sa Samarića i Stojića; veza i sporazumjevanje sa legijom se održa- je. 25 sat ust. bojne upućen je u Sočkovac. Jačina sata 61.

Potrebe gađanja sa bitnicom danas nije bilo. Teren pokri-
ven lakom maglom.

U 23.45 sati primljen izvještaj zapovjednika Tuzlanske usta-
ške bojne iz Gračanice:

Današnji ciljevi dostignuti: 1) desna kolona Čaljub — Jako-
vić — podpuno izmoreno ljudstvo. 2) Srednja kolona prostor
Šimići — Blagojevići. 3) Lijeva kolona Petrovići — Majevica —
Parnica.

Sutrašnji ciljevi: Usljed izmorenosti domobrana i konja od-
ređeni su kraći ciljevi i to:

1) Desna kolona Jurkovići.

2) Srednja kolona prostor Paklenica.

3) lijeva kolona Đukanova mehana. Sutra u jutro od 8.15
do 8.45 topništvo ima da tuče Visoka Gl. (620) i Čerkez (551)
i to zato, jer se doznaje, da će se pružiti jak otpor na tim
točkama. Treba paziti na odstupajućeg neprijatelja, koji se krije
pod bijelim plahtama.

U 23.50 sati ustaška bojna Štir javlja: Jedna njemačka boj-
na zaposjela Sočkovac.

U 0.40 sati primljena zapovjed od II. D. Z. slijedeće sadržine:
»Uhvaćenog Ismet Kapetanovića odmah sprovesti u Slav. Brod
na Župsko redarstvo. Mindom. Glavni Stožer Gp. br. 377 — II.
D. Z. Op. broj 201.

Brzoglasno traženo objašnjenje da li treba uputiti Derviša
Kapetanovića mlađeg brata, jer Ismet nije uhvaćen.

Odgovoreno da se sprovede u Brod Župskom redarstvu.

U 9 sati 1. II. 1942 primljen izvještaj zapovjednika 1. p. p.

U toku noći odmetnici su vršili napad na položaj s. Bajiči
(na 17 sat 4 bojne 1. p. p.) Napad odbijen. Gubitci neprijatelja
nepoznati. Naši gubitci 1 teško i 1 lako ranjen.

U 9.40 sati "zapovjednik oklopnog vlaka br. 1 iz Maglaja
javlja da je danas u 6 sati javio njemačkom pukovniku Sušniku
u Maglaju i da je dobio nalog, da u 10 sati krene ka Riječici.

U 10.45 sati poslat brzoglasom zapovjedniku II. Dom. sбора
slijedeći izvještaj:

Na cijelom području Ozren pl. može se sa 100% sigurnosti
tvrditi da je cijelo muško stanovništvo bilo odmetnik ili njihov
jatak.

Sada se prikuplja mnogo zarobljenika (bez oružja) ili se
predaje ono stanovništvo koje je ostalo u selima po prolasku
njemačkih četa, odnosno po posjedanju naših četa.

Molim za žurno objašnjenje što treba uraditi sa tim zaro-
bljenicima, a što sa onim stanovništvom koje je ostalo u selima.

Mišljenje ovoga stožera je, da se svo muško stanovništvo
od 15—60 godina uhititi i preda najbližoj kotarskoj oblasti radi
sprovođenja u Jasenovac, jer postoji vjerojatnoća, da su oružje
posakrivali. Ako se pa pusti na slobodu, koristiti će prvu pri-
liku da se opet odmetnu.

4. pješ. divizija broj 957/tajno.

U 10.50 sati primljen izvještaj zapovjedniku 1/3 p. p. slijedeće sadržine:

Prema vašoj zapovjedi broj 883/taj. od 30. siječnja ov. god. 31. siječnja, sa 3. satom sam posjeo Ozren Manastir, u 11.30 sati.

Na sat za vrijeme pokreta do Ozren Manastira nije otvarana vatra.

Njemačke čete koje su se nalazile u Ozren Manastiru produžile su u 13.30 sati dalje kretanje.

Po nadpisima na vratima manastirskih zgrada utvrđeno je, da je manastir bio sjedište komunista. Tri seljaka koje su Njemci doveli u Ozren Manastir tvrde da se je tamo nalazilo oko 100 komunista. Da je Ozren Manastir bio neki stožer vidi se po brzoglasnoj liniji kojè vode prema Petrovom Selu jedna i Stuparima druga. U Manastirskim zgradama nije nađeno nikakvog namještaja kao ni oružja.

Iz izvještaja zapovjednika sata, a prema izjavama raznih seljaka, izgleda da su odmetnici dobili već prije 10 dana nalog da vojsci nedaju odpora, već da se povlače u pravcu Brezići i Maglaju.

Po drugim podacima odmetnici su također dobili nalog, a na osnovi iskustva u operacijama Njemačkih trupa na prostoru Veljava Glava, Vlasenica, Srebrenica i Olovo, da se sakriju u šume, jer Njemci se navodno drže uglavnom komunikacija i ne uspevaju prokrstariti sve šume.

I lično sam čuo od Njemaca, da će teško biti pronaći leglo odmetnika zbog toga su već prije toga pobjegli u nepoznatom pravcu, a neki tvrde kao vrlo vjerovatno, da će odmetnici odmah poslije odlaska Njemaca napadati naše jako odvojene i relativno slabe posade.

Sa 2 satom ove bojne posjeo sam s. Kakmuž, a osobito njegovu južnu ivicu.

I na tom pravcu odmetnici po dosadašnjim izvještajima nestali u pravcu juga i jugozapada.

1. sat uputio sam u s. Katanići i do sada još nemam izvještaja da je sat tamo stigao. Po dosadašnjim izvještajima sat je za vrijeme pokreta ka s. Katanići na prostoriji oko s. Porječine bio zadržavan slabim odmetničkim djelovima.

Po dosadašnjim podacima zapovjednik u Ozren Manastiru i toj okolini bio je neki zvani »Luka«, ali izgleda da je bio Židov rodom iz Sarajeva, stasa srednjeg, mršav, lica duguljastog, na glavi nosi srpsku šubaru, oružničku kabanicu, civilne hlače za jahanje, omotače oko nogu i brdske cipele žute boje.

Po drugim podacima odmetnici su imali veze sa nekim »Tošom« iz s. Boljanići, koji je navodno imao krugoval u s. Boljanići.

Njemački zapovjednik predao mi je 31. siječnja o. g. prije podne 17 seljaka Srba, koje su njemačke čete uhitile na prostori do Bosanskog Petrovog Sela. Iste sam odmah sproveo u 8. pješ. pukovnju.

Naglašavam kako po svim do sada primljenim izvještajima treba u najskorije vrijeme očekivati dalje napade odmetnika, koji su se posakrivali u šumama, a gdje gdje ostali nenapačeni (slučaj na prostoriji oko Brgulja i Lupoglave).

Od stoke do sada nije prikupljeno ništa, jer su i Njemačke čete jedan dio stoke i same povele sobom.

Molim razjašnjenje, kako će se postupati sa seljacima, koji su ostali u selima i koji izgleda nisu aktivno učestvovali u borbama.

U 10.50 sati primljen izvještaj zapovjednika 8 p. p. slijedećeg sadržaja:

»Stanje na Fronti u pogledu suzbijanja odmetničkih akcija na noć između 30/31 siječnja 1942.

U toku protekle noći prikupio sam i saznao od doglasnih organa ovoga stožera slijedeće podatke:

1.) Na pravcu Tuzla — Doboj:

— Raspored 607. Njemačke pukovnije u toku noći. I. bojna ove pukovnije u toku proteklog dana izbila je i zanoćila na liniji sev. od Bos. Petrovog Sela, II. bojna je od Gračanice i III. bojna nalazi se na kosi Metiljica.

— Raspored 750. Njemačke pukovnije u toku noći: Sa ovom pukovnijom ni u toku cijele noći nije uspostavljena veza, te prema tome nezna se do koje linije izbila i gdje je zanoćila.

— Noć je protekla mirno.

• Dnevni cilj za današnji dan nepoznat je. Gubitci kao i zapljene do sada su nepoznati.

Kod svih posada na ovome pravcu noć je protekla mirno, veza ispravna do Gračanice.

2.) Na pravcu Tuzla — Kladanj:

Kod svih posada na ovome pravcu noć je protekla mirno, bez puškaranja, brzoglasna veza ispravna.

3.) Na pravcu Tuzla — Zvornik:

III. bojna ove pukovnije prikupila se na prostoru Kalesija — Prnjavor sa dvije streljačke satnije (9. i 11 sat) i polusatnijom strojničkom, ostatak bojne t. j. 10 satnija upućena je u toku 30. ov. mj. u s. Memići, radi osiguranja tamošnjih skladišta, s. Osmaka i ceste Memići — Kalesije. Jedan vod ove satnije upućen je u s. Osmake, a jedan poluvod u s. Kadrići.

— Noć je protekla mirno kod svih posada, brzoglasna veza ispravna.

4.) Na pravcu Tuzla—Brčko.

Kod posada i na ovome pravcu noć je protekla mirno, bez puškaranja brzoglasna veza ispravna do Gor. Tuzle.

Promjena u rasporedu u toku noći nije bilo.

U 10.50 sati primljen izvještaj prometnog kontrolora Doboj slijedeće sadržine:

»Dne 31. I. i 1. II. 1942. god. primili smo slijedeće brzojavke iz Ravnateljstva drž. želj. Sarajevo koje glase:

»Prom. kontroloru i nadstojniku postaje i ložionice Doboj.

Žepro Zagreb brzojavlja: Poduzmite žurno korake kod mje-
rodatnih vojnih vlasti da se ugaj za Rav. Zagreb propusti inače
će promet na glavnoj pruzi Zagreb — Zemun stati radi pomanj-
kanja ugljena, kojeg ložionice imaju svega za 12 sati. Poduzmite
bezodvlačno sve što je u pravcu izvršenja prednjeg naloga po-
trebno i moguće a o rezultatu izvjestite brzojavno. — Za II. Ala-
vanić«.

Prom. kontroloru, nastojniku postaje i ložionice Doboj. Sa
momentom uspostave prometa danas u 19 sati na pruzi Doboj—
Karanovac odmah pokrenuti potrebne vlakove za prevoz baruta,
a osobito za prevoz režijskog uglja i praznih kola za rudničke
postaje. Odmah posredovati kod vojnih vlasti da se danas i po
danu propušta režijski ugaj za ložionice. Rav. Zagreb. Za II.
Alavanić.«

Savezno prednjim brzojatkama molimo za žuran odgovor
da li će se moći udovoljiti prednjim brzojatkama i propustiti
koji vlak sa režijskim ugljenom za Ravnateljstvo Zagreb.

Napominjemo da je danas od 7 sati do 19 sati na treženje
zapovjednika Njemačkog oklopnog vlaka — promet obustavljen.

U 11.20 sati zamoljen prestopnik želj. postaje Doboj da pu-
tem željezničkog brzoglasa pozove predstopnika želj. postaje Za-
vidović i da mu preda zahtjev da častnik za vezu kod Njemač-
kog zapovjedništva podpukovnik Eiblinger intervenira u pred-
njem smislu. O rezultatu da bude obavješten i ovaj stožer.

U 11.40 sati tražen zapovjednik 1 p. p. da izvjesti o situa-
ciji.

Zapovjednik izvještava da su prednji djelovi Njemaca stigli
do Rječice (lijeva kolona) ali o desnoj koloni još nema podataka.
Zali se na teškoće oko snabdijevanja zbog ukidanja želj. saobra-
ćaja. Zapovjedeno mu da traži od Njemaca da se vlakovi puste.

Za I. bojnu 15. p. p. zapovjedeno mu, da cijelu uputi u Bre-
ziće, pa tek potom prema situaciji da spusti jedan sat na Doline
(588) i 1 sat ka s. Pilipova (449).

Zapovjednik 1 p. p. izvjestio je da su u svanuće pobunjenici
napali njegov odsjek na dijelu prema s. Vajići, ali da su bili
odbijeni. Zapovjedena mu je najveća opreza, jer se može oče-
kivati još jači pritisak pobunjenika, obzirom na pritisak nje-
maca sa juga.

U 12 sati cijeli dan od jutra pada sitan i gust snijeg. Vid-
ljivost svuda veoma slaba. Temperatura niska.

U 12.10 sati javio se brzoglasno zapovjednik 1/15 iz Maglaja
i izvjestio, njegovi satovi nemaju strojnica i da nema brzoglas-
nog materijala.

Zapovjedeno mu da na osnovi zapovjedi 718 njem. divizije
traži za svoja dva sata 4 strojnice; da 2. II. krene sa cijelom
bojnom (stožer, 2 sata i 19 sat. 1 p. p.) ka Brezićima. Skrenuta
mu pažnja da će imati u tom pokretu vjerojatno borbe, da na-
stupa oprezno i kada ovlada Brezićima da se dobro utvrdi.
Potom tek prema situaciji da uputi jedan sat na jug radi posje-
danja D. Bukovice (doline 588) i 1 sat za s. Pilipovo, ali ako

treba da zadrži oba sata u Brežićima. Za vezu da traži brzoglasni materijal od svoje pukovnije i od zapovjednika 1. p. p., od koga da dobije krugovalnu postaju sa kojom da održava vezu sa Dobojem.

U 18. sati zapovjednik ustaške bojne (satnik Štir) iz Gračnice javlja: Dan je prošao mirno. Od Njemaca se ne mogu dobiti nikakovi podaci. Jedna njemačka bojna nalazi se u Gračnici. O položaju kolona u Ozrenu nezna ništa detaljnije, ali po vatri cijeni da su doprli do s. Konopljište. Odmetnici Njemcima nigdje ne pružaju ozbiljniji odpor. Saznao je po pričanju da su Njemci zarobili oko 150 pobunjenika.

U 18.15 sati iz II. dom. sbona (bojnik Nekić nazvao) i predao je zapovjed da postupak sa seljacima uhvaćenim bez oružja a u pobunjeničkoj prostoriji, ima biti po već izdatim nalogima, t. j. imaju se predati nadležnim kotarskim oblastima, a nikako pustiti na slobodu.

U 18.25 Zapovjednik 1/15 p. p. izvještava da nije dobio strojnice. Odgovoreno mu da to nesmije omesti njegov pokret.

Tražio je da mu se dozvoli da ostavi 1 vod u s. Jablanici, pošto je primjećeno da se tamo poslije prolaska njemačkih grupa prikupljaju odmetnici. Ovo mu je dozvoljeno.

Dobio je krugovalnu postaju u Trbuku.

Izdate mu detaljne instrukcije za rad prilikom pokreta. Naznačeno mu je da 1 njemačka kolona ide istome cilju sa sjevera.

U 19.30 sati primljen pismeni izvještaj 1. p. p. u kome izvještava da je primjećeno da se odmetnici utvrđuju na njivicama, ali su vatrom topova 6,5 cm rastjerani.

U 19.30 sati zapovjednik 1. p. p. izvještava. Na postavama nema novosti. Iz Riječice je dopraćeno 42 grko-istočnjaka koji će biti upućeni njemačkoj komandi u Sarajevo. Sa ostalom 6-storicom od jučer.

Njemačka bojna koja čini lijevu kolonu, na prenočištu je u Trbuku.

Podatke o srednjoj i desnoj koloni nisam mogao prikupiti.

U 19.45 primljen izvještaj zapovjednika 5. p. p.: Kod djela Suho Polje III. pohodna bojna Hrv. legije imala manjih okršaja. Sa njemcima ista bojna pokušala uhvatiti vezu, ali istu nije mogla dobiti. Za sutra zapovjedbno da se uhvati veza sa njima, u koliko pristanu da se u zajednici zauzme s. Boljanić.

Ophodnja V. bojne 1. p. p. kretala se uzduž pruge prema Suhom Polju, te je naišla na dva čovjeka i na njih otvorila vatru, te je jedan uspio da pobjegne preko rijeke Spreče, a drugi se vratio prema s. Joševu. Danas je upućena 1 ophodnja prema s. Joševu radi hvatanja pobunjenika, te je tom prilikom naišla na grupu ljudi, koji su se pokušali prebaciti preko rijeke. Radi toga zapovjedbno je da se napadne s. Joševo i to: pravcem Suho Polje—Joševo, jednim pravcem i Jovak—Joševo drugim pravcem.

U s. Selištu jutros je grupa odmetnika napala predstražu upotrebljujući dvije strojnice. Napad odbijen. Gubitaka nije bilo.

Ophodnja III/p. p. upućena radi izviđanja neprijatelja i hvatanja veze sa Njemcima u pravcu s. Ivanovići, ali se veza nije mogla uhvatiti, a pobunjenici su kada se je magla digla otvorili vatru na našu ophodnju, koja se nakon toga uspjela povući, bez gubitaka.

Naše topništvo izvršilo je upucavanje sa oko 100 granata na s. Selište, od kojih nije bilo naročitog uspjeha, te je zapovjednik 5. p. p. tražio da se na glavicu izvuče oko 1 vod haubica, koje bi mogle sa dobrim uspjehom gađati protivničke položaje.

U 8.30 sati 2. II. 1942 primljen je izvještaj časnika za vezu kod 718. Njem. divizije podpukovnika Elblingera, koji glasi:

»1 zap. 4. pješ. divizije Doboj,

2 zap. II. i III. sora i

3 Mindom Glavni stožer

Situacija 31. I.

Grupa istok

Ešalonirana po dubini dostigla:

— I. bojna k. 217/41 (2 km. s. z. od Gračanice) — Vis k. 323.

— I. bojna s. Vukovići—Kik—Boljak (6 km j. od Gračanice).

— I. bojna 30. I. prešla Ozren Man. i zapadnu ivicu Petrovog Sela i 31. I. produžila prodiranje preko Volnjaka ka Lazarevici (6 km. j. z. od Gračanice).

Grupa zapad — dostigla:

— Desno krilo: s. Jaković (8 km. s. z. od Maglaja) — Čaljak.

— Sredina: s. Simići

— Lijevo krilo: s. Parnica.

Otpor neprijatelja na visovima: k. 364, 405 i 620.

Desno krilo uslijed teških terenskih prilika i visokog snijega nailazi na velike teškoće.

Tovarni konji morali su biti stovareni i tovar vojnici na rukama nositi, jer su konji do vrata propadali u snijegu.

Sper grupa Doboj.

Stanje nepromjenjeno.

Pokušaj pobunjenika da se u manjim grupama probiju na s. između:

— Ilijinog brda k. 294 (2 km. ist. od Petrovog sela i

— Karanovca (4 km. j. z. od Gračanice) i Bojanići (7 km. j. z. od Gračanice odbijen.

Sper grupa Vareš

Nasilno izviđanje s. i. od Vareša — Zvijezda k. 1350 (6 km. ist. od Vareša) — Daštansko (4 km. j. i. od Vareša). Neprijatelj rastjeran.

Bojna Francetić vrši čišćenje prostorijske Klek pl — prostorijske s obe strane Krivaje.

Zrak. izviđanje: vršeno na prostorijskoj (Ozren pl.) između granica širenja istočne i zap. grupe.

Namjera za 1. II.

Grupa istok — cilj:

Desno krilo ostaje na dostignutoj liniji od 31. I. sve dok lievo krilo te grupe u stepenu ne dostigne Jezerac k. 454 (8 1/2 km. j. z. od Gračanice).

Grupa zapad — cilj:

Petrovići (10 km. s. i. od Maglaja) — Đurkin Krst k. 636 — Dukanova Meh. (na želj. pruži Maglaj—Doboj).

Sper grupa — Doboj — Cilj:

Vezivanje neprijatelja uza se nasilnim izviđanjem u trouglu između Bosne i Spreče.

Grupa Vareš — cilj:

Dosadašnja ust. bojna Francetić čišćenje prostorije Klek pl. (3 km. j. i. od Zavidovića) — Gostovići.

Krivajski zdrug: čišćenje prostorije:

Stražići (3 1/2 km. j. od Zavidovića) — 278 — Čardak (6 1/2 km. j. i. Zavidovića).

Zrakoplovstvo:

Izviđanje prostorije: Gostilj k. 770 — Kraljice k. 884 — s. Božići—Kalilo k. 446

U 8.35 sati primljen izvještaj zapovjednika posade u Jelaliu sljedeće sadržine:

Između Jelaha i Teslića — 4 km. udaljeno od Telaha — oko 300 pobunjenika pokvarilo je željezničku prugu i porušili telefonske stubove, tako da sada nema veze između Teslića i Tešnja.

U 8.40 sati zap. 1. p. p. iz Trbuka javlja, da ne prima hranu i da njegove čete ne mogu krenuti u akciju zbog toga. Objasnjeno mu, da je hrana na vrijeme poslata. — Ustanovilo se, da vagon sa hranom nije mogao iz želj. postaje Šerlije dalje, pošto su njemci obustavili saobraćaj, i nisu puštali da se transporti prevoze. Međutim svoje transporte prevoze i snabdevaju čete redovno. Intervenirano, da se saobraćaj otvori, a ako Njemci ne dozvole, da se na odgovornost divizije transporti hrane i streljiva doturaju našim četama bezuslovno.

U 10.30 sati primljen izvještaj zapovjednika 8 p. p. iz Tuzle sljedeći: U toku 31. prikupljeni su sljedeći podatci:

1 — Na pravcu Tuzla—Doboj:

Zapovjednik 13 sata ove pukovnije u 13 sati izvještava da se sa 1. njemačkom bojnomo nalazi kod Turija i sa istom produžava pokret preko Milinog Brda — Stupara ka Njemačkoj pukovnji. Vjerovatno ovo se odnosi na 750. Njemačku pukovniju. Pored ovoga zapovjednik 13. sata moli da mu se zamjeni zatvarač za top 65 mm jer je dotadašnji naprsnuo. Odmah sam uputio sa samovozom i rezervni zatvarač koji je pukovnija imala.

U 17 sati od zapovjednika 13. sata ove pukovnije dobijen je izvještaj sljedećeg sadržaja:

»III. bojna 750. Njemačke pukovnije u toku 30. o. mj. pokušala je nastupanje ka zapadu, od s. Turija na Ozren, ali je naišla na jaki odmetnički otpor, te uslijed toga povukla se u s. Turije, gdje je i zanoćila na noć između 30/31. ov. mj.

Stožer 750. Njemačke pukovnije nalazi se u s. Stuparima sjeverozapadno od Milinog sela«.

2 — Na svim ostalim pravcima svih posada dan je protekao mirno bez puškaranja, brzoglasna veza ispravna.

3 — U 17 sati stigla je u Živinice I. bojna 13. p. p. Zapo- vijedio sam da ista prenoći u Živinicama, a dana 1. veljače izjutra transportuje se vlakom u Tuzlu.

Drugih promjena u rasporedu u toku ovoga dana nije bilo. Molim, da se ovaj izvještaj dostavlja dome stožeru.

— za situaciju u toku dana do 19 sati, a

— za situaciju u toku noći do 10 sati.

Ranije od navedenog vremena ne može se dostaviti iz razloga, što se ne mogu prikupiti podatci sa fronta. — raznih pravaca. Ovo prikupljanje podataka traje najmanje 2 sata.

2. II. u 10.30 sati primljen izvještaj zapovjednika 8. p. p. sljedećeg sadržaja: U toku noći prikupljeni su od doglasnih organa sljedeći podatci:

1 — Na pravcu Tuzla—Doboj:

Zapovjednik 13. sata ove pukovnije satnik Kolaković lično je preko brzoglasa izvjestio u toku noći, da je njegov sat, koji se nalazi u sastavu 750. Njemačke divizije ima dva dana kako ne prima nikakvu hranu. Iz pukovnije je otežano snabdjevanje, a Njemci neće ništa da daju, a osim toga ostavili su mu satniju sa stokom u toku cijele noći pod vedrim nebom, dok su se oni smjestili po domovima. Uslijed ovoga zapovjedio sam zapovjedniku 13. sata da odmah napusti Njemce i dođe u sastav pukovnije u Tuzlu.

Situacija kod Njemačke 750. i 697. pukovnije u toku noći još nepoznata.

Kod posade pukovnije na ovome pravcu noć je protekla mirno, brzoglasna veza ispravna.

2. — Na pravcu Tuzla—Kladanj:

Vojna posada sa uporišta Brgulje u 3 sata izvještava, da su se odmetničke ophodnje pokušale približiti uporištu, ali su bile dočekane vatrom zasjeda i odbijene. U toku cijele noći bilo je puškaranja između zasjede uporišta Brgulje, Lončić i Stupara sa odmetničkim uhodama. Gubitaka posade nisu imale: Gubitci kod odmetnika nepoznati su.

Kod ostalih posada na ovome pravcu noć je protekla mirno, brzoglasna veza ispravna do Olova.

Danas oko 10 sati stiže u Tuzlu I. bojna 13. p. p. koja je noć provela u Živinicama. Ova bojna još u toku današnjeg dana prebaciti će se vlakom za Sarajevo.

3. — Na pravcu Tuzla — Zvornik:

Vojna posada sa uporišta Babina Luka javlja: da su u toku noći odmetnici pokušali napasti uporište, ali su bili dočekani vatrom zasjeda. Posle kratke borbe zasjedama je uspjelo opkoliti odmetnike i dvojicu zarobiti, ostali odmetnici su uspjeli pobjeći. Kod zarobljenih nađen je 1 pištolj i ručna bomba.

Kod ostalih posada noć je protekla mirno, brzoglasna veza ispravna.

4. — Na pravcu — Tuzla—Brčko:

Ophodnje koje su bile upućene 31. siječnja t. g. sa uporišta Prokopac Han u izviđanje u pravcu Povrtljice, povratile su se u toku noći i izvještavaju da se odmetnici još uvijek utvrđuju i ukopavaju na Površnjici. Jačinu odmetnika cijene 450—500 pušaka, 7—10 ručnih strojnica i 2—4 teške strojnice, kod ostalih posada noć je protekla mirno, bez uznemiravanja, brzoglasna veza ispravna do G. Tuzle.

Ophodnje prilikom izviđanja nisu imale gubitaka.

Promjena u rasporedu nije bilo.

U 10.30 sati zapovjednik ustaške bojne iz Karanovca javlja:

Njemci stigli do donjeg dijela Boljanića, koji dio su zauzeli.

Danas imaju zadatak da zauzmu Brđane i Maljane. Detaljnije podatke o Njemcima nije mogao prikupiti.

Ustaške čete su posjele s. Sočkovac i Karanovac.

Njemci stoje još od jučer kod Boljanića.

U 10.30 sati zap. 5. p. p. izvještava da je napao sa 3 strane Jovak i Joševo i zauzeo ga uz pomoć oklopnog vlaka br. 2. Time je zatvoren najopasniji kanal kojim su se četnici prebacivali preko r. Spreče.

O Njemcima saznao da je jedna slabija njemačka skijaška patrola u s. Boljanić sa juga (ne znajući da je u Boljaniću i da je tamo jak protivnički odpor) i našla se je odjednom u sredini borbenog rasporeda pobunjenika. Uspjela je da se bez gubitaka izvuče.

U 11.40 sati saznalo se od jednog povjerenika, da su pobunjenici noću 29/30. I. kod s. Smrdina zarobili jednu kolonu sa 12.000 naboja. Ovu kolonu sprovodila su 2 domobrana i nekoliko civila. Jedan domobran se spasio, a o sudbini ostalih se ne zna.

Ova kolona ne pripada četama ove divizije, već vjerovatno iz satova 15. p. p. (5 divizija).

U 11.45 sati primljen je izvještaj zapovjednika I. bojne 3. p. p., da je prema zapovijedi divizije sa 1. satom 1. ov. mj., u 12 sati posjeo s. Katanići.

1.) Do sela Katanići sat je stigao zbog nemanja na raspoloženju povoljnijeg puta — preko Ozren Man. Uz put su razbijene odmetničke grupe gdje gdje puškarale na sat, a stanovništvo koje je bilo odbjegli u šume pred Njemcima, odpočelo se postepeno vraćati svojim domovima.

S obzirom na udaljenost s. Katanići, komunikacije i terenske prilike, snabdjevanje ovog sata je otežano.

2.) 2 sat. u s. Kakmužu i 3. u Ozren Manastiru, nisu u toku noći i 1. veljače napadnuti od neprijatelja.

3.) U Ozren Manastiru bili su, po dosada prikupljenim podacima, komunisti. Njih oko 100 na broju. Izgleda da se ovaj odred zvao »Ozrenski odred«, čiji je zapovjednik u prošloj godini bio neki Vojo Ristić, a kod partizana Toša Vujasinović, bivši blagajnik tvrtke Jadrina iz Bos. Petrovog Sela. Odjelni zapovjednik za samo Pet. Selo bio je Mića Pejić iz istog sela. Selo je bilo vezano telefonom koji se je nalazio u kući Miloje Topalovića, a u selu Iličima u kući Sime Katanića. Ova linija se preko Ozren Manastira protezala sa Brezićima i Stuparima.

U Manastiru bili su na svim vratima natpisi: Živio drug Staljin«. Jedan takav natpis šaljem u prilogu.

4.) Naoružanje odmetnika do 60% vatrenim oružjem ostalo sjekirama ili primitivnim bodovima nataknutim na drvo. Takav jedan bod šaljem.

5.) Od seljaka saznajem da je jedan od zapovjednika bio u Ozrenu i neki bivši častnik bio poručnik ili nadporučnik Račić, kao i neki Relja.

6.) Odmetnici su napustili Ozren Manastir 30. siječnja s namjerom da se preko Brezića prebace u Romaniju.

7.) U Ozren Manastiru nađena su dva telefonska (polupana) aparata, nešto pušcanih čahura od topovskih granata.

8.) U s. Donja Brijesnica (j. od sela Katanići 5 km.) ostala je jedna grupa odmetnika sa oko sto pušaka i tri strojnice nenapadnuta od III. bojne 750 Njemačke pukovnije.

9.) Muslimansko stanovništvo iskoristilo je operacije na Ozrenu u svrhu pljačke. Stanovništvo s. Kakmuža, Ilića, Stupara, Katanića i drugih vraća se kućama pošto je bilo pobjeglo pred Njemcima.

10.) Od strane Njemaca predato je nama 10 seljaka koji su uhvaćeni bez oružja. Isti su sprovedeni u Tuzlu 8. pukovniji.

Molim razjašnjenje kako će se postupati sa seljacima, koji su se vratili svojim kućama, a nisu djelatno učestvovali u pobuni.

U 12 sati tražen izvještaj od 1. p. p. Da li su Njemci krenuli naprijed i gdje su? Da li je krenula 1/15 iz Maglaja i Brezići i da li joj radi krugovalna postaja? Da li je ova bojna snabdjevena hranom, kako je bilo zapovjedbano (tekućom i pričuvnom hranom)? veza nije mogla biti dobijena.

U 12.25 sati pukovnik Mravinac iz Maglaja izvještava da 19. 1. p. p. neće da krene iz Maglaja, jer da su već preko 3 mjeseca na vježbi.

Odkazali su poslušnost. —

Zapovjedbano mu da odmah razoruža 19. sat. 1. p. p. častnike uhapsiti, a svakog 10. domobrana i dočastnika streljati.

Upućuje se 1 sat I. bojne 4. p. p. iz Doboja u Maglaj zasebno kompozicijom. Zapovjednik ove bojne ide osobno u Maglaj da uspostavi red — Pismo slijedi.

U 12.40 sati izdate su povodom toga ove zapovedi:

4. pješačka divizija broj 971/taj. — Zapovjedniku 1. pješačke pukov. U vezi Vašeg brzoglasnog izvještaja od 2. veljače 1942 u 12.25 sati da je 19. sat 1. p. p. odkazao poslušnost i da neće izvršiti dobiveni zadatak, —

Z A P O V J E D A M :

— Častnike ovog sata odmah uhititi;
— Svakog 10-tog domobrana i dočastnika na licu mjesta streljati.

— Sat razoružati i sa ostatkom ljudstva postupiti po Zakonu.

Za izvršenje zadatka koji se imao da izvrši 19. sat 1. p. p. upućuje se 1. sat I. bojne 4. p. p.

Zapovjednik I. bojne 4. p. p. dolazi sa ovim satom, pa mu izdati potrebne instrukcije i zapovjedi.

O rezultatu izvjestiti. Zapovjednik pukovnik Gustović v. r.

U isto vrijeme pod br. 972/taj. zapovjedniku I. bojne 4. p. p. poslata je sljedeća zapovjed:

Najžurnije uputiti 1 sat iz Doboja za Maglaj. Kompozicija spremna na želj. postaji.

Sa satom ima otići i zapovjednik bojne osobno.

Po dolasku u Maglaj staviti sat pod zapovjedništvo zapovjednika 1 pješ. pukovnije.

Zapovjednik bojne stupit će odmah u vezu sa zapovjednikom 1. p. p. od koga će dobiti dalju zapovijed za rad.

O izvršenju izvjestiti. Zapovjednik pukovnik Gustović v. r.

U 14 sati 3. sat I. bojne 4. p. p. sa zapovjednikom bojne krenuo vlakom iz Doboja za Maglaj.

U 14.20 sati zapovjednik I. p. p. iz Maglaja javlja, da je 19. sat 1. p. p. umirio i da će ovaj sat izvršiti dobijenu zapovijed. — Izvješten je da je 3 sat 4. p. p. sa bojnikom Čihakom krenuo u Maglaj, sa zadatkom da uspostavi red, ako treba. Svakako da pohvata kolovode pobune. Ako je potrebno neka uporabi i 3 sat 4. p. p. i neka ga uključi u sastav 1/15 p. p. (tako da ova bojna krene ka Brežićima sa četiri sata).

Upitan, dali je uredio pitanje snabdjevanja odgovorio je da je sve u redu.

Skrenuta mu pažnja da snabdjevanje i dotur potreba za Breziće organizira dobro, da rekvirira saonica što više i da transporte dobro osigura (upozoren na slučaj komore 15. p. p. kod Smrdina, koja je pala u ruke pobunjenicima sa 12.000 na-boja).

U 14.35 sati zapovjednik ustaške bojne iz Gračanice javlja, da je jedan svoj sat poslao u Boljanić.

Ima 14 zarobljenika bez pušaka. Pobunjenici su odstupili ispred njemaca u planinu.

U 18.35 sati zapovjednik krugovalne postaje u Doboju javlja da je krugovalna postaja u kvaru. Mehaničar koji je stigao iz Zagreba nemože krugovalnu postaju u Doboju popraviti, te se

mora žurno uputiti u Zagreb radi popravke samo predajni dio krug. postaje, te prema tome ostaje samo prijemni dio krug. postaje u Doboju.

U 1840 sati primljen izvještaj zapovjed. 5. p. p. da je III. pohodna bojna Hrvatske legije sa svojom satnijom i strojnica ma koja se je nalazila kod ž. postaje Boljanić, zauzela u toku današnjeg dana s. Boljanić u kome se vrši pretres kuća. Rezultat do sada još nije dobiven. Izgleda da su pobunjenici iz tog sela odstupili. Njemci su prošli južno od tog sela, a položaje koje su oni danas do mraka zauzeli još nije moglo utvrditi.

Danas ujutro u 8 sati inspeciran je napad na još nezauzete kuće s. Jovka i Joševa, po planu kojega je jučerašnjim izvještajem iznio. Uz pomoć zapovjednika oklopnog vlaka br. 2, 2 voda V. bojne 1. p. p. i jedan vod legionara zauzeli su te položaje. Pošto je s. Joševo pretraženo, ono je ponova napušteno, dok se kuće s. Jovka koje su zauzete okružene rovovima, na koji način je proširen predstražarski položaj kod toga sela.

Sada taj postav brani 1 kombinovani vod od 1 častnika i 50 domobrana. Legionarske i domobranske ophodnje patroliraju duž pruge radi sprečavanja eventualnog prelaženja pobunjenika preko r. Spreče. U novo osvojenim kućama s. Jovka nađen je razni alat, koji je izniet na naše položaje, a nađen je i megafon sa kojim su pobunjenici više puta, noću držali propagandističke govore.

Na želj. pruži kod mlina postavljen je jedan vod od 1. častnika i 20 domobrana.

Pred V. bojnomo 1. p. p. osim već navedenih akcija u zajednici sa legionarskom bojnomo — bio je mir.

Kod III. bojne 5. p. p. pojavili su se pojedini Njemački vojnici, većinom topnici, zalutali kuhari i t. si. Izaslati vod daleko u predzemljište nije došao u dodir sa njemačkim pješačtvom. Imam utisak da se njemci nalaze sa svojim prednjim djelovima u visini Trbuka i ceste Trbuk — s. Garići.

I. bojna 5. p. p.

Dana 31. I. 1942 zapovjedništvo posade u Osječanima odaslalo je ophodnju u cilju nasilnog izviđanja u jačini od 28. domobrana. Pravac kretanja ove ophodnje bio je Osječani—Grabaska G.—Varoš—Stanić Rijeka—Begova kuća—Svjetlica—Grabaska G.—Osječani. Istoga dana poslata je iz Osječana i druga ophodnja u jačini od 9 domobrana kao pobočna zaštitnica prvog.

Prva ophodnja uhitila je na svome pravcu 2 teklića i jednog sprovodnika, koji su bili upućeni iz Dervente na položaj u Ozren, a isti pripadaju komunističkoj organizaciji. Isti su predati stožeru divizije u Doboju.

Dana 2. II. vod III. bojne 4. p. p. pod zapovjedništvom častnika krenuo je pravcem: Dboj—Krčevine—k. 322—M. Bukovica—Rudanka—Dboj u cilju izviđanja i prikupljanja podataka o odmetnicima. Na cijelom putu ophodnja nije naišla na pobunjenike. Ophodnja je saznala u Rudanki da se pobunjenici ne

nalaze i ne zadržavaju u s. Stanovima, već da se njihovi odjeli nalaze u Ljeskovoj vodi u školi i s. Jelanska (z. od Rudanke 15 km.)

Pravoslavci kupuju u s. Rudanci u velikim količinama začine i duhan i to kod Bogdana Vukovića koji je 1. veljače o. g. nestao, a odmetnici da su poručili da je u njihovom zarobljeništvu. Zapovjedniku voda sumnjiva je tolika kupovina začina i duhana, a isto tako sumnjiv je nestanak trgovca Vukovića, pa predlaže da se pravoslavicima zabrani kupovina tih namirnica u s. Rudanci.

Ophodnja je pošla iz Doboja u 7 s. a vratila se je u 15.30 sati.

Gubitaka i plijena nema.

U 19.10 sati zapovjednik Ustaške bojne (por. Patarić) iz Gračanice javlja:

120 pobunjenika predalo se bez oružja.

Moli za instrukcije kako da postupi sa pobunjenicima?

Odgovoreno mu, da je zapovjedniku vojne satniku Štiru već zapovjedbano što ima raditi sa pobunjenicima, ali da ne počima momentalno ništa, dok ne kažu gdje se nalazi oružje.

3. II. u 11.15 sati primljen izvještaj zapovjednika III. bojne 5. p. p. iz Ševarlija: Jedna njemačka satnija napreduje preko Šibova ka Prav. Pridjelu; Njemačke bitnice nalaze se kod Ševarlija »jedna njemačka kolona odsmotrena kod S. Gaj (371) u pokretu na sjever ka Brdicama, o desnom krilu grupe Vest nema se podataka (izgleda prodire sa Ivanovićima). Pobunjenici u trouglu Dobož—Ševarlije—Suho Polje daju očajnički otpor. Nastupanje se vrši pod borbom, otežano gustom maglom i sitnim snijegom. Topnička vatra nemoguća zbog veoma slabe vidljivosti.

Zapovjedbano zapovjedniku III/5 da odmah po dolasku njemačkih četa posjedne Ivanoviće — Suho Polje i Laziće k. 384 i tako zatvori obruč oko pobunjenika. U istom smislu zapovjedbano i zapovjedniku 1. p. p. u Trbuku, da od IV. bojne sa k. 558 uputi u toku današnjeg dana jedan sat na Krčmarice i 1 sat u s. Donje Konoplište (503) tako da se u vezi sa našim četama kod Boljanića zatvori spoljni obruč na liniji Riječica—Gračanica i onemogućiti pobunjenicima izvlačenje iz borbe u toku noći. Zapovjednik pukovnije primio je prednju zapovjed na znanje s napomenom, da će učiniti sve što je moguće, ali da mu je stanje bojne veoma teško zbog velikog broja bolesnih domobrana.

Zapovjednik 1. p. p. upitan da li je ojačana 1/15. krenula iz Maglaja za Breziće, odgovorio je da je krenuo, ali da daljih podataka za sada još nema.

O grupi Ost saznalo se da je prošla s. Boljanić i da se približava Suhom Polju. Naše čete posjedaju određene točke. Tako, zapovjednik ustaške bojne izvještava, da je sa svojim 25. satom uzeo raspored u s. Sočkovcu, sa 23. satom u Karanovcu i sa 6. satom u Boljaniću.

Zapovjednik ustaške bojne javlja da do sada imade oko 150 zarobljenih odmetnika.

U 11.20 sati iz Mindona VI. odjel (bojnik Fedor Janković) javlja da će poslati 40 km. kabela za uspostavljanje brzoglasne linije Dobož—Gračanica. — 50 km. kabela, 20 brzoglasnih aparata i 5 centrala za vezivanje točaka određenih za posjedanje na Ozrenu.

U 11.25 sati zapovj. 1/3 javlja, da je prema zapoviedi stožera divizije izvršio sljedeći raspored satova:

- a) 1. sat s. Katanići,
- b) 2. sat s. Kakmuž i
- c) 3 sat Ozren Manastir.

Od strojnica svakom satu pridata po jedna, a 4 strojnice nalaze se u Zvorničkom zdrugu.

Ovaj raspored zauzeli su 2. i 3. sat 31. I., a 1. sat 1. veljače 1942.

Zapovjednici satova javljaju da se narod postepeno vraća u sela, da su stoku djelomično odnijeli seljaci, a djelomično njemci sa sobom.

Traži da mu se razjasni kako da postupa sa ljudstvom, koje se vraća kućama, za koje se nemože utvrditi, dali su bili naoružani ili su pomagali odmetnike u ishrani.

U isto vrijeme primljen je i drugi izvještaj zapovjednika 1/3 p. p. da u toku noći 1/2. i 2. II. nije primjećen dolazak odmetnika na područje bojne.

Po do sada prikupljenim podacima, odmetnici sa prostora Ozren Manastira 30. I. otišli su u pravcu Brezića s namjerom, da se na prostoru oko Maglaja prebace na područje Borja Pl.

Izgleda međutim da je dobar dio odmetnika ostao posakriven u Ozrenskim šumama gdje se pritajio i očekuje povoljan momenat za akciju.

U prilogu ovih podataka govori i fakat da seljaci, koji se vraćaju u sela pričaju kako je Njemačka vojska prošla kroz njihova sela, ali da ih nije vidjela, jer su se sakrili sa djecom i ženama u okolne šume.

U 11.30 sati iz Gračanice častnik za vezu bojnik Preprotić javlja: Cilj Ost grupe za danas: Ilijin Grob—Preslica—Topalovići.

Sutra će 750 pukovnija vršiti dalje čišćenje, a 697 pukovnija ima se ukrcati.

U 1.40 sati primljen izvještaj zapovjednika 8. p. p.: Stanje na dan 1. II. slijedeće:

1. — Na pravcu Tuzla—Dobož:

U toku cijeloga dana nije mogao dobiti brzoglasnu vezu sa častnikom za vezu, koja dejstvuje kod Njemačke komande — u pravcu Ozrena i uslijed toga nezna se za situaciju kod 697 pukovnije kao i 750 pukovnije. 13. sat 8. p. p. koji je bio u sastavu 750. pukovnije ukrcao se kod Mirićina i otputovao u Tuzlu.

U 10.30 sati stigla je u Tuzlu I. bojna 13. p. p. koja je smještena u vojarni na Gradini. Ova bojna trebala bi još u

toku 1. II. krenuti za Sarajevo. Polazak kompozicije trebao bi biti u 21. sat. Prema izvještaju predstojnika postaje u Tuzli, još ni jedan vagon za ovu bojnu nije aviziran, navodno da su sve vagone zadržali Njemci na pruzi Tuzla—Doboj.

Kod ostalih posada dan protekao mirno, brzoglasna veza ispravna.

2.) Na pravcu Tuzla—Kladanj:

Ustanovljeno da odmetnici drže položaj na liniji: Nočajevici —Toliša—M. Gradina. U toku cijelog dana bilo je puškanja sa odmetnicima na navedenoj liniji. Gubitaka nije bilo. Prema neprovjerenim podacima odmetnici se prikupljaju na navedenim položajima, sa ciljem da ponova presječu vezu između Tuzle i Kladnja i vodovod kod Stupara. Zapovjedena je svim uporištima stroga pripravnost i najveća opreza. U slučaju napadaja pukovnija nema više snaga, koje bi mogla poslati radi spriječavanja navedenog.

U toku današnjeg dana odmetnici napali s. Čunište (na pruzi između Olova i Zavidovića). Zapovjednik II. bojne ove pukovnije odmah je uputio pojačanje, koje je povratilo s. Čunište. Seljaci s. Čuništa evakuisali su se u Olovo. Prema izvještaju zapovjednika II. bojne ove pukovnije iz Olova, želj. pruga ka Zavidoviću opravla se samo od pravca Olova, dok od pravca Zavidovića ništa se u pogledu opravke ne preduzima.

Kod ostalih posada na ovome pravcu dan je protekao mirno, brzoglasna veza ispravna.

3.) Na pravcu Tuzla—Zvornik i Tuzla—Brčko;

Kod svih posada dan je protekao mirno, bez promjena, brzoglasna veza ispravna.

Promjena u rasporedu u toku ovoga dana nije bilo.

U 11.50 sati primljen izvještaj zap. 8. p. p. stanje između 1/2 veljače 1943.

I. — Na pravcu Tuzla—Doboj:

U 20.30 sati dana 1. veljače 1942. stigla je u Tuzlu prateća satnija. Ova je satnija bila u sastavu 750. njem. pukovnije. Razlog povlačenja ove satnije u Tuzlu jest ranije dostavljen.

Zapovjednik 13. sata, o radu njemaca kojima je bio pridodan i svome u toku akcije od 29. siječnja do zaključno 1. veljače izvještava:

— kao početni zadatak bio mu je dat od Njemačkog zapovjedništva preko brzoglasa u Živinicama, da dne 30. siječnja t. g. po podne uđe u sastav 750. Njemačke pukovnije u s. Glavići (oko 10—15 km. zapadno od Živinica. 13 sat ove pukovnije bio je u navedenom mjestu prije označenog vremena t. j. 30. siječnja t. g. u 12 sati, ali nikakvih njemačkih djelova u tom selu nije bilo, niti su mu ostavili ma kakvu dalju zapovied o izmjeni ili daljem njihovom kretanju. Od tamošnjeg stanovništva, zapovjednik 13 sata saznao je, da Njemci uopće nisu ni dolazili u s. Glavići. Zapovjednik 13 sata u toku 30. siječnja t. g. po pucnju prošao je djelove 750. Njemačke pukovnije (III. bojna)

zap. od s. Turija i to u povlačenju. U razgovoru sa zapovjednikom III. bojne zapovjednik 13 sata saznao je od istog, da je ta bojna imala zadatak da napreduje pravcem Turija—Selište—Simići, ali uslijed dobijene jake vatre sa padina Brijesnice, s. Pejići, s. Bašča, i Grebići povukla se u s. Turije na svoj polazni položaj.

Sutradan 31. I. ova bojna produžila je pokret u pohodnom poretku pravcem Miljino Selo—Stupari—Bos. Petrovo Selo, t. j. uzet je pravac gdje nije bilo nikakvog otpora od strane pobunjenika. Pri ovome kretanju označenim pravcem karakteristično je napomenuti još i ovo da na Njemačku kolonu kod Milinog Sela nije otvarana vatra od strane odmetnika, dok na domobrane 13. sata koji su nosili streljivo za sat — otvorena je vatra i morali su se vratiti u s. Puračić.

— Kao zaključak svega ovoga, u ovoj akciji duž sjeverne padine Ozrena Njemačke jedinice napreduju uvijek pravcima najmanjih otpora, izbjegavajući ozbiljnu borbu i kupe od živčnih potreba SVE što im dođe do ruku (pljačkaju). Svi ovi podatci su dobijeni od zapovjednika 13. sata.

Kod ostalih posada noć je protekla mirno, brzoglasna veza ispravna.

1. bojna 13. p. p. koja je trebala 1. veljače u 21 sat otputovati vlakom za Sarajevo, u toku ciele noći nije odputovala, jer obećani vagoni nisu bili dostavljeni. Navodno ove vagone zadržali su Njemci negdje na putu.

2. — Na pravcu Tuzla—Kladanj—Olovo:

Oko 22 sata iz stožera 3. pješačke divizije primljena je zapovied sljedećeg sadržaja: »Sa dielom posade iz Olova preduzmite razvidanje 2. II. t. g. u pravcu: Olovo—Solun—s. Kovačići—s. Čunište.« Ova zapovied odmah predati preko brzoglasa zapoviedniku II. bojne ove pukovnije u Olovu.

Kod svih pošada na ovome pravcu noć je protekla mirno, brzoglasna veza ispravna.

3. — Na pravcu Tuzla—Zvornik i Tuzla—Brčko: Kod svih posada noć protekla mirno, brzoglasna veza ispravna.

Promjena u rasporedu u toku ove noći nije bilo.

U 11.55 sati primljen izvještaj od častnika za vezu kod 718 divizije (podpukovnika Elblingera) koji glasi:

»Zapovjedniku 4. divizije Doboj.

Zapovjedniku II. i III. sbora i

Mindom — Glavni stožer.

Situacija 1. II. 1942. (u veče)

Grupa istok—dostignuto:

I. bojna — k. 217 — Vis (5 km. j. z. Gračanice).

I. bojna — grupa kuća Sočkovac (5 km. j. z. Gračanice).

I. bojna u prostoru Kdk (6 km. j. z. Gračanice).

I. bojna u prostoru Jezerac—Brdani (9 km. j. z. Gračanice).

I. bojna u prostoru Savići—Brdani (7 km. j. z. Gračanice).

I. bojna Lazarevići (6 km. j. z. Gračanice).

Bez dodira sa neprijateljem.
 34 zarobljena među kojima 1 vođa i 1 kurir.
Grupa zapad—dostignuti cilj:
 1. bojna Petrovići
 1. bojna Brđani
 1. bojna Đukanova Mehana,
 Sukob sa neprijateljem.
 Plije: 2 puške, 1 akntašna sa zapovjedima, ručne granate i
 900 kuna, 6 bijelih raketli.
 Ubijeno 10. partizana — među njima 1 vođa partizana.
 70 partizana se predalo — uhvaćeno.
 Vlastiti gubitci: 1 tovarni konj ubijen,
 1 — teško ranjen (konj).
Sper grupa Vareš: ništa naročito: Ust. bojna (Francetić) i
 Krivajski zdruk čišćenje prostorije (j. i i. istočno od Zavidovića)
 i Gostovići.
Sper grupa Doboj:
 Bez vijesti. Veze ne funkcioniraju.
Krivajski zdruk: Vršio čišćenje prostorije na pravcu: Stra-
 žice—Čardak (j. i. Zavidovića).
Zrakoplov, izviđanje: nije vršeno zbog lošeg vremena. Na-
 mjera za 2. II. 1942.
Grupa istok—cilj:
 k. 159 (10 km. z. Gračanice) Maljani, k. 269 — Visoki Car —
 Topalovići.
Grupa zapad—cilj:
 Seča (14 1/2 km. s i Maglaja) Kalilo 446 — Lazukići — Te-
 sići — Carići 356.
Sper grupa Doboj: po zapoviedi.
Sper grupa Vareš:
 Satnija iz Vozuče (ustaša) ponovno čišćenje Kamenskog (31
 km. j. i. Zavidovića) jer navodno tamo se ponovno prikupljaju
 pobunjenici.
Krivajski zdruk: Zadatak kao i 1. II. 1942.
Zrakoplovno izviđanje: Isti zadatak kao 1. II. (koji nije
 izvršen zbog lošeg vremena).
 Pored toga izviđana prostorija ka Doboju i u jug. ist. smjeru.
 U 12.35 sati zapovjednik divizije zapovjedio je zapovjedniku
 1. p. p. da se Krčmarica i s. Konopljiste imaju danas bezuslovno
 posjesti, jer je protivnik razbijen i da se ovaj trenutak mora
 bezuslovno iskoristiti.
 U 15 sati primljen je izvještaj častnika za vezu kod 718.
 Njem. divizije (podpukovnika Elblingera) sljedećeg sadržaja:
 »1. zapovjedniku 4. divizije,
 2. zap. II. i III. divizije,
 3. Mindom. Glavni stožer.
 Situacija 2. II. 1942. (uveče)

Grupa istok: dostigla k. 159—Maljani k. 269—Visok Car—Topalovići.

Cilj za 3. II. 1942.: Jovak (4 km. j. i. od Doboja)—Vrtlići—108.

Grupa zapad: dostigla:

Lazukići—Striježevica. Dodira sa neprijateljem nije bilo. Završeno 21.

Cilj za 3. II. k. 108 (3 1/2 km. j. i. Doboja) — k. 249 — Prav. Pridjel.

Sper grupa Vareš: Bez promjene. Ustaška bojna (Francetić) uputila je 2 satnije iz s. Vozuće želj. prugom za Olovo, radi ponovnog čišćenja terena kod Kamenskog, gdje se navodno prikupljaju pobunjenici. Do borbe nije došlo, niti pobunjenici utvrđeni. Satnije su vraćene u s. Vozuće.

Namjera za 3. II. — dosadanja uloga.

Sper grupa Doboj: nema vijesti. Prema telefon, izvještaju nema ničeg naročitog.

1. II. pokušaj pobunjenika da se probiju kod Suhog Polja.

2. II. pokušaj pobunjenika da se probiju kod Jovaka.

Oba pokušaja nisu uspjela. Od njemaca upućeno pojačanje sper grupa Doboj, kako bi se eventualni novi pokušaji proboja pobunjenika sprečili i uništili.

Zrakoplovstvo: U oku 2. J. nije sudjelovalo usled lošeg vremena.

Zadatak za 3. II. bombardiranje: Kraljice 884—Gostinj 776—Kaligo 446—s. Božići.

— izviđanje u j. istoč. pravcu i ka Doboju.

U 17.20 sati primljen izvještaj zapovjednika 1 p. p. iz Trbuka. Odmetnici su noćas u 4 sata vršili napad na postav s. Vaići (17 sat. 1. p. p.) Napad je odbijen. Gubitci neprijatelja nepoznati. Sa naše strane 1 teško i 1 lako ranjen.

Iz Riječice je dopraćeno 42 grko-istočnjaka, koji će biti upućeni Njemačkoj komandi u Sarajevu, sa još 6 od jučer.

Njemačka bojna, koja čini lievu kolonu, na prenoćištu je u Trbuku.

U isto vrijeme primljen je i drugi izvještaj zap. 1. p. p. iz Trbuka. Savezno zapoviedi Br. 890/taj. od 27. I. izvještavam o radu 2. veljače. Naše čete bile su na svojim postavama. Vatru otvarale nisu, osim 13 sati koji je tukao Njivice.

Njemačke čete bez borbe su prošle kroz G. Paklenicu, a onda kroz naše postave kod s. Vaića. Po podacima Njemaca oni nisu dobili vatru od četnika. Kažu da kroz G. Paklenicu nema stanovništva (žena i djeca takođe).

Oko 12—13 sati obasuti su vlastitom topničkom vatrom neznanom od kuda naši djelovi na k. 400. (ovo je bio 13 sat 15. p. p. pod zapovjedništvom njem. častnika.)

Od njemaca primljeno 28. grkoistočnjaka od kojih su 24 postata, njemačkoj komandi u Sarajevo, a ostali će se sutra poslati.

Gubitaka nema.

U 17.30 sati zapovjednik 5. p. p. izvještava: da je dodir sa njemač. četama postignut kod s. Vrtliči. Izjavljuje da je sa Glavice osobno promatrao pokrete njem. kolona, koje su se kretale bez borbe.

Pobunjenika zarobljenih gotovo nema, oružje također nije pronađeno. Zaključak je jasan: pobunjenici koji su se još od jutros očajnički branili pred našim četama, odjednom su nestali, — odnosno promakli kroz međuprostore između nadirućih njem. kolona.

Obzirom na ovakvu situaciju zapovjedano je zapovjedniku 5. p. p.

— da još danas posjedne s. Ivanoviči i Lasići;

— da na Kardovcu, Šibovima i k. 400 ostavi potrebne posade;

— da V/1. ostanu na sadanjim položajima do daljeg dok se ne razbistri situacija i dok se njem. čete ne spuste u Doboj.

— da sa 1. satom 4. p. p. (koji mu je pridat danas u podne iz div. pričuve radi kooperacije sa V/1. u pravcu Laništa) odmah napadne sa leđa s Prav. Pridjel i isti zauzme, jer se saznalo da njemačke čete (koje su od Šibova trebale napasti Prav. Pridjel) nisu doprle do sela Prav. Pridjel, već se spustile u s. Musi. Pridjel.

— da se o detaljnoj situaciji obavijesti kod zapovjednika III/5. (Ševarlije) i ustanovi, šta je ovaj od svojih četa već uputio radi posjedanja određenih točaka (prema planu posjedanja).

U 18.30 sati tražen izvještaj od zapovjednika III/5. (iz Ševarlija) koje je točke već posjeo.

Po tome je izvjestio da je u 17 sati napadnut vod 11. sata kada je dospio do na 200 met. od s. Narandžići. Ovaj vod jedva se izvukao i morao se povući u s. Potočane. Tamo je sreo die-love 10. sata, koji su se morali povući ispred pobunjenika iz s. Radići. Ovi dielovi su se povukli ka k. 400. Prema tome, do mraka nije uspio zauzeti točke, predviđene po planu posjedanja. Navodi da je razlog: slabo čišćenje zemljišta od strane Njemaca, ispred kojih su se odmetnici sklanjali u doline i kada su Njemci prošli, a naše čete naišle, pobunjenici su opet odpočeli sa bor-bom. Osim toga navodi, da su njemački častnici na zemljištu upravljali njegovim ophodnjama i vodovima i nisu ih puštali da idu tamo gdje im je bilo od njihovih zapovjednika zapo-vjeđeno.

Obzirom na sve izdata je zapovjedniku III/5. zapovjedi, da u toku sutrašnjeg dana zauzme sa svojom bojnomo ovakav ras-pored:

a) 9. sat (bez 1 1/2 voda) Prav. Pridjel,

— 1 vod 9. sata Musi. Pridjel i

— 1/2 voda Šibovi.

b) 11. sat (bez 11/2 voda) s. Ivanoviči,

— 1 vod s. Potočani,
voda Kardovec.

c) 10. sat (bez 1 voda) 400 — Brezići.

— 1 vod: Lazići (384). —

O prednjem je obavješten i zap. 5. p. p. i njemu je još zapovjedbano:

— da sa 1. satom 4. p. p. sutra (4. II.) od 8 sati podpomogne akciju zaposjedanja točaka upućujući taj sat pravcem Vrtlište—Lanište—Jazovac—Ivanovići.

— da iz sastava V/I. uputi 1 sat (bez 1 voda) na Kamenak (323), a 1 vod u s. Orašje (288) i da na taj način oslobodi III. pohodnu bojnu Hrv. Legije.

— da sa ostatkom V/I. zauzme pogodniji raspored južno od Glavice.

U 19.20 sati primljen izvještaj zapovjednika 5. p. p.

»U duhu zapovijednoga zapovjedništva br. 883/taj. od 30. I. zapovjedio sam prije nego što primih izmjenu pomenute zapovijedi, da I. bojna 3. p. p. i ustaška bojna satnika Stira zauzmu zapovjedene postave i okupiraju zapovjedena područja.

Brzglasnom zapovijedi toga zapovjedništva izmjenjena je u nekoliko zapovijed u toliko, što će V. bojna 1. p. p. ostati na svojim dosadanjim postavama, s tim da posjedne i s. Selište, Vrtlić i Joševo.

Zapovjedniku III. pohodne bojne Hrv. Legije zapovjedio sam da sada ostavi jedan sat s poluvodom strojnica u Suhom Polju, a ostatak bojne, kad pristignu diovi ustaške bojne u s. Boljanić da povuče u Dobož.

Zapovjednik III. bojne 5. p. p. zapovijedio sam da još danas zauzme s. Prav. Pridjel i da dalje drži postave: Šibovi, Kardovac — s. Potočane i s. Lazići, — Prav. Pridjel.

III. pohod. boj. hrv. legije zauzela je još danas u jutro prije dolaska Njemaca ponovo s. Joševo i održala ga sve dotle dok njemci nisu prošli to mjesto. Inače je legija zastala u ss. Boljanić i Suho Polje, koja je mjesta privremeno zaposjela sve dok u Boljaniće ne stignu diovi ustaške bojne, a do dalje zapovijedi u Suhom Polju ostaje 9. sat III. pohodne bojne Hrv. Legije, sa poluvodom strojnica.

V. bojna 1. p. p. izbacila je oko 12.30 sati iz pravca Glavice 1 Jovaka jake ophodnje, koje su predzemljište ispred postava, a među ostalim i sve grupe kuća s. Selišta okupirale prije dolaska Njemaca. Ophodnja V. bojne 1. p. p. koja je došla iz Jovaka sastala se sa ophodnjama 15. p. p. (prethodnica njem. trupa) u s. Vrtlići. Pobunjenici nigdje nisu mogli biti pronađeni. Bojati se da je njihov najveći dio pobjegao u pravcu juga ili j. istoka kroz međuprostore njemačkih kolona koje su bile vrlo duge, a međuprostori ogromni.

III. bojna 5. p. p.: Ova je bojna uputila jedan svoj vod u pravcu s. Ivanovića. Na putu je naišla na jednu Njemačku satniju, koja je bila napadnuta od strane pobunjenika s. njihovog postava kod s. Narandžići. Njemci položaja nisu napadali, nego su krenuli ka Šibovima, a vod se vratio natrag na Kardovac. Jedan vod bio je upućen da posjedne Prav. Pridjel, ali mu je u Musi. Pridjelu zapovjednik njemač. satnije zapovjedio da se ne miče iz Musi. Pridjela, jer da će oni sutra u jutro u Prav.

Pridjel, pa neka onda pođu zajedno s njima. U vezi telefonske zapoviedi toga zapovjedništva zapovjedio sam tome vodu, da se još danas krene u Prav. Pridjel, napomenuvši mu da može računati na podporu jednog voda iz 2. sata 4. p. p. koja će doći preko Laništa. Sutra u jutro zapovjedio sam da III. bojna vrši nasilno izviđanje prema s. Ivanoviću bez obzira nato da li će Njemci napasti pobunjenike na tom području ili ne.

Od ove bojne jedan vod koji je bio do sada k. 336 upućen je u s. Lazići.

Gubitaka nije bilo.«

Prednji izvještaj je primljen naknadno i po njemu su već izdate potrebne zapoviedi za rad 4. veljače 1942, zapovjedniku 5. p. p., kako je gore iznieto.

U 1930 sati tražen je izvještaj od zapovjednika 1. p. p. (Trbuk). Ojačana 1/15. dobro napreduje ka Brezićima i imala je dosta zarobljenika, ali bez oružja. To su sve mlađi ljudi.

Sigurno stigao do s. Pilipova, veze nema. Imao je brzoglasnu vezu, ali je prekinuta. Uspostavio relejnu vezu pomoću mještana.

IV/1 krenula da posjedne Krčmaricu i s. Konoplište, ali pošto nema veze, nezna se da li su zasjeli ove točke.

Upozoren na oprezu, s tim da u toku sutrašnjeg dana preduzme čišćenje prostorijske od zaostalih sakrivenih pobunjenika.

Upoznat je također sa rasporedom naših četa na istočnim padinama Ozren pl.

4. veljače:

U 6 sati primljen izvještaj zapovjednika 8. p. p. iz Tuzle.

1. — *Na pravcu Tuzla—Doboj:*

— 1/13. ni u toku 2. II. nije mogla biti upućena iz Tuzle za Sarajevo. Razlog: vagoni koji su trebali stići, još ih nema.

— Jača ophodnja dobrovoljačkog odjela nar. ustanka upućena je bila iz s. Devetaka — kod s. Sižja naišla na jaki odpor odmetnika. Odmetnike je razbila i pobjegli su u nepoznatom pravcu. Naši gubici 2 mrtva. Sa odmetničke 4 ubijena. Ophodnja se potom vratila na svoje uporište.

— Dielovi dobrovoljačkog odjela iz uporišta Oštriča (oko 14 km j. z. od Puračića) dospjeli su i zauzeli s. Seona, a djelovi sa uporišta G. Pribitkovići u svom nadiranjju kod s. Gare došli su u dodir sa ustaškim jedinicama, koje su nastupale sa pravca Vozuča—Ribnica. Žrtava nije bilo.

2. — *Na pravcu Tuzla—Kladanj—Olovo:*

Zapovjednik II. bojne 8. p. p. iz Olova javlja:

— U toku ovoga dana mjestimični manji napadi odmetnika u okolini. Pravci njihovog grupisanja nepoznati. Po pojavi vojske iščezavaju.

— Vod upućen u toku današnjeg dana u pravcu: Solun—Čunište nije u opće naišao na odmetnike. Po prtinama u snijegu moglo se procijeniti, da su odmetnici i to najviše 20—25 povukli se pravcem: s. Nebili na Bijeli Vrh trigonometar 1272.

3. — *Na pravcu Tuzla — Zvornik:*

Prema zapovjedi 3. pješ. divizije br. 47/taj. od danas zapovjedio sam zapovjedniku III. bojne ove pukovnije u Kalesijama da odmah krene sa 2 sata i vodom teških strojnica u Papraču i stavi se na raspoloženje zapovjedniku 3. p. p. Pokret uslijedio je u 14 sati iz Kalesije. Zapovjednik bojne iz Memića javio se u 15.30 sati i izvijestio da produžava dalji pokret prema zadatku.

U isto vrijeme primljen je izvještaj zap. 8. p. p. od 3. II. 1942. U toku protekle noći prikupljeni su slijedeći podatci:

1 — *Na pravcu Tuzla — Doboj:*

1./13. ni u toku ove noći nije još upućena za Sarajevo, uslied nemanja vagona.

2. — *Na pravcu Tuzla — Kladanj — Olovo:*

Noć na ovome pravcu kod svih posada protekla mirno. Brzoglasna veza ispravna samo do Kladnja, a od Kladnja do Olova u toku noći prekinuta, prema izjavi Kladnjske pošte uslijed snijega.

3. — *Na pravcu Tuzla — Zvornik:* mir.

4. — *Na pravcu Tuzla — Brčko:* Noć protekla mirno.

5. — *Na pravcu Tuzla — Dokanj — Navinci:*

U toku noći pojedine odmetničke ophodnje napale su s. Dokanj i vršile pljačku i odvođenje stoke od tamošnjeg stanovništva. Zapovjedbno da se stavi na raspoloženje 1 samovoz krilnom oružničkom zapovjedništvu radi prebacivanja pojačanja tamošnjoj posadi i ujedno zapovjedbno da posada Breške pritekne u pomoć s. Doknju (oko 8 km. sjev. od Tuzle) i po svaku cijenu spreči odmetnicima pljačku i odvođenje stoke. Ovi odmetnici došli su sa Majevice. Pojačanje za s. Dokanj bilo je upućeno do 22 sata. Do sada nemaju se nikakvi podatci o rezultatu.

U 16.05 tražena provjera izvještaja preko želj. brzoglasa, Brzoglasne veze sa navedenim mjestima Tuzla nema.

Promjena u rasporedu u toku noći nije bilo.

U 10.15 sati zapovjednik III/5. sa Šibova izvještava, da su njegovi dieiovi u akciji radi posjedanja s. Ivanoviči napadnuti pobunjeničkom vatrom od s. Narandžići i od s. Breziči i Ilijinog Groba.

Zapovjedbno mu da ima ove točke danas zauzeti uz saradnju 1 sata 4. p. p. koji već nadire preko Laništa — Jazovca — Ilijinog Groba ka Ivanovićima.

O prednjem izvješten je zapovjednik 5. p. p. i zapovjedbno mu, da osobno povede ovu akciju i u toku današnjeg dana da razčisti kotao Ivanoviči—Potočani—Breziči—Radiči—Narandžići. Ako je potrebno da upotrebi u akciji delove V/1 sa Glavice, a da Glavicu i Vrtliče samo najpotrebnijim snagama posjedne.

Zapovjednik 5. p. p. izvjestio, da ide u Ševarlije i da će osobno sa Šibova rukovati akcijom.

U 10.45 sati primljen izvještaj zapovjednika 1/3. iz Bos. Petrovog Sela (od 3. II.):

1) U zadnja 3 dana vraćaju se seljaci sa svojim obiteljima

iz Ozrenskih šuma svojim domovima. Jedan dio, međutim boji se vratiti pošto se čuli da će biti odvedeni u zarobljeništvo.

Danas je jedan dio tih seljaka uputio žene svojim kućama sa nalogom da se raspitaju oče li biti ostavljeni kod svojih kuća i oni seljaci, koji su samo odbjegli u šumu pred njemačkom vojskom, a nisu oružjem borili se protiv nas.

2) Danas je jedna grupa odmetnika porijetlom iz s. Vasiljevci uputila zapovjedniku 1. sata pitanje, mogu li se predati našim vlastima sa oružjem, ali da se poslije toga puste svojim kućama.

3) Pučanstvo sa prostorije koju drži moja bojna, moli odobrenje da može slobodno odlaziti u obližnje gradove radi kupovine soli i drugih živežnih namirnica kao i uopće razmjene dobara.

Po točki 1) mišljenja sam da bi barem za sada trebalo ostaviti narod (muško stanovništvo) kod svojih kuća, jer bi na taj način ti ljudi umirili se i tako bi se stvorio jaz između odmetnika i ostalog stanovništva.

Po točki 2) mislim, da je u našem interesu dozvoliti tim odmetnicima predaju oružja i vraćanje kućama.

I po točki 3) također mislim da se može odobriti odlazak u gradove, ali barem ženama.

U isto vrijeme primljen je izvještaj zap. 1/3. iz Bos. Petr. Sela (od 4. II.).

Noć 2/3. i 3. veljače provedena nesmetano od odmetnika. Od seljaka koji se vraćaju iz šuma saznalo se, da je oko 4—500 odmetnika pobjeglo pred njemačkom vojskom u pravcu s. Bojljanići, jedna grupa je pod vodstvom nekog »Muradbega« iz Tuzle, prebacila se prema Maglaju s namjerom akcije na lijevoj obali r. Bosne. Osim toga zadržava se na prostoriji oko s. Vasiljevci, također neka grupa naoružanih odmetnika od kojih bi se neki htjeli sa oružjem predati našem Domobranstvu no da poslije toga budu pušteni svojim kućama.

Jedna druga grupa naoružanih odmetnika, po istim podatcima zadržava se negdje u blizini Ozren Manastira i namjerava navodno onemogućiti nam saobraćaj između 3. sata u Ozren Manastiru i 1. sata u s. Katanići.

Seljaci na prostoriji koju drži bojna za sada su potpuno lojalni i u svemu podpomažu naše domobranstvo, ali nikako ne mogu razumjeti izvođenje od kuća seljaka koji su zatečeni bez oružja u svojim kućama i po istim podatcima spremni su ako se produži sa tom praksom ponovno se odmetnuti.

Drugog o. mj. napustile su njemačke čete sela oko Kakmuža i povele sobom 40—50 muškaraca starosti između 16—70 godina.

Drugog o. mj. sproveo sam u Tuzlu 17. seljaka koje su predale njemačke čete.

Iz šuma u neposrednoj blizini kolodvora Bos. Petrovo Selo ispaljeno je 3 o. mj. nekoliko naboja prema kolodvoru. Ophodnje upućene u tom pravcu nisu mogle pronaći nikoga.

U 10.55 sati javljeno zapovjedniku 1/3 slijedeće: U vezi Vašeg dopisa 166 i 167/taj. odobrava se sve, ali uz najveću oprežu. Ova je zapovjed premeta preko satnika Šтира u Gračaniци s tim da se pošalje teklića u Bos. Petrovo Selo.

U 11.30 sati zapovjednik 5. p. p. izvještava da je 1/4 napadnuta kod Ilijinog Groba i da je raspršena. Zapovijedio je da dielovi V/1. krenu ka Ilijinom Grobu, da prikupe ovaj sat i da se napadne Ilijin Grob.

U 12. sati o situaciji izvješten podpukovnik Elblinger u Zavidoviću. Saopćeno mu, da se pobunjenici očajnički brane, u prostoru Ševarlije—Ivanovići—Striježevica i da su naše snage slabe; da izvjesti o tome zapovjednika 718. njem. divizije i moli pomoć od 1 njem. bojne, kako bi se čišćenje izvršilo ponovno, jer u toku 3. II. ovo čišćenje nije bilo sprovedeno kako treba.

U 12.05 zapovjednik 1. p. p. javlja: jučer u 16. sati dostigla je kombinovana bojna (1/15.) Pilipovo, odpora nije bilo osim slabe vatre sa nekog visa.

Da li je bojna stigla u Breziće nema podataka.

Zapovjednik 1. p. p. namjerava sutra (5. II.) preduzeti čišćenje prostorije oko Maglaja.

18/1 zarobila je 2 četnika na Krčmarici.

Za 17/1. još nema podataka dali je stigao u Konopljište.

U 12.25 sati dielovi 1/4. gonjeni od pobunjenika, stigli u povlačenju do s. Vrtlića. Povukli sa sobom i dielove V/1. u Vrtličima i Selištu, koja sela su također napadnuta od pobunjenika. Zapovjednik 1/4. bježi sa ostatkom sata ka Doboju i neda se zaustaviti. Izjavio da je izgubio 1. strojnicu.

Zapovjedeni da se ovo bježanje bezuslovno zaustavi i da se sa Glavice (djelovima V/1. i sa ostatkom 1/4. (1 sat, 6 stroj-nica i 4 bacača) pređe u napad sa ciljem, da se zauzme Jazovac, Lanište i Ivanovići. III/5. da snažno pritisne sa sadanjih položaja na istok i da zauzme Ivanoviće, te olakšaju tako napad dielova sa Glavice.

Zapovjednik 5. p. p. da odmah krene na Glavicu. Sa bje-guncima da postupi po Zakonu.

U 16 sati primljena zapovjed 718. Njemačke divizije u slijedećem:

»An Sperrgruppe Doboj. Unternehmen im Ozren — Gebiet beedent«

U 16 sati primljena zapovijed 718. Njemačke divizije »An Kroatische Division in Doboj. Division meldet umgehend, wie nach der Säuberung des Ozren Gebiet durch die Trupe der Division besetzt ist«.

U 16 sati zapovjednik 5. p. p. sa Glavice javlja: svoje osma-tranje: s. Vrtlići zauzeti po djelovima V/1. Sada 1/4 (bez 1 sata) produžava napad preko Laništa. Goni pobunjeničke slabije (die-love) patrolе.

III/5 napreduje pod zaštitom bacača. Detalji još nepoznati.

Izgleda po vatri koja se čuje istočno od Vrtlića da su od-metnici napali Suho Polje i Jovak.

U 16-05 tražena provjera izvještaja preko želj. brzoglasa, dali je zaista posada Suhog Polja napadnuta. Dobijen je potvrdni izvještaj. Zapovjedbena III. poh. bojni Hrv. legije da se odmah vrati na prostor Joševa—Suho Polje.

U 16.45 zapovjednik 1. p. p. iz Trbuka javlja da je uspostavio vezu sa 1/15. Bojna je stigla do na 3 km. ispred Brezica, ali zbog 2 m visokog snijega i guste magle ne može dalje.

Zapovjedbena da se bojna vrati u Pilipovo, gdje da se dobro utvrdi, a sutra (5. II.) da ponovno krene i ovlada Brezićima. Skrenuta mu pažnja da su patrole na skijama koje je osmotrio, vjerojatno patrole pobunjenika.

U 17.05 nadzorni časnik sa želj. postaje javlja: 10. sat III. bojne Hrv. legije kod Suhog Polja napadnut sa 3 strane, a dobiva vatru i sa *sjeverne obale Spreče*.

U 17.10 sati primljen izvještaj zapovjednika 1. pješ. pukovnije iz Trbuka javlja:

1. Zapovjednik 10. sata 5. p. p. javio je da je sa k. 400 krenuo ka Striježevici. Dok se spuštao u podnožje kote dobio je sa više strana strojničku vatru. Kada je bio u podnožju počeli su ga opkoljavati četnici, ali se on povukao na k. 400.

2. Stožer IV. bojne izišao je na k. 558, a 1 sat na Đukin Krst smjestivši se u kućama s. Brđana.

3. I. bojna 15. p. p. sa 19. satom ove pukovnije otišla je iz Maglaja prema Brezićima. U 14.30 sati pošla je s. Jablanicu i otišla ka s. Pilipovu. Brzglasna veza uspostavljena, ali ne funkcionira.

Iz Jablanice je poslala 6 tamošnjih stanovnika kao zarobljenike u Maglaj, gdje se još nalaze.

Kao vodiči i taoci uzeli su 16 stanovnika sobom, koji će se po iskorišćenju odpremiti kao zarobljenici.

4. Gubitaka nema.

U 17.10 sati primljen izvještaj časnika za vezu kod 718 njem. divizije.

Situacija 3. veljače u veče:

Grupa istok: Dnevni cilj postignut.

Njemačka puk. i 1/750 j. z. dio Suho Polje (6 km. j. i. Doboja). II. bojna 750 — Jovak, III. bojna 750 — Vrtliči sa djelovima u selištu i Doboju. Mjesta čišćenja, 69 zarobljenih, 2 četnika ubijena, 13. kg. eksploziva sa kapslami uništeno. Samokresi sa municijom i pušćanom municijom odpremljeno u Boljanić. Pobunjenička brzglasna linija na više mjesta prekinuta. Četnici se pojedince povlače u planinu.

Veza otežana.

Cilj za 4. II. Doboju.

697. p. pukovnija (njem. puk) dostigla cilj: bez dodira sa neprijateljem.

Zapadna grupa: puk u Ševarlijama (750) II. bojna (738 k. 249) j. i. Usore). Dodir sa neprijateljem, četnički logor sa brzglasnom vezom sjeverno k. 378 uništen. Bez gubitaka. Neprijateljski gubici nepoznati.

III. bojna (738. — sjev. zap. prijelaz želj. pruge kod Musi. Pridjela (4 1/2 j. od Doboja). — 42 zarobljena. Plijen: 4 puške, 300 metaka bez vlastitih gubitaka.

1/738. bez vijesti.

Cilj za 4. II. proboj do Doboja, zatim odlazak.

Sper grupe Vareš: bez promjena. 1 ustaška satnija vršila je čišćenje duž želj. pruge do Olova. Bez dodira sa neprijateljem.

2 satnije ustaša ostaju u Vozući, dok budu smjenjene od domobranstva. Ostatak bojne odmah u toku noći. 3/4. II. u Sarajevo.

Sper grupa Dobo. — Bez vijesti. Bez promjene.

Zrakoplovstvo: zbog lošeg vremena nije sudjelovalo.

U 17.30 sati zap. 4. p. p. iz Teslića javlja: da je saobraćaj i brzoglasna veza sa Teslićem uspostavljena.

17.40 dat je II. Dom. sboru kratak pregled današnjih događaja, naročito u trouglu Dobo — Trbuk — Suhopolje.

Glavar stožera II. Dom. sbora zapovjedio je, da se 1/3. što prije vrati u Tuzlu, a 1/4. još sutra oslobodi za povratak u Derventu, jer je Ljupljanica u opasnosti. Pobunjenici su po odlasku satova VI/1 i prijema dužnosti čuvanja pruge od strane želj. straž. bojne — postali toliko drski, da su se spustili čak do same pruge.

Objašnjeno mu je, da je 1/4. u borbi (1 sat čak na Brezićima) i da će se uputiti kada se očisti teren u navedenom trouglu.

Izvješten je o radu Njemaca i njihovim postupcima (obustavljanje saobraćaja, odvođenje krupne i sitne stoke, rad njihovih kolona u Ozrenskoj akciji, koje nisu pročistile zemljište i t. d.)

U 17.45 sati poslat je 718. diviziji U Zavidović putem Njemačkog krugovala slijedeći izvještaj:

Ozren Gebiet nicht gesäubert. Seit 3/II. abends starke Kämpfe im Räume Dobo — Suho Polje — Ivanovići — Striježevica — Ševarlije. Feindberührung bei Brezići.

Truppelange:

1. — I. Baon 3 Rgts.

— stac: Bos. Petrovo Selo

1 Komp: Katanići

— 2 Komp: Kakmuž

3 Komp: Ozren Manastir

2. — Ustaša Baon:

— Stab: Estation Karanovac

— 25 Kom.: Sočkovac

— 23 Komp: Karanovac

— 6 Komp: Boljanić

3. — Legion: Joševa — Suho Polje

4. — V. Baon 1 Rgts:

— Stab: Glavica

— 23 Komp.: Suho Polje — Orašje

— Rest im Angriff auf Lanište (277)

I. Baon (ohne 3. Komp.) 4 Rgt. und III. Baon 5 Rgts im Angriff. Allgemeine Richtung auf Ivanovići. Feind verteidigt hart und zeh.

6. — Stab. I Rgts. 13 und. 15 Komp. Trbuk—Saj Kam

7. — IV. Baon. 1 Rgt.

— Stab und 20. Komp.: k. 558

18. Komp.: Krčmarica (682)

— 17. Komp.: Am Marsche zu Konoplište

8. — I. Baon 15 Rgt. (nur. Stab, und Zwei Komp.), 19. Komp

1 Rgt und 3. Komp. 4 Rgt. am. Marsche nach Brezići.

9. — 17 Komp. 1. Rgts. Riječica.

10. — Artillerie auf alten Stellungen.

U 18.45 sati zap. 5. p. p. sa Glavice javlja:

1/4 zauzela Lanište, zapovjedbno da prenoći na Laništu.

III/5. naišla u napadu na Ilijin Grob na jak odpor i obuhvaćeno mu lievo krilo. Konstatirao 4 protivničke strojnice.

Zapovjedbno da se lievo krilo povuče malo u nazad i da ostane preko noći gdje je.

U 19.10 sati zapovjedbno zapovjedniku 5. p. p. da se 1/4 povuče preko noći na Brđane — Vrtlište, gdje da prenoći, a 5. II. pred svanuće da ponovno zauzme postav od danas i produži napad preko Jazovca na Ivanoviće.

Da se dielovi 111/5. također povuku na izhodnu postavu, prenoće a sutra pred svanuće zauzmu postav od danas i produže napad ka Ivanovićima, koordinirajući rad svoje bojne radu 1/4, koja će nadirati sa sjevera.

U 19.15 sati zapovjedbno zapovjedniku III. poh. bojne Hrv. legije da bezuslovno spriječi svako prebacivanje pobunjenika na sjevernu obalu Spreče. Oklopni vlak br. 2 stoji pod njegovim zapovjedništvom.

U 19.30 zapovjednik III/ sa Šibova javlja o radu svoje bojne u toku dana sljedeće:

U 17.30 izvršili su dielovi bojne napad na s. Ivanovići i Ilijin Grob u napadu se moralo zastati, jer očekivana grupa preko Laništa i Jazovca nije ispoljila svoje djelovanje. U napadu stiglo se je do na 5—600 m. pod Ivanoviće i Ilijin Grob. Dalje se nije moglo zbog jake neprijateljske vatre, naročito sa lievog boka. Pobunjeničke snage cieni na 6—7 strojnice i oko 250 pušaka. Oko 16 sati pobunjenici izvršili su protiv napad i odbacili kombinovanu satniju III. bojne od dostignutih položaja natrag u polazne postave. U tom momentu stigao je kao pomoć jurišni vod I. bojne, te je ponovno zapovjeden napad, pošto se je dobio i obavještenje, da bojna koja napada od Glavice pristize preko Laništa. Po izvršenom napadu počeo je ubrzo padati mrak, što su pobunjenici iskoristili i počeli obkoljavati i ugrožavati lievo krilo. Kako se još uvijek nije izrazio utjecaj najavljene bojne preko Laništa, to je napad obustavljen i zapovjedbno je povlačenje. Ovo povlačenje nije uspjelo, jer je satnija uslijed

pobunjeničke jake vatre i njihovog aktivnog djelovanja bila prisiljena da se u malim grupicama povuče raznim pravcima ka s. Gaj s. Potočanima i na Šibove.

Gubitci: 2 mrtva a 7 nestalo.

U 20.30 sati izvješten II. dom. sbor o događajima u toku današnjeg dana.

U 21. sat zapovjedbno zap. 5. p. p. da i III. pohod, bojna Hrv. legije napadne 5 veljače u svanuće od Suhog Polja preko Kamenka na Grebić Kosu, tako da se na kraju dana ovlada položajem i to:

III poh. bojna Hrv. legije Sijedina—Kamenak—Grebić K.

— 1/4. — Ivanovići.

III/5. 362-384-400.

U 21 sat primljen je izvještaj zapovj. 5. p. p. sljedeće sadržine: Prema zapoviedi toga zapovjedništva stavljena je na raspolaganje jedna satnija I. bojne branioca Višegrada iz divizijske rezerve, ojačanom s 2 strojnicama — s tim da istu uputim pravcem: Lanište—Kameničko Brdo—Ilijin Grob—s. Ivanovići, koja treba da zauzme uz pomoć jedne kombinovane satnije III. bojne 5. p. p. koja je imala napasti pravcem: s. Potočani—s. Ivanovići.

2. satnija branitelja Višegrada sa 2 strojnicama upućena je u 7.30 sati iz okolice s. Vrtlića narednim pravcem i zapovjedbno joj je da odmah po izbijanju sa Ilijinog Groba napadne s. Ivanovići. Kombinovana satnija III/5. imala je napasti odmah čim to izbijanje sa Ilijinog Groba osjeti. U cilju održavanja veze upućena je između ovih kolona jedna ophodnja iz III. bojne 5. p. p. pod zapovjedništvom narednika. Kombinovana satnija stajala je spremna od 7.30 sati, ali 2. satnija branitelja Višegrada preko Ilijinog Groba nikako nije bilo, šta se je točno dogodilo ne mogu za sada još izvestiti, jer zapovjednik II sata branitelja Višegrada satnik Tutić, još nije mogao biti saslušan, pošto je ponova vraćen u akciju — neo čini mi se, da je on poveo satniju ne zapovjednim pravcem, nego nešto istočnije, pa da je izbio negdje oko Preslice. Tu je pao u pobunjeničku zasjedu, koja mu je satniju razbila i rastepla. Na prostoriji između Šibova—Potočana, gdje je kombinovana satnija III. bojne 5. p. p. bila spremna za napad nije se o svemu tome ništa čulo, a još manje vidilo. Tek kad je satnija bila razbijena, saznalo se je na Šibovima zato. Pobunjenici gonili su razbijenu satniju i doprli do s. Vrtlići. Bježeći domobrani 2. satnije branitelja Višegrada povukli su u bjegstvo i posadu s. Vrtličima, tako da su pobunjenici Vrtliće i zauzeli. Ustavljani su tek vatrom od naših predstraža u s. Selište, a naročito onih iz s. Brđana. Nekoliko njihovih grupa odmah se je krenulo u napad protiv posade s. Brđana, ali je ista te pobunjenike vatrom odbila.

U 11.30 sati stavljena mi je od strane divizije na raspolaganje bojna branitelja Višegrada (bez 1 sata) i bez onih dielova koji su danas prije podne bili uništeni, a što je u glavnom najvećim dielom 2. satnija i 1 strojnica. Odmah sam izdao zapovied, da

se ostaci te bojne odmah krenu istim pravcem i zadatkom, koji je bio prije podne određen 2. satu branitelja Višegrada. Ipak se je pokret ostatka te bojne otegnuo do poslie 14 sati iz razloga što strojnička satnija nije imala svoje konje u Doboju nego u Barama, pa je trebalo čekati dok konji odande stignu. U međuvremenu zapovjedio sam zapovjedniku V. bojne 1. p. p. da odmah prikuži i svoje raštrkane bojne ljudstva koliko god može, sa kojim da pokuša preoteti Vrtlić. Pošto je iskupljanje vojnika po raštrkanim rovovima V. bojne 1. p. p. išlo također prilično sporo, to je njegov kombinovani vod napao s. Vrtliće tek malo prije nego što je do Vrtlića stigla kolona I. bojne branitelja Višegrada. I to je bilo dobro jer je zapovjednik te bojne videći odpor pobunjenika iz Vrtlića odmah dao stovariti strojnice i otvoriti vatru — našto su se pobunjenici brzo povukli. I. bojna branitelja Višegrada produžila je na to zapovjedenim pravcem goneći pred sobom pobunjeničke ophodnje. Pratio sam ju pogledom i vidio sam da je točno određenim pravcem i oprezno preko opasnih padina i dolina. Vidio sam kad je nestala preko Laništa, ali točno mjesto gdje je sada neznam, pošto izvještaja odande još nisam dobio. Svakako izgleda da na Ilijinog Groba i s. Ivanovići nije izgubio, jer me je zapovjednik III. bojne 5. p. p. izvijestio da o toj bojni danas poslie podne ništa nije vidio ni čuo.

U međuvremenu napala je kombinovana satnija III. bojne 5. p. p. pod vodstvom zapovjednika te bojne, bojnika Cviljušća s. Ivanoviće i bila je odbijena. Pošto joj je pristigao u pomoć jurišni vod I. bojne 5. p. p. zapovjednik III. bojne ponovno je krenuo kombinovanu i tako ojačanu satniju u napad, da bi pomogao eventualno izbijanje I. bojne branitelja Višegrada preko Ilijinog Groba. U svom napadu ova je satnija dospjela, dopred samo s. Ivanovići, gdje je dočekaana sličnom vatrom. Sam bojni Cviljušac nabrojao je prema njegovom iskazu 6 pobunjeničkih strojnica. Pobunjenici su odmah počeli obuhvatati lievo krilo kombinovane satnije, koja se dugo nije dala s mjesta. Konačno kad je bila jako obuhvaćena od pobunjeničkih snaga bila je prisiljena na izvlačenje i odstupanje, a što je vršeno pod vrlo teškim okolnostima. Radi jakih pobunjeničkih snaga kao i radi dubine snijega. Lievo krilo na kom se je borio jurišni vod I. bojne 5. p. p. samo se je s mukom i pod zaštitom tame mogao kao zadnji izvući iz obuhvata.

Savezno zapoviedi toga zapovjedništva zapovjedio sam za sutra 5. ov. mj. u jutro isti napad, istim snagama i istim pravcima radi zauzimanja s. Ivanovići i raščišćavanja situacije u okolini toga mjesta.

Gubitaka kod I. bojne branitelja Višegrada i III. bojne 5. p. p. bilo je, ali koliko — za sada se još nije moglo ustanoviti. Svakako su gubici 2. sata branitelja Višegrada ogromni, kako u mrtvima i ranjenima, tako i u nestalima.

U toku današnjeg posliepodneva bio je napadnut postav 23. sata V. bojne 1. p. p. kod Suhog Polja, čuo sam vatru, koja

je bila vrlo živa, kako puščana tako i strojopušćana i koja je trajala sa prekidima 2—3 sata.

Izvjешćen sam da je 23. sat V. bojne 1. p. p. imao u ovoj odbranbenoj borbi 4 ranjena, od kojih 2 teško, sat je potpuno saćuvao svoje pozicije.

Gubitci pobunjenika nisu poznati.

Plijena nije bilo.

U 21.05 primljen je nalog od II. Dom. sbora: Zamjenite žurno I. bojnu 3. pukov. i uputite ga u Tuzlu.

Tuzla javlja da su Papraču zauzeli pobunjenici. Naše izcrpljene snage (svega 2 sata) bore se na liniji: Brezik—Rudnik—Osmaci. Sve prićuve utrošene. Cesta Tuzla—Zvornik jako ugrožena. Šaljite odmah najmanje 1 bojnu u Tuzlu.

U 22.50 sati izvješćen II. Dom. sbora po zapoviedi zapovjednika divizije da je primljena brzopjavka za zamjenu 1/3 i upućivanje u Tuzlu, ali se ne može izvršiti iz ovih razloga:

— 1/3. drži sada. Kakmuž, Ozren Man. i Kataniće, dakle udaljena je 1 — 1 1/2 dana hoda od pruge.

— Snaga za zamjenu ove bojne nema se, jer se 1/4 (bez 1 sata) nalazi sa III. poh. bojom Hrv. legije i III/5. već cijelog dana u žestokoj borbi sa pobunjenicima u trouglu Doboj—Suho Polje—Striježevica, pa se i pored nekoliko današnjih napada nije uspjelo slomiti pobunjenike, koji su odmah po prolazu njem. kolona sa svih strana napali naše čete.

— Napad će se produžiti u ovom trouglu i sutra (5. velj.) da bi se ovaj trougao pročistio, te se od ovih snaga ne može dati ništa u cilju zamjene 1/3. kod Bos. Petrovog Sela.

— pobunjenici su napali vatrom danas naše čete i sieda (sjeverno od Spreće) kod Suhog Polja.

— situacija zapadno od Doboja i u reonu Teslića svakim danom postaje sve gora i teža.

— Ako se izvuće 1/3. iz pomenutih toćaka bez zamjene, odmah će se pobunjenici doći do želj. pruge u reonu Bos. Petrovog Sela. Ako se izvuće koja druga snaga, moraju se sve čete angažirane sada u trouglu — povući na stare postave. Moli se za zapovied: da li se 1/3 i pod ovakovim okolnostima izvuće iz fronte i uputi u Tuzlu ili ne. Ako se mora uputiti, onda će ovaj stožer morati da povuće i one snage, koje je uputio od Maglaja radi posjedanja Brezića, a to sve znaći: prepustiti ponovo cijelo područje Ozrena pobunjenicima, koji su poslie prolaska njem. četa postali još drskiji i opasniji, nego što su bili prije akcije.

Ako se i pored navedenih razloga dobije striktna zapovied da se čete sa Ozren Man. i čete lievo i desno povuku, onda će se 1/3 izvući i poslati u Tuzlu, što nikako neće biti moguće izvršiti prije 6. II. Brzoglasne veze sa Bos. Petrovim Selom nema; mora se poslati teklić od stožera bojne; također nema brzoglasne veze do četa; i za njih se mora poslati zapovied teklićima. Treba da dođu do pruge i da se dobije vagon, koje su Njemci uzeli gotovo sve.

Čeka se odgovor i zapoviest još u toku noći.

5. veljače

U 00.20 sati diktirano je stanje, koje je iznieto samo u glavnom u 22.50 putem brzoglasa bojniku Nekiću, zamoljen službujući častnik da ovo pošalje glavaru stožera II. dom. sбора na procjenu i definitivnu odluku sa napomenom:

— da želj. straž. sat Doboj nema naoružanja ni odjela;

— da se sa izvlačenjem ustaške bojne dobija isto, kao i sa izvlačenjem 1/3.

— da se sa izvlačenjem neke druge snage iz trougla sada mora obustaviti odmah svaka daljnja akcija i čete vratiti u stare postavе.

— da je stanje (moralno i fizičko) kod četa također jako slabo, bar tako slabo kao kod onih kod 3. divizije, ali sa tom razlikom da ovaj stožer nije kukao već šutio, trpio i radio sve da dođe do nekog rezultata i pored promašene akcije Njemaca.

U 01.05 sati dobijen je odgovor glavaru stožera II. dom. sбора, da će rano u jutro referirati zapovjedniku sбора, koji neka donese definitivnu odluku imajući u vidu razloge, koje je iznio ovaj stožer.

U 8 sati primljen izvještaj od zap. 1/3. p. p. iz Bos. Petrovog Sela. Do pred mrak 4. ov. mj. dieľovi bojne na točkama koje drže nisu bili uznemiravani.

Oko 18. sati međutim, po podacima koje je doniela ophodnja 3. sata a koja je bila pošla da uhvati vezu sa 1. satom, kao i podacima četiri domobrana koja su u 22 sata stigli iz 1. sata u Ozren Manastir i prema pucanju koje sam čuo u Bos. Petrovom Selu, izvršili su odmetnici 4. ovog mjeseca između 18.15 i 18.30 sati jak napad sa svih strana na s. Katanići, koje je držao 1. sat.

Pucanje se čulo od 18.30 do 21 sat neprekidno. Ophodnja 3. sata je izvijestila da je kada je stigla sjeverno od s. Katanići na raskršće puteva kod Troglava na nju otvorena jaka vatra. Ophodnja je zatim pokušala prići Katanićima sa pravca Komari, ali se je odjedamput našla u vatri sa 3 strane, te je bila prinuđena vratiti se ka Ozren Manastiru. To je bilo oko 18.30 sati i ophodnja je čula u isto vrijeme oštro pucanje u Katanićima, te je zaključila da odmetnici vrše napad na naš 1. sat.

Jačina 1. sata u s. Katanićima bila je 102 domobrana sa 8 strojopušaка i 1 strojnicom sa 9 domobrana iz 4. sata.

U 22 sata stigla su iz 1. sata četiri domobrana, koji su izjavili zapovjedniku 3. sata, da je 1. sat u sumrak napadnut sa svih strana nadmoćnom snagom odmetnika i da su poslije borbe od više od jednog sata odmetnici koristeći mrak na njihovom pravcu ušli u s. Kataniće iza rovova, koje su oni iskopali i iz kojih su se branili. Oko njih je bilo mnogo odmetnika i oni su koristeći mrak, sakrili se i stramputicom stigli do 3. sata.

I. zapovjednik 3 sata u Ozren Manastiru, a i ja čuli smo da se pucanje oko 20.30 sati pomjerava u pravcu s. Komari t. j.

ka želj. pruži. Osobito je karakterističan jedan od zadnjih rafala strojnice, koji se je čuo negdje iz pravca Porječine.

U 19. sati uputio sam 2 roja štrafuskog vođa u pravcu 3. sata radi utvrđivanja situacije, a iz Doboja zatražio oklopni vlak da bi zaštitio želj. postaju u Bos. Petrovo Selo i posadu u tom mjestu na taj način oslobodio i uputio u pravcu Ozren Manastira i dalje ka s. Katanići.

Kako oklopni vlak međutim nije stigao, to nisam mogao ostaviti želj. postaju u Bos. Petrovo Selo bez posade i izložiti je napadu. Ovo tim prije što su već jučer (3. ov. mj.) odmetnici pucali na ovu postaju, a već od prije 2—3 dana imamo podatke da se odmetnici po grupama i dalje nalaze u Ozren Planini (vidi moje dnevne izvještaje).

Drugih podataka, do sada (5. ov. mj. u 3 sata u jutro) o satu prvom nemam i čim ih prikupim dostaviti ću ih tom stožeru i preduzeti celishodne mere.

Na ostalim točkama koje bojna drži vladao je mir.

U 8.30 sati primljen izvještaj zapovjednika 1. p. p. iz Trbuka. Savezno zapoviedi br. 890/taj. od 27. siječnja 1942. izvještavam o radu 4. veljače:

1. — 17 sat ove pukovnije podišao je Krčmarici i zadržao se u kućama ispod kote.

2. — Djelovi 10. sata 5. p. p. naišli su na s. Brezićima na četničku vatru.

3. — 1. bojna (od 2. sata) 15. pješačke pukovnije sa 19. satom ove pukovnije stigla je 3. II. u 16.40 sati u s. Pilipovo i tamo zanoćila.

4. II. nastavila je put i probila se do s. Brezići, ali se morala vratiti cjela u Pilipovo, jer je neprohodan snijeg (do prsa), te magla da se ne vidi do na 200—300 met.

Sada se nalazi u s. Pilipovu. Daljem izvršenju zadatka pristupit će dok bude povoljno vrijeme.

Veza brzoglasna uspostavljena je sa bojnomo u s. Pilipovu. Gubitaka nema.

U 8.45 dobijen izvještaj da je u Gračanici uhvaćen musliman Muhidin Sijerčić. Pošto je imenovani bivši upravitelj pošte u s. Osječanima, gdje je pronevjerio novac iz pošte, zapovjedbno je zapovjedniku Ustaške bojne, da imenovanog žurno sprovede u ovaj stožer.

U 11.20 sati zap. 1. p. p. iz Trbuka javlja: Noć u miru. Sat predviđen za Konopljište zanoćio je na Krčmarici. Primjećuje se gibanje pobunjenika i davanje trubnih znakova.

Upozoren je na oprezu kao i na podatak koji je dobijen, da pobunjenici imaju u Konopljištu svoja skladišta hrane.

U 11.25 zapovjednik 5. p. p. izvjestio, da je tri četvrtine I. bojne 4. p. p. ponovno napustilo svoj borbeni postav i domobrani sa častnicima se vratili u Dobo, da ih je jedva pokupio i vratio natrag na Vrtlište radi izvršenja dobivenog zadatka. Iza njih da je uputio jednog svog častnika sa 50 domobrana,

koji je zauzeo položaj kod s. Vrtlića sa zadatkom da sprieči domobrane 1/4. izvlačenje iz borbe.

Zapovjedbno mu, da po završenom zadatku ove bojne povede istragu.

Čuvana »Višegradska« bojna ovdje nije osvjetlala obraz L nije opravdala nade, koje su na nju polagane.

U 11.30 sati zapovjednik 5. p. p. javlja, da ga je zapovjednik III. poh. bojne Hrv. legije izvjestio, da je njegova bojna opkoljena kod Suhog Polja i da će podpukovnik Krumennaker doći osobno u stožer, da podnese izvještaj.

Zapovjedbno mu, da podpukovnik Krumennaker ostane na položaju i da nastoji izvršiti dobiveni zadatak, jer ima pod svojim zapovjedništvom svoja dva sata i jednu satniju V/1., a pored toga još i oklopni vlak br. 2 kod Suhog Polja.

Zbog svega navedenog III/5. ne može napried, već mora čekati u svojim ishodnim postavama, čime će se najvjerojatnije izgubiti i današnji dragocjeni dan.

U 11.35 zapovjedno iz II. Dom. sbora da dieľovi VI/1, iz Dervente preduzmu akciju čišćenja na jug u pravcu s. Maljani. Tako je Derventa ostala bez posade.

Zapovjedbno, da zapovjednik želj. straž. bojne uputi u Derventu u 13 sati vlakom želj. stražarski sat Doboľ, da ostavi u Derventi 1 vod kao pričuvu a sa ostatkom sata da ojača osiguranje želj. pruge od Dervente do Johovca (naročito vezu serpentina kod s. Ljupljanice).

Do 12. sati još nije dobijen odgovor iz II. Dom. sbora po traženju stožera glede upućivanja I/3 u Tuzľu. Da je u 12.45 sati zatražen odgovor po prednjem pitanju, ali je stožer izvješten da su zapovjednik sbora i glavar stožera na putu.

Traženo, da se odmah javi brzoglasno ovom stožeru bojnik Nekić, jer je situacija u Ozren planini vrlo kritična. Čeka se veza.

U 13.45 sati zapovjednik ustaške bojne iz Gračanice javlja, da su kod s. Orašja pobunjenici zarobili 30 domobrana i 3 strojnice. Detaljniji izvještaj će podnijeti čim prikupi podatke.

Traži uputstva na slučaj ako bude morao napustiti s. Boľjanić. Zapovjedbno mu da na slučaj prisilnog povlačenja spali sve kuće, a sve muško stanovništvo povede sa sobom kao zarobljenike.

U 13.47 sati zapovjednik III. bojne Hrv. legije osobno javlja, da je njegova bojna obuhvaćena sa 3 strane i da ne može od jake pobunjeničke strojničke vatre dalje.

Sada drži sa 9. satom i 1 vodom 10. sata istaknuti čuľik ispod Sijeline (207) i greben zapadno od s. Lužana na želj. pruzi, a 23/1 je odbačen do želj. pruge.

S. Joševo je u rukama 1 voda 10. sata.

U 14. sati posiate su zapoviedi broj 1061 i 1062/taj. kako sledi:

A) Zapovjedniku 1. p. p. Obzirom na trenutnu situaciju u Ozren planini.

Z A P O V J E D A M :

1.) Zapovjednik 1. p. p. rasporedit će svoje snage na liniji Papratine k. 513 — Šib (369) — s. Brusnica (419) — Colipek (609) — Đurkin Krst (636) — Njivice (546) — s. Maslovare sa naslonom na dielove III/5., kod s. Lazića (384).

2.) I. bojnu 15. p. p. povući u Maglaj i odposlati je u Zavidović u sastav 15. pukovnije.

3.) 19 sat 1. p. p. povući radi izvršenja zadataka pod 1.).

4.) 3 sat 4. p. p. povući u Maglaj i odpremiti u Doboj u sastav bojne.

5.) Sve točke najžurnije utvrditi i osposobiti za obranu u sve strane. Nastati da se stvori mogućnost stanovanja. Koristiti materijal na licu mjesta, a nedostatak nabaviti kupovinom.

6.) O izvršenom rasporedu dostaviti izvještaj i priključiti skicu i tekst rasporeda.

B) Zapovjedniku I. bojne 3. p. p. Obzirom na trenutnu situaciju u Ozren planini

Z A P O V J E D A M :

1) Zapovjednik I. bojne 3. p. p. rasporedit će bojnu na liniji Dugo Br. (374) — Krstac — s. Ilici — s. Topalovići — Ilijino Brdo (294);

2) Sve točke najžurnije utvrditi i osposobiti za obranu u sve strane. Nastati da se stvori mogućnost stanovanja. Koristiti materijal na licu mjesta, a nedostatak nabaviti kupovinom.

3) O izvršenom rasporedu dostaviti izvještaj i priključiti skicu i tekst rasporeda.

4) U povlačenju (koje izvršiti sa prihvatom) sva naselja temeljito spaliti, a sve muško stanovništvo povesti sa sobom kao zarobljenike.

U 14. sati primljen izvještaj zap. 5. p. p. Dana 4. veljače 1942. stavljena mi je u 11.30 sati na raspolaganje od strane toga zapovjedništva I. bojna 4. p. p. branitelja »Višegrada« (bez jednog sata) i dielova drugog koji bi bio prije podne raspršen, tim da ih odmah upotrebim u pravcu Doboj — s. Vrtlići — Lanište (277) — Jazovac Ilijin Grob — za zauzimanje pobunjeničkih postava. Sa strane Šibova — Potočena, trebalo je iste postave napasti jedna kombinovana satnija III. bojne ove pukovnije pod osobnim zapovjedništvom zapovjednika te bojne.

I. bojna 4. p. p. »Branitelja Višegrada« bez pomenutih dielova zaista je pod zapovjedništvom satnika Šrajbera krenula zapovjedenim pravcem proterujući ispred sebe pobunjeničke ophodnje. Bojna se je krenula iz Doboja sa znatnim zakašnjenjem — tek u 14 sati iz razloga što su konji za strojnice i ostalo bili u s. Barama oko 3—4 km. od Doboja daleko, pa je trebalo čekati dok oni pristignu. Bojna je stigla u svom nadiranjju do Jazovca, gdje ju je zatekla noć, pa je tu prenoćila. U to vrijeme bojna nije imala veze sa djelovima ove pukovnije. Ophodnju koju sam 4. II. o. g. oko 22 sata uputio pod zapovjedništvom

pričuvnog poručnika Švigira iz ove pukovnije, da ju pronade — vratila se je 5. II. oko 3 sata u jutro — ne našavši ju.

5. II. jutro nazvao me je satnik Šrajber iz s. Selišta brzo-glasno i izvjestio me, da mu se je bojna 5. II. rano u jutro sama, bez zapoviedi skinula s postava Jazovac, te je došla natrag do s. Vrtliče. Izvjestio sam odmah o tome zapovjednika 4. p.j. divizije, koji je zapovjedio da se bojna odmah ima vratiti, t. j. da izvrši zadatak koji je 4. II. dobila, a nije izvršila. Prenio sam odmah tu zapovied satniku Šrajberu u Selište. Dok se je on međutim bavio u Selištu na telefonu pobjeglo mu je oko 3/4. bojne u Doboj, što sam r ja ubrzo utvrdio. Odmah sam osobno sa podpukovnikom Mifekom otišao u njihovu nastanbu u Pavelićevom Domu, kod džamije u gornjem gradu i kod mebe-tebe, te preduzeo slijedeće:

1. — Iz strojničkog sata (Pavelićev Dom) pozvao sam po-ručnika Vidovića i jednog drugog poručnika, koji mislim da je bio u svom stanu, te im zapovjedio da odmah postroje svo ljud-stvo strojničkog sata, koje je pobjeglo u Doboj, radi ponovnog vraćanja u s. Vrtliče, gdje im se je još nalazio zapovjednik bojne.

2. — U Gornjem Gradu nedaleko mektebe našao sam u na-štambi 1. sata pričuvne poručnike Dobrovina Andriju i Marana Željka, koji mislim da su već bili pošli na spavanje, te im za-povjedio da odmah prikupe sve ljudstvo 1. sata, koje je pobje-glo iz s. Vrtlića u Doboj, te da ih dovedu kod Pavelićevog doma.

3. — Kod džamije našao sam domobrane 2. sata branitelja Višegrada no bez ijednog častnika, pa sam zapovjedio pričuvnim vodnicima, Benu Đurkoviću i Stjepanu Veselovcu, da odmah prikupe svo ljudstvo iz 2. sata i isto odvedu kod Pavelićevog Doma. Pošto mi oni apsolutno nisu napravili utisak da će moju zapovied izvršiti, odredio sam za taj sat jednog mog častnika, koji ima sat odvesti u Vrtliče. — Pomenuta 2 vodnika mislim da su se zaista javili bolestnima.

4. — Obskrbnom častniku I. bojne 4. p. p. branitelja Više-grada zapovjedio sam, da odmah ponese potrebnu hranu onima domobranima koji su ostali u Vrtličima i da osobno pođe tamo.

5. — Zapovjedio sam satniku Ešrefu Kurjakoviću da sa 10 domobrana iz moje pukovnije obiđe sve stanove I. bojne 4. p. p. branitelja Višegrada i iz njih istjera svo ljudstvo pomenute bojne koje nebi izašlo iz nastanbi na poziv svojih častnika i dočastnika. Satniku Kurjakoviću sam osim toga zapovjedio da sa pomenutim domobranima neopazice pođe na otstojanju I. bojne 4. p. p. branitelja Višegrada sve do Vrtlića i ne dozvoli odstupanje pojedinih domobrana te bojne iz kolone.

6. — Kad se je bojna prikupila u dvorištu Pavelićevog doma — nešto prije 11. sati održao sam joj kratak patriotski govor utičući na moral i stegu domobrana — pa ih potom uputio radi izvršenja zadatka njihovom zapovjedniku, satniku Šrajberu, koji se je još uvijek zadržavao u Vrtliču.

O prednjem izvještavam radi znanja i daljeg uređivanja.

U 14.25 primljena je zapovied od II. dom. sbora, da se zapovied za upućivanje I. bojne 3. p. p. u Tuzlu mora bezuslovno izvršiti. Morate zamjeniti snage ove bojne i bezuslovno držati Ozren Manastir, Kakmuž i Katanići. Trougao Trbuk — Tekučica — Doboj morate bezuslovno očistiti.

U 14.40 sati zapovjedbno brzoglasno preko zapovjednika Ust. bojne, da se 1/3 zadrži sa 1. satom u Kakmuž, sa 1 satom u Ozren Manastiru, a sat iz s. Katanići da se povuče natrag na pogodniji položaj. Ozren Manastir da se ne pali (pismena zapovied u vezi već posiate zapoviedi br. 102./taj. od 5. II. 1942) sledi:

Ovako je postupljeno na osnovi primljene brzoglaske — zapoviedi II. Dom. sbora Op. br. 234, koja je napried izniet.

U 14.50 odaslati zapovied br. 1065/taj. i pismeno zapoviedniku 1/3. kako sledi: Zapovied br. 1062/taj. od 5. II. mienjam i zapovjedam da za sada: 1 sat drži položaj Dugo Br. (374) — Krstac, 1 sat da ostane u Ozren Manastiru, a 1 sat (iz s. Katanići) da se povuče pod prihvatom na Iljino Brdo (294).

Na slučaj prinudnog povlačenja sata iz Ozren Man.: manastir i crkvu ne paliti. Ostale zgrade i sela popaliti, a muško stanovništvo odvesti kao zarobljenike.

Položaj na južnoj ivici Bos. Petrovog Sela odmah utvrditi snagama, kojima raspolazete i pripremiti ga za posjedanje i obranu, kako je zapovjedbno sa br. 1062/tj. od danas.

U 17 sati zapovjednik 5. p. p. javlja: 1/4 doprla do Laništa. gdje je napadnuta sa 3 strane, pa se ponova povukla na Selište. Neprijatelj dobija pojačanje u tom djelu sa pravca Ivanovići. Ima i skijaša.

III/1. napreduje polako u pravcu Kamenjaka.

Naređeno je da se neprijateljska pojačanja uzmu pod artiljerijsku vatru.

U 18.05 sati zapovjednik ustaške bojne javlja: Posada iz Karanovca morala se povući pod jakim pritiskom do postaje Karanovac. Veze sa Boljanićem nema. Smatrati posadu ugroženom. Pošaljite žurno oklopni vlak.

U 18.10 sati primljena zapovied od II. Dom. sbora: Po zapoviedi Glavnog stožera točka op. 385 istočna Hrvatska ograničena Drinom — Savom — r. Bosnom italijanskom demarkacionom linijom ostaje operaciono područje pod zapovjedništvom njemačkog generala u Srbiji. Sve Hrvatske čete u tom području podređene njemačkom generalu Fortneru u 718. J. D. Sarajevo, kome se obraćati za pomoć i intervenciju preko njemačkog krugovala u Doboju i Tuzli, izvješćujući i nas.

U 18.50 sati zap. 1. p. p. iz Trbuka javlja:

— gibanje i puškaranje sa 1/15.

— čišćenje u pravcu Mlinske K. (485) izvršeno u redu i zemljište očišćeno.

— kod čišćenja Brusnice došlo do borbe (3 mrtva i 2 ranjena). Akcija nije uspjela.

— po dobijenoj zapoviedi br. 1061/taj. od danas, izdao je potrebne zapoviedi.

U 19.10 sati poslat je izvještaj II. dom. sboru putem brzoglasa sljedeće sadržine:

Jučer 4. II. od 18.30 sati 1. sat 3. p. p. kod s. Katanići napadan sa nadmoćnijim pobunjeničkim snagama. O sudbini ovog sata još se ne zna. Satovi u Ozrenu i Kakmužu imali su relativno mirnu noć. Kod ustaške bojne vršena čišćenja nastavila su se, ali se danas 23 sat iz Karanovca morao da povuče na postaju Karanovac. Veze sa 6. satom kod Boljanića nema. I ovaj sat je jako ugrožen.

Operacija u trouglu sinoć prekinuta. Operacija razvijala se je u toku noći i dana kako slijedi:

1/4. (bez jednog sata) koja je napadala Lanište i ovladala Jazevcem, povukla se je jutros pred svanuće, bez zapoviedi svog zapovjednika natrag ka Vrtličima i gotovo tri četvrtine tog djela bojne otišao je u Doboju, ostavljajući svog zapovjednika bojne sa jednom četvrtinom bojne na položaju kod Vrtlića. Zapovjednik divizije izvješten o tome događaju zapovjedio je ponovno vraćanje 1/4. na položaj, koja se u međuvremenu bila raskrilila sa svojim častnicima po Doboju. Bojna je vraćena na položaj oko 11 sati i produžila napad na Lanište. U međuvremenu III. poh. bojna Hrv. legije sa 23. satom 1. p. p. napadao je od Suhog Polja u pravcu Kamenke i bio opkoljen sa 3 strane jakim protivničkim snagama, a naročito strojničkom vatrom, 1 vod 23. sata 1. p. p. upućen od Boljanića ka s. Orašju radi veze zarobljen sa 3 strojnice bez opaljenog metka. III/5. čekala je na svojim položajima Šibovi — Potočani (400) spremna za akciju u pravcu s. Ivanovići, ali obzirom na slab rad 1/4 i III. pohodne bojne Hrv. legije, nije mogla preći u napad. Pobunjenici su svakim časom sve jači i drskiji. Obzirom na ovakovo stanje zapovjedbno je bilo, a pošto još nije bio dobijen odgovor od II. dom. sbora po traženju od sinoć (prošle noći) zapovjedbno je da se 1/3. sa prihvatom povuče na položaj Dugo Br. (374) — Krstac — s. Ilić — s. Topalovići — Iljino Br. (294) s tim, da u povlačenju popali sva sela i da odvede svo muško stanovništvo. Jednovremeno zapovjedbno je zapovjedniku 1. p. p. da obustavi akciju kombinovane 1/15. u pravcu s. Brežići i da dielove te bojne vrati u Zavidović u sastav pukovnije, 3 sat 4. p. p. vrati u Doboju, a svojim snagama da zauzme liniju: Paratine — 513 — Šib (369) — Brusnica (419) Čolopek (609) — Đurkin Krst (636) — Njivice (546) i s. Maslovare i da nasloni svoje desno krilo na čete III/5. kod s. Lazići (384). Ova je mjera preduzeta zbog toga što Ozren planina po njemačkim četama nije pročišćena i što su naše čete upućene da posjednu pojedine točke — gotovo svuda bile napadane nadmoćnijim pobunjeničkim snagama.

Na osnovu zapoviedi II. Dom. sbora broj 234. brzoglasno je javljeno još i sljedeće: Na osnovu zapoviedi, a imajući pred sobom situaciju koja je gore izneta, ovaj stožer je zapovjedio

da 1/3. zadrži svoje čete u s. Kakmuž i Ozren Man. a sat iz Katanića da se povuče unazad na Ilijino Brdo, jer je na osnovi svega došao do zaključka, da će ovaj sat biti napadnut, ako ostane u Katanićima.

1/3. zadržata je u novoj poziciji dotle, dok se ne bude stvorila mogućnost njene zamjene.

Na čišćenju trougla produžiti će se i dalje, aii događaji poslije podne nedaju dobre perspektive za ovo. Tako 1/4. uspjela je da dođe do Laništa, ali je ponovno bila napadnuta sa 3 strane i opet se povukla natrag na Lanište. Neprijatelj dobija pojačanja sa pravca s. Ivanovići, ima i skijaša, a III. poh. bojna veoma sporo napreduje u pravcu Kamenka.

U 19.35 zapovjednik I. bojne 3. p. p. (preko zap. Ustaške bojne) iz Bos. Petrovog Sela javlja:

Po Vašoj zapoviedi br. 1062/taj. od danas sam postupio. Brzovaj drugi je primljen, ali se po njemu ne može postupiti, jer je izvršenje prve zapoviedi već u toku.

Zapovjedbno mu da bezuslovno postupi po dobivenoj brzovajci i podnese izvještaj.

U 19.40 sati primljen izvještaj od zap. 1/3. iz Bos. Petrovog Sela.

4 ov. mj. oko 18.30 sati izvršili su odmetnici u jačini od 4—500 ljudi napad na 1. sat ove bojne.

Rekonstrukcijom događaja napad treba da je tekao kako slijedi.

Odmetnici jačine oko 150 ljudi odpočeli su napad na 3. vod ovoga sata, koji je držao istočnu ivicu s. Katanići. Odmetnici su od tog voda i poslie jednosatne borbe još uvijek držani na daljini od oko 50 do 100 metara. Nešto kasnije, vjerojatno oko 19 sati druga grupa odmetnika odpočela je napad na 2. vod, koji je držao sjevernu ivicu s. Katanići. I tu su odmetnici zadržani.

Gotovo u isto vrijeme odpočeli su odmetnici napad iz pravca s. Brijesnice na 1. vod, koji je držao južnu i jugozapadnu ivicu s. Katanići. Taj vod zbog jake nadmoćnosti odmetnika izgleda da je poslie polsatne borbe popustio, i odmetnici su ušli sa te strane u samo selo i sieda napali 2 i 3 vod.

Borba se je produžila u glavnom do 21. sat u mješavini.

Oko 10. domobrana 1. voda i dio 2. voda zbog toga su koristeći mrak uputili se u pravcu zaseoka Gavrići — Bovine ka Jelovoj Gorici, te su stigli oko 1 sat u noći u Manastir Ozren, dok je 3 vod sa oko 20. domobrana po djelovima se povukao nešto sjevernije od označenog pravca za 2. vod i stigao u 3 sata u jutro (5. ov. mj.) u Ozren Manastir.

Ukupno je stiglo u Ozren Manastir 2 častnika i 51 domobran. Za ostala 2 častnika i 56 domobrana nije poznato što se je snjima desilo.

Hrana za sat zaključno sa 9. ov. mj. a meso i kruh zaključno sa 6. ov. mj. ostalo je u s. Katanići.

Od naboja domobrani su bili obskrbljeni svaki sa oko 180 naboja, strojopuške sa po 500 naboja, a strojnica sa 3.000 naboja. Ovi naboji su u glavnom svi potrošeni, jer je svaki domobran donio 5—10 naboja.

Gunjevi domobrana također su ostali u selu, a podatke o oružju još nisam prikupio.

Svi napred navedeni domobrani i častnici Račan Petar i Kraljić Živko (poručnici) nalaze se u Ozren Manastiru, pa sam zapovjedio da tamo i ostanu za pojačanje 3. sata, jer se prema izvještaju zapovjednika 3. sata po podatcima koje je danas dobio priprema napad i na Manastir.

Jednog častnika sa 60 domobrana uputio sam u pravcu s. Katanići sa zadatkom da se po mogućnosti probiju i pomognu povlačenju možda zalutalih domobrana.

Zapovjednik sata pričuvni satnik Mehmedbegović Osman i poručnik Vernić Hugo, do sada nisu pristigli.

Predlažem žurno upućivanje jedne jake bojne u pravcu s. Katanići radi eventualne naše pomoći našim zaostalim domobranima i častnicima, kao i radi kažnjavanja egzemplarnog s. Katanići, Donja Brijesnica, Komari, Stupari i Vasiljevci.

Broj mrtvih i ranjenih do sada nepoznat, a od domobrana koji su došli jedan je ranjen hladnim oružjem u ruku. Nekolicini domobrana isječeno je odjelo u međusobnom gušanju sa odmetnicima.

U 19.55 primljen izvještaj zapovjednika ustaške bojne iz Gračanice. Ovoga časa izvješten sam telefonski iz Boljanica, da je 30 domobrana sa 3 strojnice zarobljeno u s. Orašju bez borbe. Potankosti očekujem od poručnika Šjenkievića u Boljanicu, kojem sam naredio da i Vama izravno pošalje izvještaj. Po primljenom izvještaju odredite sve potrebno, jer moje satnije broje 50—60 ljudi i mogu biti lako uništene, pogotovo ona u Boljanicu, kojoj je bok nezaštićen, smatrajte ovo hitnim.

U 20. sati primljen izvještaj zapovjednika 5. p. p. sljedeće sadržine: Sa izvještajem ove pukovnije br. 667/taj. od danas izvjestio sam već o događajima kod I. bojne 4. p. p., prošle noći i u toku današnjeg dana prije podne. Također sam izvjestio da sam uspio prikupiti pobjegle djelove te bojne i nešto prije 11 sati ponovno ih uputiti u s. Vrtlić radi izvršenja dobivenog zadatka: nadiranja pravcem Lanište — Jazovac — Ilijin Grob i zauzimanje s. Ivanovići.

Zapovjednik te bojne izvjestio me je pismeno, da se je sa bojom bez 1 satnije zaista krenuo zapovjedenim pravcem u 13.30 sati. Nešto poslije 16 sati čula se je iz pravca Laništa silna vatra, koja se je naglo približavala. Oko 17 sati dobio sam izvještaj od zapovjednika Višegradske bojne posredstvom telefonske stanice u s. Selištu, da je bojna dobila unakrsnu vatru u okolini Laništa (277) radi čega su mu vojnici iz satnija stali naglo odstupati. Došavši u blizinu s. Vrtlići, da mu je uspjelo najveći dio bojne prikupiti i staviti u obranu. Pobunjenici su boju slijedili, a od postava Višegradske bojne kod Vrtlića nisu

mogli dalje prodrieti. Na tom mjestu vodila se je samo borba vatrom. Izvjestio sam o svemu zapovjednika divizije, koji mi je zapovjedio da bojna ostane na mjestu i brani položaj koji je zauzela, s tim da od divizijskog topništva zatražim pomoć — što sam i učinio. Zapovjednik Višegradske bojne još me je izvjestio, da je za vrieme svog nadiranja primetio oko 200 pobunjenika većinom u našim uniformama, od kojih su trojica bili na skijama kako se kreću iz Joševa prema Vrtliću. Osim toga primetio je 50 pobunjenika, koji su se kretali sa Laništa prema Prav. Pridjelu. Izvjestio sam odmah zapovjednika III. bojne 5. p. p. da pojača posadu u Prav. Pridjelu — zapovjedništvu V bojne zapovjeđeno je, da se na sadanjim položajima odmah tehnički utvrdi i svaki napad pod svaku cenu odbije.

Zapovjednik III. legionarske bojne napao je jutros rano položaje ispred sela u Suhom Polju u cilju zauzimanja Kamenka, te daljnjeg nadiranja preko Grebić Kose ka Ivanovićima, ali nije mogao preoteti položaj ni ispred Kamenka pa se je zadržao oko želj. pruge i same želj. postaje. Savezno zapoviedi toga zapovjedništva zapovjedio sam mu da poslie pcdne ponovno izvrši napad, što je on i izvršio, ali ponovno nije uspio. Pošto se je podpukovnik Krumenaker razbolio, zapovjedio sam da preda zapovjedništvo satniku Kovačeviću. Ovome sam zapovjedio, da zauzete položaje brani pod svaku cenu i da sutra ne vrši napad sve dok mu se to naročito ne zapoviedi.

Za vod 23. sata u Orašju imam neprovjereni izvještaj, da je zarobljen — posljednji izvještaj podpukovnika Krumenakera glasi da su pobunjenici iz pravca Boljanića doprli do Sjeline.

Kombinovani sat III. bojne 5. p. p. stajao je spreman cieli dan, na svojim polaznim položajima za napad ispred Šibova, čekajući da se oglasi Višegradska bojna i III. legionarska bojna, pa da snjima zajedno ponovno napadne s. Ivanoviči. No kako te bojne nisu uspjele da si probiju put zapovjedenim pravcima, to i ona sama nije mogla izvršiti napad.

Gubitci kod pobunjenika nepoznati.

Kod III. bojne 5. p. p. bilo je jučer pri napadu na s. Ivanoviči 2 mrtva i 5 nestalih (svi iz jurišnog voda I. bojna 5. p. p.) —

Kod I. bojne branitelja Višegrada 4. p. p. jučerašnji i današnji gubitci još nisu utvrđeni, pošto je odmah opet upućena u akciju. Gubitci su svakako znatni.

III. legionarska bojna imala je danas nešto ranjenih. Broj još nije utvrđen.

III/5. imala je danas kod zauzimanja polaznog položaja za napad 1 ranjenog.

U 20.05 sati zapovjednik 1/3. javlja: da je u cjelosti postupio po zapoviedi br. 1062/taj. od danas i da sada ne može više postupiti po drugoj brzoglasnoj zapoviedi.

Zapovjedjeno mu, da do sutra ostane gdje je, i da preduzme utvrđivanje južne ivice Bos. Petrovog Sela u toku noći, kako nebi bio iznenađen i prepadnut. Izvještaj o sudbini njegovoj 1. sata (koji je bio u s. Katanići) primljen je.

U 21.30 sati zapovjednik 5. p. p. javlja: Viest o zarobljavanju 30 domobrana i 3 strojnice izgleda da je netočna. Vjerojatno da su se probili prema želj. postaji Boljanić.

U 22 sata primljena brzopjavka II. dom. sбора Op. br. 240.: General Fortner zapovjeda da zaprečna skupina Doboj ima nove zauzete postave sa podupiranjem topništva bezuvjetno držati.

3 divizija neka javi zapovjedništvu 718. divizije i ovom zapovjedništvu: kako je došlo do gubitaka Paprača, dali nepreduzimljivošću zapovjednika bojne i koliki su bili gubitci ljudstva i tvoriva.

U 22.05 sati zapovjedbno zapovjedniku 5. p. p.:

— 1/4. sa Vrtlića izvući u Doboj. Odmoriti je u toku 6. veljače i urediti za novu akciju.

— 3 bitnica IV. top. sklopa sa Usore da se premjesti na juž. obalu r. Usore (op. Karuše) radi podpomaganja napada.

— 7. veljače sa 1/4. i III/5. preduzeti napad sa postave Šibovi (330) s. Potočani sa ciljem zauzeća grebena Ivanovići (405) —362—do s. Lazići (384).

V/1. da odsudno brani postav 249—s. Brđani—s. Vrtlići—s. Jovak, a po potrebi i da aktivnim djelovanjem podpomogne rad zapadne napadne grupe.

III. legionarska bojna da pouzdano drži dostignuti postav Joševa—Suho Polje.

U 22.10 sati zapovjednik Ustaške bojne (Štir) iz Gračanice javlja:

— da je njegova satnija napustila s. Karanovac i nalazi se na želj. postaji Karanovac.

3. bitnicu vratio 4. veljače u Trbuk.

— otklanja odgovornost na sigurnost Gračanice u kojoj se nalazi oko 150 zarobljenih odmetnika, a ne raspolaže snagama za obranu iste.

Traži pomoć od 1 satnije i oklopni vlak.

Saopćeno mu da satniju nemože dobiti, a oklopni vlak će biti poslan, a sa svojim četama da bezuslovno drži s. Boljanić i s. Sočkovac.

U 22.45 sati zapovjedbno oklopnom vlaku br. 1 da žurno krene za Karanovac i da se stavi pod zapovjedništvo zapovjednika ustaške bojne.

6. veljače:

U 7.00 sati primljen izvještaj zapovjednika voda 3. sata Tuzlanske doknadne bojne kako slijedi: Danas oko 12.30 sati usliedio je napad od strane pobunjenika na posadu u Orašju. Poslao sam odmah ophodnju radi održavanja veze, borba je trajala od 10—15 časaka. Ophodnja koja je bila poslana, a koja je brojala oko 20 domobrana imala je zadaću da pritekne u pomoć posadi Orašja za slučaj potrebe.

Ophodnja se je odmah povratila sa izvještajem, da je posada u Orašju bila napadnuta sa sve tri strane, a koja se je nakon kraće borbe predala pobunjenicima. Broj posade naše iznosio je 30 domobrana 23. satnije 5. p. p.

Pobunjenika je navodno bilo oko 150.

Za vrijeme borbe nije se čulo pucanje iz strojopuškara, koliko je potpisano poznato bile su kod posade 3 strojopuške.

Prema tome u Orašju nema naše posade kao ni na mostu Boljanić—Suho Polje, koju je posadu davao prije 3. vod 1. sata 5. p. p.

U 7.00 sati primljen izvještaj zapovjednika 8. p. p. od 3. II. 1942.

1. — *Na pravcu Tuzla—Doboj:*

Danas u 18 sati sa želj. postaje Tuzla polazi sa vlakom za Sarajevo I. bojna 13. p. p.

13 pukovnija u Sarajevu obavještена je preko krugovala o dolasku navedene bojne.

Kod ostalih posada stanje mirno, brzoglasna veza ispravna do Gračanice.

U 8.45 sati zapovjednik 3. p. p. javlja, da pobunjenici od svanuća napadaju na cijelom frontu V/I. i III. legionarsku bojnu, naročito prema Vrtlištu, Selištu, Jovku i Joševi. Prema žestokoj vatri i borbi koja se razvija na tome odsjeku, cjeni se da sa pobunjeničke strane djeluje najmanje 12 teških strojica. Pobunjenici zauzeli 2 grupe kuća u s. Selište. Borba još traje. Topništvo podpomaže odbijanje napada^

Pobunjenici se povlače u pravcu s. Prav. Pridjel. Naše čete na tome dielu čekaju da se protivnik približi pa da otvore vatru.

Obzirom na ovakovu situaciju moraju se trenutno odložiti pripreme za namjeravam napad po sinočnoj zapovjedi i težiti da se najprije slomije i odbije pobunjenički napad, pa je u tom smislu izdata potrebna brzoglasna zapovied.

1/4. (bez 3. sata) povučena je sa položaja kod Vrtlića u Doboj na odmor i uređenje, jer bi njeno prisustvo trenutno moglo biti od štete. U toku današnjeg dana ima se usposobiti za akciju. 3. sat ima stići dana iz Maglaja.

U 9.25 sati zapovjednik 5. p. p. javlja: Vrtlići po našim četama izgubljeni. Preduzet će se protunapad radi povraćaja Vrtlića.

Zapovjedbno topništvu (pukovniku Grgiću) da stavi Vrtliće pod topničku vatru i spriječi grupiranje pobunjenika i pripremi uslove za protunapad.

U 10.30 sati zapovjednik I. bojne 3. p. p. iz Bos. Petrovog Sela javlja: Noć 5/6. ov. mj. protekla bez napada odmetnika na djelove ove bojne.

Jučer (5. o. m.) oko 17 sati odpočeli su odmetnici naglo prikupljanje oko Ozren Manastira očiglednom namjerom, da napadnu našu posadu koja se tamo nalazila. I isto vrijeme otvorili su odmetnici slabu vatru na Ozren Manastir. 3. sat ove bojne još u to vrijeme spremao se na zauzimanje novog položaja s. Ilići—s. Topalovići. Zauzimanje novog položaja zbog toga izvršeno sa prihvatom i u potpunom redu.

Sa ostatkom 1. sata uzeo sam Ilijino Brdo, a 2. sat zauzeo je Dugo Brdo—Krstac.

Prilažem jednu zapovied iz koje se vidi raspored bojne na novim položajima, a skicu ću dostaviti naknadno.

Sa 80. domobrana, koji se sada nalaze na putu iz Karlovca već u Doboju izvršiti ću ponovno formiranje 1. sata, o kome nemam drugih podataka osim onih dostavljenih sa Br. 176/taj. od 5. ov. mj.

Sinoć do pada mraka prikupili smo 21 seljaka iz Bos. Petrovog Sela i u toku noći sprovedeni su u Tuzlu 8. pješačkoj pukovniji.

Stanbene zgrade oko Ozren Manastira su zapaljene, a sam manastir sa crkvom nije.

Prigibi: zapovied Br. 177/taj. od 5. ov. mj. —

U 10.30 sati primljen izvještaj zapovjednika 8. pješ. pukovnije iz Tuzle od 4. veljače 1942.

1. — Na pravcu Tuzla—Doboj: Kod svih posada dan protekao mirno. Brzoglasne veze ispravne do Gračanice.

U 10.45 sati zapovjedniku 718. Njem. divizije u Sarajevu poslat je »Funcspruch« sljedećeg sadržaja:

Lage: Aufständischen auf der Linie Paklenica—Radići—Vrtlići — Suho Polje — Orašje — Boljanić — Karanovac — Sočkovac — Kakmuž — Ozren Man. — Katanići seit 3. februar abends im Gagenangriff.

Katanići und Karanovac nach harten Kampf auhgegeben. Feindstärke bei Katanić gegen 300, bei Karanovac gegen 200. im Dreieck 600 und. 12 SMG. Sonst überall Feindberührung.

Eigenverluste bis jetzt 7 Tote, 25 Verwundete, 2 Offiziere und gegen 70 Man vermisst, 3 SMG verloren.

Feindverluste: endschprechend.

Stellenweise Handgemenge. Eigene Gegenangriffe in Richtung Glavica — Jazovac — Ivanovići gesterne gescheitert. I. Baon 4. Rgts. vorläufig kampfunfähig.

Gegenangriff in Richtung Šibovi — Ivanovići wegen feindlichen Angriff auf Vrtlić, Kovak und Joševa verschoben.

Artillerie und Granatwerfer wegen hohen Schnee und schlechter sich wirkungslos.

Eigene Truppen ziemlich erschöpft.

Auch im Räume südlich Maglaj — Bos. Petrovo Selo starke Feindbewegungen beobachtet. Einzelne Abteilungen auf Skiern.

Beatzungen Krčmarica, Pilipov und Ozren Manastir zürückgenommen.

I. Baon 15. Rgts nach Zavidović befohlen.

4. Krost. Inf. Div. No 1073.

U 11.10 sati izvješten častnik za vezu kod 718. njem. divizije o situaciji u Ozren pl. i oko Caparda i Paprače. Naglašeno mu, da je krugovalna brzojavka odposlata.

U 11.20 sati zapovjednik 5. p. p. izvjestio, da je povratio protunapadom s. Selište, (o tome nije ni izvjestio stožer, da je izgubio pored Vrtlića i s. Selište.) Sprema se na protunapad sa ciljem zauzeća Vrtlišća. Zapovjedbno mu, da obustavi napad na Vrtlišće, jer sada to nema smisla. Kada se pripremi 1/4. za

akciju izvršit će se napad po predviđenom planu (od 5. II.)
U 11.30 sati traženi od Sarajeva vagoni za transport J/15, za Zavidoviće i 3/4. za Doboj.

U 11.45 sati krugovalna postaja Doboj javlja, da je defekt ispravljen i da je usposobljena za primopredaju brzojavki.

U 12.30 sati zapovjednik 5. p. p. javlja, da je dobio izvještaj, da se vod 23/V. izvukao (30 domobrana i tri strojnice) bez gubitaka i da nije zarobljen, kako je bilo jučer javljeno.

U 14.20 sati javio se je zapovjednik oklopnog vlaka br. 1 po završenom zadatku u Karanovcu.

U 16.30 sati zapovjednik ustaške bojne (Štir) izvještava:

Jutros je bilo borbi prema Karanovcu.

s. Boljanić je napušteno i posada povučena na želj. postaju Boljanić. (Ostalo 1/2 satnije, a druga polovina prebačena je u Sočkovcu za pojačanje tamošnje posade).

Ciglana u Sočkovcu utvrđena.

U s. Paležnici primjećene su ophodnje pobunjenika, koje pucaju iz pušaka i strojopušaka dižu na ustanak.

U 17.20 sati primljen izvještaj zapovjednika 1. voda 3. sata Tuzlan. dok. bojne iz Boljanića, kojega je uputio zapovjedniku 23. sata 1. p. p. u Suho Polje. — Vaš 3 vod, koji je smjenio 3. vod p. p. preuzeo je one položaje koje je prije držao vod 5. p. p. Vod nije bio u Orašju nego na 400 koraka pred Orašjem na putu Boljanić—Trbuk.

Danas oko 12.30 sati Vaš je vod napadnut. Poslao sam odmah jedno 20 domobrana moga voda da za slučaj potrebe pruže pomoć. Borba je trajala oko 10—15 časaka. Kada je moja ophodnja stigla do pred položaja Vašeg voda — Vaš je vod već bio zarobljen, a pomoć se više nije mogla pružiti.

Vod prije toga nije tražio od mene pomoć, već sam to učinio iz vlastite pobude.

Jutros uzajmio sam Vašem vodu 16 kruhova i 535 metka, jer su mi se tužili da imaju malo metaka i da su gladni. Vaši su domobrani povratili metke i kruhove, o čemu sam izdao posebnu potvrdu.

Da li ima među Vašima ranjenih ili mrtvih nepoznato mi je.

U 17.50 primljen izvještaj da su se zapovjednici satova 1/4. satnik Tutić Zvonimir i poručnik Pašanović Mustafa javili bolestni i dobili poštedu od službe.

Kako se ovo događa odmah po bezvlasnom napuštanju položaja od strane njihovih jedinica, to je ovaj stožer zapovjedio zdravstvenom izvjestitelju slijedeće:

»Danas pregledajte povjerenstveno šatnika Tutića Zvonimira i poručnika Pašanović Mustafu, zapovjednike satnija iz bojne branitelja Višegrad i utvrdite da li su isti sposobni za borbu i da im je liječenje zaista potrebno u onom broju dana, koji im je odobren.«

U 17.55 sati zapovjednik 5. p. p. došao osobno zapovjedniku divizije i izvjestio o moralnom i fizičkom stanju kod III/5., V/1., 1/4., i III. poh. bojne hrvatske legije. Izvještava da o daljem napadu ne može biti govora.

Naročito podvlači, da je borbena sposobnost 1/4, za sada minimalna, jer ju je osobno pred polazak u borbu, za vrijeme borbe i po samovlasnom povratku bojne sa položaja promatrao.

Moli da se pređe u odbranu i to V/1. da brani položaj Jovak—Selište k. 149 oko Glavice. III/5. da brani položaj Prav. Pridjel—Šibovi—Potočani—k. 400—k. 356, a sa 1. satom da se drži položaj oko želj. postaje Suho Polje.

Razlozi su usvojeni i zapovjedeni je:

— da 1 sat 1/5. zauzme postav kod želj. postaje Suho Polje.

— da se s. Joševo i Suho Polje napuste i prethodno temeljito spale,

— da V/1. zauzme za odsudnu obranu položaj k. 149 — Selište — Jovak, sa redvijem obrane na Glavici.

— da III/5. (bez 10 sata) zauzme za odsudnu obranu položaj Potočani — Šibovi — Prav. Pridjel, s tim da Karanovac bude redvi desnog krila, a pozadi lievog krila u Musi. Pridjelu postaviti pričuvenu jačine do 1. sata (iz djelova 13, 14 i 15 sata).

— da 10 sat III. bojne 5. p. p. uđe pod zapovjedništvo zapovjednika 1. p. p. i da brani položaj k. 356—k. 400:

— da IV/1. zauzme stare, s tim da drži kao pretstražu Đurkin Krst (636) — s. Vukelje — Kosa, koja se pruža ka s. Gariči. Ovo s toga, što je zapovjednik 1. p. p. izvjestio, da položaj Njivice (450) — Maslovar nije mogao uzeti zbog pobunjeničkog otpora i dubokog snijega i nemogućnosti da stvori uslove stanovanja na Njivicama.

— da se I/4. pripremi za pokret radi zamjene 1/3 kod Bos. Petrovog Sela;

— da 1/3. krene za Tuzlu. —

U 19.45 sati traženo od Sarajeva kompozicija za 7. veljače u 10 sati radi prevoza 1/4. iz Doboja do Bos. Petrovog Sela i 1/3. od Bos. Petrovog Sela do Tuzle. Vojno predstavništvo izvjestilo, da će biti kompozicija spremna na postaji Doboj. —

U 20.25 sati dat izvještaj II. dom. sboru: »Situacija u Ozren pl. je sledeća:

1/3. zauzela je postav Dugo Br. (174) — Krstac — s. Ilići — s. Topalovići — Ilijino Br. (294). Satnija iz Katanića posle znatnih gubitaka bila je prinuđena da se povuče ka Ozren Man. Zbog izloženosti snaga kod Ozren Manastira ove su se snage morale povući ka Bos. Petrovom Selu na određenu liniju. Pri povlačenju iz Ozren Man., spaljene su sve zgrade osim crkve i manastira.

Kod ustaške bojne situacija je slijedeća: 25 sat ojačan dielovima 6. sata drži s. Sočkovac. Sela: Karanovac i Boljanić napušteni pod pritiskom pobunjenika. Posade se povukle na želj. postaju Karanovac i Boljanić.

Kod s. Orašja pobunjenici su prepali i zarobili 30. domobrana i 3 strojnice iz 23. sata 5. p. p.

U trouglu Doboj — Trbuk — Tekučica, produžene su u toku današnjeg dana ogorčene borbe. Predviđeni napad naših snaga nije se mogao izvesti zbog slabe borbene vrijednosti 1/4. i zbog

nadmoćnijih protivnapada pobunjenika u pravcu Vrtlića, Joševa, Suhog Polja. Naše čete morale su napustiti Vrtliće i Selište. Poslije izvršenog protivnapada na s. Selište je povraćeno. Dalji napad u cilju povraćaja Vrtlića obustavljen je po zapoviedi stožera divizije, kako bi se snage 1/4. odmorile i preduzele sa ostalim bojnama u tom prostora napad sa pravca Šibovi—Ivanovići.

Zapovjednik 5. p. p. došao je pred večer osobno u stožer divizije i izvjestio o fizičkom i moralnom stanju kod III/5., V/I., 1/4 i III. poh. bojne Hrvatske legije izvještavajući, da o daljem napadu ne može biti ni govora i podvlačeći da je borbeni sposobnost 1/4. za sada minimalna. — Odlučeno da se dalje napadne akcije obustave i pređe u obranu na ranijim postavama.

Radi zamjene 1/3. kod Bos. Petrovog Sela upućuje se u toku 7. veljače iz Doboja 1/4, a 1/3. bit će odaslati za Tuzlu (čas odlaska zavisi od toga, kad će biti dobijena kompozicija).

Prema svemu naše čete za sad drže stare postave, koje su držale i prije početka akcije, s tim što fizički jako iznurene imaju izdržati žestoke, gotovo bjesomučne napade protivnika naročito u pravcu Glavine.

U 21.30 sati zapovjednik 5. p. p. pod br. 694/taj. dostavlja: Sporazumno sa glavarom stožera te divizije, zapovijedio sam sinoć u 22.30 sata, da se ostaci 1/4. koristeći mrak povuku u Doboj u divizijsku pričuvu, što je on i učinio.

U 7. sati pobunjenici su žestoko napali cieli front: Jovak — Joševo sve grupe kuća s. Selišta — s. Vrtlići — s. Brđani. Naročito jak pritisak bio je na grupe kuća s. Selišta, koje su oko 8 sati pale u ruke pobunjenika. Vrtlić branio se je do 10 sati, kada je i on pao neprijatelju u ruke. Posade iz tih sela najvećim djelom povukle su se na Glavicu. Već u 7 sati zatražena je od zapovjednika V/I. topnička vatra, koja je mogla biti otvorena tek u 7.30 sati. Topništvo je gadalo od toga časa pa dalje sa manjim i većim prekidima cijelo prije podne, ali bez i najmanjeg uspjeha. Čak se nije ni vidilo gdje padaju meci. Osmatrač se je uzalud trudio da bar jednu granatu ubaci u cilj: a ciljeva bilo je mnogo, jer su se pobunjenici vidjeli kako se kreću po položaju, vrše pojačanja svojih prednjih djelova, pucaju i t. d. Pošto sam oko 9.30 sati i sam izašao na položaj pripremio sam sve za povratni napad na Selište, a zapovjednika topništva sam zamolio da prekine vatru, jer s obzirom na to što se u opće nije vidjelo gdje granate padaju, bojao sam se da nepadne koja u moje pješništvo. Tako sam bez potpore topničke vatre u 11. sati krenuo nekoliko vodova V. bojne 1. p. p. u povratni napad. U 13. sati sve grupe kuća s. Selišta bile su u našim rukama Vrtlić nisam dao više napadati, jer je taj položaj i suviše istaknut, velik i pruža se u pravcu Laništa, prema pobunjeničkim položajima, a da bi se uspješno mogao držati protiv koncentriranih pobunjeničkih snaga. Poslao sam jaku častničku ophodnju u pravcu Brđana, u cilju da bi se vidjelo stanje kod naše posade tamo, ali je ona bila uslijed jake vatre pobunjenika, koji

su u to vrijeme već držali cijelo Lanište i obronke prema sjeveru — primorana da se povuče.

U vremenu dok sam vodio borbe ispred Glavice čuo sam jaku vatru iz pravca Joyka i Joševa, ali sam kasnije saznao od jedne ophodnje, koja je došla iz Joyka, da su svi pobunjenički napadi na ta oba mjesta odbijeni.

Zapovjednik III. bojne 5. p. p. izvještava da su pobunjenički položaji na Ilijinom Grobu i oko s. Ivanovići dobro i brojno posjednuti, snažno naoružani sa dovoljno naboja, što najbolje dokazuje njihovo djelovanje. Umjesno bi bilo prije vršenja svakog budućeg napada ove položaje staviti pod jaku topničku vatru, što bi se dalo postići sa vrlo dobrim rezultatima, pored onih već postignutih djelovanjem bacača.

Zapovjednik III. pohodne bojne Hrvatske legije izvještava, da se primjećuje pojačavanje pobunjenika na frontu protiv ie jedinice. Inače do nekih većih okršaja kod te bojne nije došlo.

0 svom napadu 5. ov. mj. zapovjednik III. pohodne bojne Hrvatske legije naknadno je podnio sljedeći izvještaj:

»Na dan 5. II. 1942. godine do podne u 7.30 sati usledio je sljedeći napad ove bojne:

9. sat pravac Sjelina k. 267 lievom padinom.

10. sat. prvi vod jednom strojnicom držao je i drži bezimenu kotu između Sjeline i Gornjeg Suhog Polja, jedan vod držao je i drži s. Joševo, jedan vod bio je u pričuvi i sarađivao je sa 23. katom V. bojne 1. p. p.

23 sat 1. p. p. trebao je da napadne greben između Joševa i Suhog Polja na Kamenik. Oklopni vlak podpomagao je rad 23. sat izbio je na greben. Obe napadne kolone u svome napredovanju dobile su oko 10.30 sati unakrsnu vatru i lednu vatru, te su bile primorane da odstupe. 23. sat odstupao je pod zaštitom oklopnog vlaka i zaposjeo želj. prugu, a vod pričuve 10. sata ubačen je na jednu kosu na 200. m. udaljenu od želj. pruge radi zaustavljanja nadiranja neprijatelja. Oklopni vlak nije mogao pomoći vod 9. sata, jer je pruga bila zauzeta od 2 teretna vlaka, koji su bez prethodnog odobrenja pušteni u Karanovac.

9. sat sakupljao se 1000 met. od ž. postaje Suho Polje, te je kasnije zaposjeo greben koji se produžio do padina bezimene kote 1000 met. od želj. postaje Suho Polje istočno. Ustanovljeno je na napadnom sektoru da neprijatelj ima 5 teških strojnica i 8 strojopuška t. j. na k. 267 i 282 u toku dopodneva 9. sat je imao 5 ranjenih.

U svim postavima i položajima satovi su dobivali unakrsnu vatru, zaobilazeći krila, a oklopni vlak sprečavao koliko su to zemljišni oblici dozvoljavali.

U 15.30 sati ponovo se prešlo u napad istim napadnim pravcima, te su satovi pod zaštitom vatre sa bezimene kote i oklopnog vlaka, koja nije bila tako efikasna, da njeno podupiranje nešto vrijedilo uzevši u obzir konfiguraciju tla, šumu i izrađene pobunjeničke bunkere, kojima se nemože iz pušaka ništa učiniti, nastupali te zauzeli ivicu grebena 100 met. udaljenu od

želj. pruge. U međuvremenu prvog i drugog dana da pobunjenici su privukli vanredno jaka pojačanja. Naime nadporučnik legionar Krunoslav Prelec je vidio sa bezimene kote dalekozom jednu trojku, koja se prebacila oko 13 sati u pravcu Gavran Vis, po pojačanju, jer u samom drugom napadu vidjelo se je mnogo pobunjenika iz svojih položaja, koji su davali žestok otpor, koji je svakim momentom dobivao karakter protunapada. Prije nego je u 19.15 dobiveno naređenje da se stane na zauzetim položajima i da se ti položaji po svaku cenu održe, a za sutrašnji dan da se ne prelazi u napad — odstupilo se je na svoje polazne položaje. Vod u Joševu nije mogao da napreduje, jer je bio ručen bočno i frontalno. Vojnici imaju slabu obuču, premrzli su od hladnoće, premoreni od snijega, koji je dubok oko 75 cm, i 10-dnevne borbe i rada u ovim akcijama.

10. sat drži sa jednim vodom s. Joševu, 1 vod ima između Suhog Polja i Joševa na položaju na 500 met. od želj. pruge, jedan vod na bezimenoj kosi u Donjem Suhom Polju.

9 sat je posjeo i drži ivicu visoravni između pruge i Sijeline i od želj. postaje Suho Polje.

Još nejavljeni gubitci:

1.) Vješt o uništenju jednoga voda 23. sata 5. bojne 1. p. p. s. Orašja u jačini 1 častnik i 43 domobrana, nažalost obistinila se je. Vodnik voda 8. p. p. koji je sada u Boljaniću podnio je pismeni izvještaj, da je vidio kako je taj vod 23. sata bio obkoljen i kako je uzalud pokušavao da se probije. Vodnik 8. p. p. u svom izvještaju još kaže, da mu je on sa svojim vodom i pritekao u pomoć, ali da mu više nije mogao pomoći. Originalan izvještaj vodnika 8. p. p. predao sam glavaru stožera te divizije.

2.) Nemam nikakvih izvještaja šta je sa djelom V/1. koja drži s. Brđane. Poslao sam danas 3 častničke ophodnje kako iz pravca s. Selišta, tako i iz pravca Prav. Pridjela, ali se nijedna ophodnja nije mogla do Brđana probiti.

3/III. pohodna bojna Hrv. legije imala je: 5. ov. mj. u svom napadu 5 ranjenih;

6. ov. mj. nije imala gubitaka.

4./V/1. imala je u današnjim borbama oko s. Vrtlića, Selišta i Glavice 3 mrtva i 11 ranjenih.

5./III. bojna 5. p. p. imala je 5 ov. mj. 2 mrtva i 7 nestalih — kao što je to već u jučerašnjem izvještaju navedeno. 6. ov. mj. nije imala gubitaka.

6./I. bojna 4. p. p. imala je: 4. II. o. g. 2 područna častnika zarobljena, a 1 ranjen, 50. domobrana nestalo. — Od materijala ta je bojna istog dana izgubila 2 strojnice, od kojih 1 bez tro-nožca, bez razvodnika i bez unutrašnjih djelova, 6 tovarnjaka je poginulo i pribor koji su oni nosili ostao je na bojištu.

Podatci o nestalima nisu još sasvim točni, jer se podatci još prikupljaju, a isto tako nije još utvrđeno broj izgubljenih strojnica i pušaka.

5. veljače o. g. 4 domobrana nestala (iz patrole predhodnice); 2 domobrana ranjena; 2 domobrana poginula; 2 tovarnjaka su

nestala i snjima izgubljen i materijal koji je bio na njima. Broj ranaca i izgubljenog malog pionirskog alata još nije mogao biti utvrđen.

7. veljače:

U 7.30 zapovjednik ustaške bojne javlja, da pobunjenici napadaju od svanuća jako posadu Sočkovac. Moli oklopni vlak. Upućen odmah oklopni vlak br. 1 u Karanovac.

U 7.55 sati zapovjednik 1. p. p. javlja. Noć protekla u miru.

U 9.15 sati zapovjednik 5. p. p. javlja: Povraćeni rovovi u gornjoj grupi kuća s. Selišta, koji su sinoć bili izgubljeni.

2. voda 1. bojne otišli su noćas u Suho Polje. Vodovi u jačini od po 30 ljudi, pošto više nije bilo vojnika. U Musi. Pridjel otišao 1 vod od 30 domobrana, pošto više nije bilo ljudi.

Na taj način su diovi III. poh. bojne Hrv. legije smjenjeni i stoje stožeru na raspolaganje.

U 10.15 sati zapovjednik Ustaške bojne javlja: Putnički vlak u pokretu od Suhog Polja ka Boljaniću prepadnut vatrom. Još nije stigao u Boljanić. Upućen žurno iz Karanovca oklopni vlak br. 1, u pravcu Boljanića, da razvidi slučaj i pruži eventualnu pomoć. Snabdjevanje 25. sata u Sočkovcu hranom i streljivom veoma otežano.

U 10.20 sati zapovjednik 1. p. p. javlja: Savezno zapoviedi broj 1003/taj. od 3. II. o. g. javljam:

1—29 siječnja razviđanje sa svih postava. 18. i 20. sat 1. p. p. nasilno su izviđani Đurkin Krst i s. G. Paklenicu, uz pomoć topova 6.5 cm.

30. siječnja razviđanje nastavljeno, sa svih postava. Jači pokreti odmetnika opaženi su u s. Brđanima i na prostoru do s. Riječice.

31. siječnja. Na Njivicama su se odmetnici utvrđivali; po obasipanju vatrom razbjegli se.

1. veljače. U 4. sata napad odmetnika na 17. sat u s. Vajići, bez uspjeha.

2. veljače. Ništa značajnog. (Njemci prošli kroz dio zemljišta Jablanica—Trbuk).

3. veljače zauzet Đurkin Krst i s. Brđani po 18. i 20. satu. 19 sat 1. p. p. iz Maglaja sa 1/15. krenuo u Brezike i zanočili u s. Pilipovu.

2. vlastitih gubitaka: Lako ranjen 1 domobran.

3. — Ratnog pliena nema.

4. — Gubici pobunjenika: 11 mrtvih ili ranjenih, 80 grkoistočnjaka predalo se i nađeno u kućama bez oružja, te je otpravljen u Sarajevo njemačkoj komandi, ubijen nije nijedan.

Zapovied broj 1003/taj-42 primljena je 6. veljače u jutro zbog toga se izvještaj podnosi kasnije.

U 10.20 sati zapovj. 1. p. p. iz Trbuka podnosi izvještaj o radu 5. II. 1942.

1. — I. bojna 15. p. p. (od 2 sata) sa 19. satom ove pukovnije je u s. Pilipovu. Prije podne zapovjednik bojnik Cihan bio je na rekognosciranju zemljišta sa častnicima prema s. Brezići.

Po podne u okolici Pilipova primjećeno je prikupljanje četnika sa svih strana. Otvorena je obostrana vatra.

2. — Bojnik Ivan Maričić sa milicionerima iz Maglaja, ustašama i domobianima pretresao je zemljište istočno od Maglaja do Mlinske kose, pa na jug do r. Bosne. Zemljište rasčišćeno, 7 uhvaćenih grkoistočnjaka sprovest će se u Sarajevo.

3. — Vod štrafuna, ustaša i dio milicionera iz Maglaja bili su radi čišćenja s. Brusnice. Pod pritiskom odmetnika otišli su neizvršivši zadatak.

4. — Gubitci u iznietom pod 3/2 štrafunca, 1. milicioner i 1 ustaša mrtvi, 2 ustaše ranjeni.

Drugih gubitaka nije bilo.

Gubitci protivnika nepoznati.

U 10.25 sati zapov. 8. p. p. iz Tuzle javlja:

1. — Na pravcu Tuzla—Doboj: Mir. Brzoglasna veza ispravna.

U isto vrijeme dostavlja zap. 8. p. p. izvještaj od 6. ov. mj.

1. — Na pravcu Tuzla—Doboj: Mir. Brzoglasna veza ispravna do Gračanice.

U 10.55 sati zapovjedbno, da se III. pohodna bojna Hrv. legije vrati do Suhog Polja za Doboj, da se u toku 7. i 8. veljače odmori, uredi, a 9. II. da preduzme dužnost obrane Doboja od sadanjih jedinica i to: da posjedne položaj Klačnica — 300 — Denkovača — Krčevine — Orašje.

— da osigura mostove kod Makljenovca na r. Usori

— da osigura mostove na r. Bosni kod Doboja i Usore

— da osigura most na r. Spreči kod Glavice

— da daje ljudstvo za zasjede na r. Bosni.

Za ovo se pridaje još:

— potrebni djelovi Dobojskog posadnog sata (koji sada drže dio položaja Klačnica — 300 zaključno).

— štrafunski vod 6. p. p.

U 11.30 sati izvještena 718. njem. divizija u Sarajevu. »Haben Berichte bekommen, dass sich in Brezići starke Feinddesgruppen wieder versammelt haben. Brezići soll durch Flieger auffggeklärt und stark mit Bomben belegt ewerden.«—

Major Dr. Erih odgovorio je da za sada ne može udovoljiti zahtjevu, jer su zrakoplovi angažirani na području III. Dom. sbora. Zamoljen je da ovaj podatak ima u vidu čim se stvori mogućnost.

U 11.55 sati izvješten II. Dom. sbor da se 1/4. ukrcava radi odlaska u Bos. Petrovo Selo i smjene četa 1/4. Zapovjedbno da se transport zadrži u postaji do dalje zapoviedi, jer je situacija na prostoriji zapadno od r. Bosne ozbiljna. Traženo da naši zrakoplovi bombardiraju s. Ljeskove Vode (zapadno od Rudanke).

U 12. sati zapovjednik 5. p. p. izvještava: Pobunjenici napali posadu s. Jovak. Posada se pod borbom privukla sjevernim padinama na Glavicu. U napadu učestvovala su teške strojnice pobunjenika sa Kose kod s. Joševa. Upućen oklopni vlak br. 2 na dio pruge Jovak — Suho Polje radi uspostavljanja situacije.

U 12.45 sati II. dom. sbor zapovjedio je:
— da se 1/4. uputi u Ljupljanicu, sa kojom preduzeti akciju
čišćenja na prostoriji j. z. od Dervente.

— da se 1/3. smjeni kada se za ovo ukaže prilika;

— Pismena zapovied dobit će se.

U 14.40 sati zapovjednik ustaške bojne iz Gračanice javlja:
1 1/2 satnija zaokružena u Sočkovcu na ciglani. Do sada
se nismo mogli probiti. Municipija je na isteku. Do naveče naj-
kasnije poduzmite da dobijem pojačanje, najmanje 1 jaki sat,
da tokom noći zaštitim Gračanicu i da mogu u jutro probiti
se do ciglane. Oklopni vlak stavite mi još do večeri za preko
noći na raspolaganje.

U 16.10 sati zapovjedbno zapovjedniku III. pohodne bojne
Hrv. legije, da uputi 1 sat oklopnim vlakom br. I u Karanovac,
a odatle u Gračanicu. Ovaj sat preduzeti će obranu Gračanice.

— da stupi u vezu sa zapovjednikom ustaške bojne satni-
kom Štirom.

U 16.10 sati zapovjedbno zapovjedniku ustaške bojne (Štir):
— da se šalje 1 sat III. pohodne bojne Hrv. legije u Grača-
nicu kao posada.

— da se snagama bojne poduzme sve, da 23. sat u Sočkovcu
oslobodi.

Dostavlja mu se i streljivo za ovaj sat oklopnim vlakom,
koji mu stoji na raspolaganju za akciju.

Po svršenoj akciji sat III. pohod, bojne Hrv. legije vratiti
odmah u Doboj.

U 19.10 sata izvješten II. dom. sbor o situaciji u Ozren pl.
Pobunjenici i dalje žestoko napadaju na raznim točkama.
Tako napadali su od svanuća i opkolili ustaške snage u Soč-
kovcu sa namjerom njihovog uništenja, ali se ovaj sat poslie
ogorčene borbe po padu mraka uspio probiti do ž. postaje Ka-
ranovac.

Pristiglo pojačanje od 1. legionarske satnije, upotrebljeno
za osiguranje Gračanice, dok se ustaška bojna opet ne osposobi
za rad.

— Napadali su posadu Jovak, koja je jedva uspjela da se
izvuče pod žestokom borbom.

— napadi u pravcu s. Selišta nastavljaju se i dalje. Izne-
nada su napali s. Selište, naše su trupe jučer na veče bile iz
bačene iz svojih rovova, ali su danas u jutro ponovo uspjele da
zauzmu svoje položaje.

— Prikupljaju se prema Prav. Pridjelu i oko 20 sati napadali
postave III/5. na cijeloj fronti. Poslije jake borbe zauzeli su
Prav. i Musi. Pridjel.

— vatrenim prepadima iz teških strojnica uznemiravali su
posadu Riječice u toku celoga dana. Inače na postavama 1. p. p.
kod Trbuka bilo je relativno mirno.

Obzirom na ovakovo teško stanje zadržata je 1/4. u Doboj.

Ukupni gubici četa ove divizije u Ozrenskoj operaciji bili su
slijedeći: 40 mrtvih, 39 ranjenih, 136 nestalih i zarobljenih, 18
smrznutih.

Gubitci u materijalu: 2 strojnice, 5 strojopuškaka, 110 pušaka, 60 bombi, 9 samara, 9 konja, 22.000 pušanih naboja i svi gunjevi 3/3. p. p.

Najveće gubitke imale su: 1/4, 1/3 i V/1. —

Podaci o izgubljenom ljudstvu, stoci i tvorivu nisu točni i pouzdani. Od ljudstva koje je naznačeno kao nestalo i zarobljeno, možda će se još koji i vratiti, kao što je bio slučaj sa 39. domobrana iz 1/3., koje su odmetnici vratili.

U 20.05 izvješten II. dom. sbor zbog povećane opasnosti u reonu Doboja. Zapovjednik divizije odlučio je da 1/4. privremeno ne upućuje u izvršenje zadatka po zapoviedi II. dom. sbora i svojoj zapoviedi br. 1140/taj. od danas, već da je zadrži predbežno u Doboju. Moli pristanak i odobrenje zapovjednika II. domobranskog sbora. Odgovor moli najžurnije, jer je bojna ukrcana u vagone, spremna za polazak.

U 20.40 sati saznalo se da je napadnut postav III/5. gibovi — Priv. Pridjel i da je Prav. Pridjel izgleda zauzet po pobunjenicima, a Musi. Pridjel da je obkoljen, a pričuva da je pobjegla zbog pobunjeničke vatre. Vješt se provjerava. Poslat oklopni vlak br. 2 da prihvati naše dielove i omogući im prikupljanje. Žestoka vatra sa tog pravca se još čuje.

U 21.55 sati zapovjednik divizije osobno je izložio situaciju u trouglu, a naročito kod Prav. Pridjela. — Glavara stožera II. Dom. sbora odobrio je da se 1/4 zadrži u Doboju do sutra u jutro, dok se kritična situacija ne razbistri. Zapovjednik II. dom. sbora će donieti definitivnu odluku.

U 22. sata zapovjednik 5. p. p. javlja, da mu izgleda da sa Prav. Pridjel ipak pobunjenici zauzeli i to napadom[^] sieda. Točnijih podataka nema.

Zapovjedbno mu da stanje kod Prav. Pridjela uzpostavi.

U 22.30 zapovjednik III/5. iz Ševarlija javio, da je točno da je Prav. Pridjel pao, ali da je pričuva iz Musi. Pridjela pobjegla.

Zapovjedbno mu da častnike pričuve odmah uhapsi i svezane dovede u stožer divizije. Ljudstvo koje je pobjeglo saslušati i dalji postupak sa ovim ljudstvom zapovjedit će zapovjednik divizije. Primljen je prijedlog zapovjednika 5 p. p. da pod zaštitom vatrenog prepada sa Šibova izvrši protunapad na Musi. Pridjel i koristi momenat dok se pobunjenici još nisu uredili.

U tom cilju pridat je 1. sat 4. p. p. i oklopni vlak br. 2 s tim, da se pod zaštitom ovog sata izvrši pred svanuće protunapad od Musi. Pridjela. Predhodna priprema da se ne vrši, ali oklopni vlak da bude spreman za otvaranje vatre i podpomaganje protunapada. —

8. veljače 1942.

U 5.40 sati oklopni vlak je prevezao 1 sat 4. p. p. iz Doboja do Mus. Pridjela. Do tog vremena je ljudstvo koje je napustilo Musi. Pridjel i Prav. Pridjel ponovno — bez borbe — ovladalo Musi. Pridjelom.

U 8 sati zapovjednik 5. p. p. izvjestio, da su pobunjenici u toku noći uspjeli zauzeti i s. Selište. — Namjerava izvršiti protunapad radi ponovnog ovlađivanja ovim selom.

U 8.30 tražen izvještaj o situaciji III/5. (Prav. Pridjel), ali nije mogao biti dobijen, jer je zapovjednik bojne u napadu, a brzoglasna veza od Šibova ka Musi. Pridjelu još nije popravljena.

U 8.45 sati primljen izvještaj zapovjednika 8. p. p. kojim izvještava da je saznao da je jedna satnija I. bojne 3. p. p. razbijena i zarobljena sa častnicima u Bos. Petrovom Selu.

Navodi da je saznao da je i druga satnija 1/3. kod Ozren Manastira razbijena i da su odmetnici zauzeli Manastir, a satnija se povlači.

Izvještava da po pričanju seljaka dolaze u ova sela manje razbojničke bande i pod imenom četnici pljačkaju narod, koji ujedno tvrdi, da oružnici i njihove ophodnje po više mjeseci nisu dolazile, a svi krivični izgređi ostaju neistraženi i krivci nepohvatani, pa su se osmjelili i postali drski.

U 10.20 sati zapovjednik 1/3. javlja: 7 ov. mj. oko 18.40 sati izvršili su četnici napad na naš 3. sat koji se nalazi na položaju s. Perić — s. Ilići — s. Topalovići.

Napad je bio osobito upravljen u pravcu desnog krila. Odmetnici su pokušali ovladati selom Perić i s. Ilići. Odmetnici su raspolagali sa 2 strojnice — i 2—3 strojopuške, kao i oko 100 pušaka. Osim toga dio odmetnika bio je naoružan raznim hladnim oružjem. Napad je trajao do oko 21.30 sati i tada je uspostavljen.

Položaj smo zadržali u našim rukama.

Na odsjeku 2. sata (Dugo Brdo — Krstac) odmetnici su vršili samo izviđanje, a prema Ilijinom Brdu odmetnici su prisilili moj 1. sat, da se za nešto povuče, jer su uvlačenjem j. z. od s. Topalovići zaprijetili boku i zaleđu 1. sata koji je i onako bio jako slab.

Danas ću po potrebi i napadom zauzeti liniju koju ste mi odredili. Palih i ranjenih nije bilo.

U 13.55 sati zapovjednik ustaške bojne iz Gračanice javlja: Od strane Kakmuža i Petrovog Sela čula se je cijelu noć vrlo jaka vatra, pa čak i vikanje.

Na reonu bojne je stanje mirno.

Kod Sočkovca (ciglana) se je 25. sat i pola 6. sata (90 ljudi), koji su bili bez častnika, branio jučer cijelu noć i cijelo prije podne do oko 13 sati, kada su počeli pregovarati sa časticima. Ovi su tražili da ustaše predaju oružje i da imaju slobodan povratak. I ako su bili skoro sasvim bez municije nisu pristali nato, nego su produžili borbu. Konačno su se ipak nagodili te su bez borbe i bez predavanja oružja izašli i povukli se u Karanovac jučer pred mrak.

Od nekih žena u Sočkovcu saznato je da ih u Sočkovcu ima oko 200. i to nekih stranih, ne onih koji su ranije bili u Ozrenu. Među njima ima i neka važna ličnost. Seljaci govore da je to Dangić.

Traženo od satnika Stira da provjeri što je to bilo u Petrovom Selu i o tome podnese najžurniji izvještaj.

U 18.20 sati — preko njem. satnika Pobeta javljeno je 718. diviziji u Sarajevo na njemačkom — u glavnom slijedeće:

Stanje kod 4. divizije od 3. II. u teškim borbama sa odmetnicima. Sve pozicije koje su po planu po prolazu njemačkih trupa zauzete od naših četa, postepeno su izgubljene i čete se sada nalaze na starim linijama od 29. I.

Postignuti su izvjesni mali uspjesi. Od 5. veljače vrlo ogorčene borbe oko Doboja sa odmetnicima.

Uzrok ovih borbi:

— što su se odmetnici po naređenju sklanjali ispred njem. kolona. Saznato putem obavještanje službe.

— što Ozrenskom akcijom nije zahvaćena cijela prostorija Ozrena, već samo manji dio (prigorje duž r. Bosne i Spreče, a sredina ostala nepročišćena).

— ohrabreni ovakvim slabim čišćenjem, pobunjenicima se podigao duh i moral.

— gubitci do sada su preko 50 mrtvih i preko 50 ranjenih (vidjeti odnos što ukazuje na blisku borbu), oko 120 nestalih (među ovima i 6 časnika).

— situacija zapadno od Doboja (15 km. j. z. od Dervente) jedna grupa oko 500 odmetnika u borbi sa posadnim delovima iz Dervente. 25. km. zap. od Dervente jedna grupa oko 100 odmetnika je u prikupljanju (Leskove Vode). Obe grupe čine neposrednu opasnost za Dobj.

I. bojna 4. p. p. i III. pohod. boj. Hrv. legije ubačene su kod Doboja u borbu podpuno.

Obzirom na iznieto molim imati u vidu, da se borbene snage ove divizije nikako ne oslabe.

Borbe u neposrednoj blizini Doboja sastoje se u tome, što pobunjenici otimaju pojedine točke, a naše čete ih protivnapadima vraćaju. Ove su borbe vrlo važne, da se protivniku slomije što prije volja za dalje napade, a vlastitim četama da se podigne moral.

Konstatovano je, da se u trokutu nalaze odmetničke elitne čete i drugi borci, koji nisu bili primjećeni u ovom kraju prije akcije Njemaca. Ovo se zna po tome, što su danas prilikom protivnapada prepoznata među protivničkim mrtvim ovakove osobe.

Namjera stožera je: ovako sada čvrsto izdržati, pa se ima nade, da se pobunjenički elan za nekoliko dana popusti.

O izvršenju izvjestiti.

U Doboju ima I njemačka bojna.

10. veljače:

U 10.30 sati zapovjednik I. bojne 3. p. p. sa br. 205/taj. od 10. II. dostavlja slijedeće:

9. ovog mjeseca u 8 sati uputio sam jurišni vod pod zapovjedništvom narednika Džafića Almaza pravcem: Bos. Petrovo Selo — Ilijino Brdo — Lužani — juž. ivica Bos. Petrovog Sela,

radi nasilnog izviđanja na tom pravcu i pronalaženja častnika i domobrana, koji su 8. ov. mj. pali (vidi moj izvještaj br. 202/taj. od 9. ov. mj.). Osim toga vod je dobio zadatak kažnjavanja mještana u okolini kuća gdje su pali naši časnici i domobrani.

Narednik Džafić sa jurišnim vodom izvršio je zadatak i pronašao u blizini s. Lužani 2 mrtva častnika i 4 mrtva domobrana. Trećem častniku nije se moglo ući u trag i sve do sada 0 njemu nemam nikakovih podataka. Pali časnici jesu pričuvni poručnici Račan Petar i Lapaine Dušan.

Pale častnike i domobrane poneli smo na želj. postaju Bos. Petrovo Selo i poslie toga vlakom u Tuzlu radi pokopa.

Jurišni vod je i tom prilikom popalio sve kuće u toj okolini. Stanovništvo, već od prije malobrojno, pobjeglo je u pravcu Porječine.

Odmetnici su pokušali jurišni vod omesti u izvršenju zadatka bez uspjeha, a pri tom imali su nekoliko gubitaka.

Na ostalom dielu fronte bojne, do 18. sati vladao je mir. Oko 18.30 sati izvršili su odmetnici napad na lievo krilo 2. sata na istočnim padinama Krstača i desno krilo 3. sata kod s. Perića, pokušavajući probiti se ka želj. pruzi. Poslie borbe oko 1 V2 sat odmetnici su odbijeni.

U 0.15 sati danas odmetnici su pokušali iznenadnim skokom upasti u naše zaklone na reonu 3. sata. Odbijeni su.

Ostali dio noći proveden je u miru.

Palih i ranjenih nije bilo, a dvojici domobrana smrznule su se noge. —

Z A K L J U Č A K

Ozrenska operacija rukovođena je idejom da napadne grupe »Istok« i »Zapad« prođu područje Ozren planine, čisteći ga od odmetnika, a zaprečna grupa Doboj da zatvori dolinu r. Bosne i Spreče.

Imajući u vidu težnju viših zapovjedništava i ovog stožera, da se pročišćeno zemljište odmah uzme u svoje ruke, ovo je zapovjedništvo izradilo plan posjedanja Ozren planine svojim četama. Ovaj je plan odobren od strane zapovjednika 718. Njem. divizije, s tim da ovo posjedanje može biti tek po prolazu njem. četa.

Na posjedanju masiva Ozrena, insistirao je ovaj stožer po najviše zbog toga, što se je iz dobijene zapoviedi 718. Njem. divizije uočilo da Njem. grupe svojom zonom djelovanja ne obuhvataju cieli Ozren, već samo pojase duž r. Bosne i Spreče. Centar Ozrena nije bio obuhvaćen u zonama rada Njemačkih trupa.

Pošto je plan odobren, izdata je zapovied broj 883/taj. čija je namjera bila da čete posjedaju određene točke odmah neposredno po prolazu njemačkih četa, dobro ih utvrde, pa tek po tome preduzimaju dalje akcije detaljnog čišćenja zemljišta. Po ovoj zapoviedi naše čete su do dolaska njemačkih četa u nji-

hovu visinu vršile svoj zadatak u glavnom vezane za svoje postavice (uznemiravanje, nasilno izviđanje, demonstrativni napadi i t. d.)

Već odmah od početka akcije uočeno je da pobunjenici daju mjestimično vrlo slab ili nikakav otpor njem. četama, a žilavi i ogorčeni otpor i veliku oprezu ispred naših četa, a naročito u prostoru trougla: Trbuk — Doboj — Tekučica.

Osim tog uočeno je da su uhvaćeni zarobljenici mahom bili bez oružja, da njemačke čete nigdje nisu naišle na veću grupu naoružanih odmetnika, a naročito je uočena činjenica, da se još nigdje nije angažirala čuvena elitna bojna iz Brezića. Na sve te činjenice blagovremeno je ukazano zapovjedništvu, kojem je predložena sva opasnost situacije, u koju će upasti naše čete poslije čišćenja Ozrena od strane Njem. četa. Ovo je zapovjedništvo molilo da zapovied 718. Njem. divizije unutrašnja krila svojih trupa uputi dublje u planinu, kako bi se zemljište temeljno pročistilo, jer se iz mnogobrojnih izvještaja vidjelo da se pobunjenici ispred Njemaca povlače u dubinu Ozrena. Namjera pobunjenika bila je ovom zapovjedništvu jasna: »propustiti Njemce, pa potom udariti na hrvatske čete gdje se budu pojavile radi zauzimanja prostorija.«

Dolaskom njemačkih četa na liniju: Maglaj — Bos. Petrovo Selo, pristupile su naše čete posjedanju pojedinih točaka. Posjednuto je već 31. I.: s. Katanići, Ozren Man. i Kakmaž, a kasnije sela Sočkovac, Karanovac i Boljanić.

Već pri posjedanju tih točaka nastale su borbe sa odmetnicima, a primjećeno je njihovo postupno prikupljanje ka tim točkama. Napadi na naše usamljene posade imali su se očekivati svaki dan. Sa posjedanjem Brezića sa pravca Maglaj išlo je teže i sa zakašnjenjem, poglavito zbog sporog napredovanja i zaostajanja desnog krila i njem. napadne grupe »Zapad«. Bojna koja je trebala biti upućena na prostor Pilipovo — Brezići — Dolina, ojačana je još 1. satom i cijela je bila upućena sa zadatkom da najprije ovlada uporištem Brezići, i tek potom da uputi 1 sat na uporište s. Pilipova. Ovako je zapovjedeno, jer je postojala bojazan da ova bojna ne bude potučena po dijelovima, jer su već pristigli podatci da su primjećeni pobunjenička kretanja u reonu Brezići. Bojna zbog 2 met. dubokog snijega i guste magle, kao i istaknutosti na tome istaknutom pravcu, nije mogla doći Breziće i vraćena je na izhodni postav.

Isto je tako zapovjedno da se istaknuta I. bojna 3. p. p. povuče na položaj kod Bos. Petrovog Sela.

U daljem nadiranjju njem. četa i njihovom prolasku zone istočno od Riječice i Trbuka nisu naišle, tako reći ni na kakovu borbu, međutim naše čete i pred polazak kao i neposredno po njihovom prolasku imale su žestoke borbe u tome reonu i nisu mogle ovladati uporištima Krčmarica i Konoplište, kako je bilo zapovjedeno.

Nailaskom njem. četa u prostoriji trougla: Trbuk — Doboj — Tekučica, vodile su naše čete u tom trouglu ogorčene borbe,

pobunjenici su davali ogorčeni otpor našim četama, jer su iste vršile snažan pritisak, sa ciljem da privežu protivnika što više i što duže, kako bi olakšali njem. četama piodiranje sa juga i stvorile uslove da se bar u tome trouglu onemogući uzmicanje pobunjenika.

Zapovjednik III. bojne 5. p. p. koji je prema planu posjedanja imao ovladati pomenutim trouglom, bilo je zapovjedbno, čim je dobijen izvještaj da su njemačke čete stigle u njegovu visinu, da odmah po prolasku njem. četa posjedne određene točke i tako zatvori uži obruč oko pobunjenika koji bi još zaostali po prolasku njem. četa.

Zapovjedniku I. pješ. pukovnije zapovjedbno je da u vezi sa četama kod Boljanića zatvori spoljni obruč na liniji Riječica — Gračanica i onemogući pobunjenicima povlačenje u toku noći.

Njemačke kolone kretale su se kroz trougao preko Ivanovića, Jazovca i Laništa ka Vrtličima bez borbe. Zarobljenih pobunjenika gotovo nije ni bilo. Oružje također nije ni pronađeno i ovaj stožer se je pitao gdje su odmetnici, koji su se još čas prije očajnički borili sa našim četama, a sada su od jednog nestali. Odgovor na ovo nije bio težak i zaključak je bio jasan, da su se odmetnici izmakli pred Njem. kolonama, sakrili se po međuprostorima i opet postali tamo gdje su bili i prije.

Obzirom na ovakovu situaciju, bilo je ovom stožeru jasno, da snage, koje su bile prvobitno predviđene za posjedanje trougla sada više neće biti dovoljne. Izdata je nova zapovied zapovjedništvu 5. p. p. (vidi relaciju str. 22).

Opravdanost ovako donijete nove odluke dokazuje činjenica da su naše čete odmah i neposredno po prolasku naših četa u pokretu iz svojih postava ka određenim točkama za posjedanje, bilo žestoko napadnute od pobunjenika i odbijene na svoj polazni postav. Drugim riječima. Njemačke čete su dostigle toga dana u 17 sati Lanište bez borbe, a na 4—5 km. iza njihovih leđa naše čete bivaju dočekane pobunjeničkom vatrom baš iz onih sela kroz koje su njemačke čete možda 1/2 sata ili 1 sat bez borbe i bez gubitaka prošle. Razlozi za ovo ne trebaju komentara. Izvještaji zapovjedništva III/5. i zap. 5. p. p. dovoljno su riječiti. (relacija str. 21 i 22).

Prema prednjem o posjedanju trougla u toku noći 3/4. II. nije moglo biti više ni riječi.

Bilo je očigledno da su u toku 4. II. imaju očekivati novi događaji — zauzimanje trougla pod borbom, ne računajući više na suradnju njem. četa, dakle borbu za osvajanje i čišćenje trougla imale su primiti na sebe naše čete, koje su inače već bile izmorene neprekidnim borbama i dugim stajanjem na snijegu i velikoj hladnoći.

Za njem. zapovjedništvo Ozrenska operacija je bila završena, i po njihovom mišljenju Ozren planina bila je pročišćena. U stvari Ozren pl. nije bila pročišćena, i naše čete imale su tek tada otpočeti sa serijom napadaja i protunapadaja, kako bi bar ovladale trouglom i tako stvorile više oduška u reonu Doboja.

Međutim pobunjenički otpor u početku se je pretvorio u bjesomučne napadaje i protunapadaje, kojima naše čete nisu mogle odoljeti i rezultat svih bojeva bio je taj, da su sve naše čete postupno morale biti vraćene na njihove polazne postavе.

Tako su izgubljene sve točke, koje su u toku akcije njem. četa bile posjednute od strane naših četa. Ostala je još samo 1/3. p. p. na položaju oko Petrovog Sela i dijelovi na novo osvojenom postavu oko Prav. Pridjela.

Držanje Petrovog Sela i ovladavanje Prav. Pridjelom, jesu jedini pozitivni uspjesi ove operacije.

Gubitci pak četa ove divizije u toku ove operacije nesrazmjerni su postignutim rezultatom.

Kada se uoči odnos između mrtvih i ranjenih, vidi se da je on nesrazmjern, t. j. da ima isto toliko mrtvih koliko i ranjenih (42 mrtva i 40 ranjenih). Ovaj odnos jasno pokazuje da su čete ove divizije vodile krvave i žestoke borbe prije, a naročito po prolasku njemačkih četa. Odnos mrtvih prema ranjenima pokazuje, da su te borbe vođene na obližim odstojanjima, pa čak i u gomili, prsa u prsa. Ovaj odnos najbolje dokazuje da masiv Ozrena nije bio pročišćen i da su najveću žrtvu ovaj puta dale naše čete i ako su imale u cijeloj operaciji — *samo podređeni zadatak i ulogu.*

Iskustva: U dubokom snijegu i velikoj vladnoći mogu voditi operacije ove vrste u planini — samo čete specijalno spremljene i izvježbane (skije, krpље, bijeli plaševi i t. d.) s tim, da se pretrese detaljno svaka kuća i svaka jaruga, a iza četa koje izvode operacije treba da idu čete, koje odmah zaposjedaju zauzetu i očišćenu prostoriju. Velikih međuprostora između pojedinih kolona nesmije biti, jer se pobunjenici provuku kroz isti. U Ozren Man. n. pr. pobunjenici su uspjeli da izvuku čak i svoj namještaj.

Nedostatci:

— Ozrenskom akcijom nije bila zahvaćena cijela prostorija Ozrena, (nego samo prigorje Bosne i Spreče). Sredina planine ostala je potpuno netaknuta i nepročišćena, a prigorje kroz koje su prošle njem. čete nije bilo temeljno pročišćeno. Dnevni ciljevi Njem. četa su bili preveliki, što je dovelo do toga, da njem. čete i ako su ulagale nadčovječanske napore, nisu obično stizale da dostignu te ciljeve, i to u uskim marševskim kolonama.

— odmetnici su uspjeli da se sklone ispred njem. kolona.

— pobunjenici su se znatno ohrabрили moralno podigli, uspjeli su se izmaći njemačkom udaru i njihovom čišćenju.

— uslijed velike hladnoće trebala je biti odgođena operacija.

— slaba oprema naših domobrana.

— slaba izvježbanost naših domobrana (na pr. u V. bojni 1. p. p. na postavu Glavica bilo je 170 domobrana pričuvnika, koji nisu nikada služili vojsku i 40 domobrana neboraca).

Vlastiti gubitci:

<i>U ljudstvu:</i>	poginulo .	42
	ranjeno .	40
	nestalo i zar.	141
	smrznuto	18
<i>Konja:</i>	poginulo .	4
	zarobljeno .	6

Tvorivo:

72 kabanice	3 strojnice kompl.
60 haljinica	11 strojopušaka
60 hlaća	120 pušaka
57 tabor, kapa	1 štit, strojnice
112 kaciga	3 kutije za naboje
60 pari cipela	4 noža sa viškovima
196 košulja	3 signal, samokresa
196 gaća	122 nabojnjače
116 čutura	68 pripasnih remena
109 zdj. za jelo	37 uprtača
149 kruš. torbica	60 bombi
126 gunjeva	22.000 puščanih naboja
117 šator, listova	9 samara i
75 pješ. lopatica	5 brdskih kuhinja
29 malih trnokopa	

Vjer. neprijateljski gubitci:

Broj zarobljenih pobunjenika od strane naših četa iznosi oko 200. Koliko su njemačke čete zarobile nije poznato ovome stožeru, pošto nije primljen nikakav izvještaj.

Koliki su bili gubitci neprijatelja u borbama sa našim četama, nije poznato ni približno, jer je to teško ustanoviti, ali prema iskazima domobrana, koji su se vratili iz odmetničkog robstva, može se računati da su izgubili 350—400 koje mrtvih koje ranjenih.

Pored toga njemačke čete zaplijenile su veliki broj krupne i sitne stoke i ostalog tvoriva, koje su ali sa sobom povel.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK:

(Gustović)

Gustović v. r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER

Br. Op. 558

U Zagrebu dne, 21. II. 1942.

OČEVIDNOM ODJELU GLST.

U prilogu dostavlja se kopija izvješća, koje je dostavio podpukovnik Eiblinger kao časnik za vezu kod 718. njemačke divi-

zije za vrijeme akcije u istočnoj Bosni i na Ozren planini, na tamošnju upotrebu.

Pročelnik, pukovnik
(Dragoišov)

I Z V J E Š Ć E

0 operacijama u jugo istočnoj Hrvatskoj (Bosni)

Operacije protivu pobunjenika (četnika i komunista) u jugoistočnoj Hrvatskoj izvodile su njemačke postrojbe i dijelovi postojbi hrvatskog domobranstva za II. i III. Domobronaskog zbornog područja.

Operacije su trajale od 15. siječnja do 4. veljače 1942 godine (uključno) i dijele se u dvije etape i to:

A. — *ROMANISKA*: sa trajanjem od 15. do 25. siječnja 1942 (uključivo) i

B. — *OZRENSKA*: sa trajanjem od 29. siječnja do 4. veljače 1942 godine (uključivo).

Cilj jedne i druge operacije bio je, da se četnici i partizani na teritoriji jugoistočne Hrvatske unište i ta teritorija očisti od pobunjenika.

Situacija 26. i 27. I.

Sve postrojbe, koje će sudjelovati u Ozrenskoj operaciji u pokretu su (željezničkim transportima) u određene pripreme prostorijske prikupljanja — tako:

— odlazak stožera 718. njemačke divizije iz Sarajeva u Zavidović.

— zaprečna skupina Vareš. Ustaška bojna u toku 26. I. dostigla s. Ribnicu (na željezničkoj pruži 25 km. j. i. od Zavidovića). Željeznička veza Olovo — Ribnica uspostavljena.

B. — *OZRENSKA OPERACIJA*

U Ozrenskoj operaciji sudjelovala je:

a) 718. njemačka divizija, dijelovi hrvatskog domobranstva i ustaška bojna (boj. Francetić) svrstana u slijedeće skupine:

1) — *Istočna skupina*: prikupljena u polaznom rasporedu u prostoru s. Bikoće — Turja — Kovalci — Prav. Trstenica — D. Bučik — Živinice sa slijedećim postrojbama:

— I., II. i III. bojna 697. njemačke pješačke pukovnije,

— I., II. i III. bojna 750 njemačke pješačke pukovnije,

— 1 1/2 brdske bitnice topničkog sklopa 668. njemačke topničke pukovnije,

1 pionirski vod sata 718. njemačke divizije i

— 2 krugovalne postaje.

Za zapovjednika skupine određen je bio zapovjednik 697. njemačke pješačke pukovnije.

2. — *ZAPADNA SKUPINA*: prikupljena u polaznom rasporedu s. Junuzevići — sjeverno i južno od r. Rujnice sa slijedećim postrojbama:

— I., II. i III. bojna 738. njem. pješ. pukovnije,

- 1 bitnica 668. njem. top. sklopa i 1 brdski vod,
- 2 pionirska voda pionir sata 718. njem. divizije,
- 2 krugovalne postaje
- I. i II. bojna 15. p. p. domobranstva,
- 2 brdske bitnice (1 65 i 1 75 mm).

Za zapovjednika skupine bio je određen zapovjednik 738. njemačke pješačke pukovnije.

3. — *ZAPADNA SKUPINA DOBOJ*: prikupljena na položajima istočno od r. Resne od s. Globovice (sjeverno od Zavidovića) do Doboja i j. zapadno od r. Spreče od Doboja do s. Miričine sa slijedećim postrojbama:

- 1. pješačka pukovnija,
- 5. pješačka pukovnija,
- bojna legionara,
- I. bojna 3. pješačke pukovnije,
- I. bojna 4. pješačke pukovnije,
- dijelovi Tuzlanske doknadne bojne,
- 1. i 3. bitnica V. topničkog sklopa,
- 1 bitnica 4. topničkog sklopa,
- 2 haubičke bitnice (po 2 haubice) 4. top. sklopa,
- 3 oklopna vlaka (svi hrvatskog domobranstva),
- ustaška bojna (Štier),
- 2 krugovalne postaje,
- 1 bitnica 668. njem. top. sklopa.

Za zapovjednika zaprečne skupine određen je zapovjednik

4. pješačke divizije pukovnik Gustović.

4. — *ZAPREČNA SKUPINA VARES*: na ranijim položajima kao i za vrijeme Romaniske operacije sa slijedećim postrojbama u sastavu:

- I. doknadna bojna,
- IV. bojna Vojne Krajine,
- III. bojna Vojne Krajine (bez 1 sata koji je u Prači),
- II. bojna 7. pješačke pukovnije (bez 2 sata),
- 1 ustaška bojna (boj. Francetić),
- 1 krugovalna postaja.

Situacija 4. II. 1942.

U toku 4. II. dostigli su svi dijelovi divizije Doboj i s time Ozrenska operacija završena.

U toku 5. i 6. II. postrojbe se vraćaju u svoja određena posadna mjesta.

Stožer 718. njemačke divizije vratio se u Sarajevo.

Prema dosadanjim dobivenim podacima gubici u Ozrenskoj operaciji ovi su:

Vlastiti: 3 poginula, 6 ranjenih, 83 bolesna (od Njemaca)

4 poginula, 7 ranjenih, 2 bolesna (domobrana)

Pobunjenika: 47 poginulih, 310 zarobljenih.

Plijen: 8 pušaka, 1 samokres sa nabojima, važni spisi (zapovjedi), 900 kuna, 2 saonice sa hranom, 30 kg eksploziva i mnogo stoke.

Tok Ozrenske operacije po danima prikazan je u priloženoj karti.

II. OZRENSKA OPERACIJA

a — pobunjeničku skupinu činili su pretežno partizani vođeni od njihovih vođa.

b — Pobunjenici u glavnom rečeno dali su slab otpor i to samo mjestimično. Tome je razlog:

— akcija uništavanja i čišćenja izvođena je u glavnom samo uzduž predjela uz rijeku Bosnu i Spreču, dok je viši planinski dio Ozren pl. izostao. Tako s. Brezić, u kom se navodno nalazi najjača pobunjenička skupina (Udarna brigada) uopće nije stupila u akciju. Posljedica je toga bila, da su se pobunjenici još odmah u početku same akcije najvećim djelom povukli u više predjele Ozren planine, propuštajući njemačke i domobranske postrojbe u njihovom daljem prodiranju ka Doboju.

Ovo je jedan od glavnih razloga, što Ozrenska operacija nije dala one rezultate, koji su se mogli očekivati.

c — Ostale činjenice ako: kratko vrijeme, vel. snijeg i zima, oprema i neprijateljska primjedbe ispoljile su se u istoj mjeri kao, i u Romanijskoj operaciji.

Z A K L J U Č A K :

1. — ROMANISKA OPERACIJA: može se reći uspjela je u znatnoj mjeri:

— stvoren je razdor između četnika i partizana,

— dezorganizirano je vodstvo i pojedine skupine pobunjenika, da postoji vjerovanje da za dogleđno vrijeme neće djelovati kao jedna organizirana skupina po planskoj osnovi.

2. — OZRENSKA OPERACIJA nije uspjela, jer pobunjenici nisu dezorganizirani, već su se i dalje održali kao jedna homogena skupina, u Ozren planini. Udarne brigade u s. Brezići, kao najjača (600) dobro opremljenih uopće nije ušla u akciju. Za vjerovati je, da će Ozrenska pobunjenička skupina u skoro vrijeme ponovo postati aktivnom kao i ranije, ako ne još i u jačoj mjeri.

Častnik za vezu kod 718. njem. diviz.

Glavništvožerni podpukovnik,
Eiblinger Oto, s. r.

Na službi
u nastavnom odjelu Gl. stožera.

54.

Situacija noću 4/5 marta 1942 godine

Noću 4/5 ovog mjeseca uz pomoć oklopnog vlaka odbijen je mali napad na Suho Polje (67 km. jugoistočno od Doboja). Radi stalnog pucanja na vlakove od 4. ovog mjeseca obustavljen je putnički promet na pruzi Doboj—Tuzla.

55.

B R Z O J A V K A
ZAP ZBORA BROD

—11.30 — ŽURNO — Izvijestite najžurnije:

a) šta je kod sela Lipac, gdje pobunjenici navodno vrše ne-
prekidne napadaje, i

b) šta je preduzela 4. divizija protiv ovih napadaja, pošto
raspolaze dovoljnim snagama za suzbijanje istih i što se je mo-
glo konačno postići.

MINDOM GLST BR OP 723.

Šifrirati i poslati krugovalom
Glavar glavnog

56.

Situacija na dan 8. marta 1942 godine.

U dolini reke Spreče odmetnici vrše jak napad na liniju:
Suho Polje—Boljanić—Bosansko Petrovo Selo između željezničke
postaje Suho Polje i Boljanić dignut je u zrak 1 teretni vlak,
a jedan teretni vlak oštećen je minom.

57.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORUŽNIČKA POSTAJA

Bosansko Petrovo Selo

Broj 150/Taj.

9. ožujka 1942 godine.

Izvještaj o borbi i napadu na vojne

posade u Bos. Petrovu selu

dostavlja.

KOTARSKOJ OBLASTI

G R A C A N I C A

Dana 9. ožujka 1942 godine u 6.30 sati četničkocomunistički
banditi napali na vojne posade koje su bile na položaju u Bos.
Petrovom Selu koja je borba trajala od 6.30 sati izjutra sve do
11 sati neprekidno, usled čega se je jedna satnija sa južne strane
povukla na žel. postaju u Bos. Petrovo selo a ostale su ostale
na svojim položajima.

Telefonske veze kao i železnička pruga od Bos. Petrovog sela
prema Doboju potrgane i saobraćaj na pruzi Doboj—Tuzla pre-
kinut i obustavljen.

Pomoć za vojsku je zatražena koja će još u toku dana iz
Tuzle 3 satni domobrana na Bos. Petrovo selo doći.

Broj ranjenih i mrtvih od strane vojske za sada je usta-
novljeno samo 2 domobrana poginula i oko 10 ranjenih a od
bandita se nije moglo ustanoviti broj poginulih pošto ih odmah
kupe i nose u šumi i tamo zakopavaju.

Ova postaja održava stalno vezu sa bojnikom u Bos. Petro-
vom selu.

Borba je bila očajna jer su četničko-komunistički banditi u velikim masama navaljivali na vojne posade sa velikim vikama i krištanjem s tim da bi vojsku zaplašili i iz njezinih utvrđenja podigli i tako veliku navalu činiti da su golim rukama napadaji na vojsku i na otvorenom polju.

S molbom na nadležnost.

Zapovjednik postaje narednik
(Bjelanac)

58.

Br. 330

Doboj, 9. III. 1942. god.

Savezno brzojavci br. 321 i 322 i danas izvješćujemo. Danas 9. III. 1942 god. u 6 sati između Doboja i Bos. Suhog Polja u km 6+880 pobunjenici su električnim putem minirali oklopni vlak broj 2 koji je pošao iz Doboja u pomoć napadnutom vlaku 458 uslijed nastale eksplozije iskočila su kola Lev 35582 prvom osovinom u pravcu vožnje oklopna kola J 47255 sasvim su ispala s kolosjeka i polupana. Kola B 2462 iskočila su prenjim postoljem i polupala tender stroja vlakovnog 185005 iskočio i polupan. Pruga razorena u dužini od 40 metara. Poginula su 2 domobrana identitet još neutvrđen teško su ranjeni vlakovođa Anto Katavić domobrani Bičar Ladislav iz Cabune i Horvat Ladislav iz žurževca. Razornik Šari Anton iz Pakraca i strojovođa Čížek Martin, lakše su ranjeni domobrani Kabuši Đuro iz Podravske Slatine i domobran kojeg identitet još nije utvrđen, postaje Doboj Julius Pelikan ložac Stojčević Luka i zapovjednik oklopnog vlaka natporučnik Markunović Josip. Svi domobrani su iz posade miniranog oklopnog vlaka. Oklopni vlak br. 1 vršio je čišćenje i prijevoz ranjenika do 13 sati. U 13.30 upućena su pomoćna kola u pratnji oklopnog vlaka br. 1. Napadnuti vlak 450 još između B. S. Polja i Boljanića detaljnijih podataka nemamo. Sporazum iz Doboja moguć samo sa V. Suhim Poljem. Iz Bos. Petr. Sela sporazum prema Tuzli nemoguć.

59.

Situacija na dan 13 marta 1942 g.

II DOMOBRANSKI ZBOR:

Promet na pruzi Doboj—Tuzla odvija se samo danju uz pratnju oklopnog vlaka. Željeznička brzoglasna veza Doboj—Tuzla je uspostavljena.

BROD

8.30 s.

Zapovjedništvo II domobranskog zbora brzoglasno javlja:

Kod Bosanskog Petrovog Sela danas je vršen napad sa ciljem zauzimanja prvobitnih položaja. Napad nije uspio zbog jakog otpora pobunjenika.

574'

Situacija na dan 24. III. 1942

24. ožujka između suhog Polja i Karanovca odmetnici prekinuli brzoglasnu vezu, napali teretni vlak i otvorili vatru. Lokomotiva s nekoliko vagona iskočila. 2 vagona se prevrnula.

Zarobljeno železničko osoblje vlaka i domobran Teklić iz 3 pješ. divizije. Zarobljeno ljudstvo vraćeno 25 ožujka. Teklić izjavio, da je poštu uništio.

Brzoglasna veza Suho Polje—Boljanić uspostavljena je.

61.**MINISTARSTVO PROMETA I JAVNIH RADOVA**

Odelj. za željeznice i autopromet

Z a g r e b

Ravnateljstvu je čast podneti sljedeći izveštaj: —

Dne 7 travnja 1942 god. u 7 sati i 30 min. naišao je oklopni vlak II br. 457 na oštećenu prugu na km. 10.6. — Tom prilikom nije bilo iskliznuta ni oštećena vozila. —

Vrijeme u času događaja je bilo +8 oblačno i maglovito i time vidik u daljinu ograničen, brzina vožnje 10 km. na sat. —

62.

Gosp.

UPRAVITELJU!

Dne 11 travnja 1942 godine u 18 sati i 50 min. na km. 10.4 između Bos. Suhog Polja i Karanovca napadnut je puščanom paljbom odmetnika vlak 475. — Vlak je od km. 10.4 vraćen u Boljanić i dne 12 travnja u 9 sati uvučen u Karanovac. —...

63.

Izvešće o napadu odmetnika na vlakove 473, 475 i 475/II dio dne 11. IV. 1942. g. na km. 10.4 između Bos. Suvog Polja i Karanovca.

Ministarstvu prometa i javnih radova
Odjel za željeznice i autopromet

Z A G R E B

Ravnateljstvo podnosi sljedeće izvešće:

Dne 11 travnja 1942 god. u 18 sati i 45 min. na km. 10.4 između Bos. Suhog Polja i Karanovca izvršen je napad odmetnika na vlak 473 (oklopni), 475 i 475/II dio koji su prometovali u prostornom razmaku od 500 m, jedan za drugim.

Vrijeme u času napada je bilo +14 °C, oblačno, vidik u daljini ograničen krivinama. Brzina vožnje po iskazu službenika je bila 10 km/sat. Štete na vozilima nije bilo.

Prilikom ovog napada usmrćen je ložičar vlaka 475/II dio Ibrahim Ibrahimović radnik ložionice Doboj pogodkom puščanog zrna u glavu iznad lijeve sljepoočnice, a ranjen je kod vlaka 475 bezpravni putnik Halil Lajga, ratar iz Turbeta kotar Trav-

nik, koji je bio sakriven na jednom kolima vlaka a pogođen je pušćanim zrnom dum-dum naboja u lijevu ruku.

Do predmetnog napada odmetnika došlo je na slijedeći način: Usljed učestalih napada odmetnika na prolazeće vlakove, vršen je teretni promet u konvojima koji su osigurani oklopnim vlakom na čelu — oklopni vlak 473 stao je na km. 104 radi prekinutog spoja zračne zavore i iza nekoliko minuta po pravci krenuo je dalje. Uzastopni vlak 475 opazivši stajanje oklopnog vlaka takođe je stao na udaljenosti od 200 m pred ovim. Pošto je na tom mjestu pruga u sponu u pravcu vožnje usljed opterećenja i klizanja točkova teško je krenuo dalje za oklopnim vlakom. Pri ovoj laganoj vožnji odmetnici su otvorili pušćanu paljbu na vlak i tom prilikom je ozliđen ratar Halil Lajra. Iza vlaka 475 slijedio je u razmaku od 500 m. vlak 475/11 dio. Strojovođa vlaka 475/11 dio opazivši da vlak 475 stoji pred njim i da je napadnut od odmetnika, zaustavio je vlak i krenuo natrag prema Bos. Suvom Polju. Prilikom vraćanja u Bos. Suho Polje izvršen je napad pušćanom vatrom i na ovaj vlak i tom prilikom usmrćen je ložač istog vlaka Ibrahimović. Vlak 475/11 dio vraćen u Bos. Suho Polje, zadržan je do 12. IV. u 9 sati kada je pod pratnjom njemačkog oklopnog vlaka produžio vožnju za Karanovac.

Sarajevo, 28 srpnja 1942 god.

64.

Ministarstvu prometa i javnih radova

Odjel za željeznice, autopromet i brodarstvo

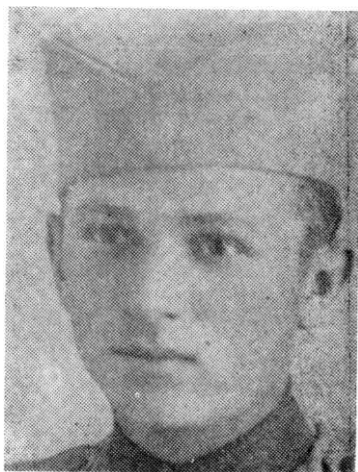
Z a g r e b

Ravnateljstvu je čast podnijeti sledeći izveštaj:

Dne 15. IV. 1942 god. u 9 sati u km. 161.2 između postaje Maglaj i ugibališta Rječice, pruge Sarajevo—Slav. Brod zaustavili su dvojica naoružanih odmetnika stražara pruge 207 dionice Bašića Muju, red. radnika koji je u to vrijeme vršio obilazak pruge, te su ga pretresli i oduzeli mu njegov sat, bundu, i ključ za zavrtke. Zaprijetili su mu, da će ga ubiti, ako ga još jednom vide na pruzi i da će uopće pucati na svakoga, koga vide na pruzi. Nakon toga pustili su ga.

ISMET KAPETANOVIĆ,
komesar bataljona pao u
borbi na Maleševcima
28. novembra 1942. g.

LUKA PANIĆ,
komandir čete,
pao 24. novembra 1941. g.

MILOŠ KUPRES,
komandir čete,
pao 13. januara 1942. g.

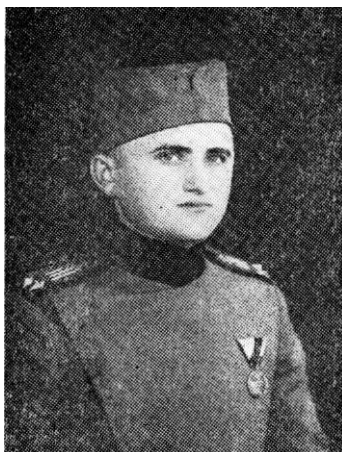
TODOR PANIĆ,
zamjenik komandanta odreda,
ubijen od strane četnika
18. juna 1942. g.

PETAR DOKIĆ,
politički komesar
udarnog bataljona,
pao 13. januara 1942. g.

MARINKO
NEŠKOVIĆ-GRABLJO,
komandir čete,
ubijen od strane četnika
koncem juna 1942. godine

VOJIN PANIC,
komandir čete,
ubijen od četnika
polovinom juna 1942. g.

PETKO ĐURIĆ,
komandir čete
pao od četničke zasjede
kao komandant mjesta Doboj,
1945. g., početkom septembra

Poginuli BOGDAN GAVRIĆ,
komandir čete, slika nađena
u ustaškoj arhivi

Pukovnik Gustlović Artur, komandant IV domobranske divizije
(Original u V. I. I.)

Pukovnik Sušnik (lijevo) komandant 718. njemačke pješadijske
divizije, u pratnji nekog domobranskog oficira
(Original u V. I. I.)

ČAKAREVIĆ NEDELJKO,
borac Kupresove čete

PERO BOSIĆ,
komandant
Posavsko-trebavskog odreda

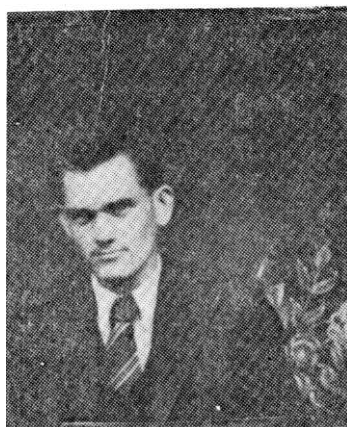
TOMANIĆ RADE
RUDANKA

REFIK BEŠLAGIĆ,
narodni heroj

STANKO PANIĆ,
komandir čete

BLAGOJEVIĆ MARKO,
borac Odreda

ADIL BEŠLAGIĆ,
boj-ac Odreda

RADOJČIĆ STANKO,
borac Ozrenskog
partizanskog odreda

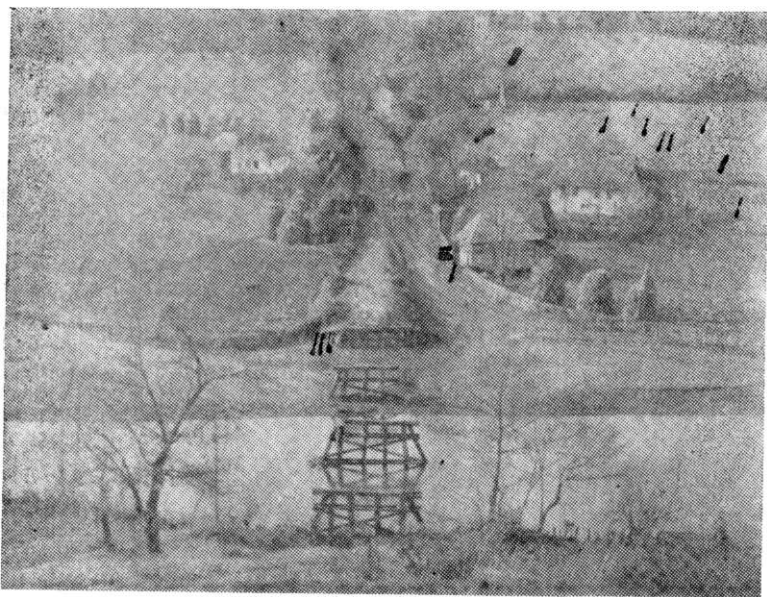
Jedna od porušenih zgrada poslije diverzije u Usori

RADOJČIĆ BORO,
borac Ozrenskog
partizanskog odreda

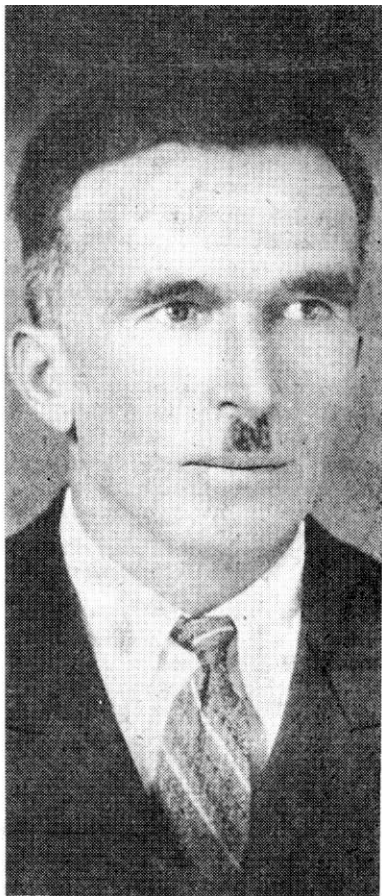
RADOJČIĆ RAĐE,
borac Ozrenskog
partizanskog odreda

TURIJA — mjesto gdje su poginuli Pero Dokić, Miloš Kupres
i petnaest boraca Kupresove čete

IBRIŠIM OBRALIĆ — BRIŠO,
borac Odreda

BOŽO SPASOJEVIĆ,
komandant bataljona
Ozr. partizanskog odreda

BILJEŠKA O PISCU

Todor Vujasinović je rođen 16. oktobra 1904. godine u Tešnju. Gimnaziju je pohađao u Bihaću, Banjoj Luci, Sarajevu i Tuzli. Po završetku petog razreda gimnazije školovanje je nastavio u Srpskoj pravoslavnoj bogosloviji u Sarajevu, koju je završio 1927. godine. Nakon diplomiranja napustio je poziv za koji se spremao i otišao u Pariz da studira filozofiju. Kako nije imao dovoljno materijalnih sredstava, radio je u raznim francuskim industrijskim firmama (fabrici automobila, na željeznici, fabrici avionskih motora i dr.).

Suočivši se sa teškim ekonomskim položajem francuskih radnika, a i pod utjecajem napredne literature i revolucionarnih gibanja koja su u to vrijeme zapljuskivala zapadnu Evropu, Vujasinović se sve više okreće naprednom radničkom pokretu. On 1928. godine postaje član Komunističke partije Francuske, a po povratku u svoju domovinu 1930. godine i član Komunističke partije Jugoslavije. Koristeći se znanjem stečenim u francuskim firmama, zaposlio se u fabrici aviona u Kraljevu, gdje je istovremeno djelovao kao komunista i kao sekretar partijske organizacije.

Krajem 1934. godine Vujasinović je uspio da dobije posao u fabrici avionskih motora u Rakovici kod Beograda. Boravak u Beogradu omogućio mu je da se posveti još više partijsko-političkom radu. Zajedno sa Trajkom Stamenkovićem i Nikolom Grulovićem, Vujasinović intenzivno radi na obnavljanju i učvršćenju partijske organizacije u Srbiji.

Zbog svoje aktivnosti bio je 1935—1936. na robiji u Sremskoj Mitrovici, a zatim je, po izdržanoj kazni, protjeran u Tuzlu, gdje su mu bili roditelji. Tuzlanska policija upućuje ga odmah na Han Pijesak, gdje se zadržava do početka 1938. godine. I pored prismotri žandarma, Vujasinović je u Han Pijesku uspio da dođe u tješnji kontakt sa šumskim radnicima i da i na tom području formira partijsku ćeliju.

Od početka 1938. do početka 1939. godine Vujasinović se nalazi u Bosanskom Petrovom Selu kod Tuzle, gdje radi kao blagajnik u šumskom preduzeću Jadrina. Upravo ta vrsta posla omogućuje mu da uspostavlja tijesan kontakt sa nizom ljudi koji sve više ispoljavaju nezadovoljstvo prema režimu. U to vrijeme formirana je u Bosanskom Petrovom Selu i prva partijska ćelija.

Zbog sukoba sa upravom Vujasinović je početkom 1939. godine morao napustiti Bosansko Petrovo Selo i potražiti novo zaposlenje. Prešao je u Zeničku željezaru, gdje je ostao do kraja 1939. godine. Beogradska policija nije mu ni ovdje dala mira. Početkom 1940. agenti su ga odveli u Beograd, a zatim ga je režim poslao u Bileću, gdje je bio u logoru do maja iste godine. Iz Bileće se vratio ponovo u Zenicu, gdje je radio sve do završetka aprilskog rata i okupacije zemlje.

Politička djelatnost Todora Vujasinovića u Zenici bila je izuzetno važna za razvoj partijske i skojevske organizacije u ovom industrijskom centru. Mada je stalno bio pod prismotrom policije i sa ograničenim kretanjem, Vujasinović je ipak nalazio načina i mogućnosti da kontaktira sa radnicima i da ih idejno i organizaciono osposobljava za prijem u redove Komunističke partije Jugoslavije. U 1941. godinu Zenica je ušla sa relativno jakim partijskom i skojevskom organizacijom.

Da ne bi pao u ruke Gestapoa i ustaške policije, Vujasinović je po uključenju Bosne i Hercegovine u tzv. Nezavisnu Državu Hrvatsku napustio Zenicu i prebacio se u okolinu Doboja, gdje je radio na pripremama ustanka.

Kao izraslom komunisti i članu Oblasnog vojnog štaba za tuzlansku oblast, povjeren mu je zadatak da povede narod na ustanak u dobojskom, gračaničkom i maglajskom srezu. Zajedno sa drugim komunistima, on je na ovom terenu formirao Ozrenski partizanski odred, kojim je rukovodio sve do sredine aprila 1942. godine.

Nakon odlaska sa Ozrena bio je jedno vrijeme član Operativnog štaba istočne Bosne, zamjenik komandanta I a potom III bosanskog korpusa. Bio je vijećnik I i II zasjedanja AVNOJ-a, član Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije, a u prvoj vladi Tito—šubašić izabran je za ministra saobraćaja.

Nakon oslobođenja zemlje obavljao je niz državnih i društveno-političkih funkcija. Nosilac je »Partizanske spomenice 1941.« i niza visokih odlikovanja Jugoslavije i drugih zemalja..

Bogat revolucionarni rad u predratnom, ratnom i poratnom periodu revolucionarnog radničkog pokreta Vujasinović je upotpunio i spisateljskom djelatnošću.

Pored niza pjesama, crtica, priča, te raznih članaka o privrednim pitanjima i problemima kulture, Vujasinović je objavio i nekoliko knjiga.

Njegova knjiga **Jabuka na vojničkoj karti** sadrži niz crtica i priča koje je počeo da piše još od gimnazijskih dana

U **Mučnim godinama** autor prikazuje na jednostavan i plastičan način uslove i teškoće u kojima se razvijala i djelovala organizacija Komunističke partije Jugoslavije u Srbiji, a djelomično i u Bosni i Hercegovini u periodu od 1930—1941. godine. Posebnu pažnju poklonio je partijsko-političkom radu u Kraljevu, Beogradu i Zenici. Na stranicama knjige susrećemo se i sa nizom revolucionarnih likova kakvi su npr. Blagoje Parović, Veselin Masleša i drugi. O sebi autor govori samo toliko koliko je neophodno da se što bolje razumije cjelina o kojoj piše.

U knjizi o Blagoju Paroviću Vujasinović je ocrtao životni put i razvoj jednog od izvanrednih revolucionara jugoslovenskog radničkog pokreta koji je do tada bio manje poznat široj čitačkoj publici.

Vujasinovićeva knjiga **Neznani**, u kojoj su sakupljene i objavljene 24 autorove crtice i pripovijetke, potvrđuje da autor nije prestao da se bavi ovom vrstom pisanja i u godinama svoje pune životne zrelosti.

U knjizi **Zenica, ljudi, život**, autor je upotpunio svoje kazivanje koje je započeo u knjizi **Mučne godine**.

Sa **Ozrenskim partizanskim odredom**, koji je štampan prvi put još 1951. godine, autor se predstavio i kao izvanredan pisac — hroničar ratnog perioda naše istorije.

S A D R Ź A J

	Strana
P R E D G O V O R	5
RIJEČ KOORDINACIONOG ODBORA	11
I dio	
U V O D	
Direktiva Partije za ustanak	15
Pripreme za ustanak na Ozrenu	18
Prve teškoće i prvi uspjesi	24
-POČETAK USTANKA	
Ustanak počinje	37
Šta se za to vrijeme dešavalo oko Doboja i na drugim sektorima	45
Napad na neprijateljska uporišta u Maglaju	50
Razvoj događaja na Trebavi	59
Događaji na lijevoj strani rijeke Bosne	67
Teror i žrtve u prvim danima ustanka	73
.JAČANJE ODREDA	
Formiranje Odreda	81
Prve borbe u septembru	92
Drugi izvještaj Oblasnom štabu	102
Prva pohvala Glavnog štaba	106
Pripreme za borbu na duži rok	111
Bilježimo nove uspjehe	116
Rad u pozadini	126
Naredenje Glavnog štaba	130
Situacija oko Kladnja	135
Borbe uzimaju sve šire razmjere	143
Akcija potpukovnika Alikadića	149
Događaji krajem novembra	160

OFANZIVNI PODUH VATI NEPRIJATELJA

Ozrenska operacija	167
Krivajska akcija	189
Napad na Turiju	233
Ozrenski odred za vrijeme druge neprijateljske ofan- zive	241
Neprijateljska operacija »Ozren II«	258
Izvodi iz neprijateljskih dokumenata o posljednjim dogadajima	285
Poslije operacije »Ozren II«	297

KRIZA ODREDA

Događaji u februaru i martu 1942. godine	307
Čekamo brigadu	326
Udarni bataljon je stigao	345
O onome šta se desilo na Ozrenu poslije našeg odlaska	362

II dio

BORBA SE NA OZRENU PRODUŽUJE	387
FORMIRANJE DRUGOG OZRENSKOG ODREDA I PRE- GLED NJEGOVOG BORBENOG PUTA	391

III dio

Izabrana dokumenta NOP-a	417
Dokumenta neprijateljskog porijekla	438
Fotografije	577
Bilješka o piscu	587